

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ
ΑΝΑΡΤΥΞΗΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΒΟΛΟΣ, ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 1997

ΕΠ. ΣΣ. 68 / Π.Α.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 1501/1
Ημερ. Εισ.: 23-10-1997
Δωρεά: Συγγραφέας
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ - ΜΧΠΠΑ
1997
ΝΙΚ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της ανάθεσης της Διπλωματική Εργασίας του τμήματος Μηχανικών Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης με επιβλέπων καθηγητή των κ. Γ. Πετράκο. Το αντικείμενο της αποτελεί η μελέτη του περιφερειακού οικονομικού επιπέδου της Αλβανίας. Στοχεύει στην διερεύνηση της ύπερξης ή όχι περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό μιας χώρας, η οποία με την διαδικασία του οικονομικού μετασχηματισμού, κατάφερε την μετάβαση από το καθεστώς την κεντρικά κατευθυνόμενης οικονομίας σε αυτό της ελεύθερης αγοράς.

Η μελέτη ξεκινά με την εξέταση του εθνικού επιπέδου της χώρας, προκειμένου την πληρέστερη κατανόηση της δομής και διάρθρωσης της οικονομίας της. Η σπουδαιότητα της όμως εστιάζεται στο περιφερειακό επίπεδο, στα πλαίσια του οποίου, με την χρήση διαφόρων μαθηματικών εργαλείων, επιχειρείται η ποσοτικοποίηση του οικονομικού μετασχηματισμού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να καταστεί δυνατή η συγκριτική μελέτη των χωρικών του επιπέδων.

Απαραίτητες οι θερμές ευχαριστίες στον επιβλέπων καθηγητή κ. Γ. Πετράκο, στον Professor Dr. Ilia Telo, για την παροχή πρωτογενούς υλικού, και σε όλους όσους ηθικά αλλά και τεχνικά συνέβαλαν στην αποπεράτωσή της.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ	1
-------------	---

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ	2
-----------------	---

ΜΕΡΟΣ Α: Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΣΕ ΕΘΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	12
----------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	14
----------	----

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	16
-----------------------	----

1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	19
--------------------------------	----

1.2.1 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ	19
---------------------------	----

1.2.2 ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	27
---------------------------------	----

1.2.3 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	28
-------------------------------------	----

1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ	30
----------------------------	----

1.4 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ	31
--------------------------------	----

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	35
--------------	----

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	36
----------	----

2.1 ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ	36
---	----

2.2 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ	38
--------------------------------	----

2.2.1 Η ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ	39
---------------------------------------	----

2.2.2 ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	41
2.2.3 Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ	42
2.2.4 ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ	44
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	46
3.1 ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ	49
3.1.1 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ	49
3.1.2 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	51
3.1.3 ΑΝΕΡΓΙΑ	53
3.2 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ	56
3.2.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	56
3.2.1.1 Γεωργία-Κτηνοτροφία	56
3.2.1.2 Δασοπονία	56
3.2.2 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	61
3.2.2.1 Μεταποιητική δραστηριότητα	61
3.2.2.2 Οικοδομική δραστηριότητα	65
3.2.3 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	66
3.2.3.1 Τουριστική δραστηριότητα	66
3.2.3.2 Οικονομικές Υπηρεσίες	70
3.3 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	71
3.3.1 ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ	71
3.3.2 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ	74
3.3.2.1 Συγκοινωνιακή σύνδεση Ελλάδας- Αλβανίας	76
3.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	79
3.4.1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ	79
3.4.2 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ	80
3.5 ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PHARE	82
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	90
4.1 ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	90

4.1.1 ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	90
4.1.2 Η ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ	93
4.1.3 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	97
4.2 ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ	100
4.2.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	106
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	109

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	112
Α. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ	112
Β. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ Ε.Ε.	115

ΜΕΡΟΣ Β: ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	122
-----------------	------------

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

1.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ	124
1.2 ΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ	135

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	146
2.1 ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ	146

2.1.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΠΥΚΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ	146
2.1.2 ΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	149
2.2 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	158
2.2.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	158
2.2.2 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	170
2.2.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	178
2.3 ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ	181
2.3.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	181
2.3.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ	184
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	187

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	191
3.1 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ: ΜΙΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ	192
3.2 ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ-ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ	205
3.3 ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ <i>BARRO & SALA-I-MARTIN</i>	214
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	239
ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	241

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ: Η ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ Ο ΤΡΟΠΟΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ _____	248
1.1 ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ _____	248
1.2 ΤΡΟΠΟΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ _____	252
1.3 ΦΟΡΕΙΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ _____	257

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

2.1 ΔΡΟΜΟΛΟΓΗΘΕΙΣΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ _____	261
2.2 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ _____	266

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ _____	284
--------------------	-----

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ _____	290
-----------------	-----

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ

EBRD: European Bank for Reconstruction and Development

IDA: International Development Agency

IMF: International Monetary Fund

USD: United States Dollars

ΑΕΠ: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν

ΑΚΕ: Ανατολική και Κεντρική Ευρώπη

ΔΑΣΕ: Διάσκεψη για την Ασφάλεια και την Συνεργασία στην Ευρώπη

ΔΝΤ: Διεθνές Νομισματικό Ταμείο

ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΣΣΔ: Ένωση Σοβιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιών

ΕΤΑΑ: Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΟΟΣΑ: Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης.

Σημ. 1: Ο όρος USAID αναφέρεται στην Διεθνή Εταιρία Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών

Σημ. 2: Οι όροι ΔΝΤ και IMF, στην εργασία, χρησιμοποιούνται εναλλακτικά.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια η οικονομική χωροταξία της Ευρώπης έχει μεταβληθεί σημαντικά, εξαιτίας της αλληλεπίδρασης δύο νέων διαδικασιών που πραγματοποιούνται στα πλαίσια του ευρωπαϊκού χώρου: της οικονομικής ολοκλήρωσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του οικονομικού μετασχηματισμού των κρατών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης (*Petrakos and Totev, 1995*).

Καθώς οι ιστορικές και πολιτικές διαιρέσεις και διαφορές παραγκωνίζονται, μια καινούργια πανευρωπαϊκή οικονομική γεωγραφία των νεοδημιουργηθέντων κρατών και περιοχών αναδεικνύεται, καθοριζόμενη από την επιλεκτική χωροθέτηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και των οικονομικών, χαρακτηριστικών τους (*Petrakos and Totev, 1995*).

Σε αυτό το καινούργιο περιβάλλον αρκετές, και πολλές φορές περίπλοκες, διαδικασίες λαμβάνουν χώρα ταυτόχρονα. Η παλιά Ανατολής-Δύσης πολιτική και στρατιωτική διαίρεση, αρχίζει να αντικαθίσταται από την νέου τύπου Ανατολής-Δύσης οικονομική διαίρεση μεταξύ δύο ομάδων κρατών: της Ευρωπαϊκής Ένωσης και των χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης. Στις χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης οι παλιές δομές της εσωτερικής οικονομικής οργάνωσης και οι εξωτερικές οικονομικές σχέσεις κατέρρευσαν, ενώ νέες δομές, επηρεασμένες από τους νόμους της διεθνοποίησης, οικοδομούνται (*Petrakos and Totev, 1995*).

Επιπρόσθετα, στο εσωτερικό της κάθε ομάδας, διαφαίνεται η τάση δημιουργίας σημαντικών χωρικών διαχωρισμών, οφειλόμενη κυρίως στην διαδικασία της Οικονομικής Ολοκλήρωσης και Νομισματικής Ένωσης για την πρώτη, και του

οικονομικού μετασχηματισμού και της πολιτικής αλλαγής για την δεύτερη (*Petrakos and Totev, 1995*).

Η διαδικασία του οικονομικού μετασχηματισμού, ξεκίνησε στο τέλος της δεκαετίας του '80, έπειτα από την κατάρρευση των κομμουνιστικών καθεστώτων, στο σύνολο σχεδόν των χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης. Οι πρώην βαλκανικές σοσιαλιστικές χώρες την περίοδο εκείνη, παρουσιάζουν πολλές και αυξανόμενες ιδιομορφίες. Ωστόσο, υπάρχουν σημαντικές ομοιότητες στη δομή και λειτουργία των οικονομικών τους συστημάτων, ενώ είναι η εμφανής πολιτική τους βούληση για μεταβάση στην οικονομία της αγοράς, για επανένταξη στην παγκόσμια οικονομία και για οργανική ενσωμάτωση στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η προσπάθεια όμως μετάβασης στην οικονομία της αγοράς, αποτελεί μια διαδικασία συνεχή, η οποία λαμβάνει χώρα έχοντας δραστικά χωρικά αποτελέσματα. Η ικανότητα των χωρών αυτών και ιδιαίτερα των Βαλκανικών να ανταποκριθούν θετικά στο νέο οικονομικό περιβάλλον και να επωφεληθούν των ευκαιριών που διαγράφονται, εξαρτάται κατά μεγάλο ποσοστό από την οικονομική δομή, την οποία "κληρονόμησαν" από το προηγούμενο πολιτικό σύστημα καθώς και την ικανότητα προσαρμογής αυτής στα νέα οικονομικά δεδομένα (*Petrakos, 1995*).

Έτσι, στην προσπάθεια τους να προσαρμοστούν στα νέα εσωτερικά και εξωτερικά οικονομικά δεδομένα που διαμορφώθηκαν, η δομή του παραγωγικού τους συστήματος μεταβάλλεται. Η δομική αυτή αλλαγή συνοδεύτηκε με μείωση του απόλυτου και σχετικού μεγέθους του δευτερογενούς τομέα. Έτσι στο βαθμό που οι απελευθερωμένοι συντελεστές παραγωγής διοχετεύθηκαν στον τριτογενή τομέα, ανακύπτει μια θετική και επιτυχημένη αναπροσαρμογή στο νέο οικονομικό περιβάλλον, ενώ αντίθετα η "επιστροφή" τους στον πρωτογενή τομέα φανερώνει την δυσκολία τους να

αναδιοργανωθούν στις συνθήκες ενός νέου εσωτερικού και εξωτερικού οικονομικού περιβάλλοντος (*Petrakos, 1995*).

Παράλληλα όμως η διττή προσπάθεια μετάβασης στην οικονομία της αγοράς και στην πολιτική δημοκρατία αντιμετωπίζει πολλά εμπόδια, οφειλόμενα κυρίως στην έλλειψη δημοκρατικών παραδόσεων καθώς και εμπειρίας στην οικοδόμηση πολιτικών και κοινωνικών θεσμών. Πρόσθετες σοβαρές δυσκολίες δημιουργούν επίσης οι προσπάθειες πολλών ηγετών να καλύψουν το κενό της κομμουνιστικής ιδεολογίας με προσφυγή στον ακραίο εθνικισμό και την ευτελή δημαγωγία.

Τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα, η διαδικασία του οικονομικού μετασχηματισμού που έλαβε χώρα στη περιοχή των κρατών της Βαλκανικής να οδηγήσει στην δημιουργία διαφορών, οι οποίες καταδεικνύουν την ύπαρξη ενός χωρικού ενδοβαλκανικού οικονομικού διαχωρισμού Βορρά-Νότου. Δημιουργήθηκαν δηλαδή δύο ομάδες χωρών που παρουσιάζουν διαφορετικές δυναμικές ανάπτυξης και προοπτικές προσαρμογής στο νέο διεθνές οικονομικό περιβάλλον.

Αυτό σημαίνει ότι, οι χώρες της βορείου Βαλκανικής παρουσιάζουν υψηλότερα επίπεδα ανάπτυξης από τις αντίστοιχες της νοτίου, οι οποίες τελικά αντιμετωπίζουν περισσότερα προβλήματα προσαρμογής και εφαρμογής της πολιτικής και οικονομικής ολοκλήρωσης. Στην πρώτη ομάδα κρατών ανήκει η Σλοβενία, η Κροατία, η Ρουμανία και η Νέα Γιουγκοσλαβία, ενώ την δεύτερη ομάδα της νοτίου Βαλκανικής αποτελούν η Βουλγαρία, η FYROM και η Αλβανία (*Petrakos and Totev, 1995*).

Τα σοσιαλιστικά καθεστώτα, όπως εκδηλώθηκαν και εφαρμόστηκαν στα κράτη του πρώην ανατολικού συνασπισμού την περίοδο 1950-1990 και όχι με την σύγχρονη μορφή τους, θεώρησαν ότι μόνο ο σοσιαλιστικός τρόπος οργάνωσης της παραγωγής και γενικότερα της οικονομίας είναι ικανός να

συμβάλλει στην μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων. Στην προσπάθειά τους να αποδείξουν αυτό, υποστήριξαν ότι η διαδικασία της καθολικής και ομοιογενούς ανάπτυξης εντεινόμενης σε κάποιες "ιδιάζουσες" περιοχές που εφαρμόζουν, θα προκαλέσει αύξηση του επιπέδου ευημερίας αυτών, με αποτέλεσμα την άμβλυνση των επιπέδων ανάπτυξης των περιφερειών (Petrakos, 1995).

Τώρα όμως, η διαδικασία της οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης αναμένεται να επηρεάσει σημαντικά, την οικονομική λειτουργία και απόδοση του εσωτερικού περιφερειακού τους επιπέδου. Η **διεθνοποίηση** και η **αναδιάρθρωση** της οικονομίας, χαρακτηριστικά της εν λόγω μετάβασης, σε συνδυασμό με την εξάλειψη των συνόρων και της ελεύθερης διακίνησης αγαθών, υπηρεσιών, κεφαλαίου και προσώπων, εκθέτουν την εθνική και περιφερειακή παραγωγική βάση στη δράση των διεθνών οικονομικών δυνάμεων, δημιουργούν και προσφέρουν ευκαιρίες και εγκυμονούν κινδύνους, οι οποίοι εμπεριέχουν έντονη χωρική διάσταση: (Petrakos, 1995).

1. **Διεθνοποίηση.** Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της διεθνοποίησης της οικονομίας αποτελούν η εισροή ξένου κεφαλαίου και η άμεση, αλλά παρόλα αυτά ανισόροπη, αύξηση του όγκου των εμπορικών συναλλαγών. Παρά την ύπαρξη ενός αριθμού περιορισμών προερχόμενων από πολιτικές και νομικές αβεβαιότητες και θεσμικές αδυναμίες, οι οποίοι αποθαρρύνουν αξιόλογη άμεση επέκταση των οικονομικών δραστηριοτήτων, οι ξένες επενδύσεις αναμένεται να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην διαμόρφωση του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος των χωρών αυτών με συγκεκριμένες χωρικές επιπτώσεις (Petrakos, 1995).

Η συμπεριφορά του ξένου κεφαλαίου αποδείχθηκε αρκετά επιλεκτική σε ότι αφορά την χωροθετησή του, δημιουργώντας, τουλάχιστον στα πρώτα στάδια της μεταβατικής διαδικασίας, ένα υπόδειγμα πολιτικής ανάπτυξης.

Στα πλαίσια ενός συγκροτημένου οικονομικού περιβάλλοντος, στο οποίο τα εμπόδια των διεθνών συναλλαγών και μετακινήσεων είναι μειωμένα, οι διεθνείς επενδυτές και οι πολυεθνικές εταιρίες (Π.Ε.) προσπαθούν να επιλέξουν νέες επιχειρηματικές τοποθεσίες παγκόσμιας στρατηγικής σημασίας. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα οικονομικά, γεωγραφικά, λειτουργικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά μιας περιφέρειας σε εθνικό και σε διευρωπαϊκό επίπεδο να χρήζουν εξαιρετικής σημασίας. Κεντρικές περιοχές σε σχέση με τον Ευρωπαϊκό οικονομικό χώρο θα προσελκύσουν μεγαλύτερο αριθμό δραστηριοτήτων υψηλής αποδόσεως. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην ύπαρξη στις περιοχές αυτές των υλικών και άυλων απαραίτητων υποδομών για την αποδοτική λειτουργία των επιχειρήσεων (*Petrakos, 1995*).

Οι χωρικές επιπτώσεις της παραπάνω διαδικασίας είναι τρεις: α) οι ξένες επενδύσεις ενισχύουν τις, σπάνιες πολλές φορές, εσωτερικές πηγές σχηματισμού κεφαλαίου και συμμετέχουν στην διεύρυνση των ευκαιριών απασχόλησης, β) η χωροθέτηση των Π.Ε., με την πολύ ευνοϊκή για την χώρα υποδοχής πολιτική αποδοχών, προσελκύει υψηλά εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, με αποτέλεσμα να δημιουργείται στα συγκεκριμένα σημεία μια πολυεπίπεδη διεύρυνση και ποιοτική βελτίωση αυτού και γ) η χωροθέτηση των Π.Ε. προσελκύει επίσης και το εσωτερικό επενδυτικό κεφάλαιο, το οποίο συμμετέχει στην παραγωγική διαδικασία είτε αναλαμβάνοντας υπεργολαβίες, είτε δημιουργώντας διόδους συνεργασίας με τις Π.Ε., τόσο με την παροχή εισροών σε αυτές όσο και με την χρήση των εκροών ή τις υπηρεσιών τους (*Petrakos, 1995*).

Από τα παραπάνω προκύπτει ότι οι μικρές πόλεις και οι περιφερειακές περιοχές δεν επωφελούνται εξίσου των πλεονεκτημάτων του ανοίγματος της αγοράς. Πολλές φορές, σε περιπτώσεις που οι εγχώριοι συντελεστές παραγωγής συμπίπτουν με το πρότυπο εγκατάστασης του ξένου κεφαλαίου περιθωριοποιούνται ακόμη περισσότερο. Έτσι περιοχές με

μεγάλη εξάρτηση από το εμπόριο με τις πρώην σοσιαλιστικές χώρες ή τις στρατιωτικές συμβάσεις, μονοδομικές ή περιοχές με αδύναμη παραγωγική βάση επιβαρύνονται επιπλέον αφού αδυνατούν να προσαρμοστούν στο νέο οικονομικό περιβάλλον (*Petrakos, 1995*).

Πολύ σημαντικό ρόλο στην παραπάνω εξέλιξη δύναται να διαδραματίσει η αλληλεξάρτηση των τοπικών-περιφερειακών με τις εθνικές-τομεακές και διεθνείς πολιτικές. Επιτυχημένες περιφερειακές πολιτικές βοηθούν στην δημιουργία εξαγωγικής βάσης με αποτέλεσμα να αυξάνουν την ανταγωνιστικότητα της χώρας. Τέλος, η γεινίαση μιας χώρας με τα δυτικά ανεπτυγμένα μητροπολιτικά κέντρα αποτελεί καθοριστικό παράγοντα γρηγορότερης και αποδοτικότερης οικονομικής ολοκλήρωσης. Έννοιες όπως η απόσταση, η πρόσβαση, η εγγύτητα και η κεντρικότητα αποκτούν ιδιαίτερη σημασία στην χωρική αναδιοργάνωση και χωρική οικονομική δομή (*Petrakos, 1995*).

- 2. Αναδιάρθρωση.** Η διαδικασία της αναδιάρθρωσης περιλαμβάνει επίσης χωρική διάσταση, χαρακτηριστικά γνωρίσματα της οποίας αποτελούν ορισμένοι ενδογενείς παράγοντες όπως η πρόοδος και τα αποτελέσματα των πολιτικών αναδιάρθρωσης, η ποιότητα του εργατικού δυναμικού και των υποδομών και η τομεακή κατανομή του ΑΕΠ κάθε περιφέρειας. Η σχέση αλληλεξάρτησης του επιπέδου αναδιάρθρωσης και ανάπτυξης μιας χώρας με την μεταβολή των περιφερειακών ανισοτήτων είναι θετική, γεγονός που σημαίνει ότι μεγαλύτερο επίπεδο ανάπτυξης συνεπάγεται άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων και αντίστροφα (*Petrakos, 1995*).

Φυσικά ένα πλήθος παραγόντων επηρεάζει την διαδικασία της μετασχηματισμού της οικονομίας και επιφέρει συνέπειες σε χωρικό επίπεδο. Ένας από αυτούς τους παράγοντες σχετίζεται με το βαθμό στον οποίο οι μεταρρυθμίσεις έχουν καταφέρει να αποκεντρώσουν την

διοικητική δομή και να ενισχύσουν με ουσιώδεις δυνατότητες τις τοπικές και περιφερειακές διοικητικές αρχές. Αυτό αποδίδεται σε αιτίες όπως η συμφύη προκατάληψη των κεντρικά σχεδιασμένα πολιτικών έναντι των περιφερειακών και των τοπικών πολιτικών, η αναποτελεσματικότητα του σχεδιασμού στο μακροεπίπεδο, η έλλειψη κινήτρων από την κεντρική διοίκηση, η δριμύτητα των περιφερειακών προβλημάτων, το συνολικό οικονομικό επίπεδο της χώρας και η, σε μεγάλο βαθμό, ασύμβατη τομεακή και περιφερειακή πολιτική που ασκείται από την κεντρική διοίκηση (*Petrakos, 1995*).

Ένω ο αποφασιστικός παράγοντας για την ανάπτυξη των περιφερειών αποτελεί η ανάληψη τοπικών πρωτοβουλιών και η στήριξη της οικονομίας τους στην ενδογενή ανάπτυξη, συγχρόνως παρουσιάζει αδυναμίες, οι οποίες πηγάζουν από το ίδιο το μέγεθος του τοπικού επιπέδου. Σε αυτό οφείλεται η αναποτελεσματικότητα των τοπικών αρχών να αντιμετωπίσουν προβλήματα όπως ο ενδοπεριφερειακός ανταγωνισμός λόγω έντονων πολιτικών και θρησκευτικών τάσεων και η ανικανότητα προσφοράς επαρκών τηλεπικοινωνιακών και μεταφορικών υποδομών (*Petrakos, 1995*).

Τέλος, όπως αναφέρθηκε ένας άλλος παράγοντας της μεταρρυθμιστικής διαδικασίας με χωρική διάσταση αποτελεί η τομεακή σύνθεση του ΑΕΠ και της απασχόλησης. Περιοχές με διαφοροποιημένη οικονομική δομή και εξειδικευμένες σε σύγχρονες οικονομικές δραστηριότητες υφίστανται λιγότερες αρνητικές συνέπειες κατά την προσαρμογή, ενώ αντίθετα μονοδομικές, συνήθως καθαρά βιομηχανικές ή αγροτικές περιοχές, αντιμετωπίζουν σοβαρότερες και μακροχρόνιες προσαρμοστικές στα νέα δεδομένα δυσκολίες (*Petrakos, 1995*).

Από τα παραπάνω πηγάζουν δύο συμπεράσματα, καθένα από τα οποία αποτελούν μια θεωρία:

α) Η πρώτη ισχυρίζεται ότι ο οικονομικός μετασχηματισμός των πρώην σοσιαλιστικών χωρών της ΑΚΕ, οδήγησε στην δημιουργία ενός ενδοβαλκανικού οικονομικού διαχωρισμού της μορφής Βορρά-Νότου, με τα βόρεια κράτη να επιδείχνουν περισσότερες προσαρμοστικές ικανότητες και η νότιος Βαλκανική να περιθωριωθείται.

β) Η δεύτερη υποστηρίζει ότι η διαδικασία της οικονομικής και πολιτικής μετάβασης, προκάλεσε εκτός από τις ενδοβαλκανικές ανισότητες και περιφερειακές ανισότητες στο εσωτερικό των κρατών, ανάλογα με την χωροθέτηση τους σε σχέση με τα δυτικά ανεπτυγμένα κέντρα αλλά και την εγγενή ικανότητά τους να επιτύχουν αποτελεσματικά την οικονομική αναδιάρθρωση και την πολιτική εξυγίανση.

Στόχο της διπλωματικής αυτής εργασίας αποτελεί η εμπειρική υποστήριξη των παραπάνω θεωριών. Η εκπλήρωσή του πραγματοποιείται με την μελέτη μιας χώρας της Βαλκανικής Χερσονήσου, την Αλβανία, η οποία είναι χωροθετημένη στα νότια Βαλκάνια και στην οποία η αποκομμένη από τις εξωτερικές επιδράσεις και κεντρικά-κατευθυνόμενη δομή του κομμουνιστικού καθεστώτος, εκδηλώθηκε πιο έντονα από τις υπόλοιπες πρώην κομμουνιστικές χώρες.

Έτσι, προσπάθεια είναι διττή:

α) επιχειρείται να επιβεβαιωθεί ή να απορριφθεί η ύπαρξη του ενδοβαλκανικού οικονομικού διαχωρισμού Βορρά-Νότου, ως αποτέλεσμα της κατάρρευσης του κομμουνιστικού καθεστώτος και της μετάβασης των Βαλκανικών κρατών στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς, ενώ συγχρόνως,

β) μελετώντας την περιφερειακή δομή και διάρθρωση της οικονομίας της Αλβανίας, πραγματοποιείται προσπάθεια διερεύνησης εάν και κατά πόσο η διαδικασία του οικονομικού μετασχηματισμού, που έλαβε χώρα στα κράτη αυτά, επηρέασε όντως αντίστοιχα την οικονομική λειτουργία και απόδοση του περιφερειακού τους επιπέδου. Επιχειρείται δηλαδή, να διερευνηθεί εάν η

διαδικασία του οικονομικού μετασχηματισμού, είχε ως αποτέλεσμα την άμβλυνση ή την όξυνση των περιφερειακών ανισοτήτων της Αλβανίας.

Ο πρώτος στόχος θα επιτευχθεί με την μελέτη της εθνικής διάστασης της χώρας, την εξαγωγή συμπεραμάτων σχετικά με το επίπεδο ανάπτυξής της και την περιληπτική σύγκρισή του με τα αντίστοιχα των άλλων Βαλκανικών χωρών. Έτσι, σε περίπτωση που κριθεί υποδεέστερο αυτών, η εμπειρική υποστήριξη της παραπάνω θεωρίας είναι δεδομένη.

Αντίστοιχα, για την εκπλήρωση του δεύτερου στόχου, η μελέτη μετατοπίζεται στην εξέταση του περιφερειακού επιπέδου της χώρας, προκειμένου να διερευνηθεί αν η διαδικασία της οικονομικής και πολιτικής ολοκλήρωσης, με κύρια χαρακτηριστικά την **διεθνοποίηση** και **αναδιάρθρωση** της οικονομίας, επηρέασε την χωρική περιφερειακής της διάσταση. Τυχόν τάσεις μητροπολιτικής ανάπτυξης, επιλεκτική χωροθέτηση του κεφαλαίου και ύπαρξη διαφορών στα επίπεδα υποδομών συνηγορούν υπέρ της ύπαρξης εσωτερικών περιφερειακών ανισοτήτων και αντίθετα.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ:

ΜΕΛΕΤΗ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ενώ θεωρητικά πιστεύεται ότι οι περιφερειακές ανισότητες μακροχρόνια παρουσιάζουν μια τάση σύγκλισης, οι εμπειρικές περιπτώσεις πολλές φορές αποδεικνύουν το αντίθετο. Ιδιαίτερο γνωστικό ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά στην περίπτωση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αξιολογείται ότι οι περιφερειακές ανισότητες αποτελούν ένα σοβαρό εμπόδιο στη συγκρότηση του ενιαίου ευρωπαϊκού χώρου. Κατά την εξέλιξη της διαδικασίας της ολοκλήρωσης, της εσωτερικής αγοράς και της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, οι περιφερειακές ανισότητες αποδεικνύονται ιδιαίτερα κρίσιμες (Petrakos, 1995).

Η σοβαρότητά τους εστιάζεται τόσο στο οικονομικό επίπεδο, εξαιτίας των πρόσθετων προβλημάτων προσαρμογής που ανακύπτουν στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες λόγω της διαδικασίας της ολοκλήρωσης, όσο και στο πολιτικό επίπεδο, επειδή κλονίζεται η ευρύτερη κοινωνική συναίνεση και το "κοινό" αίσθημα μιας κοινοτικής αλληλεγγύης, με την συμβολή της οποίας η συμμετοχή στο θεσμό της Κοινότητας δύναται να προσδώσει πραγματικά οφέλη στα κράτη-μέλη. Για το λόγο αυτό, με στόχο την σταθεροποίηση κατ' αρχήν των περιφερειακών ανισοτήτων και εν συνεχεία την μείωση αυτών απαιτείται εντατική και συνεχής προσπάθεια, η οποία στην περίπτωση της Ε.Ε. υλοποιείται με την θέσπιση και λειτουργία εξειδικευμένων προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, τα οποία εξυπηρετούν αυτό το σκοπό (Petrakos, 1995).

Παρατηρείται δηλαδή, ότι ακόμη και στο εσωτερικό ενός συγκροτημένου οικονομικού και πολιτικού χώρου, όπως η Ε.Ε., με ιδιαίτερες και αξιόλογες προσπάθειες οικονομικής σύγκλισης μακροχρόνια αναπτύσσονται τάσεις έντασης των περιφερειακών ανισοτήτων. Υπό αυτό το πρίσμα αποκτά ιδιαίτερο ενδιαφέρον η μελέτη και διερεύνηση της τάσης των οικονομικών ανισοτήτων στο χωρικό σύνολο των κρατών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης (Petrakos, 1995).

Η διερεύνηση αυτή αποτελεί τον στόχο του πρώτου μέρους της εργασίας. Επιχειρείται η επαλήθευση ή διάψευση της θεωρίας ότι η διαδικασία του οικονομικού μετασχηματισμού οδήγησε στην δημιουργία άνισων επιπέδων ανάπτυξης μεταξύ των κρατών στα οποία έλαβε χώρα και η οποία είχε ως αποτέλεσμα την εμφάνιση ενός χωρικού ενδοβαλκανικού διαχωρισμού Βορρά-Νότου.

Η επίτευξη του στόχου θα πραγματοποιηθεί με την διεξοδική μελέτη της χώρας σε εθνικό επίπεδο. Έπειτα, από μια γενική παρουσίαση της χώρας περιγράφεται η διαδικασία της οικονομικής της μεταβάσης ενώ αναλύονται οι πολιτικές που κατέστησαν δυνατή αυτή την μετάβαση. Στη συνέχεια, μελετάται το οικονομικό επίπεδο της χώρας με τις επιμέρους συνιστώσες της παραγωγικής διάρθρωσης και των εξωτερικών εμπορικών σχέσεων της.

Τέλος, αφού, με την χρησιμοποίηση οικονομικών δεικτών και μεγεθών, εξαχθούν τα συμπεράσματα σχετικά με το επίπεδο ανάπτυξης της χώρας, πραγματοποιείται μια περιλιπτική σύγκριση αυτού με τα αντίστοιχα άλλων πρώην σοσιαλιστικών χωρών. Με αυτό τον τρόπο, δύναται να διεξαχθούν συμπεράσματα σχετικά με το εάν η διαδικασία του οικονομικού μετασχηματισμού οδήγησε ή όχι στην περιφερειοποίηση του Βαλκανικού χώρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Αλβανία βρίσκεται στο δυτικό τμήμα της Βαλκανικής Χερσονήσου της Ευρωπαϊκής Ηπείρου στις ακτές της Αδριατικής Θάλασσας και του Ιονίου Πελάγους. Το επίσημο όνομα της είναι Δημοκρατία της Αλβανίας. Συνορεύει βορειοανατολικά με την Νέα Γιουγκοσλαβία, ανατολικά με την Π.Γ.Δ.Μ. και νοτιοανατολικά με την Ελλάδα, ενώ χωρίζεται από την Ιταλία με το στενό του Οτράντο (**Χάρτης 1.Α**). Έχει έκταση 28.748 τετρ. χλμ. και το 1995 αριθμούσε 3.249.000 κατοίκους, με πυκνότητα 113 κατοίκων ανά τετρ. χμλ. Περίπου το 60% του πληθυσμού της διαβιώνει στην ύπαιθρο και το 40% σε αστικά κέντρα.

ΧΑΡΤΗΣ 1.Α: Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

1

1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Οι Αλβανοί κατάγονται από τους Ιλλυριούς, Ινδοευρωπαϊκή φυλή, η οποία εγκαταστάθηκε στην περιοχή στο τέλος της 2ης π.χ. χιλιετίας και είναι από τις παλιότερες φυλές των Βαλκανίων. Τα στοιχεία για την περιοχή αρχίζουν να γίνονται σαφή κατά την περίοδο του μεγάλου ελληνικού αποικισμού (1ος, 2ος, 3ος και 4ος αιώνας), οπότε ιδρύθηκαν στα παράλια πολλές ελληνικές αποικίες, οι οποίες λόγω του εμπορίου αναπτύχθηκαν σημαντικά και συντέλεσαν στη διάδοση του πολιτισμού και στους κατοίκους της ενδοχώρας.

Παρόλες τις μακράιωνες ξένες εισβολές, αρχίζοντας από τους Ρωμαίους, Βαυαρούς, Σλάβους, και Οθωμανούς, οι τελευταίοι από τους οποίους παρέμειναν στην Αλβανία για πέντε αιώνες, οι Αλβανοί διατήρησαν την γλώσσα τους, την κουλτούρα τους και τις χαρακτηριστικές τους παραδόσεις, οι οποίες τους διαφοροποιούν από τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές εθνότητες.

Με τον διαρκή σθεναρό αγώνα τους οι Αλβανοί κατάφεραν να κερδίσουν την ανεξαρτησία τους στις 28 Νοεμβρίου 1912. Τα επίσημα σύνορα της χώρας καθορίστηκαν και οριοθετήθηκαν από τις Ευρωπαϊκές υπερδυνάμεις με την Συνθήκη του Λονδίνου το 1913. Με αυτή την συνθήκη ο μισός πληθυσμός της έμεινε έξω από τα επίσημα σύνορα της χώρας, ενώ σήμερα το 40-45% του αλβανικού πληθυσμού είναι συγκεντρωμένο έξω από αυτά, στην περιοχή του Κοσσυφοπεδίου (μια επαρχία με τάσεις αυτονομίας νοτιοδυτικά της Νέας Γιουγκοσλαβίας) και στη νοτιοδυτική πλευρά της Π.Γ.Δ.Μ. (στο Τέτοβο και σε ορεινές περιοχές που περιβάλλουν τις λίμνες Αχρίδα και Πρέσπα). Αυτό σημαίνει ότι περίπου 2,5 εκατομμύρια Αλβανοί διαβιούν έξω από τα σύνορα της πατρίδας τους, σε περιοχές που συνορεύουν με αυτή.

Η νεώτερη ιστορία της χώρας είναι συνυφασμένη με την υιοθέτηση του σταλινικού σοσιαλιστικού μοντέλου οργάνωσης της εξουσίας, το οποίο

δήρηκε ως το τέλος του 1990. Η Αλβανία έγινε μέλος της COMECON τον Φεβρουάριο του 1949. Κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '50 συμμετείχε στο σύνολο των δραστηριοτήτων του οργανισμού και σταδιακά υιοθέτησε όλες τις αρχές του. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από την έτηνη πολιτική επιρροή της Σοβιετικής Ένωσης (στην οποία στηρίχθηκε η κατάρτιση του συντάγματος της χώρας, η κολεκτιβοποίηση της γεωργίας και η εκβιομηχάνιση της παραγωγής). Με την επιδείνωση όμως των διακρατικών σχέσεων με την Σοβιετική Ένωση και τους συμμάχους της το 1961, η Αλβανία αποφάσισε να διακόψει τις σχέσεις της με την COMECON. Έτσι μετά το 1961 το εμπόριο της Αλβανίας με την ΕΣΣΔ διακόπηκε εντελώς και την θέση του κατέλαβε το αντίστοιχο με την Κίνα, η οικονομική ενίσχυση της οποίας διήρηκε ως το 1978, οπότε διαχωρίσθηκε τόσο οικονομικά, όσο πολιτικά και ιδεολογικά.

Η στάση της Αλβανίας απέναντι στην ΕΟΚ από την ίδρυση της τελευταίας (το 1957) ως το τέλος της δεκαετίας του '70 δεν διαφοροποιείται από την αρνητική στάση που υιοθετεί η Σοβιετική Ένωση και τα υπόλοιπα κομμουνιστικά καθεστώτα. Το ζήτημα εξάλλου δεν φαίνεται να απασχολεί ιδιαίτερα την αλβανική ηγεσία, καθώς η οικονομία της ελάχιστα συνδέεται με αυτή των χωρών της ΕΟΚ ενώ και στο ιδεολογικό επίπεδο εστιάζει την προσοχή της στη διαμάχη με την ΕΣΣΔ. Μάλιστα, ήδη το 1971, ο Ember Hoxha αφού αναφέρει την αμφισβήτηση της Αμερικάνικης ηγεμονίας από την ΕΟΚ, υποστηρίζει ότι η ενωμένη Ευρώπη αποσκοπεί στην δημιουργία και ανάδειξη μιας νέας ιμπεριαλιστικής ευρωπαϊκής υπερδύναμης ανάλογη των ΕΣΣΔ και ΗΠΑ.

Μετά την πλήρη ρήξη των σχέσεων με την Κίνα το αλβανικό καθεστώς επικρίνει ανοικτά τις σχέσεις του Πεκίνου με την ΕΟΚ. Παρόλο που το αλβανικό καθεστώς, ακόμη και αρκετά χρόνια μετά τον θάνατο του Hoxha, παραμένει στη θέση της μη αναγνώρισης της ΕΟΚ και της άρνησης σύναψης σχέσεων με αυτή, κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '80 πραγματοποιεί μια σχετική ύφεση στην ιδεολογική πολιτική του σε ότι αφορά τον σκοπό ίδρυση της ΕΟΚ, κυρίως στο πλαίσιο αναζήτησης κάποιων διεξόδων από την απομόνωση.

Γενικά σε όλη την μεταπολεμική περίοδο η Αλβανία ακολούθησε ακραία πολιτική και οικονομική απομόνωση. Σταδιακά ελαχιστοποίησε τις οικονομικές, πολιτικές και ιδεολογικές σχέσεις με τον υπόλοιπο κόσμο. Το κομμουνιστικό καθεστώς του Ε. Χοχχα πρόβαλε την απομόνωση ως τον μόνο αληθινό δρόμο προς τον σοσιαλισμό. Η θρησκεία καταργήθηκε επίσημα, η εξωτερική βοήθεια ή ακόμη και η επικοινωνία καταγγέλθηκε ως μέσο εξάρτησης, η ατομική ιδιοκτησία καταργήθηκε και η αντιπολίτευση εξοντώθηκε.

Μόνο μετά τον θάνατο του Χοχχα και την ανάληψη της εξουσίας από τον Ramiz Alia, το Αλβανικό καθεστώς ξεκίνησε κάποια δειλά "ανοίγματα" στην εσωτερική και εξωτερική πολιτική, μέχρι το τέλος όμως του 1989 επέμενε ότι οι αλλαγές στην ανατολική Ευρώπη δεν το αφορούσαν. Η βίαιη ανατροπή του Τσαουσέσκου στην Ρουμανία ήταν αυτή που επηρέασε βαθειά το καθεστώς αλλά και την κοινή γνώμη της χώρας.

Έτσι, από τις αρχές του 1990 ο δικτάτορας Ramiz Alia εγκαινιάζει μια βαθμιαία αλλά κεντρικά ελεγχόμενη πολιτική μεταρρυθμίσεων, ενώ στο τέλος του ίδιου έτους εξαγγέλει ένα πρόγραμμα περιορισμένων οικονομικών μεταρρυθμίσεων. Στις αρχές του 1991, χρονιά ορόσημο για τη νεότερη ιστορία της Αλβανίας, οι εξελίξεις επιταχύνονται. Με αφορμή δραστικές φοιτητικές κινητοποιήσεις, οι αντικαθεστωτικές διαδηλώσεις γενικεύονται. Τον Μάρτιο του 1991 διεξάγονται οι πρώτες πολυκομματικές εκλογές της χώρας κατά τις οποίες οι κομμουνιστές ανακαταλαμβάνουν την εξουσία.

Το 1992 πραγματοποιούνται οι δεύτερες πλουραλιστικές εκλογές, στις οποίες αναδεικνύεται πρώτο το Δημοκρατικό Κόμμα με πρόεδρο τον Sali Berisa, το οποίο αναλαμβάνει την εφαρμογή της διαδικασίας του εκσυγχρονισμού της χώρας υιοθετώντας τον πολιτικό πλουραλισμό και την οικονομία της αγοράς, στοιχεία που σήμαναν την αρχή της κοινωνικής και οικονομικής μεταρρύθμισής της.

Οι αλλαγές αυτές όμως υπήρξαν μόνο επιφανειακές, αφού στην πραγματικότητα ο Berisa με τους συνεργάτες του ήλεγχαν όλες τις παράνομες εκφάνσεις και δραστηριότητες του οικονομικού συστήματος καθώς και του πολιτικού κατεστημένου της χώρας (ο αρχηγός της αντιπολίτευσης ήταν φυλακισμένος για πέντε χρόνια). Έτσι ο Berisa, υπήρξε υπεύθυνος της δημιουργίας και της κατάρρευσης του παρατραπεζικού συστήματος των “πυραμίδων”, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την απώλεια υψηλών χρηματικών ποσών που ανήκαν σε απλούς πολίτες, και άρα υπαίτιος της βαθιάς οικονομικής και κοινωνικής κρίσης που έπληξε την χώρα τον περασμένο Μάρτιο.

Η κρίση αυτή διέλυσε και παρέλυσε την οικονομική βάση, ενώ οδήγησε σε έντονες κοινωνικές αναταραχές και στην δημιουργία ενόπλων συμμοριών, οι οποίες λυμαινόνται ακόμη την νότια περιοχή κυρίως της χώρας. Η ένοπλη αυτή εξέγερση στοίχισε τη ζωή σε συνολικά 2.000 Αλβανούς πολίτες, ενώ οι υλικές καταστροφές είναι ανυπολόγιστες, αφού λεηλατήθηκαν Δημόσιες Υπηρεσίες, κτίρια και στρατόπεδα. Συγχρόνως, η κρίση αυτή δημιούργησε ένα νέο μεταναστευτικό κύμα, τόσο προς την Ελλάδα όσο και προς την Ιταλία. Με τις τελευταίες δημοκρατικές εκλογές, οι οποίες απέδωσαν την νίκη του Σοσιαλιστικού Κόμματος με αρχηγό τον Φάτος Νάνο, και την βοήθεια της διεθνούς κοινότητας απακαταστάθηκε εν'μέρει η τάξη αλλά η Αλβανία προχωρεί προς τον 21ο αιώνα με κύρια χαρακτηριστικά την δυσμενή οικονομική κατάσταση και την “ευαίσθητη” κοινωνική σταθερότητα.

1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

1.2.1 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Το 1990, ο πληθυσμός της Αλβανίας αριθμείται στους 3.249.000 κατοίκους, γεγονός που σημαίνει ότι σχεδόν τριπλασιάστηκε σε χρονικό διάστημα σαράντα ετών (από το 1950 έως το 1990), αφού, όπως μπορεί να διαπιστωθεί

και στον **Πίνακα 1.2.1.A**, από τους 1.230.000 κατοίκους που αναμετρούσε το 1950, το 1990 αυξήθηκε στους 3.293.000 κατοίκους (*GEDESHI, 1995*).

Πίνακας 1.2.1.A: Πληθυσμός της χώρας το χρονικό διάστημα 1950-1990

(σε χιλιάδες)

Έτη	1950	1960	1970	1980	1990
Άνδρες	619	810	1.080	1.378	1,709
Γυναίκες	611	799	1.058	1.292	1,584
Σύνολο	1.230	1.609	2.138	2.670	3.293
% μεταβολή	3,2	2,7	2,9	2,1	2,2

Πηγή: ΕΙΥ, 1995-96

Συγκρινόμενη κυρίως με τα ευρωπαϊκά πρότυπα η Αλβανία τις τελευταίες δεκαετίες παρουσίασε έναν από τους μεγαλύτερους ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού. Παρόλο που από το 1970 και έπειτα ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού μειώνεται, παραμένει ιδιαίτερα υψηλός σε όλη τη μεταπολεμική περίοδο. Πιο συγκεκριμένα, όπως διαπιστώνεται στον **Πίνακα 1.2.1.A**, το έτος 1950 κυμάνθηκε στο 3,2%, το έτος 1960 στο 2,7%, το έτος 1980 στο 2,9% και το έτος 1990 στο 2,1%. Αρκεί να αναφερθεί ότι την δεκαετία 1975-1985, παρόμοιοι ρυθμοί αύξησης συναντώνται στην Τουρκία, στην οποία ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού ήταν 2,2%. Ο μέσος όρος του ετήσιου ρυθμού μεταβολής του πληθυσμού των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ) ανερχόταν στο 0,8%.

Η Αλβανία έχει έναν από τους νεότερους πληθυσμούς της Ευρώπης, με μέση ηλικία τα 28 έτη. Εκτιμάται ότι το 10% του συνολικού πληθυσμού βρίσκεται πάνω από την ηλικία εργασίας (δηλαδή πάνω των 65 χρόνων). Επίσης, όπως παρατηρείται στον **Πίνακα 1.2.1.B** το απόλυτο μέγεθος της καθαρής μεταβολής του πληθυσμού (δηλαδή Γεννήσεις-Θανάτους) έχει διπλασιαστεί κατά την χρονική διάρκεια των συγκεκριμένων δεκαετιών, γεγονός που εξηγεί την παραπάνω αύξηση του πληθυσμού (*GEDESHI, 1995*).

Πίνακας 1.2.1.Β: Φυσική κίνηση πληθυσμού το χρονικό διάστημα 1950-1995

Έτη	1950	1960	1970	1980	1990	1995
Συντελεστής γεννητικότητας (Γεννήσεις ανά 1000 κατοίκους)	38,9	43,4	32,5	26,5	25,2	23,4
Συντελεστής θνησιμότητας (Θάνατοι ανά 1000 κατοίκους)	14,2	10,4	9,3	6,4	5,6	5,3
Καθαρή μεταβολή (ανά 1000 κατοίκους)	24,5	32,9	23,2	20,1	19,6	18,1
Απόλυτο μέγεθος καθαρής μεταβολής (Γεννήσεις-Θάνατοι) (σε χιλιάδες)	30.067	52.911	49.733	53.699	63.932	58.807

Πηγή: GEDESHI, 1995

Συγκρίνοντας τις ηλικιακές πυραμίδες των τριών τελευταίων δεκαετιών (**Διαγράμματα 1.2.1.Α, 1.2.1.Β, 1.2.1.Γ**), διαπιστώνεται ότι όλες παρουσιάζουν μια αρκετά διευρυμένη βάση και μια έντονη συρρίκνωση στις μεγαλύτερες ηλικιακές ομάδες (πρέπει να επισημανθεί ότι τα ποσοστά που αναγράφονται στις πληθυσμιακές πυραμίδες είναι εκφρασμένα επί τοις ‰). Επίσης, παρατηρείται μια σχεδόν παντελή έλλειψη πληθυσμού στις ηλικίες άνω των 80, κάτι που φανερώνει χαμηλό μέσο όρο ζωής. Τα παραπάνω σημαίνουν ότι, η Αλβανία χαρακτηρίζεται από πολύ υψηλό δείκτη γεννητικότητας και εξίσου υψηλό δείκτη θνησιμότητας. Πράγματι, όπως μπορεί να παρατηρηθεί και στον **Πίνακα 1.2.1.Β**, η Αλβανία μέχρι και το 1990 παρουσιάζει ένα πολύ υψηλό δείκτη γεννητικότητας, συγκρινόμενος με αυτόν των πρώην σοσιαλιστικών χωρών και πολύ περισσότερο με τον αντίστοιχο των Ευρωπαϊκών κρατών.

Γενικά, οι πληθυσμιακές πυραμίδες της Αλβανίας χαρακτηρίζονται νεανικές. Το ειδικό βάρος του νεανικού πληθυσμού στο συνολικό πληθυσμό, καθ' όλη την μεταπολεμική περίοδο, είναι πολύ μεγάλο (**Πίνακας 1.2.1.Γ**). Το φαινόμενο αυτό συνεχίζεται ως το 1990, γεγονός που σημαίνει ότι κατά την έναρξη της διαδικασίας της μετάβασης, από το σύστημα της κεντρικά κατευθυνόμενης οικονομίας σε αυτό της ελεύθερης αγοράς, η Αλβανία χαρακτηριζόταν από ένα πληθυσμό, του οποίου το ποσοστό του ενεργού πληθυσμού ήταν εξαιρετικά μεγάλο. Συγκεκριμένα, βρέθηκε με ενάμιση εκατομμύριο ενεργό πληθυσμό, την στιγμή που ο συνολικός πληθυσμός της χώρας αριθμούσε 3.293.000 κατοίκους. Το παραπάνω ποσοστό θεωρείται ιδιαίτερα υψηλό και καθοριστικά ανασταλτικό για την οικονομική ανάπτυξη της χώρας με τα δεδομένα προβλήματα και το χαμηλό βιοτικό επίπεδο.

Πίνακας 1.2.1.Γ: Ειδικό βάρος διαφόρων κατηγοριών ηλικιών το χρονικό διάστημα 1970-1995

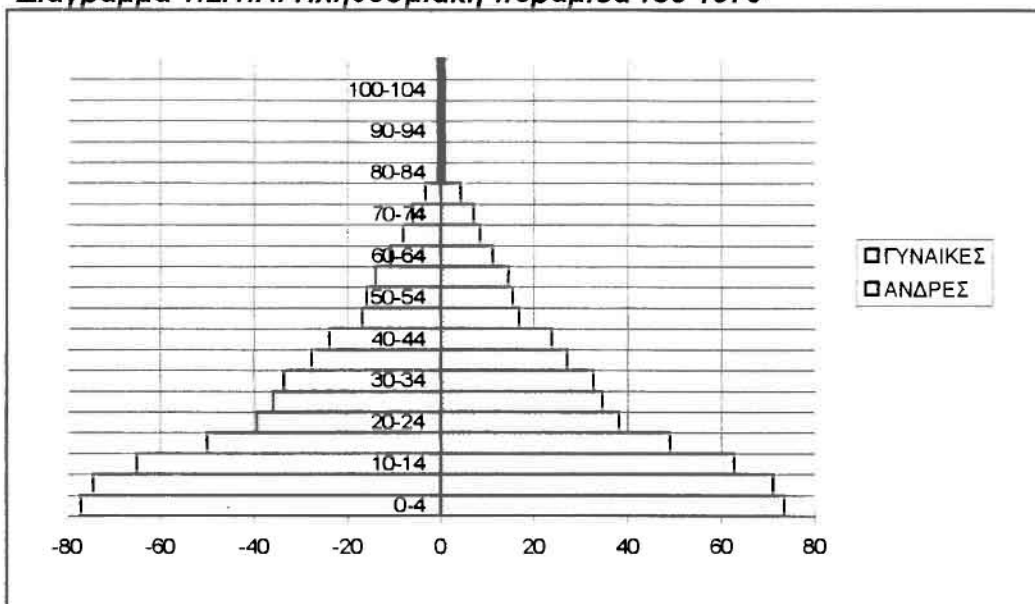
Ηλικιακές ομάδες	1970	1980	1990	1995
0-14	0,423364	0,356391	0,32756	0,315879
15-44	0,415887	0,461654	0,47645	0,482593
45-64	0,115420	0,130075	0,14251	0,116615
65>	0,045328	0,051879	0,05348	0,084913

Πηγή: United Nations, 1997

Το παραπάνω γεγονός, σε συνδυασμό με την αποσύνθεση της παραγωγικής βάσης και την αποδιοργάνωση της οικονομικής δομής, που επήλθε με την πολιτική αλλαγή, είχε ως αποτέλεσμα τα προβλήματα της ανεργίας να διογκωθούν τρομερά και να προκύψει έντονο ζήτημα απασχόλησης του εργατικού δυναμικού. Τα φαινόμενα αυτά, οδήγησαν με την σειρά τους (όπως ήταν άλλωστε αναμενόμενο), στις εντονότερες μεταναστευτικές κινήσεις που εκδήλωσε η χώρα τα τελευταία χρόνια. Αυτό σημαίνει ότι τα δημογραφικά

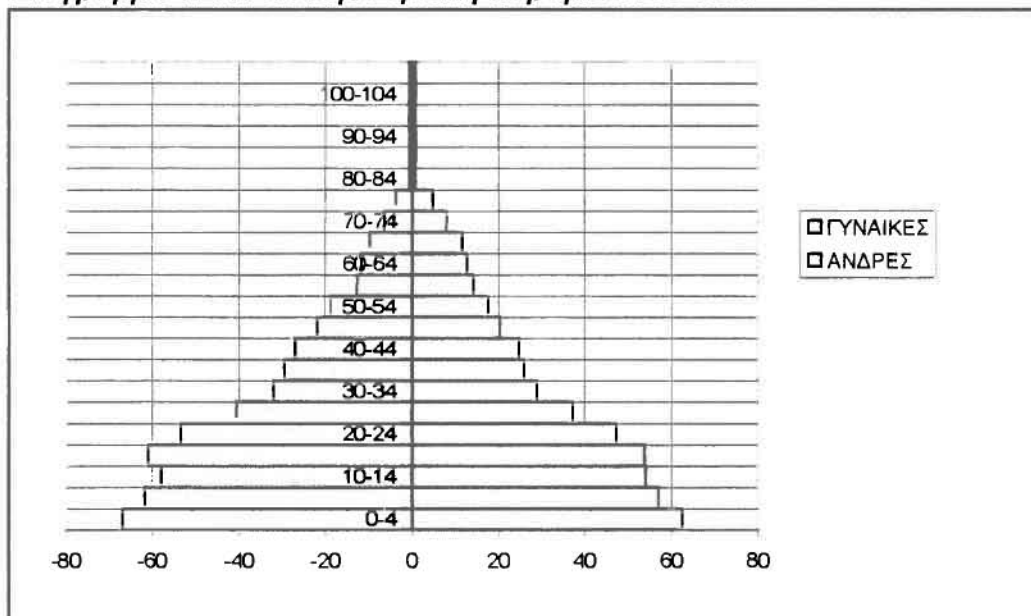
χαρακτηριστικά του πληθυσμού της Αλβανίας, ενέτειναν καθοριστικά τα προβλήματα που προέκυψαν από την οικονομική και πολιτική μετάβασή της.

Διάγραμμα 1.2.1.Α: Πληθυσμιακή πυραμίδα του 1970

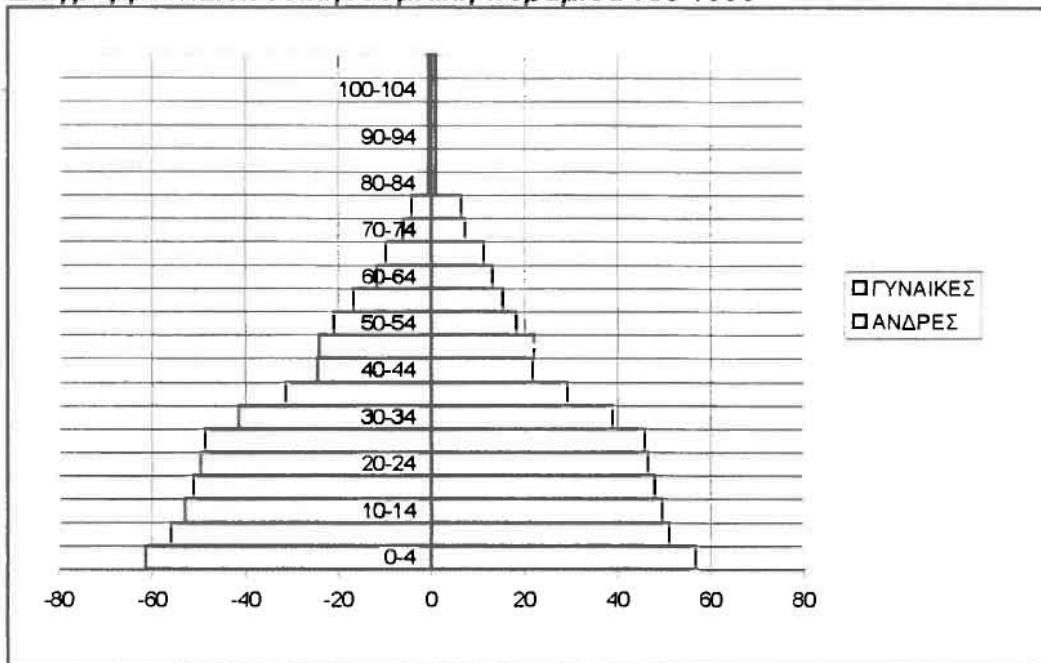

Πηγή: United Nations, 1997

Διάγραμμα 1.2.1.Β: Πληθυσμιακή πυραμίδα του 1980

Πηγή: United Nations, 1997

Διάγραμμα 1.2.1.Γ: Πληθυσμιακή πυραμίδα του 1990

Πηγή: United Nations, 1997

Γενικά πρέπει να λεχθεί ότι κατά την διάρκεια της εξουσίας του κομμουνιστικού καθεστώτος ο συντελεστής της γεννητικότητας ήταν (αν και σταδιακά μειούμενος) αρκετά υψηλός (**Πίνακας 1.2.1.Γ**)^{*} έτσι εξηγείται η σημαντική αύξηση του πληθυσμού το χρονικό διάστημα των τελευταίων σαράντα ετών. Χαρακτηριστικές ήταν οι προσπάθειες του E. Hoxha για μεγέθυνση του πληθυσμού της χώρας του^{*} ο ίδιος προσωπικά ζητούσε ή ανάλογα απαιτούσε από τους πολίτες του την γέννηση πολλών παιδιών. Αυτό σημαίνει ότι ο πολύ μεγάλος δείκτης γεννητικότητας της Αλβανίας δεν εξηγείται μόνο από την θρησκεία (είναι γνωστό ότι οι μουσουλμανικοί πληθυσμοί παρουσιάζουν πολύ υψηλά ποσοστά γεννητικότητας), αλλά οφείλεται και σε πολιτικά αίτια.

Η πολιτική του κομμουνιστικού καθεστώτος, ήταν η επίτευξη ενός υψηλού πληθυσμιακού ρυθμού ανάπτυξης, με σκοπό την ύπαρξη 4 εκατομμυρίων κατοίκων έως το τέλος του 2.000 στην περιοχή (*EIU, 1995-96*). Η κακή όμως οικονομική κατάσταση και το χαμηλό επίπεδο ποιότητας ζωής των περισσότερων νοικοκυριών είχε ως αποτέλεσμα φθίνοντα ρυθμό γεννήσεων (**Πίνακας 1.2.1.Γ**), ο οποίος σε συνδυασμό με την έντονη μεταναστευτική

δραστηριότητα καθιστούν πιο πιθανή την ύπαρξη 3,5 εκατομμυρίων Αλβανών (EIU, 1995-96).

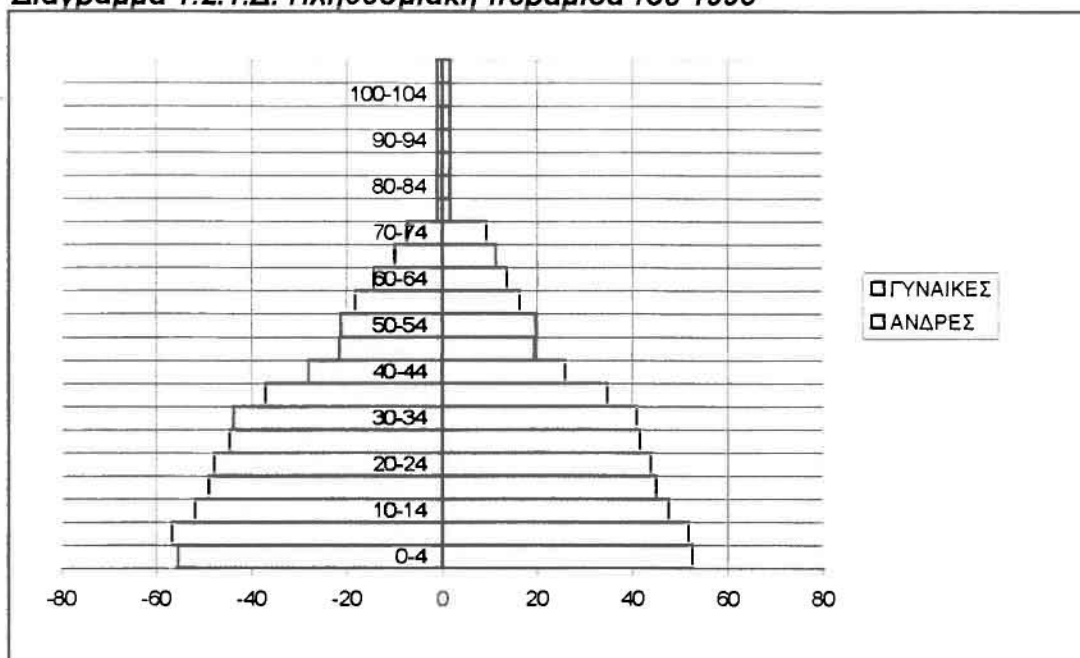
Πίνακας 1.2.1.Δ: Πληθυσμός της χώρας το χρονικό διάστημα 1991-1995

Έτη	1991	1992	1993	1994	1995
Άνδρες	1.682.000	1.617.000	1.606.000	1.623.000	1.608.000
Γυναίκες	1.578.000	1.578.000	1.562.000	1.579.000	1.641.000
Σύνολο	3.261.000	3.190.000	3.167.000	3.202.000	3.249.000
% μεταβολή	-1,0	-2,1	-0,7	1,1	1,5

Πηγή: EIU, 1995-96

Συγκρίνοντας το **Διάγραμμα 1.2.1.Δ** με τα **Διαγράμματα 1.2.1.Α, 1.2.1.Β** και **1.2.1.Δ** παρατηρείται μια σμίκρυνση της βάσης της πληθυσμιακής πυραμίδας, γεγονός το οποίο εν' μέρει ερμηνεύεται, από την μείωση του δείκτη της γεννητικότητας, λόγω των πολιτικών αλλαγών, (**Πίνακας 1.2.1.Β**), καθώς και από την πολύ κακή κατάσταση, στην οποία έχει περιέλθει το υγειονομικό σύστημα της χώρας τα τελευταία έτη. Η βρεφική θνησιμότητα παραμένει σε υψηλά επίπεδα, εξαιτίας της έλλειψης υγειονομικού και φαρμακευτικού εξοπλισμού και της κακής διατροφής των εγκύων.

Η σημαντικότερη όμως αιτία της μείωσης του πληθυσμού το χρονικό διάστημα 1990-95 αποτελεί η μετανάστευση, η οποία έλαβε χώρα σε έντονο βαθμό από το 1990 και έπειτα. Κατά την διάρκεια 1990-96 περίπου 400.000 Αλβανοί (στην πλειοψηφία τους νεαρής ηλικίας) εγκατέλειψαν την χώρα τους, ενώ η μείωση, η οποία σημειώθηκε στον ανδρικό ενεργό πληθυσμό της χώρας το χρονικό διάστημα 1990-1992 ήταν της τάξης του 10%. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω μπορεί να εξηγηθεί ο αρνητικός ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού κατά το χρονικό διάστημα 1991-93, που παρατηρείται στον **Πίνακα 1.2.1.Γ**.

Διάγραμμα 1.2.1.Δ: Πληθυσμιακή πυραμίδα του 1995

Πηγή: United Nations, 1997

Η πληθυσμιακή πυκνότητα ισούται με 112,9 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο (το 1938 ήταν 36 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο). Περίπου το 60% του πληθυσμού είναι αγροτικός ενώ όπως φαίνεται από τον **Πίνακα 1.2.1.Ε** η αστικοποίηση στην Αλβανία ακολούθησε μια όχι έντονη (όπως πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες) αλλά σταθερή πορεία τα τελευταία σαράντα χρόνια. Συγκρινόμενα με ευρωπαϊκά πρότυπα, τα ποσοστά αστικοποίησής της Αλβανίας αποδεικνύονται από τα χαμηλότερα της Ευρώπης.

Πιο συγκεκριμένα, ο δείκτης αστικοποίησης στην Ελλάδα είναι 59% και στην Βουλγαρία 67%, τιμές πολύ μεγαλύτερες από αυτή του 36% της Αλβανίας. Η συγκεκριμένη δομή του πληθυσμού εξηγείται από την πολιτική του κομμουνιστικού καθεστώτος, το οποίο εφάρμοσε μια τάση εξισορρόπησης και ομοιόμορφης κατανομής του πληθυσμού, με την εφαρμογή κινήτρων και με στόχο την εκμηδένιση της όποιας εσωτερικής μετανάστευσης.

Πίνακας 1.2.1.Ε: Διαχρονική εξέλιξη αστικού και αγροτικού πληθυσμού από το 1950 έως το 1990

Έτη	Αστικός πληθυσμός		Αγροτικός πληθυσμός	
	Απόλυτα μεγέθη	Ποσοστά	Απόλυτα μεγέθη	Ποσοστά
1950	249.000	20,5	966.200	79,5
1960	474.300	29,5	1.133.000	70,5
1970	479.700	22,5	1.455.900	68,2
1980	897.300	33,6	1.773.200	66,4
1990	1.194.000	36,1	2.099.000	63,9

Πηγή: EUROTEC, 1994

1.2.2 ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Σύμφωνα με ισχυρισμούς του αλβανικού κράτους τα απογραφικά στοιχεία της χώρας αποδεικνύουν ότι από την άποψη της εθνολογική συγκρότησής του ο πληθυσμός θεωρείται ομοιογενής, αφού οι της αλβανικής εθνικότητας συνιστούν το 98% του συνολικού πληθυσμού. Πάντα σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, υπάρχουν στη χώρα μόνο 65.000 αλλοεθνείς, ελληνικής και σλαβικής εθνικότητας, με τους Έλληνες να συνιστούν το 1,85% του πληθυσμού, το οποίο ισοδυναμεί με 58.758 άτομα, και τους Σλάβους το 0,15%, δηλαδή 4.697 άτομα (GEDESHI, 1995).

Σύμφωνα όμως με εκτιμήσεις του ελληνικού κράτους και διεθνείς ιστορικές και στατιστικές πηγές, η εθνολογική σύσταση της Αλβανίας έχει ως εξής:

Πίνακας 1.2.2: Εθνικές μειονότητες στην Αλβανία

Όνομασία εθνικών μειονοτήτων	Αριθμός πληθυσμού εθνικών μειονοτήτων
Έλληνες	200.000-300.000
Βλάχοι	34.000
Ρομ (Αθίγγανοι)	30.000
Σλάβοι	Μικρός αριθμός (έλλειψη στοιχείων ακριβείας)

Πηγή: Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1994

Η ελληνική μειονότητα, η οποία κατέχει την πρώτη θέση ανάμεσα στις εθνικές μειονότητες της Αλβανίας, διαβιεί κυρίως στη Νότιο Αλβανία στους νομούς του Αργυροκάστρου, των Αγίων Σαράντα, του Βερατίου και της Αυλώνας. Η πλειοψηφία των Βλάχων στο παρελθόν είχαν ελληνίζουσα συνείδηση και οι υπόλοιποι ρουμανίζουσα. Οι Ρομ βρίσκονται κυρίως διασκορπισμένοι στην νότια γεωγραφική επικράτεια της χώρας. Η πλειοψηφία της μειονότητας των Σλάβων είναι μουσουλμάνοι (*Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1994*).

1.2.3 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Η διαδικασία της μετάβασης της Αλβανικής οικονομίας σε εξωτερική οικονομία, συνοδεύτηκε από έντονες εσωτερικές και εξωτερικές μεταναστευτικές κινήσεις. Η οικονομική κρίση του 1991-1992 παρακίνησε χιλιάδες Αλβανούς να εγκαταλείψουν την χώρα τους, έχοντας προορισμό κυρίως την Ελλάδα και δευτερευόντως την Ιταλία. Η πλειοψηφία αυτών ήταν νεαρής ηλικίας ενώ η μείωση, η οποία σημειώθηκε στον ανδρικό ενεργό πληθυσμό της χώρας το χρονικό διάστημα 1990-1992 ήταν της τάξης του 10%. Πιστεύεται ότι συνολικά κατά την διάρκεια 1990-1996 περίπου 400.000 Αλβανοί, στην πλειοψηφία τους κάτω των 30 ετών, εγκατέλειψαν την χώρα τους, προερχόμενοι κυρίως από τη νότιο (αυτοί με προορισμό την Ελλάδα) και τη δυτική (αυτοί με προορισμό την Ιταλία) Αλβανία (*GEDESHI, 1995*).

Η διαδικασία της μετανάστευσης (κατά βάση παράνομη), ήταν αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης τριών κυρίως παραγόντων: α) της εσπευσμένης κοινωνικής αναταραχής, η οποία συντελέστηκε στην χώρα κατά την διάρκεια της εφαρμογής του ανασχηματισμού της οικονομίας, β) του πολύ χαμηλού βιοτικού επιπέδου της σε σχέση με αυτό των γειτονικών χωρών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στις οποίες οι ευκαιρίες και οι δυνατότητες απασχόλησης ήταν σαφώς περισσότερες και γ) του δημογραφικού προβλήματος της ύπαρξης του μεγάλου ποσοστού του ενεργού πληθυσμού στο συνολικό πληθυσμό που αδυνατούσε να απορροφηθεί στο εσωτερικό της χώρας.

Η εξωτερική μετανάστευση όμως δεν είναι αμοιβαία επωφελής και για τις δύο εμπλεκόμενες χώρες: οι μετανάστες αποτελούν το πιο δυναμικό τμήμα του ενεργού πληθυσμού της χώρας "αποστολής". Το κράτος αποστολέας έτσι χάνει το πιο παραγωγικό τμήμα του, το οποίο του στοίχισε δαπάνες και φυσικά αποθέματα έως ότου φτάσει στην παραγωγική ηλικία, οπότε και μεταβαίνει στην χώρα "υποδοχέα", η οποία αποκτά έτοιμο προς "χρησιμοποίηση" παραγωγικό δυναμικό. Αναμφίβολα, η εξωτερική μετανάστευση, για την χώρα "αποστολέα", επιλύει βραχυπρόθεσμα προβλήματα ανεργίας και οδηγεί σε αύξηση των άδηλων πόρων με την εισαγωγή συναλλάγματος. Πιστεύεται όμως ότι μακροπρόθεσμα υπονομεύει την αναπτυξιακή δυναμική μιας χώρας, γι' αυτό πρέπει να αποφεύγεται ως οριστικός τρόπος επίλυσης διαρθρωτικών προβλημάτων.

Σε ότι αφορά την εσωτερική μετανάστευση, αυτή παρουσίασε έντονη κινητικότητα, που εντοπίστηκε κυρίως στις ορεινές βόρειοανατολικές περιοχές. Αντίστοιχα, ο γεωγραφικός χώρος του προορισμού των εσωτερικών μεταναστών αποτέλεσαν οι πεδινές περιοχές και τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Η μετακίνηση αυτή εκτιμάται ότι πραγματοποιήθηκε από 350.000 χιλιάδες ανθρώπους, προερχόμενοι κυρίως από τις περιοχές Ruka, Kukës και Tiroje (GEDESHI, 1995).

Το παραπάνω φαινόμενο είχε ως αποτέλεσμα μια γρήγορη και ανεξέλεγκτη, μη φυσική αύξηση του αστικού πληθυσμού, η οποία, καθώς δεν συνοδεύτηκε από δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, προκάλεσε την δημιουργία πολλών κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων σε ολόκληρη την χώρα.

1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ

Σε ότι αφορά την πολιτιστική ζωής της χώρας η οθωμανική κυριαρχία εμπόδισε και ανάστειλε την ανάπτυξη και εκδήλωση της ντόπιας αλβανικής πολιτισμικής φυσιογνωμίας για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Στην Αλβανία, το μεγαλύτερο

πολιτιστικό ίδρυμα είναι η βιβλιοθήκη των Τιράνων, με περισσότερους από 450.000 τόμους βιβλίων, μερικοί από τους οποίους χαρακτηρίζονται από σπανιότητα. Υπάρχουν επίσης 40 δημόσιες βιβλιοθήκες και περίπου 80 μικρότερα παραρτήματα βιβλιοθηκών. Οι αλβανικές κινηματογραφικές εταιρίες σκηνοθετούν πολλά ντοκυμανταίρ με θέματα και εικόνες της χώρας.

Η Αλβανία έχει πλούσιο λαογραφικό υλικό, επικά ποιήματα και ιστορικά τραγούδια. Τα αρχαιότερα αρχιτεκτονικά μνημεία ανάγονται στην 1η χιλιετία π.χ. Σώζονται επίσης τμήματα οχυρών, δημόσιων κτιρίων και κατοικιών, αρχιτεκτονικά οικοδομήματα, μωσαϊκά και αγγεία εκεί όπου προηγούμενα υπήρχαν ελληνικές αποικίες. Συναντώνται τέλος και τμήματα ρωμαϊκών οχυρωμένων πόλεων (π.χ. Elbasan).

Η τέχνη της ζωγραφικής αναπτύχθηκε στην περιοχή κυρίως την περίοδο του Βυζαντίου, ενώ από τον 18ο έως τις αρχές του 20ου αιώνα πρωταρχικό ρόλο στις εικαστικές τέχνες αποκτά η εικονογραφία. Τέλος, η λαϊκή διακοσμητική τέχνη της Αλβανίας έχει να δείξει αξιόλογα έργα στον τομέα των παραδοσιακών αργυρών κοσμημάτων για τοπικές και εθνικές ενδυμασίες, στα μάλλινα υφαντά χαλιά και στα ξύλινα αντικείμενα της καθημερινής ζωής που είναι διακοσμημένα με λεπτά πολύχρωμα σχέδια. Σε ότι αφορά την παράδοση της λαϊκής μουσικής διακρίνεται για την χαρακτηριστική ιδιομορφία της σε ορισμένες περιοχές της χώρας. Τα τοπικά τραγούδια συνοδεύουν συνθέσεις ανατολικής προέλευσης, με διαφορετική υπόκρουση, προσδίδοντάς τους έτσι ιδιαίτερη μουσική υφή.

1.4 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ

Τα τολμηρότερα βήματα του αλβανικού πολιτικού καθεστώτος πραγματοποιήθηκαν στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής. Το 1990, μετά από ένα πολύχρονο διάστημα πολιτικής και οικονομικής απομόνωσης, αποκαθίστανται οι σχέσεις της με τις ΗΠΑ, την ΕΣΣΔ και την ΕΟΚ ενώ

παράλληλα γίνεται μέλος της ΔΑΣΕ. Το 1991 η Αλβανία γίνεται μέλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ), της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (ΕΤΑΑ) (*Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1995*).

Στο επίπεδο της βαλκανικής πολιτικής (**Χάρτης 1.4**), οι σχέσεις της Αλβανίας με την Γιουγκοσλαβία είναι κακές, με την Ελλάδα (μέχρι πρότινος) αμφίροπες και αντιφατικές ενώ με την Τουρκία καλές. Μολονότι, από την άποψη του πληθυσμιακού μεγέθους η Αλβανία είναι μια μικρή χώρα, η γεωγραφική της θέση είναι αυτή που της προσδίδει ιδιαίτερα πλεονεκτήματα που την καθιστούν αξιόλογο εταίρο μέσα στο πλαίσιο μιας ισορροπημένης πολιτικής, προσαρμοσμένη στην βαλκανική πραγματικότητα. Στην τρέχουσα βαλκανική συγκυρία, η αλβανική κυβέρνηση έχει ήδη αντιληφθεί το αναγκαίο άνοιγμα του κράτους στο διεθνή χώρο, άνοιγμα προς κάθε γειτονική χώρα και κάθε διεθνή Οργανισμό (*Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1995*).

Σχετικά με την δεύτερη περίπτωση, η Αλβανία έχει πραγματοποιήσει σημαντικά βήματα, τα οποία πιστοποιούνται με την ένταξη της χώρας σε ευρύτερες δημοκρατικές διαδικασίες και οργανισμούς. Πολυετές μέλος του ΟΗΕ, συμμετέχει στο Συμβούλιο της Ευρώπης, λαμβάνει μέρος στην Πρωτοβουλία της Κεντρικής Ευρώπης, είναι μέλος του Προγράμματος "Σύμπραξη για την Ειρήνη", έχει επιτύχει μια Συμφωνία Οικονομικής και Εμπορικής Συνεργασίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τέλος αποτελεί ιδρυτικό μέλος της Οργάνωσης Ισλαμικής Συνδιάσκεψης. Στο πλαίσιο της ευρύτερης περιοχής η Αλβανία συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες της Παρευξείνιας Οικονομικής Συνεργασίας, ενώ παράλληλα συμμετέχει σε συνεργασίες με άλλες χώρες στον οικονομικό και εμπορικό τομέα, στις μεταφορές και στις τηλεπικοινωνίες (*Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1995*).

Δύο κυρίαρχοι παράγοντες δεσπόζουν στην εξωτερική βαλκανική πολιτική της Αλβανίας: τα δικαιώματα των Αλβανών που ζουν στο Κοσσυφοπέδιο και οι

οποίοι συνιστούν το 90% του συνολικού πληθυσμού του και οι σχέσεις της με την Ελλάδα, οι οποίες, όπως είναι γενικά παραδεκτό, θεωρούνται ζωτικής σημασίας για την μελλοντική οικονομική ευημερία της χώρας (*EIU, 1995-96*).

Οι σχέσεις, και ιδιαίτερα οι διμερείς, της Αλβανίας με την Ελλάδα, η οποία είναι η μόνη γείτονος μέλος της Ε.Ε., είναι πολύ σημαντικές, παρόλο που υπάρχουν αρκετά σημεία διένεξης μεταξύ τους: η δραστηριότητα εθνικιστικών κύκλων (μειονοτικό ζήτημα, ορισμένες ανθελληνικές εκδηλώσεις στην Αλβανία και έγερση θέματος Τσάμηδων στην Ελλάδα από την Αλβανία), η μαζική είσοδος Αλβανών μεταναστών στην Ελλάδα με τα προβλήματα που αυτή προκαλεί (εγκληματικότητα, ξενοφοβία, απασχόληση) και η διαφαινόμενη ήδη διαφορετική στάση των δύο χωρών σε βαλκανικά ζητήματα (Μακεδονικό, σχέσεις με Σερβία και Τουρκία) (*ΒΑΛΚΑΝΙΑ, 1995*).

Έτσι η καθυστέρηση των ελληνικών αρχών να νομιμοποιήσουν την εποχιακή απασχόληση των Αλβανών μεταναστών στηρίζεται στην άρνηση αυτών της λειτουργίας τριών ανεξάρτητων ελληνικών σχολείων στην Νότιο Αλβανία. Παρόλα αυτά, τον ενάμιση τελευταίο χρόνο οι διπλωματικές προσπάθειες και των δύο χωρών επέφεραν θετικά αποτελέσματα στο πολιτικό επίπεδο, ενώ συνεισέφεραν στην διεύρυνση των οικονομικών και στρατιωτικών τους δεσμών (*ΒΗΜΑ, 8/6/1997*). Υπογράφησαν συμφωνίες για την κατασκευή έργων υποδομής, παροχή τεχνικής βοήθειας εκ' μέρους της Ελλάδος και επίλυσης του προβλήματος των μεταναστών.

Το Υπουργείο Εθνική Άμυνας της Ελλάδος, στα πλαίσια του ΝΑΤΟ, ανέλαβε την αναδιοργάνωση των αλβανικών ενόπλων δυνάμεων. Έτσι, ένα επιτελείο Ελλήνων αξιωματικών μετέβει στην αλβανική πρωτεύουσα και εργάζεται για την οργάνωση του αλβανικού στρατιωτικού σώματος, με την δημιουργία νέων στρατιωτικών σχημάτων και μονάδων (*ΒΗΜΑ, 27/7/1997*).

Η Ελλάδα προσέφερε επίσης δωρεάν τις στολές των αλβανών στρατιωτών, ενώ τα στρατόπεδα που εγκαταλείπουν τα ελληνικά στρατιωτικά τμήματα (στα οποία είχαν εγκατασταθεί, στα πλαίσια της πολυεθνικής δύναμης που στάλθηκε στην Αλβανία για την αρωγή στην ομαλή διεξαγωγή των βουλευτικών εκλογών της 28ης Ιουνίου της χώρας) παραδίδονται με άθικτη την οργάνωση τους στο αλβανικό Υπουργείο Άμυνας (ΒΗΜΑ, 27/7/1997).

Σύμφωνα με το Ίδρυμα Στρατηγικών Σπουδών, το 1993 οι στρατιωτικές δυνάμεις της Αλβανίας ανέρχονται στις 73.000, από τους οποίες οι 60.000 συνιστούν το πεζικό, οι 11.000 την αεροπορία και οι 2.000 το ναυτικό (ΕΙΥ, 1996-97).

ΧΑΡΤΗΣ 1.Β: Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Αλβανία είναι μια μικρή χώρα χωροθετημένη στα νότια Βαλκάνια, οι κάτοικοι της οποίας κατάγονται από τις πιο παλιές φυλές των Βαλκανίων, τους Ιλλυριούς. Ανεξάρτητο κράτος αποτελεί μόλις από το 1912, αφού δέχθηκε κατακτητικές εισβολές από Ρωμαίους, Βαυαρούς, Σλάβους και Οθωμανούς.

Ο πληθυσμός της Αλβανίας, το 1995, αριθμείται στους 3.249.000 κατοίκους. Το χρονικό διάστημα όμως των τελευταίων επτά ετών η χώρα έχει περιέλθει σε κακή οικονομική κατάσταση, ενώ το επίπεδο ποιότητας ζωής των περισσότερων νοικοκυριών είναι ιδιαίτερα χαμηλό, με συνέπεια την έντονη μετανεστευτική εσωτερική και εξωτερική δραστηριότητα. Αυτό οδήγησε σε φθίνοντα ρυθμό γεννήσεων τα έτη 1992 και '93, με αποτέλεσμα την μείωση του πληθυσμού τα τελευταία έτη.

Το κυριότερο οικονομικό χαρακτηριστικό που έλαβε χώρα στην περιοχή το χρονικό διάστημα 1990-1996 είναι η εξωτερική μετανάστευση. Εκτιμάται ότι κατά την διάρκεια αυτού του χρονικού διαστήματος περίπου 400.000 Αλβανοί εγκατέλειψαν την χώρα τους. Η πλειοψηφία αυτών, με προορισμό την Ελλάδα, προήλθε κυρίως από το νότιο τμήμα της χώρας Αλβανίας, ενώ οι πιο ολιγάριθμοι με προορισμό την Ιταλία, από το δυτικό. Η βασικότερη αιτία της μετανάστευσης αποτέλεσε ο πολύ υψηλός δημογραφικός δείκτης της γεννητικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: ΓΕΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ**14**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	14
1.1 ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ.....	16
1.2 ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	19
1.2.1 ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	19
1.2.2 ΜΕΙΟΝΟΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	27
1.2.3 ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	28
1.3 ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ.....	30
1.4 ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΜΥΝΑ.....	31
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	35

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τις πρώτες δημοκρατικές εκλογές του 1991 η Αλβανία εγκατάλειψε το μονοκομματικό κράτος του σοσιαλιστικού συστήματος παραγωγής. Αυτή η ιστορική αλλαγή επέτρεψε να λάβουν χώρα δημοκρατικές διαδικασίες και προετοίμασε το "έδαφος" για την μετάβαση από την κεντρικά κατευθυνόμενη οικονομία, στην οικονομία της αγοράς (GEDESHI, 1995).

Παρόλο που δεν υπάρχουν γενικές θεωρίες, ούτε κάποια διαθέσιμη φόρμουλα μετάβασης από ένα παραγωγικό σύστημα σε κάποιο άλλο, ισχύουσα για το σύνολο των χωρών, η μεταβάση στην συγκεκριμένη περίπτωση χαρακτηρίστηκε από δύο βασικές διαδικασίες: της κατάρρευσης του παλιού συστήματος της κατευθυνόμενης οικονομίας και της οικοδόμησης του καινούργιου της ελεύθερης αγοράς. Αμφότερες οι διαδικασίες, η διάρκεια των οποίων εξαρτάται από μια σειρά εσωτερικών και εξωτερικών παραγόντων, λαμβάνουν χώρα παράλληλα, έχοντας ταυτόχρονα οικονομικό και κοινωνικό κόστος (GEDESHI, 1995).

2.1 ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΑΘΕΣΤΩΤΟΣ

Το οικονομικό και κοινωνικό σύστημα που ίσχυσε στην Αλβανία ως το τέλος της δεκαετίας του '80 εγκαθίδρυσε ένα σοσιαλιστικό μοντέλο σταλινικού τύπου με κάποια επιπρόσθετα επίπεδα οργάνωσης στην κορυφή, τα οποία θεωρήθηκαν από την πολιτική δύναμη της χώρας (το Κόμμα Εργασίας της Αλβανίας) ως η πλέον αυθεντική και δημιουργική εκδοχή του Μαρξισμού. Ολόκληρη η οικονομική και κοινωνική ζωή της χώρας είχε δύο συνιστώσες:

- τον απόλυτο έλεγχο-εξουσία της κοινωνικής ιδιοκτησίας τόσο του δημοσίου τομέα όσο και του ενδιάμεσου τομέα (τομέα διασυνεργασίας).
- την κεντρικά, από την κυβέρνηση, κατευθυνόμενη πορεία της οικονομίας (GEDESHI, 1995).

Βασιζόμενη στο σταλινικό μοντέλο βιομηχανοποίησης, η προτεραιότητα της ανάπτυξης δόθηκε στην βαριά βιομηχανία αγνοώντας άλλους κλάδους και τομείς της οικονομίας όπως την ελαφριά βιομηχανία και την γεωργία. Το 1989, η παραγωγή της βαριάς βιομηχανίας αποτελούσε το 63% της συνολικής βιομηχανικής παραγωγής της χώρας. Η βιομηχανική δομή και ανάπτυξη στηρίχθηκε στην εισαγωγή ξένης τεχνολογίας κυρίως από την πρώην ΕΣΣΔ και άλλες ανατολικές Ευρωπαϊκές σοσιαλιστικές χώρες ως την δεκαετία του '60 και από την Κίνα την δεκαετία του '70 (GEDESHI, 1995).

Ένα άλλο διακεκριμένο χαρακτηριστικό ήταν ο μεγάλος δείκτης συγκέντρωσης των συντελεστών παραγωγής, κεφαλαίου και εργασίας σε μεγάλες επιχειρήσεις, συχνά με μεγάλη και μη αποδοτική χρησιμοποίηση εισροών, οι οποίες θα μπορούσαν στη βάση διαφορετικής παραγωγικής οργάνωσης να διατεθούν κάπου πιο αποδοτικά (GEDESHI, 1995).

Η συντηρητική δομή της Αλβανικής οικονομίας εντάθηκε ακόμη περισσότερο με την πολιτική και οικονομική απομόνωση που ακολούθησε η χώρα, ειδικά μετά την διακοπή των σχέσεων της με την Κίνα το 1978 (GEDESHI, 1995). Αυτό είχε ως αποτέλεσμα από το τέλος της δεκαετίας του '70, το σύστημα της χώρας να παρουσιάζει αδυναμία κατά τη μεταφορά από το εκτατικό στο εντατικό σύστημα ανάπτυξης. Η ανικανότητα αυτή πηγάζει από τους ίδιους τους μηχανισμούς και την δομή του συστήματος, δηλαδή τον τρόπο οργάνωσης της παραγωγής και των συναλλαγών, χαρακτηριστικά που προγενέστερα στήριζαν την σωστή οργάνωση και λειτουργία της οικονομίας (EIU, 1995-96).

Αυτή η δομική κρίση συνδυάστηκε κατά την διάρκεια της δεκαετίας του '80 με μια συγκυριακή κρίση, η οποία εκφράστηκε με τους χαμηλούς οικονομικούς δείκτες, με τον περιορισμό ενός μέρους των προϊόντων διατροφής, με την αύξηση του πληθωρισμού και της ανεργίας και με την στασιμότητα (και αργότερα την μείωση) του πραγματικού εισοδήματος ανά κάτοικο, ιδιαίτερα κατά το δεύτερο μισό της δεκαετίας του '80 (EIU, 1996-97).

Στο τέλος της δεκαετίας του '80, η χώρα βρέθηκε στα πρόθυρα της οικονομικής κατάρρευσης. Αυτή η απειλή τελικά πραγματοποιήθηκε το 1991, όταν οι παλιές δομές της κεντρικής διοίκησης κατεστράφησαν σχεδόν ολοκληρωτικά και η οικονομία της χώρας παρέμεινε ανεξέλεγκτη. Η κατάσταση αποσύνθεσης που επικράτησε επιβαρύνθηκε επιπλέον με τις έντονες πολιτικές διαμάχες και συγκρούσεις και την καταστροφή, με την σύσταση και δραστηριοποίηση συμμοριών, ποσοστού της κοινωνικής ιδιοκτησίας (EIU, 1996-97).

2.2 Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΤΗΣ ΜΕΤΑΒΑΣΗΣ

Η ανάκαμψη από αυτή την κατάσταση απαιτούσε, εκτός από την ξένη βοήθεια από την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα εμβάσματα των Αλβανών μεταναστών, την έναρξη μεταρρυθμίσεων για **μακροοικονομική σταθεροποίηση, φιλελευθεροποίηση της αγοράς, ιδιωτικοποίηση και άνοιγμα της οικονομίας στον διεθνή ανταγωνισμό**. Αυτές οι μεταρρυθμίσεις είχαν σκοπό την μετάβαση της οικονομίας στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς, το οποίο θεωρείται ως η μόνη ρεαλιστική εναλλακτική διέξοδος για δημιουργία προοπτικής ανάπτυξης της χώρας. Με βάση το παραπάνω σκεπτικό, επιβεβλημένη θεωρήθηκε καταρχήν η έναρξη της διαδικασίας για μακροοικονομική σταθεροποίηση και φιλελευθεροποίηση της οικονομίας, οι οποίες θεωρούνται προκαταρκτικές και αναγκαίες συνθήκες για την λειτουργία των μηχανισμών του εμπορίου και της ελεύθερης αγοράς (GEDESHI, 1995).

Πιο συγκεκριμένα η προσπάθεια σταθεροποίησης της οικονομίας που δρομολογεί η κυβέρνηση αποτελείται από επτά κεντρικούς άξονες:

1. Δραστική μείωση της χρηματοδότησης του ελλείμματος από τις εγχώριες τράπεζες.
2. Αύξηση των εσόδων από τη φορολογία, έτσι ώστε να μειωθεί το εσωτερικό έλλειμμα του προϋπολογισμού και μείωση των εξόδων του Α.Ε.Π. κατά 40%.
3. Πλήρης απελευθέρωση των τιμών, σημαντικές αυξήσεις όσων τιμών παραμένουν υπό κρατικό έλεγχο λόγω των συνθηκών μονοπωλιακής παροχής και αυξήσεις στους κατώτατους μισθούς.
4. Σταθερό ανώτατο όριο στις εγχώριες πιστώσεις (περιορισμός της πιστωτικής επέκτασης του τραπεζικού συστήματος).
5. Απελευθέρωση του εξωτερικού εμπορίου και των συναλλαγών σε ξένο συνάλλαγμα.
6. Ταχύτατη ιδιωτικοποίηση των κρατικών επιχειρήσεων (*Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1996*).

2.2.1 Η ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ

Η αλβανική κυβέρνηση στην προσπάθεια της να αποτρέψει την κατάρρευση της οικονομίας, προχώρησε στην εφαρμογή ενός προγράμματος θεσμικών αλλαγών, ώστε να σταθεροποιηθεί η κατάσταση και να τεθούν τα θεμέλια για την μετεξέλιξη των οικονομικών δομών της χώρας. Το μακρο-οικονομικό πρόγραμμα σταθεροποίησης άρχισε τον Μάρτιο του 1992, όταν το Δημοκρατικό Κόμμα του Σαλί Μπερίσα κέρδισε στις δεύτερες πλουραλιστικές εκλογές που διεξήχθησαν στη χώρα (*GEDESHI, 1995*).

Το πρόγραμμα αυτό έτυχε της υποστήριξης του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Διεθνούς Τραπεζής. Στηρίχθηκε σε μια σειρά νόμων και διαταγμάτων, συντασσόμενα με την βοήθεια εξωτερικών συμβούλων και τα οποία συμπληρώνουν ένα ουσιαστικό κενό της αλβανικής οικονομίας.

Βασίστηκε στα εξής τρία σημεία: φιλελευθεροποίηση του εμπορίου και του ξένου συναλλάγματος, περιοριστική νομισματική πολιτική και μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού (GEDESHI, 1995).

Οι κυριότεροι νόμοι αναπτυξιακού χαρακτήρα που εξαγγέλθηκαν στο πρόγραμμα είναι οι εξής:

- **Νόμος 7501/19.7.1999** "περί γης"
- **Νόμος 7512/10.8.1991** "περί εγκρίσεως και προστασίας της ιδιωτικής περιουσίας, της ελεύθερης πρωτοβουλίας ανεξάρτητων ιδιωτικών δραστηριοτήτων και περί ιδιωτικοποιήσεως"
- **Νόμος 7516/7.10.1991** "περί Συνδικάτων"
- **Νόμος (1992)** "περί παροχής κοινωνικής βοήθειας"
- **Νομός 7583/13.7.1992** "για τις αρμοδιότητες και τον καθορισμό των πληρωμών της εργασίας"
- **Νομός 7584/14.7.1992** "περί φόρων επί της κυκλοφορίας αγαθών "
- **Νομός 7585/14.7.1992** "περί φόρων επί προσωπικών εισοδημάτων"
- **Νομός 7586/14.7.1992** "περί φόρων κατανάλωσης"
- **Νομός 7587/14.7.1992** "περί φόρων επί των κερδών"
- **Νομός 7496/4.8.1992** "περί διαχείρισης των φόρων"
- **Νομός 7496/4.8.1992** "περί ξένων επενδύσεων"
- **Νομός (1992)** "για το τραπεζικό σύστημα"
- **Νομός (1992)** "περί περιβολής τελωνειακών δασμών επί εισαγομένων προϊόντων"
- **Απόφαση Νο 52/1.2.1991** "περί τελωνείων"
- **Απόφαση Νο 288/1.7.1992** "για το σύστημα αγοράς σκληρού νομίσματος" (Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1996).

Στη επιτυχή εφαρμογή του προγράμματος καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε η επιβολή ενός ανώτατου πιστωτικού ορίου από την τράπεζα της Αλβανίας, συνοδευόμενη από μια πολιτική διατήρησης υψηλών επιτοκίων, η οποία

προσωρινά καθορίστηκε με διοικητικούς τρόπους. Έτσι, το ετήσιο ύψος των επιτοκίων κυμάνθηκε στο 39% για το 1992, στο 30% για το 1993, στο 26% για το 1994 και στο 20% για το 1995. Με την εγκαθίδρυση ενός τραπεζικού συστήματος δύο επιπέδων, η Εθνική Τράπεζα της Αλβανίας κατευθυνόμενη από τις εμπορικές τράπεζες προσφέρει βραχυπρόθεσμα πιστωτικά δάνεια, τα οποία αποτελούν τον κύριο πιστωτικό όγκο (85% για το 1993) του τραπεζικού συστήματος της Αλβανίας (EIU, 1996-97).

Ένας από τους βασικότερους στόχους του προγράμματος της οικονομικής σταθεροποίησης ήταν η μείωση του πληθωρισμού κάτω του 20% έως το 1996. Σε αυτή την περίπτωση το πιο δύσκολο σημείο είναι η μείωση του ελλείμματος του προϋπολογισμού, το οποίο αποτέλεσε την κύρια αιτία του αυξημένου πληθωρισμού (GEDESHI, 1995).

2.2.2 ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Με βάση αυτές τις προϋποθέσεις τον Αύγουστο του 1992 η Αλβανική κυβέρνηση απελευθεροποίησε τις τιμές των χονδρικών και λιανικών εμπορευμάτων και προσάρμοσε τον αντίστοιχο νόμο "τιμών και δασμολογίων". Κατά το πρώτο στάδιο, ο διοικητικός έλεγχος διατηρήθηκε μόνο στις τιμές είκοσι πέντε προϊόντων, όπως το σιτάρι, τον άρτο, το λάδι, τη ζάχαρη, το πόσιμο νερό, την ηλεκτρική ενέργεια, τα ενοίκια, τις τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες και τις αστικές μεταφορές (GEDESHI, 1995).

Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, οι απελευθερωποιημένες τιμές να πολλαπλασιαστούν κατά 10 με 12 φορές, ενώ οι ελεγχόμενες παρουσίασαν μικρότερα επίπεδα αύξησης. Η σημαντική αύξηση των απελευθερωποιημένων τιμών και η αντίστοιχη μικρότερη των ελεγχόμενων ακολουθήθηκε με μείωση των επιχορηγήσεων. Έτσι, το 1993 οι επιχορηγήσεις των καταναλωτικών αγαθών μειώθηκαν στο 2% του ΑΕΠ, σε σύγκριση με το 3,3% που καταλάμβαναν το 1992 (GEDESHI, 1995).

2.2.3 Η ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Μετά την σταθεροποίηση της οικονομίας και την φιλελευθεροποίηση της αγοράς, το επόμενο βήμα για την μετάβαση στην οικονομία αγοράς, ήταν η δημιουργία του ιδιωτικού τομέα. Αυτός άρχισε να αναπτύσσεται στην Αλβανία με την διαπλοκή και συμμετοχή δύο παραμέτρων:

- της ιδιωτικοποίησης των κρατικών επιχειρήσεων και
- της δημιουργίας και της επέκτασης των νέων επιχειρήσεων ξένου ή εσωτερικού κεφαλαίου (*GEDESHI, 1995*).

Αρχίζοντας με την έννοια της οικονομίας της ελεύθερης αγοράς και λαμβάνοντας υπόψη τον πολιτικο-ιδεολογικό χαρακτήρα της χώρας, η Αλβανική κυβέρνηση επεξεργάστηκε λεπτομερώς και έθεσε σε εφαρμογή ένα πρόγραμμα και μια στρατηγική ιδιωτικοποίησης, τα χαρακτηριστικά της οποίας εκδηλώθηκαν μορφοποιημένα και ολοκληρωμένα τους πρώτους μήνες του 1993. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι τα εξής:

- γρήγορη ιδιωτικοποίηση. Οι στόχοι, οι οποίοι τέθηκαν σύμφωνα με αυτή ήταν καθαρά ποσοτικοί.
- συνολική ιδιωτικοποίηση της οικονομίας. Αυτή επιβεβαιώθηκε με την σύνταξη και εφαρμογή του Προγράμματος της Κυβέρνησης για επίτευξη ιδιωτικοποίησης των τραπεζών, του τηλεπικοινωνιακού συστήματος, του ενεργειακού συστήματος, της εξορυκτικής δραστηριότητας, του συστήματος ύδρευσης, των λιμανιών, των αεροδρομίων, και των σιδηροδρομικών μεταφορών κατά την χρονική περίοδο 1996-2000.
- πρώτα ιδιωτικοποίηση και μετά αναδιάρθρωση. Η Κυβέρνηση θεωρεί ότι η ιδιωτικοποίηση των υφιστάμενων επιχειρήσεων πρέπει να προηγηθεί της αναδιάρθρωσης και της επενδυτικής δραστηριοποίησης αυτών. Έτσι, πιστεύεται ότι η αναδιάρθρωση θα είναι αποτελεσματική και γρήγορη για το σύνολο της οικονομίας και πιο αποδοτική για τις ίδιες τις επιχειρήσεις (*GEDESHI, 1995*).

Η εφαρμογή του προγράμματος ιδιωτικοποίησης της Αλβανίας πραγματοποιήθηκε σε δύο στάδια:

- Το πρώτο στάδιο καλύπτει τις μικρές και μεσαίες σε παραγωγή και υπηρεσίες επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν ενεργητικό κεφάλαιο 500.000 USD ή απασχολούν το ανώτερο 300 εργαζομένους. Από μια μελέτη που αφορούσε τις μικρομεσαίες ιδιωτικοποιημένες επιχειρήσεις στις αρχές του 1995, εξήχθη το συμπέρασμα, ότι πολλές από αυτές δεν παρουσίασαν την αναμενόμενη οικονομική αποδοτικότητα, αφού περισσότερο από το 64% αυτών δεν είχαν θέσει ακόμη σε λειτουργία το 40%-60% της δυναμικότητάς τους (GEDESHI, 1995). Το γεγονός αυτό αποδεικνύει την σημασία που δόθηκε στην ποσοτική πλευρά της ιδιωτικοποίησης και όχι στην ποιοτική, η οποία αφορά παράγοντες όπως το management και την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων.
- Το δεύτερο στάδιο, το οποίο έλαβε χώρα το 1995 και περιλαμβάνει τις μεγάλες επιχειρήσεις, οι οποίες προκαταρκτικά μετατράπηκαν σε εμπορικές εταιρίες. Αυτό πραγματοποιήθηκε α) διαμέσω της παροχής εγγυήσεων ή της κατανομής (χωρίς αμοιβή) ιδιωτικών κουπονιών στον αστικό πληθυσμό άνω των 18 ετών και β) διαμέσω μετρητών. Εώς τα μέσα του 1995 είχαν ιδιωτικοποιηθεί 120 περίπου επιχειρήσεις με την παροχή εγγυήσεων (GEDESHI, 1995).

Συνολικά, πέντε χρόνια μετά την έναρξη εφαρμογής του προγράμματος ιδιωτικοποίησης των επιχειρήσεων της Αλβανίας, το 70% του συνόλου αυτών έχει ιδιωτικοποιηθεί και το 65% του συνολικού Α.Ε.Π. της χώρας αποδίδεται στον ιδιωτικό τομέα, με επικρατέστερες τις μικρές επιχειρήσεις. Στον ιδιωτικό τομέα επίσης (εξαιρουμένης της γεωργίας) απασχολούνταν το 1995 120.000 εργαζόμενοι. Το ίδιο έτος, ο ιδιωτικός τομέας καταλάμβανε το 65% των εξαγωγών της χώρας και το 80% του συνολικού ξένου εμπορίου (GEDESHI, 1995). Αυτά τα επιτεύγματα της διαδικασίας της μετάβασης της οικονομίας της χώρας, κρίνονται ιδιαίτερα σημαντικά, αφού ο ιδιωτικός τομέας δύναται να

απασχολήσει μεγάλο ποσοστό του εργατικού δυναμικού (γεγονός που βοηθά στην καταπολέμηση της ανεργίας) και να προσελκύσει την ξένη επενδυτική δραστηριότητα.

2.2.4 ΤΟ ΑΝΟΙΓΜΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΗ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟ

Το τέταρτο στοιχείο της πολιτικής που ακολουθήθηκε ήταν το απόλυτο άνοιγμα της εθνικής οικονομίας στον διεθνή ανταγωνισμό, το οποίο επιτεύχθηκε με απαλλαγή από τα εναπομείναντα διοικητικά και δασμολογικά εμπόδια. Αυτό το άνοιγμα σύμφωνα με τους εμπνευστές του, έπρεπε να επισπεύσει την εξίσωση των τιμών των εγχώριων προϊόντων με τις αντίστοιχες διεθνείς, να εισάγει τον ανταγωνισμό και να ενθαρρύνει τις εξαγωγές (GEDESHI, 1995).

Το Αλβανικό σύστημα του ξένου εμπορίου, ξένου συναλλάγματος και πληρωμών δεν εξελίχθηκε αναλογικά με τα αντίστοιχα άλλων κρατών* υπόκειται σε πολύ μικρό αριθμό νομικών περιορισμών. Για παράδειγμα οι άδειες για εξαγωγές διατηρήθηκαν για μικρό αριθμό προϊόντων, δεν υπάρχουν εγκρίσεις ή ποσοτώσεις στις εισαγωγές, ενώ οι κανόνες του δασμολογικού κώδικα εισαγωγών έχουν περιορισθεί (GEDESHI, 1995).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τελικά με την υλοποίηση των διαδικασιών της μακροοικονομικής σταθεροποίησης, της φιλελευθεροποίησης της αγοράς, της ιδιωτικοποίησης της οικονομίας και του άνοιγματός της στον διεθνή ανταγωνισμό, η Αλβανία κατάφερε την μετάβασή της από το σύστημα της κεντρικά κατευθυνόμενης οικονομίας σε αυτό της ελεύθερης αγοράς. Βέβαια αυτή η μετατροπή του οικονομικού και παραγωγικού συστήματος της χώρας δεν πραγματοποιήθηκε χωρίς την εμφάνιση οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων.

Οι σημαντικότερες συνέπειες των παραπάνω μεταρρυθμιστικών μέτρων είναι δύο και επικεντρώνονται στα επίπεδα της βιομηχανικής παραγωγής και της

, ανεργίας. Σε ότι αφορά την βιομηχανική παραγωγή η εν' λόγω πολιτική προκάλεσε μια βαθιά και μακροπρόθεσμη ύφεση αυτής, η οποία σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συνεχίστηκε έως τις αρχές του 1995, μην αφήνοντας σημάδια γρήγορης δυναμικής ανάκαμψης.

Ορισμένοι κλάδοι αυτής όπως μεταλλουργία, χημική βιομηχανία, βιομηχανία χαρτιού, υφαντουργία, βιομηχανία τροφίμων κ.α. (όπως άλλωστε θα παρατηρηθεί και επισημανθεί και στο τρίτο κεφάλαιο), ως αποτέλεσμα της άμεσης έκθεσης της εθνικής οικονομίας στον διεθνή ανταγωνισμό, διατηρώντας πεπαλαιωμένες συνθήκες λειτουργίας, με χρησιμοποίηση ξεπερασμένης τεχνολογίας, με μείωση της ιδιωτικής και δημόσιας ζήτησης και με έντονους οικονομικούς περιορισμούς αναγκάστηκαν να διακόψουν την λειτουργία τους ή στην καλύτερη περίπτωση μείωσαν την δραστηριότητά τους (άρα και την παραγωγή τους) στο ελάχιστο.

Αναπόφευκτη παρουσιάσθηκε επίσης, η απελευθέρωση του μεγαλύτερου ποσοστού του εργατικού δυναμικού του δημοσίου τομέα, χωρίς την ταυτόχρονη όμως με τους ίδιους ρυθμούς απορρόφηση του από την δημιουργία του ιδιωτικού τομέα. Έτσι, παρά την ανάπτυξη του ιδιωτικού τομέα, η ανεργία κυρίως στα μεγάλα αστικά κέντρα αυξήθηκε.

Τέλος, πρέπει να επισημανθεί ότι η εφαρμογή του φιλόδοξου αυτού προγράμματος, δεν θα ήταν δυνατό να πραγματοποιηθεί με αυτούς τους ρυθμούς, χωρίς την σημαντική οικονομική βοήθεια διεθνών οργανισμών, της διεθνούς κοινότητας και την αξιοποίηση του ξένου συναλλάγματος των Αλβανών μεταναστών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: Η ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Αλβανία σύμφωνα με εκτιμήσεις του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου αποτελεί ένα από τα χαρακτηριστικά κράτη εφαρμογής ενός προγράμματος οικονομικών μεταρρυθμίσεων, με απότερο στόχο τη μετάβαση από το καθεστώς κεντρικά κατευθυνόμενης οικονομίας σε ένα καινούργιο, στο οποίο κυριαρχεί η ελεύθερη οικονομία της αγοράς (GEDESHI, 1996).

Μετά από μια απότομη μείωση τα έτη 1991 και 1992, παρουσίασε ρυθμό αύξησης του ΑΕΠ της κατά 11% το 1993, 7,4% το 1994, 11% το 1995 και 8% το 1996 (EIU, 4th quarter 96). Αυτό σημαίνει ότι σταδιακά μειώνεται, ενώ το 1997 αναμένεται να ελλατωθεί περισσότερο. Ο ετήσιος δείκτης πληθωρισμού σημείωσε σταδιακή μείωση το διάστημα 1992-1995, αφού από το 226% το 1992 μειώθηκε στο 7,7% το 1995, ενώ αντίθετα το 1996 οπισθοδρόμησε ανερχόμενος στο 17,7% (EIU, 1995-96).

Η αναδιάρθρωση και ο εκσυγχρονισμός της υποδομής της Αλβανίας θεωρείται επιβεβλημένος: το χαμηλό επίπεδο του οδικού δικτύου, των λιμανιών, των τηλεπικοινωνιών και του συστήματος ύδρευσης αποτελούν ανασταλτικό για την ανάπτυξη παράγοντα και απομακρύνουν τους ξένους επενδυτές (EIU, 1995-96). Εξαιτίας αυτού του γεγονότος δίνεται προτεραιότητα στην αναδιάρθρωση των υποδομών, οι οποίες απορροφούν το 56% του προϋπολογισμού του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων για το χρονικό διάστημα 1995-97 (EIU, 1996-97).

Σύμφωνα με το Υπουργείο Οικονομικής Ανάπτυξης της Αλβανίας, την τριετία 1995-97, δαπανήθηκαν 209 million USD για τον εκσυγχρονισμό του συστήματος των μεταφορών, 166 million USD για την αναδιοργάνωση του τομέα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, 183 million USD για την αναβάθμιση

του εκπαιδευτικού και του συστήματος Υγείας, 152 million USD για την αναδιάρθρωση του πρωτογενούς τομέα και 68 million USD για την ανάπτυξη των τηλεπικοινωνιών (EIU, 1996-97). Οι βελτιώσεις αυτές αναμένεται να επιφέρουν καθοριστικά αποτελέσματα στον τρόπο και στην ποιότητα ζωής των Αλβανών κατοίκων.

Η προσέλκυση ξένων επενδύσεων κρίνεται επίσης αποφασιστικός παράγοντας της μελλοντικής ανάπτυξης της αλβανικής οικονομίας. Σύμφωνα με το Αλβανικό Ινστιτούτο Προώθησης Ξένων Επενδύσεων, οι συσσωρευτικές ξένες επενδύσεις κυμάνθηκαν στα 210 million USD για το 1995, σημειώνοντας μια κατά 15% αύξηση σε σχέση με το 1994. Στο τέλος του 1995 καταμετρήθηκαν 1.532 μικτές επιχειρήσεις (από τις οποίες 1.000 ήταν εμπορικές και παροχής υπηρεσιών) και 890 ολοκληρωτικά ξένες επιχειρήσεις (από τις οποίες 592 ανήκαν στον τριτογενή τομέα) (EIU, 1996-97).

Παρόλο που ο πληθωρισμός ελαττώθηκε, η τάση των μισθών και ημερομισθίων δεν είναι ενθαρρυντική ενώ η εκτενής ένδεια, κυρίως στις αγροτικές περιοχές, παραμένει έντονη. Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του 1995 ο μέσος μηνιαίος μισθός κυμαινόταν από 48 έως 58 USD. Η μέση μηνιαία σύνταξη στις αστικές περιοχές κυμαινόταν στα 25 USD και στις αγροτικές στα 7 USD (EIU, 1995-96). Παρόλο που χαμηλοί μισθοί αποτελούν παράγοντα προσέλκυσης ξένων επενδύσεων, τα υψηλά επίπεδα ένδειας αποτελούν σημαντικό παράγοντα μεγέθυνσης του ελλείμματος του προϋπολογισμού (EIU, 1996-97).

Όλα αυτά οδήγησαν στο υψηλό επίπεδο μετανάστευσης που αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο. Επίσημα στοιχεία τοποθετούν την αξία αυτών, που οι μετανάστες θα πρόσφεραν στη χώρα για το 1994, στα 226 million USD, τα οποία ισοδυναμούν με το 16% του ΑΕΠ (στην πραγματικότητα όμως πιστεύεται ότι είναι πολύ μεγαλύτερη) (EIU, 1995-96).

Σε ότι αφορά την δομή του προϋπολογισμού αυτή έχει ως εξής: Το εισόδημα της κυβέρνησης για το 1994 ήταν 46 billion Lek. Οι κυριότερες πηγές των εσόδων ήταν οι φόροι (78%), πρόσοδοι από διεθνή ενίσχυση, και κέρδη από ιδιωτικοποιήσεις και δημόσια προσοδοφόρα ιδρύματα (12%). Στο δεύτερο σκέλος του προϋπολογισμού, στα έξοδα, μια όλο και αυξανόμενη αναλογία επιμερίζεται στο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων, στα έξοδα του προσωπικού, στις δαπάνες κοινωνικής ασφάλισης και στα λειτουργικά έξοδα (EIU, 1995-96).

Στις αρχικές προτεραιότητες της κυβέρνησης συγκαταλέγεται η μείωση του ελλείμματος του Προϋπολογισμού των Δημοσίων Επενδύσεων της χώρας. Το συνολικό δημόσιο έλλειμμα το 1994 ήταν 22,2 billion Lek, ποσό το οποίο ισούται με το 13% του ΑΕΠ (στην Ελλάδα το δημόσιο έλλειμμα ισούται με 2,5% του ΑΕΠ). Στόχος είναι να μειωθεί το δημόσιο έλλειμμα, το οποίο περιλαμβάνει και τις συνεισφορές από το εξωτερικό, στο 2% περίπου του ΑΕΠ μέχρι το 1997 (EIU, 1996-97).

Για την επίτευξη του παραπάνου στόχου η κυβέρνηση επικεντρώνει τις προσπάθειες της στην μείωση των δαπανών ενώ εστιάζει ιδιαίτερα στην αναδιοργάνωση του συστήματος φορολογίας. Μια ποικιλία μέτρων έχουν συσταθεί με σκοπό να διευρύνουν την φορολογική βάση. Τα μέτρα αυτά αφορούν τον φόρο περιουσίας, την μείωση του αριθμού των απαλλαγών στους δασμούς εισαγόμενων προϊόντων και την αντικατάσταση του φόρου επιστροφής με τον προστιθέμενο επί της αξίας φόρο VAT. Προσωρινά το έλλειμμα του προϋπολογισμού θα καλυφθεί από εσωτερικές μη πληθωριστικές πηγές καθώς και από εισφορές εξωτερικής χρηματοδότησης (EIU, 1995-96).

3.1 ΒΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ

3.1.1 ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ

Η ανάκαμψη της γεωργίας (εξαιτίας της γρήγορης ιδιωτικοποίησης και των αναδασμών), η ανάπτυξη του εμπορίου, η βελτίωση των υπηρεσιών και η μεγέθυνση του κατασκευαστικού κλάδου είχαν ως αποτέλεσμα την σχετική βελτίωση της οικονομίας κατά το χρονικό διάστημα 1993-95. Η συμμετοχή της γεωργίας στο ΑΕΠ αυξήθηκε από 40% το 1990 σε 56% το 1994 και παρέμεινε στα ίδια επίπεδα και το 1995, οι υπηρεσίες (εκτός από τις μεταφορές) από το 13% στο 19% ενώ οι κατασκευές καταλάμβαναν το 1994 το 9,5% του ΑΕΠ σε σχέση με το 6,6% του 1990 (EIU, 1995-96).

Παρατηρείται δηλαδή (όπως άλλωστε διαπιστώνεται και στον **Πίνακα 3.1.1**) μια αξιοσημείωτη αύξηση της παραγωγής των τομέων της γεωργίας, των υπηρεσιών και του κατασκευαστικού κλάδου, η οποία στηρίχθηκε στην απεγκλώβιση εργατικού δυναμικού του δευτερογενούς τομέα. Σύμφωνα με στοιχεία της Υπηρεσίας της Εφορίας υπάρχουν στην Αλβανία 47.100 εγγεγραμμένες εταιρίες (εξαιρούνται οι αγροτικές επιχειρήσεις). Περισσότερο από το 50% αυτών είναι επιχειρήσεις λιανικής πωλήσεως, το 15% μεταφορικές, το 19% ανήκει στον τομέα των υπηρεσιών, το 3% είναι αγροτικές και το 2% κατασκευαστικές (EIU, 1995-96).

Παρόλα αυτά, οι παραπάνω αυξήσεις στην παραγωγή του πρωτογενούς τομέα και του κατασκευαστικού κλάδου δεν αποδείχθηκαν ικανές να αντισταθμίσουν την δραματική μείωση του δευτερογενούς τομέα, ο οποίος κατά το διάστημα της εξουσίας του κομμουνιστικού καθεστώτος στην χώρα αποτελούνταν από τους εξής κλάδους: ενέργειας, χημικών, μηχανικής, εξόρυξης, ελαφριάς βιομηχανίας και καυσίμων (EIU, 1996-97).

Η οικονομική και κοινωνική κρίση του 1991-92 επιδείνωσε τα υπάρχοντα προβλήματα δημιουργώντας ένα απαρχαιωμένο κεφαλαιουχικό απόθεμα και σοβαρές οικονομικές δυσκολίες με αποτέλεσμα το βιομηχανικό προϊόν να ελλатωθεί κατά 70% από το 1990 έως το 1994. Έτσι η συμμετοχή του στο ΑΕΠ από το 37% το 1990 μειώθηκε στο 13% το 1994 (*Πίνακας 3.1.1*). Η συρρίκνωση του δευτερογενούς τομέας ήταν αποτέλεσμα την σημαντικότερη αιτία που το συνολικό ΑΕΠ της χώρας το 1994, ήταν κατά 22% μικρότερο από αυτό του 1990 και κατά 30% από αυτό του 1989 (*Πίνακας 3.1.1*).

Επίσης, όπως μπορεί να διαπιστωθεί στον παρακάτω πίνακα, την μεγαλύτερη αύξηση στη συμμετοχή στο ΑΕΠ κατά το χρονικό διάστημα 1990-95, πραγματοποίησε ο γεωργικός τομέας και ισούται με 15% (*Πίνακας 3.1.1*). Μικρότερη αύξηση, της τάξης του 3%, σημείωσε η οικοδομική δραστηριότητα, η οποία κατέχει σημαντικό ποσοστό στην σύνθεση του ΑΕΠ. Χαρακτηριστικό είναι ότι ο τομέας των μεταφορών παρέμεινε σταθερός (σε ότι αφορά την συμμετοχή του στο συνολικό ΑΕΠ), κατά την διάρκεια του παραπάνω χρονικού διαστήματος (*Πίνακας 3.1.1*). Τα παραπάνω συνηγορούν στο γεγονός ότι η αλβανική οικονομία είναι μία οικονομία με έντονη εξειδίκευση στον πρωτογενή τομέα, από τον οποίο προέρχεται το 60% περίπου του συνολικού της ΑΕΠ.

Πίνακας 3.1.1: Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν ανά παραγωγικό τομέα

Έτη	1990	1991	1992	1993	1994	1995 ¹
Εκατομ. Lek σε σταθερές τιμές του 1991						
Βιομηχανία	6,253	3,842	1,871	1,684	1,650	1,873
Γεωργία	6,762	5,315	5,942	6,797	7,260	8,349
Οικοδομική δραστηριότητα	1,114	0,775	0,829	1,077	1,238	1,424
Μεταφορές	0,550	0,387	0,328	0,370	0,436	0,519
Λοιπά	2,135	1,838	2,004	2,254	2,502	2,852
ΑΕΠ	16,813	12,156	10,974	12,182	13,086	15,017

Συνέχεια Πίνακα 3.1.1

% μεταβολή σε σχέση με τον προηγούμενο χρόνο						
Βιομηχανία	-15,8	-38,6	-51,3	-10	-2	6
Γεωργία	-4,1	-21,4	11,8	14,4	6,8	13
Οικοδομική δραστηριότητα	-12	-30,4	7	29,8	15	15
Μεταφορές	-10	-29,7	-15,1	12,7	18	19
Λοιπά	-8	-13,9	9	12,5	11	14
ΑΕΠ	-10	-27,7	-9,7	11	7,4	11
Ποσοστό στο συνολικό ΑΕΠ σε σταθερές τιμές του 1990						
Βιομηχανία	37,2	31,6	17	13,8	12,6	12,5
Γεωργία	40,2	43,7	54,1	55,8	55,5	55,6
Οικοδομική δραστηριότητα	6,6	6,4	7,6	8,8	9,5	9,5
Μεταφορές	3,3	3,2	3	3	3,3	3,5
Λοιπά	12,7	15,1	18,3	18,5	19,1	19
ΑΕΠ	100	100	100	100	100	100

Πηγή: ΕΙΥ, 1995-96

¹ΕΙΥ, 1996-97

3.1.2 ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ

Παρόμοιες είναι και οι τάσεις σε ότι αφορά την απασχόληση των παραγωγικών τομέων (όπως μπορεί να διαπιστωθεί και στον **Πίνακα 3.1.2**). Δραματική χαρακτηρίζεται η μείωση της απασχόλησης την τελευταία πενταετία, αφού από τους 1.431.000 εργαζομένους το 1989 μόλις που προσέγγιζε τους 430.000 το 1993. Παρατηρείται δηλαδή μια μείωση της τάξης του 70%, η οποία δύναται να εξηγηθεί από την συρρίκνωση του δευτερογενούς τομέα, την αποδιάρθρωση των υπολοίπων κλάδων παραγωγής, την ανάπτυξη της παραοικονομίας και την γενικότερη κοινωνική αναταραχή που προκλήθηκε στην χώρα στην προσπάθειά της για αναδιοργάνωση της οικονομίας της και μετάβασής της σε ένα καινούργιο παραγωγικό σύστημα (ΕΙΥ, 1995-96).

Στον **Πίνακα 3.1.2** επιβεβαιώνεται η κατάρρευση του δευτερογενούς τομέα* από τις 293.000 εργαζομένους παρέμειναν τελικά 30.000. Αυτό συνεπάγεται μια μεταβολή της τάξης του -90%. Αρκετά μεγάλη, είναι επίσης, η μεταβολή της απασχόλησης που σημειώθηκε στον πρωτογενή τομέα, αφού από τις 196 χιλιάδες το 1989, μειώθηκε στις 90 χιλιάδες το 1994. Μικρότερη είναι η μείωση του τριτογενούς τομέα (από τις 333 χιλιάδες το 1989, προσέγγισε το 1994 τις 187 χιλιάδες), αφού ισούται με -43,8%. Σε ότι αφορά τα ποσοστιαία μεγέθη της απασχόλησης, όπως άλλωστε παρατηρείται και στον **Πίνακα 3.1.2**, το σχετικό μέγεθος του πρωτογενούς τομέα αυξήθηκε κατά ένα μικρό ποσοστό, του δευτερογενούς μειώθηκε καθοριστικά, ενώ του τριτογενούς αυξήθηκε σημαντικά.

Πίνακας 3.1.2: Απασχόληση ανά παραγωγικό τομέα

(σε χιλιάδες και σε % ποσοστό στο σύνολο)

Έτη	1990		1992		1993		1994	
	χιλ/ες	%	χιλ/ες	%	χιλ/ες	%	χιλ/ες	%
Απασχόληση πρωτογενούς τομέα	196	23,844	211	26,708	196,661	35,434	90	29,315
Απασχόληση δευτερογενούς τομέα	293	35,644	250	31,645	120,967	21,795	30	9,7719
Απασχόληση τριτογενούς τομέα	333	40,510	329	41,645	237,701	42,829	187	60,912
Συνολική απασχόληση	822	100	790	100	555	100	307	100

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Αλβανίας

Σύμφωνα όμως με επίσημα στοιχεία του World Bank, από το 1995, η βιομηχανική παραγωγή της Αλβανίας αρχίζει (αργά βέβαια), να αναδιοργανώνεται. Η ανάκαμψη αυτή, οφείλεται στην μικρή ανάκαμψη της

εξόρυξης των μεταλλευτικών αποθεμάτων της χώρας, η οποία για πρώτη φορά μετά το 1990 σημείωσε ρυθμό αύξησης της παραγωγής (5-6)% (*World Bank, 1996*). Βέβαια, παρά την ενθαρρυντική, για τα οικονομικά δεδομένα της χώρας, αναζωογόνηση της μεταλλευτικής βιομηχανίας, η οποία βασίστηκε κυρίως στα σημαντικά αποθέματα χαλκού, χρωμίου, πετρελαίου και υγραερίου, ο τομέας παραμένει ακόμη ευάλωτος απέναντι στις παγκόσμιες εμπορευματικές τιμές και στις εκσυγχρονισμένες μεθόδους εξόρυξης.

Η κυβέρνηση οφείλει να σταθεροποιήσει την οικονομία, γεγονός το οποίο θα της προσπορίσει κέρδη από το ξένο συνάλλαγμα και θα δημιουργήσει βιώσιμα επαγγέλματα. Γι' αυτό, οφείλει να ελλατώσει την εξάρτηση από το εισαγωγές και να διευρύνει την μη μεταλλευτική παραγωγική της βάση και τον τομέα του τουρισμού με στόχο να ενισχύσει την πρόσφατη πρόοδο και να θέσει τα θεμέλια για μακροπρόθεσμη οικονομική σταθερότητα.

3.1.3 ΑΝΕΡΓΙΑ

Σύμφωνα με επίσημες στατιστικές μελέτες, ο μέσος δείκτης ανεργίας για το 1994 κυμάνθηκε στο 19,5% του ενεργού πληθυσμού. Το 1995 σημειώθηκε μείωση στο 15% του ενεργού πληθυσμού, γεγονός που συνεπάγεται την ύπαρξη 195.000 ανέργων (**Πίνακας 3.1.3**). Επίσης, στον συγκεκριμένο πίνακα παρατηρείται ο διαπλασιασμός του επιπέδου της ανεργίας της χώρας την τελευταία πενταετία, αφού από το 7,6% το 1990 αυξήθηκε στο 15% το 1995 (αυτό τεκμηριώνεται επιπλέον με τα συμπεράσματα που εξήχθησαν στην προηγούμενη ενότητα κατά την μελέτη του **Πίνακα 3.1.2** της απασχόλησης)¹.

¹ Πρέπει να διευκρινισθεί ότι κατά την εκτίμηση του επιπέδου ανεργίας της χώρας, δεν λήφθησαν υπόψη οι χιλιάδες Αλβανοί που μετανάστευσαν και απασχολούνται στο εξωτερικό. Σε περίπτωση που ο υπολογισμός του επιπέδου της ανεργίας, πραγματοποιούνταν με βάση την παραπάνω αναφορά, θα προέκυπτε πολύ μεγαλύτερο.

Επίσης στον **Πίνακα 3.1.3** παρατηρείται η δραματική αύξηση των επιδοματούχων κυρίως τα έτη 1992 και 1993, οι οποίοι κυμάνθηκαν στις 295 και 252 χιλιάδες καταλαμβάνοντας το 20% και 18% του ενεργού πληθυσμού αντίστοιχα.

Πίνακας 3.1.3: Απόλυτα μεγέθη και ποσοστά ανεργίας

Έτη	1990	1991	1992	1993	1994	1995 ²
Συνολική Ανεργία (σε χιλιάδες)	151	140	394	402	261	195
Επιδοματούχοι	33	55	295	252	68	72,7
Δείκτης ανεργίας (%) ¹	7,6	8,6	26,9	29	19,5	15
Επιδοματούχοι	1,7	3,4	20,1	18,1	5,1	–

¹ % του εσωτερικού εργατικού δυναμικού

Πηγή: The EIU Country Profile 1995-96

²The EIU Country Profile 1996-97

Τουλάχιστον το 80% των ανέργων διαβιώνουν σε αστικές περιοχές και προέρχονται από τους οικονομικούς μετανάστες των νότιων αποδυναμωμένων περιοχών της χώρας, όπως οι Kukës, τα Ruka και η Tiroja. Συγκεντρωμένοι σε φτωχά προάστια των μεγαλύτερων αστικών κέντρων της Αλβανίας, ζούνε σε άθλια κατάσταση χωρίς ηλεκτροδότηση ή ύδρευση με ελάχιστες πιθανότητες παροδικής απασχόλησης ή μόνιμης εργασίας (EIU, 1996-97). Μια ακόμη αρνητική εξέλιξη σε ότι αφορά την ανεργία της χώρας είναι η αύξηση της παιδικής εργασίας. Εκτιμάται ότι περίπου 14.000 με 17.000 παιδιά ηλικίας κάτω των 14 ετών απασχολούνται στην παραγωγική διαδικασία και κυρίως στον γεωργικό τομέα (EIU, 1995-96).

Η υψηλή ανεργία οδήγησε σε μείωση του κόστους εργασίας και σε μερικούς τομείς οι μισθοί σημείωσαν πτώση έως και 30%. Παρόλο που το χαμηλό

κόστος της εργασίας προσεκλύει του ξένους επενδυτές και παρά την σημαντική μείωση του πληθωρισμού, η μείωση των κατώτατων μισθών είναι ανεξέλεγκτη και η Αλβανία αντιμετωπίζει την αρνητική προοπτική ανάδυσης μιας κατώτερης τάξης, εξαρτώμενης από τα κρατικά επιδόματα, η οποία θα προκαλέσει τεράστια κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα στο μέλλον (*EIU, 1995-96*).

Η οικονομική ανάκαμψη δεν αναμένεται να προκαλέσει μείωση της ανεργίας. Αντίθετα αναμένεται να την αυξήσει με τις ιδιωτικοποιήσεις των εναπομειναντων μεγάλου και μεσαίου μεγέθους επιχειρήσεων. Ενδεικτικά αναφέρεται ότι η αναδιοργάνωση, από την κυβέρνηση, των τριάντα δύο μεγαλύτερων και περισσότερο προβληματικών επιχειρήσεων της Αλβανίας, τις οποίες και ιδιωτικοποίησε, προκάλεσε μείωση των εργαζομένων σε αυτές, από τους 49.100 που ήταν το 1988 στους 9.100 το 1995 (*EIU, 1996-97*).

Σε μια προσπάθεια ανάσχεσης αυτής της τάσης το Υπουργείο Εργασίας με την υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Δανέζικης και Γερμανικής Κυβέρνησης ξεκίνησε ένα πιλοτικό πρόγραμμα παροχής εκπαίδευσης, κατάρτισης και εναλλακτικής απασχόλησης των νεαρών ηλικιών του εργατικού δυναμικού (*EIU, 1995-96*). Επίσης αξιόλογη είναι η προσπάθεια του Ευρωπαϊκού Προγράμματος PHARE, το οποίο σε κοινοπραξία με την Διεθνής Εταιρία Ανάπτυξης των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής (USAID), διεύρυνε της δραστηριότητες του, με την λειτουργία καινούργιων υποκαταστημάτων στο Fier και στο Berat δεσμευόμενο να διαθέσει 2 εκατομμύρια USD ως πρωταρχικό κεφάλαιο σε 24 νέες επιχειρήσεις (*EIU, 1996-97*).

3.2 ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

3.2.1 ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

3.2.1.1 Γεωργία-Κτηνοτροφία

Η Αλβανία είναι μια ορεινή χώρα: το 75% της συνολικής της έκτασης αποτελείται από λόφους και βουνά. Το 24% των 28.748 τ.χμλ. της, το οποίο είναι χωροθετημένο κυρίως κατά μήκος των ακτών, είναι κατάλληλο για γεωργική χρήση, το 15% αποτελείται από λιβάδια και βοσκοτόπους και το 36% είναι δάση και δασικές εκτάσεις. Αφαλατωτικά, αποστραγγιστικά, αρδευτικά και έργα δημιουργίας αναβαθμίδων που έλαβαν χώρα τις δεκαετίες του '70 και του '80 είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της καλλιεργήσιμης γης σε 702.000 εκτάρια, έκταση σχεδόν διπλάσια από αυτή του 1950. Παρόλα αυτά, με την αρκετά μεγάλη μεταπολεμική αύξηση του πληθυσμού η κατά κεφαλή* καλλιεργήσιμη γη μειώθηκε κατά 10% (EIU, 1995-96, EIU 4th quater 1996).

Κατα την διάρκεια της εξουσίας του κομμουνιστικού καθεστώτος η γεωργία ήταν κολεκτιβοποιημένη και οι τιμές των προϊόντων κεντρικά ελεγχόμενες. Η κυβέρνηση ήλεγχε 120 εταιρίες και 420 γεωργικούς συναιτερισμούς. Το όριο κατάτμησης των ιδιωτικών ιδιοκτησιών γης για οικιακή χρήση ήταν περιορισμένο στα 200 τ.μ. (EIU, 1995-96, EIU 4th quater 1996).

Μια σειρά εδαφικών μεταρρυθμίσεων από το 1991 μεταμόρφωσαν την Αλβανική γεωργία. Οι κρατικές επιχειρήσεις και οι συναιτερισμοί διαλύθηκαν και η καλλιεργήσιμη γη ιδιωτικοποιήθηκε. Παρόλο που κάποιο ποσοστό γης παραχωρήθηκε κάτω από μη ελεγχόμενες συνθήκες, ακολουθώντας την κατάρρευση του παλιού συστήματος, το υπόλοιπο διανεμήθηκε ανάλογα με το μέγεθος των οικογενειών σε εργάτες των παλιών κολεκτιβοποιημένων συναιτερισμών. Στην αρχή του 1994, 506.000 εκτάρια, τα οποία

ισοδυναμούσαν με το 94% της αγροτικής γης μεταφέρθηκε σε ιδιώτες και 420.00 ιδιωτικές αγροτικές επιχειρήσεις δημιουργήθηκαν (*EIU, 1996-97*).

Η ιδιωτικοποίηση όμως προκάλεσε πολύπλοκα νομικά, οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα. Ένα από αυτά είναι η κατάτμηση της γης (το μέσο μέγεθος των 1,5 εκταρίων διαιρείται σε 3,3 διαφορετικά αγροτεμάχια, ποικίλης παραγωγικής ικανότητας), την οποία η κυβέρνηση και το International Monetary Fund (IMF) αναγνωρίζει ως ένα σοβαρό εμπόδιο για μελλοντική ανάπτυξη. Ένα άλλο πρόβλημα είναι η διαμάχη που εξελίσσεται γύρω από την αποζημίωση των ιδιοκτητών γης πριν τον πόλεμο (*EIU, 1996-97*). Η Διεθνής Εταιρία Ανάπτυξης των Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής έχει χρηματοδοτήσει ένα πενταετές πρόγραμμα για την δημιουργία ενός μητρώου αγροτών με σκοπό να αποσαφηνίσει και να ξεκαθαρίσει τα υπάρχοντα διακαιώματα και να περιορίσει τις μελλοντικές διαμάχες μεταξύ των γαιοκτητών (*EIU, 1995-96*).

Αποτέλεσμα της ραγδαίας ιδιωτικοποίησης είναι να αποτελέσει η γεωργία τον κινητήριο μοχλό της ανάκαμψης της Αλβανικής οικονομίας. Το ποσοστό της στο ΑΕΠ αυξήθηκε κατακόρυφα από το 33% που ήταν το 1980 στο 37% το 1990 και τελικά στο 55% περίπου το 1995. Η παραγωγή της είχε την παρακάτω εξέλιξη: από τα 61.160 million Lek το 1991, έφτασε τα 71.602 million Lek το 1992, τα 84.927 million Lek το 1993, ενώ το 1994 άγγιξε τα 91.985 million Lek (*EIU, 1995-96, GEDESHI, 1996*). Τα παραπάνω ποσά συνεπάγονται μια κατά 16% αύξηση την περίοδο 1991-92, μια κατά 20% την περίοδο 1992-93 και μια κατά 7,6% την περίοδο 1993-94.

Αρκετά σημαντικό θεωρείται και το ειδικό βάρος της κτηνοτροφίας στην συνολική αξία της αγροτικής παραγωγής. Στον παρακάτω πίνακα δύναται να παρατηρηθεί ότι ο κλάδος της κτηνοτροφίας καταλαμβάνει το 37% περίπου της συνολικής παραγωγής του πρωτογενούς τομέα:

Πίνακας 3.2.1.1.A: Συνολική και κλαδική παραγωγή πρωτογενούς τομέα το 1990 (τιμές Lek 1986)

Κλάδος παραγωγής	Αξία παραγωγής (σε εκατομμύρια Lek)	Ποσοστό επί της συνολικής παραγωγής
Γεωργία	4.587	56,5%
Κτηνοτροφία	2.963	36,5%
Δασοπονία/Αλιεία	570	7%
Συνολική παραγωγή	8.120	100%

Πηγή: EUROTEC, 1994

Αξίζει να σημειωθεί επίσης η ανακατανομή, η οποία πραγματοποιήθηκε στην παραγωγή των καλλιεργούμενων αγροτικών μεταποιησίμων βιομηχανικά προϊόντων, εξαιτίας της αλλαγής της δομής της οικονομίας. Για παράδειγμα, στο βαμβάκι η μείωση της παραγωγής του επηρεάστηκε από την δεινή κατάσταση στην οποία έχει περιέλθει η υφαντουργική βιομηχανία. Η μεγάλη αύξηση της καλλιεργούμενης γης, λόγω της αύξησης της καλλιέργειας του σανού, εξηγήθηκε με την μεγέθυνση του κλάδου της κτηνοτροφίας. Μια παράμετρος που δεν λήφθηκε υπόψη κατά την φιλελευθεροποίηση της αγροτικής οικονομίας είναι η παραγωγή της ιδιαίτερα επικερδούς παράνομης καλλιέργειας της μαριχουάνας (EIU, 1996-97).

Όπως διαπιστώνεται και στον παρακάτω πίνακα υπάρχουν ορισμένα είδη αγροτικών προϊόντων, η παραγωγή των οποίων παρουσιάζει σημαντική αύξηση από το 1991 και έπειτα. Τα προϊόντα αυτά είναι τα δημητριακά, τα λαχανικά, τα ζαχαρότευτλα και ο σανός και αποτελούν τα εξαγώγιμα αγροτικά προϊόντα της Αλβανίας (**Πίνακας 3.2.1.1.B**). Η αύξηση της παραγωγής των συγκεκριμένων αγροτικών προϊόντων οφείλεται στην αύξηση της ζήτησης της αγοράς γι' αυτά. Τα υπόλοιπα αγροτικά προϊόντα (όπως αλεύρι, καλαμπόκι, καπνός και ηλιοτρόπιο), σημείωσαν μικρή αύξηση της παραγωγής τους, ενώ μερικά παρουσίασαν ακόμη και μείωση αυτής (**Πίνακας 3.2.1.1.B**). Η μείωση

των προϊόντων αυτών, οφείλεται στην αύξηση των τιμών των συντελεστών παραγωγής που απαιτούνται για την αποδοτική καλλιέργειά τους.

Πίνακας 3.2.1.1.Β: Ύψος παραγωγής επιλεγμένων αγροτικών καλλιεργειών
(σε χιλιάδες τόνους)

Έτη	1990	1991	1992	1993	1994
Δημητριακά (από τα οποία)	621	299	253	467	508
Καλαμπόκι	227	129	156	175	151
Ρύζι	7	2	1	1	0
Πατάτες	80	86	78	101	86
Λαχανικά	393	362	565	580	585
Καπνός	14	7	12	13	13
Ηλιοτρόπιο	16	5	3	2	3
Βαμβάκι	12	4	1	0	0
Ζαχαρότευτλα	169	58	46	27	60
Κριθάρι	5	3	2	1	1
Σόγια	14	13	25	23	16
Στεγνά Φασόλια	11	3	4	18	20
Σανός	11	3	4	18	20
Ζωοτροφές	2,3	2,148	2,991	3,237	3,5

Πηγή: ΕΙΥ, 1995-96

Η επίτευξη της εξαγωγής των προϊόντων που σημείωσαν σημαντική αύξηση της παραγωγής, είναι αδύνατη χωρίς την ανασυγκρότηση του νομικού πλαισίου της αγροτικής οικονομίας, η οποία πιστεύεται ότι θα αυξήσει τις ξένες επενδύσεις στον αγροτικό τομέα ενώ συγχρόνως θα βελτιώσει την παραγωγικότητα της. Προς το παρόν υπάρχουν 13 μικτές αγροτικές επιχειρήσεις κυρίως με την Ελλάδα και την Ιταλία. Αυτό σημαίνει μια επένδυση 28 million USD, 4.500 θέσεων εργασίας, η οποία καταλαμβάνει έκταση 11.000 εκταρίων. Ακόμη, υπάρχουν 32 συλλογικές επιχειρήσεις, οι οποίες

αντιπροσωπεύουν μια επένδυση 22,5 million USD, που σχετίζονται με την βιομηχανία παρασκευής ειδών διατροφής (EIU, 1996-97).

Τα παραπάνω ποσά δεν είναι ιδιαίτερα υψηλά αποτελούν όμως τα πρώτα σημάδια παραγωγικής δυναμικότητας της αλβανικής αγροτικής οικονομίας αφού η δημιουργία μικτών επιχειρήσεων εκτός από ξένο κεφάλαιο παρέχει συγχρόνως την εισαγωγή νέας τεχνολογίας αγροτικών μηχανημάτων, την εκμάθηση σύγχρονους τρόπων καλλιέργειας και την παραγωγή νέων αγροτικών προϊόντων.

3.2.1.2 Δασοπονία

Το 36% της έκτασης της Αλβανίας καλύπτεται από δάση και δασικές εκτάσεις ποσοστό το οποίο παραμένει σταθερό τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια. Η δασική παραγωγή καταλαμβάνει το 7% της συνολικής αγροτικής παραγωγής (EIU, 1996-97). Χαρακτηριστικό του κλάδου της δασοπονίας είναι ότι ένα σημαντικό ποσοστό της παραγόμενης ξυλείας χρησιμοποιείται για θέρμανση και όχι για βιομηχανική εκμετάλλευση στα ξυλουργεία ή στις βιομηχανίες επίπλων (**Πίνακας 3.2.1.2**).

Το γεγονός όμως αυτό έχει αρνητικές συνέπειες με διαφορετικές εκφάνσεις: α) απαιτείται η εισαγωγή ξύλινων επίπλων και γενικά προϊόντων από ξύλο, αφού η κατασκευή τους δεν πραγματοποιείται στην Αλβανία, με αποτέλεσμα την απώλεια εμπορικού συναλλάγματος και την επιδείνωση του εμπορικού ελλείμματος και β) από οικολογικής άποψης καταστρέφονται πολύτιμοι φυσικοί πόροι χωρίς την εναλλακτική αποδοτική χρησιμοποίησή τους (κάπου με οικονομικό τουλάχιστον όφελος).

Πίνακας 3.2.1.2: Δασική παραγωγή, 1990

Είδος χρήσης	Παραγωγή 1990	
	μ ³	%
Βιομηχανική εκμετάλλευση	660.000	31,42
Θέρμανση	1.440.000	68,58
Σύνολο	2.100.000	100

Πηγή: EUROTEC, 1994

3.2.2 ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

3.2.2.1 Μεταποιητική δραστηριότητα

Ανάμεσα στις αρχές της δεκαετίας του '60 και τα τέλη της δεκαετίας του '80 η Αλβανία ανάπτυξε μια πολυποίκιλη βιομηχανική βάση, η οποία ήταν τεχνητά διαμορφωμένη* στην ουσία αποτέλεσε την προσπάθεια κάλυψης των αναγκών της χώρας και επίλυσης των προβλημάτων αυτάρκειας που προξένησε ο διεθνής απομονωτισμός της, με ανάπτυξη δραστηριοτήτων σε όλους σχεδόν τους κλάδους του βιομηχανικού τομέα ανεξαρτήτως κόστους και δυνατοτήτων, παρά την εκμετάλλευση ενός συγκριτικού πλεονεκτήματος.

Προτεραιότητα δόθηκε στους κλάδους των χημικών, της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας και την μηχανολογία. Η Αλβανία είχε την ικανότητα να παράγει μικρά πλοία, τρακτέρ, λεωφορεία, εξοπλισμό εξορυκτικών δραστηριοτήτων, αγροτικά εργαλεία, διάφορα καταναλωτικά αγαθά όπως προϊόντα διατροφής, υφάσματα, είδη ένδυσης και υπόδησης, οικιακά είδη, έπιπλα, ποδήλατα και εκτυπωτικό υλικό (EIU, 1995-96).

Με την κατάρρευση του παλιού συστήματος, η βιομηχανική δραστηριότητα περιήλθε σε κατάσταση τελμάτωσης. Από την μέγιστη, κατά το 1989, απασχόληση των 325.000 βιομηχανικών εργατών, σημείωσε πτώση στους 250.000 απασχολούμενους το 1992, στους 121.000 το 1993 και στους 30.000

το 1994. Η συμμετοχή του βιομηχανικού προϊόντος, το οποίο μειώθηκε κατά 74% το χρονικό διάστημα 1990-1994, κυμάνθηκε στο 13% του συνόλου ΑΕΠ το 1994 σε σχέση με το 37% το 1990 (ΕΙΥ, 1995-96).

Έτσι, η κυβέρνηση αποφάσισε την άμεση μεταφορά του βιομηχανικού τομέα σε ιδιωτική ιδιοκτησία όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Συνέταξε και εφάρμοσε ένα γενικό πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης των εναπομείναντων κρατικών επιχειρήσεων και διαμόρφωσε ένα χρηματοδοτικό μηχανισμό, για καθορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων, βασισμένο στις προοπτικές ιδιωτικοποίησης τους και στην οικονομική και κοινωνική τους σημασία (ΕΙΥ, 1996-97). Παρόλο όμως που η ιδιωτικοποίηση των μικρών επιχειρήσεων χαρακτηρίστηκε από επιτυχία και η αντίστοιχη των μεσαίων ικανοποιητική, η ιδιωτικοποίηση των μεγάλων αναμένεται να κριθεί δύσκολη.

Σε ότι αφορά την συνολική βιομηχανική παραγωγή, αυτή παρουσίασε σταθεροποίηση στο τέλος του 1994 με τις μόνες κατηγορίες προϊόντων να παρουσιάζουν ανάκαμψη της παραγωγής το ασφάλι, το τσιμέντο, τα επίπλα, τα ενδύματα, το λάδι, τη μπίρα και τα ζυμαρικά (**Πίνακας 3.2.2.1**). Οι υπόλοιπες δραστηριότητες είτε διατήρησαν την παραγωγή τους στα ίδια με του 1991 επίπεδα, όπως οι κεραμικές κουζίνες, τα ενδύματα, τα τσιγάρα, η ζάχαρι και τα τυροκομικά, ενώ σε άλλες, όπως τα χημικά άλατα, το τσιμέντο, τα χαλιά και το σαπούνι, μειώθηκε σημαντικά (**Πίνακας 3.2.2.1**). Βέβαια δεν πρέπει να διαφύγει το γεγονός ότι, το 1995, η βιομηχανική παραγωγή σημείωσε για πρώτη φορά μετά το 1990, μια μικρή ανάκαμψη, η οποία οφείλεται στην αύξηση της μεταλλευτικής εξόρυξης.

Πίνακας 3.2.2.1: Παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων

(σε χιλιάδες τόννους εκτός εάν υποδεικνύεται διαφορετικά)

Έτη	1990	1991	1992	1993	1994
Κυλινδρικό σφυρηλατημένο ατσάλι	65	12	0	9	17
Χάλκινα σύρματα και καλώδια	8	2	0	1	0
Λίπασμα φωσφορικού άλατος	141	43	22	9	11
Αμμωνιακό νιτρικό άλας	90	28	9	5	6
Βιτριόλη	68	21	11*	6	4
Τσιμέντο	645	311	197	198	240
Τούβλα (m κομμάτια)	294	182	90	69	40
Χαρτί	8	2	1	1	0
Κεραμικές κουζίνες (Lek m)	11	7	16	9	8
Ηλεκτρικές λάμπες (m κομμάτια)	4	2	0	0	0
Έπιπλα (Lek m)	133	53	21	404	152
Χαλιά (m τετρ. μέτρα)	81	36		25	0
Ενδύματα (Lek m)	33	8	6	9	10
Πλεχτά ρούχα (m κομμάτια)	9	2	3	4	3

Συνέχεια Πίνακα 3.2.2.1

Υποδήματα (m ζευγάρια)	6	2	1	1	0
Τσιγάρα	5	2	1	1	1
Σαπούνι	16	7	2	4	3
Αρτοποιήματα	373	366	263	138	32
Ζάχαρι	15	3	1	0	0
Θαλασινά είδη	10	3	1	0	0
Φυτικό λάδι	10	3	3	6	6
Τυροκομικά	10	4	1	1	0
Ζυμαρικά	26	19	10	6	4
Μπύρα (χιλιάδες hl)	-	-	18	5	72
Κρασί* (χιλιάδες hl)	-	-	12	9	5
Συνολική	2061	1118	689	920	614

Πηγή: EIU, 1995-96

Στην ανάκαμψη της βιομηχανικής δραστηριότητας θα βοηθήσει επίσης και η κατασκευή ενός Βιομηχανικού Πάρκου κοντά στο λιμάνι του Δυραχίου, το οποίο αναμένεται να προσελκύσει σημαντικό αριθμό επενδυτών. Ένα μεγάλο ποσοστό του χρηματοδοτείται από Ιταλούς επενδυτές και προγραμματίζεται να ολοκληρωθεί το 1997. Η πρωτοβουλία αυτή συνοδεύτηκε με την θέσπιση σχετικής νομοθεσίας για την δημιουργία συγκεκριμένων φοροαπαλλαγμένων οικονομικών ζωνών κατά μήκος της χώρας (EIU, 1996-97).

Η ανασύνθεση της βιομηχανικής παραγωγής θεωρείται ζωτικής σημασίας από την κυβέρνηση της Αλβανίας, ειδικά στην καταπολέμηση του εμπορικού ελλείμματος. Το Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων 1994-96 κατένευε 6,7 billion Lek στην βιομηχανία και τις επιχειρήσεις ενώ το αντίστοιχο του 1995-97 αύξησε το ποσό στα 7,1 billion Lek (EIU, 1996-97). Παρόλα αυτά μια ριζική μεταστροφή είναι αρκετά δύσκολη. Η βιομηχανία δεν είναι προσοδοφόρα,

στηρίζεται σε απαρχαιωμένο εξολπισμό και τεχνολογία, παράγει χαμηλής ποιότητας προϊόντα και χαρακτηρίζεται από κατάρρευση της εσωτερικής και διεθνής ζήτησης. Πολλά από τα βιομηχανικά συγκροτήματα που πρωτίστως απασχολούσαν χιλιάδες εργαζομένων, τώρα παραμένουν αναχρησιμοποιήτα.

Η ελαφριά και η βιομηχανία τροφίμων χαρακτηρίζεται επίσης από μείωση της παραγωγής της, εξαιτίας του ξαφνικού ανοίγματος της οικονομίας στον διεθνή ανταγωνισμό και της αύξησης της ζήτησης για τα εισαγόμενα αντίστοιχα προϊόντα. Υπό τις συνθήκες της οπισθοδρόμησης και της απαρχαιωμένης τεχνολογίας τα αλβανικά προϊόντα αδυνατούν να ανταγωνιστούν τα εισαγόμενα ειδικά στον ποιοτήτα και στην ποικιλία που αυτά παρουσιάζουν. Σε μια εξελεκτική προοπτική, ο δρομολογημένος εκσυγχρονισμός του τραπεζικού συστήματος, η συνεχής αύξηση του εμπορίου και η ισχυροποίηση του τομέα των υπηρεσιών, αναμένεται να αυξήσουν τις ξένες επενδύσεις, οι οποίες θα διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στην ανασύνταξη της αλβανικής βιομηχανίας.

3.2.2.2 Οικοδομική δραστηριότητα

Η οικοδομική δραστηριότητα ανταγωνίζεται τον γεωργικό τομέα ως προς τη δυναμικότητα και προώθηση που δύναται να προσδώσει στην αλβανική οικονομία. Η συμμετοχή της στο ΑΕΠ εκτιμάται στο 10% σημειώνοντας μια κατά 30% αύξηση το 1993, 15% το 1994 και 15% το 1995. Η τρομερή έλλειψη της Αλβανίας σε κτιριακό απόθεμα, η τάση αστυφιλίας που επιδεικνύει ο πληθυσμός και η κακή κατάσταση των υποδομών της χώρας εγγυώνται μια έντονη δραστηριοποίηση της τα επόμενα χρόνια. Υφίστανται περίπου 110 κρατικές κατασκευαστικές εταιρίες (παρόλο που ο αριθμός αυτός πρόκειται να μειωθεί λόγω της ιδιωτικοποίησης), με μέση απασχόληση 150 εργαζομένους. Οι ιδιωτικές κατασκευαστικές εταιρίες αριθμούν τις 1.000 με μέσο εργατικό δυναμικό 35 άτομα (*EIU, 1995-96*).

Η παρούσα κατάσταση παρουσιάζει πραγματικές ευκαιρίες για τις διεθνείς κατασκευαστικές εταιρίες. Η ανάμειξή τους επιταχύνθηκε με την θέσπιση νόμου για την ιδιοκτησία γης, με τον οποίο αδειοδοτούνται οι ξένοι ιδιοκτήτες για οικοδόμηση της ιδιοκτησίας τους, εάν η επένδυση ισούται με το τριπλάσιο της τιμής της γης. Ήδη ένας αριθμός Ιταλικών και μια Αιγυπτιακή εταιρία έχουν ενεργοποιηθεί. Τέλος σε ότι αφορά σχέδια δημοσίων κατασκευών, πολλές Ιταλικές και Ελληνικές εταιρίες έχουν υπογράψει μεγάλα συμβόλαια για κατασκευαστικά έργα (EIU, 1996-97).

Η δυναμική ανάπτυξης που παρουσιάζει η οικοδομική δραστηριότητα, εκτός από την άμεση συνεισφορά της στην καταπολέμηση της ανεργίας, αναμένεται να προσδώσει ώθηση στην παραγωγή των κατασκευαστικών υλικών όπως τσιμέντο, τούβλα, κεραμίδια, πλακάκια και προκατασκευές. Αυτό θα έχει ως αποτέλεσμα την αναζωογόνηση διάφορων κλάδων του βιομηχανικού τομέα και άρα σχετική βελτίωση της συνολικής παραγωγής του, αρκεί βέβαια να μετατραπεί η εισαγωγή των προαναφερόμενων υλικών σε εγχώρια παραγωγή.

3.2.3 ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

3.2.3.1 Τουριστική δραστηριότητα

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους πολλά υποσχόμενους τομείς της Αλβανικής οικονομίας. Ο νόμος που έχει ψηφιστεί για την ανάπτυξη του τουρισμού παρέχει κίνητρα για την χωροθέτηση συγκεκριμένων τουριστικών δραστηριοτήτων σε γεωγραφικά προσδιορισμένες περιοχές, υπό την προϋπόθεση ότι προηγουμένως έχει χορηγηθεί άδεια για την υλοποίησή τους, από την Επιτροπή Τουριστικής Ανάπτυξης. Οι περιοχές εντός των οποίων μπορεί να ασκηθεί επιδοτούμενη τουριστική δραστηριότητα είναι γεωγραφικά προσδιορισμένες και οριοθετημένες και καλούνται Ζώνες Τουριστικής Ανάπτυξης. Οι ζώνες αυτές (**Χάρτης 3.2.3.1**), οι οποίες περιλαμβάνουν κυρίως τις ακτές κατά μήκος της Αρδιατικής καθώς και την άθικτη ορεινή ενδοχώρα, χωρίζονται στις εξής επτά κατηγορίες (*Τριμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1993*):

1. **Παραθαλάσσιες περιοχές:** Κόλπος Δρίνου, Κόλπος Ροδόνη, Κόλπος Λάλζι, Κόλπος Δυρραχίου, Σπηλιά, Περιοχή Ντιβγιάκα και Λιμνοθάλασσα Καραβαστά, Περιοχή μεταξύ Σεμάν και Πόγιαν, Κόλπος Αυλώνας, Ακρωτήριο Καραμπουρούν, Παραλίες Γράμα, Παλίασα, Ντερμίου, Γιάλι, Κόλπος Σπηλιάς, Παλέρμο και Κίπαρο, Πις Πόρο, Μπόρσι, Λούκουβο, Πικέρμι, Κόλπος Αγ. Σαράντα, Εξαμίλι, Κόλπος Βουθρωτού, Ακρωτήριο Στίλου.
2. **Λίμνες:** Οι ακτές της λίμνης Σκόρδα, Οι ακτές της λίμνης Οχρίδας, Οι ακτές της λίμνης Φιέρζα, Οι ακτές της λίμνης Πρέσπας, Οι ακτές της λίμνης Βουθρωτού.
3. **Ορεινές τοποθεσίες:** Θέβι και Ράσμα, Κιαφστάμα, Βαλμπόνα, Λουρ, Σισταβέκι, Καμπάσι, Ντάιτι, Λένια, Βοσκοπόγια, Ούγι, Φτοχτ, Ντάρδα, Λεσκοβίκι, Ερσέκα, Λιογκοράγια.
4. **Τουριστικά κέντρα:** Δυρράχιο, Αυλώνα, Αγ. Σαράντα, Πόγραδετς.
5. **Επιχειρηματικά κέντρα:** Τίρανα, Κορυτσά, Σκόρδα, Ελμπασάν, Τεπελένι.
6. **Ιστορικά κέντρα:** Λέζα, Κρούγια, Μπεράτι, Αργυρόκαστρο.
7. **Θεραπευτικά κέντρα:** Πεσκοπή, Ελμπασάν, Βρωμόνερος, Λεσκοβίκι (Τριμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1993).

Στόχος της κυβέρνησης είναι να προσελκύει επενδύσεις, αξίας 500 million USD το χρόνο, ως το τέλος του αιώνα. Η επίτευξη του παραπάνω στόχου θα εξαρτηθεί από τις βελτιώσεις που θα πραγματοποιηθούν στις υπάρχουσες υπηρεσίες και υποδομές. Έχει επίσης συσταθεί το Συμβούλιο Τουριστικής Ανάπτυξης, το οποίο απαρτίζεται από τους Υφυπουργούς Τουρισμού, Οικονομικών, Δημοσίων Έργων, Εμπορίου και τον Υποδιοικητή της Τράπεζας της Αλβανίας και στο οποίο υποβάλλονται όλες οι αιτήσεις για χορήγηση σχετικής αδείας, για τουριστικές επενδύσεις. Τα κίνητρα που έχουν δοθεί σε ξένους επενδυτές για δραστηριοποίηση τους στον τουριστικό τομέα αφορούν την μη επιβολή φόρου επί των κερδών για τα πρώτα πέντε χρόνια της

επιχείρησης και 50% μείωση του φορολογικού δείκτη για τρία επιπλέον χρόνια (EIU, 1995-96).

Παρόλο, που τα παραπάνω κίνητρα αποτελούν μια αξιόλογη πρωτοβουλία προς την σωστή κατεύθυνση, η Αλβανία οφείλει να διευρύνει την τουριστική της βάση, παρέχοντας "δυτικού τύπου" παροχές και δυνατότητες (όπως καλή κατάσταση μεταφορικού δικτύου, παροχή σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών μέσων και χρήση νέας τεχνολογίας) στην διακίνηση του κεφαλαίου. Οι βελτιώσεις του θεσμικού πλαισίου ιδιοκτησίας γης και η δέσμευση της κυβέρνησης για ανάπτυξη των τουριστικών περιοχών θα ενθαρρύνει επιπλέον επενδυτές, οι οποίοι θα ενεργοποιηθούν κατά μήκος της παράκτιας ζώνης της χώρας καθώς και στην περιοχή της λίμνης Οχρίδας. Η κατασκευή επίσης ενός διεθνούς αεροδρομίου στο νότιο τμήμα της χώρας, με σκοπό την εξυπηρέτηση της προσδοκώμενης αύξησης της τουριστικής κίνησης, θα πρέπει να συμπεριλαμβάνεται σε κάποιο από τα μελλοντικά αναπτυξιακά προγράμματα της αλβανικής κυβέρνησης.

ΧΑΡΤΗΣ 3.2.3.1: ΖΩΝΕΣ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΛΟΓΟΤΥΠΟ ΟΡΙΑ ΖΩΝΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

3.2.3.2 Οικονομικές Υπηρεσίες

Η κυβέρνηση αναμένεται να ξεκινήσει προσπάθεια φιλελευθεροποίησης της αγοράς των οικονομικών υπηρεσιών της χώρας, η σημερινή κατάσταση των οποίων προβάλλει σημαντικές δυσκολίες και δυσχέρειες στην ανάπτυξη της οικονομίας. Η Αλβανία είναι η μόνη χώρα στον κόσμο, στην οποία η οικονομία της αγοράς λειτουργεί με την απουσία των ιδιωτικών τραπεζών (EIU, 1996-97).

Ένα διεπίπεδο τραπεζικό σύστημα άρχισε να λειτουργεί μόλις από το 1992. Την πρώτη βαθμίδα του αποτελεί η τράπεζα της Αλβανίας, η οποία αναγνωρίστηκε ως η Κεντρική Τράπεζα της χώρας με δυνατότητα αδειοδότησης για την ίδρυση των εμπορικών Τραπεζών και εποπτείας της λειτουργίας τους. Η δεύτερη αποτελείται από όλες τις υπόλοιπες εμπορικές τράπεζες (η Αγροτική Εμπορική Τράπεζα, η Εθνική Εμπορική Τράπεζα και η Τράπεζα Καταθέσεων), οι οποίες λειτουργούν ως γενικές τράπεζες, με δυνατότητες δανεισμού και παροχή του δικαιώματος κατάθεσης σε επιχειρήσεις και νοικοκυριά (EIU, 1995-96).

Στα Τίρανα λειτουργούν δύο τράπεζες με κοινοπραξία, η Ιταλική-Αλβανική τράπεζα και η Αραβική-Αλβανική τράπεζα (το 40% και των δύο ανήκει στην Εθνική Εμπορική Τράπεζα) (EIU, 1996-97). Επίσης, στα Τίρανα έχουν ανοίξει υποκαταστήματα δύο ελληνικές τράπεζες, η Εθνική και η Πειραιώς, ενώ αναμένεται σύντομα να ακολουθήσει και η Πίστεις (Οικονομικός Ταχυδρόμος, Τεύχος 2260, 1997). Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι η επιτυχία του προγράμματος της μαζικής ιδιωτικοποίησης ενισχύθηκε με την δημιουργία ενός χρηματιστηρίου αξιών στα Τίρανα, το οποίο λειτουργεί ως αγορά μετοχικών κεφαλαίων για τις ιδιωτικές επιχειρήσεις (EIU, 1996-97).

Τα παραπάνω αποτελούν ενθαρρυντικές προσπάθειες εκσυγχρονισμού του τραπεζικού συστήματος της χώρας, το οποίο είναι πολύ σημαντικό να είναι σε θέση να παρέχει γρήγορη διακίνηση κεφαλαίου καθώς και κάποιες

χρηματοπιστωτικές διευκολύνσεις. Με τη θέσπιση κατάλληλης νομοθεσίας πρέπει να συντονισθεί η εγκαθίδρυση και η λειτουργία των χρηματοδοτικών επενδυτικών πόρων, οι οποίοι θεωρούνται τα αποτελεσματικότερα μέσα προσέλκυσης ξένων επενδυτικών πόρων. Έτσι, τα εξειδικευμένα μέσα παροχής συμβουλών και το κατάλληλο τραπεζικό σύστημα θα ενισχύσουν τις τοπικές χρηματοοικονομικές αγορές, οι οποίες διαδραματίζουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των τοπικών κοινοτήτων.

3.3 ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

3.3.1 ΕΝΕΡΓΕΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Την ευθύνη της ενεργειακής πολιτικής κατέχει το Υπουργείο Μεταλλευμάτων και Ενέργειας ενώ η επιχειρησιακή ευθύνη της παραγωγής, της μεταβίβασης και της διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας εναπόκειται στην KESH, μια κρατική επιχείρηση, χρηματοδοτούμενη από το προαναφερόμενο Υπουργείο (EIU, 1995-96).

Η Αλβανία είναι κατά το μεγαλύτερο ποσοστό ενεργειακά αυτάρκης. Υδροηλεκτρικά έργα, συγκεντρωμένα σε τρία συνδεδεμένα εργοστάσια στον ποταμό Drin στα βορειοανατολικά της χώρας, δυναμικότητας παραγωγής 1,350 MW, και έξι μικρότερα συμπεριλαμβανομένων δύο στον ποταμό Mat στα νοτιοκεντρικά, δυναμικότητας παραγωγής 70 MW, και δύο στον ποταμό Bistrica στα νότια κοντά στους Αγίους Σαράντα, δυναμικότητας παραγωγής 236 MW, παρέχουν το 86% της συνολικής παραγωγικής ικανότητας της χώρας (EIU, 1996-97).

Υπάρχουν επίσης, δύο πλήρης θερμικές κτιριακές εγκαταστάσεις καύσεως πετρελαίου στο Fier και στο Ballsh, με δυναμικότητα παραγωγής 159 MW και 24 MW αντίστοιχα, καθώς και ένας αριθμός μικρών σταθμών καύσης άνθρακα

(EIU, 1995-96). Εκτός του εσωτερικού μεταφορικού δικτύου υπάρχουν ακόμη δύο γραμμές μεταφοράς με την Ελλάδα, μία με το Κοσσυφοπέδιο και μία με το Μαυροβούνιο (EIU, 1996-97).

Με τις πολιτικές αλλαγές του 1991, η βιομηχανική ενεργειακή ζήτηση, η οποία προγενέστερα ανερχόταν στο 50% της συνολικής ενεργειακής κατανάλωσης της χώρας, μειώθηκε κατά 35-40% σε σχέση με το 1990. Η κατανάλωση των νοικοκυριών αυξήθηκε αισθητά, εξαιτίας της αύξησης της ηλεκτρικής θέρμανσης, καθώς και στις εκτεταμένες εισαγωγές των ηλεκτρικών συσκευών (EIU, 1995-96).

Παρά την αύξηση της κατανάλωσης, οι συνολικές πωλήσεις μειώθηκαν το 1994 κατά 3,7% στις 1,838 GWH ενώ, όπως διαπιστώνεται και από τους **Πίνακες 3.3.1.A** και **3.3.1.B**, το 1995 παρέμειναν στα ίδια επίπεδα με το 1994. Όπως προκύπτει επίσης από τους πίνακες, οι απώλειες κατά την μεταφορά και την διανομή της ενέργειας το 1995 αυξήθηκαν σε σχέση με το 1994. Άνοδο επίσης παρουσίασαν και οι μη τεχνικές απώλειες εξαιτίας της αύξησης του ποσοστού αυτών που αδυνατούν να καταβάλουν το αντίτιμο της ενεργειακής τους κατανάλωσης (οι οποίοι το 1995 αποτελούσαν το 25% του συνόλου των καταναλωτών και το 1996 το 30%) και της καταστροφής των ηλεκτρικών οργάνων μέτρησης (το 1995 η KESH εισήγαγε από την Ιταλία και την Ελβετία 136.000 καινούργια όργανα μέτρησης) (EIU, 1996-97).

Πίνακας 3.3.1.A: Ενεργειακό ισοζύγιο το 1994

(σε GWH)

Είδη ενέργειας	Πετρέλαιο	Υγραέριο	Άνθρακας	Ηλεκτρισμός	Άλλα	Σύνολο
Πρωταρχική παραγωγή	0,5	0,0	0,1	0,8 ¹	0,4	1,8
Εισαγωγές	0,3	0,0	0,1	0,1 ¹	0,0	0,5
Εξαγωγές	0,1	0,0	0,0	0,3 ¹	0,0	0,4
Βασικός εφοδιασμός	0,7	0,0	0,2	0,7¹	0,4	1,9
Απώλειες κατά την μεταφορά ²	0,1	0,0	0,0	0,5	0,0	0,6
Τελική κατανάλωση	0,6	0,0	0,2	0,2³	0,4	1,3

¹Εισαγωγική βάση. ²Η καθαρή μεταφορά περιλαμβάνει τις μεταφερόμενες εισροές και εκροές, συν την ενέργεια βιομηχανικών καυσίμων και τις απώλειες. Η πρωταρχική εκροή ηλεκτρικής ενέργειας και οι εισαγωγές/εξαγωγές του ηλεκτρισμού εκφράζονται σε εισαγωγικά ισοδύναμα, σε μια υποθετική παραγωγική ικανότητα του 33%.

³Εξαγωγική βάση.

Πηγή: The EIU Country Profile 1995-96

Πίνακας 3.3.1.B: Ενεργειακό ισοζύγιο το 1995

(σε GWH)

Είδη ενέργειας	Πετρέλαιο	Υγραέριο	Άνθρακας	Ηλεκτρισμός	Άλλα	Σύνολο
Πρωταρχική παραγωγή	0,5	0,0	0,1	0,8 ¹	0,4	1,8
Εισαγωγές	0,3	0,0	0,1	0,2 ¹	0,0	0,5
Εξαγωγές	0,1	0,0	0,0	0,2 ¹	0,0	0,3
Βασικός εφοδιασμός	0,7	0,0	0,2	0,8¹	0,4	2,0
Απώλειες κατά την μεταφορά ²	0,1	0,0	0,0	0,6	0,0	0,7
Τελική κατανάλωση	0,6	0,0	0,2	0,2³	0,4	1,3

¹Εισαγωγική βάση. ²Η καθαρή μεταφορά περιλαμβάνει τις μεταφερόμενες εισροές και εκροές, συν την ενέργεια βιομηχανικών καυσίμων και τις απώλειες. Η πρωταρχική εκροή ηλεκτρικής ενέργειας και οι εισαγωγές/εξαγωγές του ηλεκτρισμού εκφράζονται σε εισαγωγικά ισοδύναμα, σε μια υποθετική παραγωγική ικανότητα του 33%.

³Εξαγωγική βάση.

Πηγή: The EIU Country Profile 1996-97

Η παραγωγή αναμένεται να ενισχυθεί με την κατασκευή ενός νέου υδροηλεκτρικού σταθμού δυναμικότητας 80 MW στο Bushati στον Drin

ποταμό. Έπισης προγραμματίζεται η καθολική ανακαίνιση των πέντε μεγαλύτερων υδροηλεκτρικών σταθμών της χώρας, στα πλαίσια ενός προγράμματος επενδύσεων ύψους 36 million USD, το 35,5% των οποίων χρηματοδοτείται από την EBRD (European Bank for Reconstruction and Development), ενώ συγχρόνως αναμένονται επιπρόσθετες συνεισφορές από την Αυστρία και την Ιαπωνία (EIU, 1996-97).

Η αύξηση των απωλειών της μεταφερόμενης ενέργειας (**Πίνακες 3.3.1.A και 3.3.1.B**) οφείλεται στην κακή κατάσταση της υποδομής (του δικτύου και του εξοπλισμού) που εξυπηρετεί την κάλυψη αυτής της παροχής. Το αλβανικό σύστημα διανομής έχει σταδιακά ξεπερασθεί, προκαλώντας συνεχείς διαρροές και σοβαρές καταστροφές κατά την διανομή, κυρίως την περίοδο της μέγιστης ζήτησης, η οποία σημειώνεται το χειμώνα.

Με σκοπό να βελτιωθεί η σταθερότητα των μετρήσεων και να μειωθούν οι τεχνικές απώλειες από την υπερφόρτωση, απαιτούνται η επισκευή των υφιστάμενων και η κατασκευή καινούργιων υποσταθμών και γραμμών μεταφοράς. Για την επίτευξη της ενεργειακής κάλυψης του συνόλου της χώρας, απαιτείται η αποκατάσταση των δικτύου διανομής και η αναβάθμιση του συστήματος ελέγχου. Μόνο προβαίνοντας σε ένα ευρύ πρόγραμμα εκσυγχρονισμού ολόκληρου του ενεργειακού συστήματος της χώρας, θα επιτευχθεί η ιδιωτικοποίηση της οικονομίας.

3.3.2 ΜΕΤΑΦΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

Η κακή κατάσταση των δρόμων, το σχεδόν ανύπαρκτο οδικό δίκτυο και το ανεπαρκές τηλεπικοινωνιακό δίκτυο αποτελούν από τους σημαντικότερους ανασταλτικούς παράγοντες ιδιωτικών επενδύσεων και γενικότερα της οικονομικής ανάπτυξης. Η πλειοψηφία των δημοσίων υποδομών της Αλβανίας σχεδιάσθηκε έτσι ώστε να εξυπηρετεί το παλιό κομμουνιστικό καθεστώς, με αποτέλεσμα να αδυνατεί να υποστηρίξει το παραγωγικό σύστημα της ανοιχτής

οικονομίας, το οποίο απαιτεί σύγχρονο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο και υψηλής ποιότητας οδικό δίκτυο (EIU, 1995-96).

Το σύστημα μεταφορών της Αλβανίας νοσεί για τους εξής λόγους:

- Ο στόλος των οχημάτων είναι περιορισμένος και απαρχαιωμένος, με αποτέλεσμα να μην εξασφαλίζονται ασφαλείς οδικές μεταφορές.
- Δεν υπάρχει κάποια νομοθεσία, κώδικας ή σύστημα που να προβλέπει την οργάνωση δικτύου μεταφορών.
- Δεν υπάρχουν πρατήρια βενζίνης, service αυτοκινήτων και άλλες υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση των αυτοκινήτων, σε όλο το οδικό δίκτυο της χώρας.
- Οι λιμενικές εγκαταστάσεις είναι ελλειπείς.
- Παρατηρούνται υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας και ο κίνδυνος κλοπής του φορτίου προβάλλει έντονος (Εξαμηνιαία Έκθεση EKEM, 1996)

Σε ότι αφορά ειδικότερα το οδικό δίκτυο (**Χάρτης 3.3.2**), αυτό ανέρχεται στα 18.300 km, από τα οποία τα 2.500 km χαρακτηρίζονται ως βασικό οδικό δίκτυο, 5.300 km ως δευτερεύων και τα υπόλοιπα 9.500 km ως τριτογενές ή ως βασικό αγροτικό δίκτυο* περίπου 1.000 km του συνολικού οδικού δικτύου χαρακτηρίζεται ως αστικό. Περίπου το 90% του βασικού οδικού δικτύου και το 15% του δευτερογενούς είναι ασφαλτοστρωμένο (PHARE Country Operational Programme, 1997).

Το βασικό οδικό δίκτυο είναι σε άσχημη κατάσταση, τα δεδομένα σχεδιασμού του έχουν ξεπερασθεί, τα κατασκευαστικά του χαρακτηριστικά είναι πετपालιωμένα ενώ δεν έχει συντηρηθεί σωστά. Το δευτερεύων και το τριτογενές βρίσκονται σε χειρότερη από το πρωτεύων κατάσταση, αφού το χρονικό διάστημα των τελευταίων ετών έχουν σχεδόν εγκαταλειφθεί και δεν έχουν γίνει οι απαιτούμενες συντηρητικές και κατάλληλες επισκευαστικές ενέργειες ώστε να διατηρηθούν σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο (PHARE Country Operational Programme, 1997).

Ο δείκτης χιλιόμετρα ασφαλτοστρωμένου οδικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο στην Αλβανία προσεγγίζει την τιμή 0,25 (Πετράκος, 1996). Ο δείκτης αυτός μετρά την επάρκεια του οδικού δικτύου και η συγκεκριμένη τιμή του θεωρείται χαμηλή. Συγκρινόμενος επιπλέον με τον αντίστοιχο της Ελλάδος, ο οποίος ισούται με 0,54, διαπιστώνεται ότι είναι αρκετά μικρότερος, γεγονός που συνεπάγεται ότι η οδική υποδομή της Αλβανίας είναι ελλιπής και ανεπαρκής. Συνυπολογίζοντας το γεγονός της πολύ χαμηλής ποιότητάς του, εξαιτίας της παλαιότητας και της έλλειψης σωστής συντήρησης, συμπεραίνεται ότι το οδικό δίκτυο της Αλβανίας αντιμετωπίζει πολλά και σοβαρά προβλήματα, τα οποία πρέπει να επιλυθούν άμεσα προκειμένου να μπορέσει η χώρα να βελτιώσει την οικονομία της.

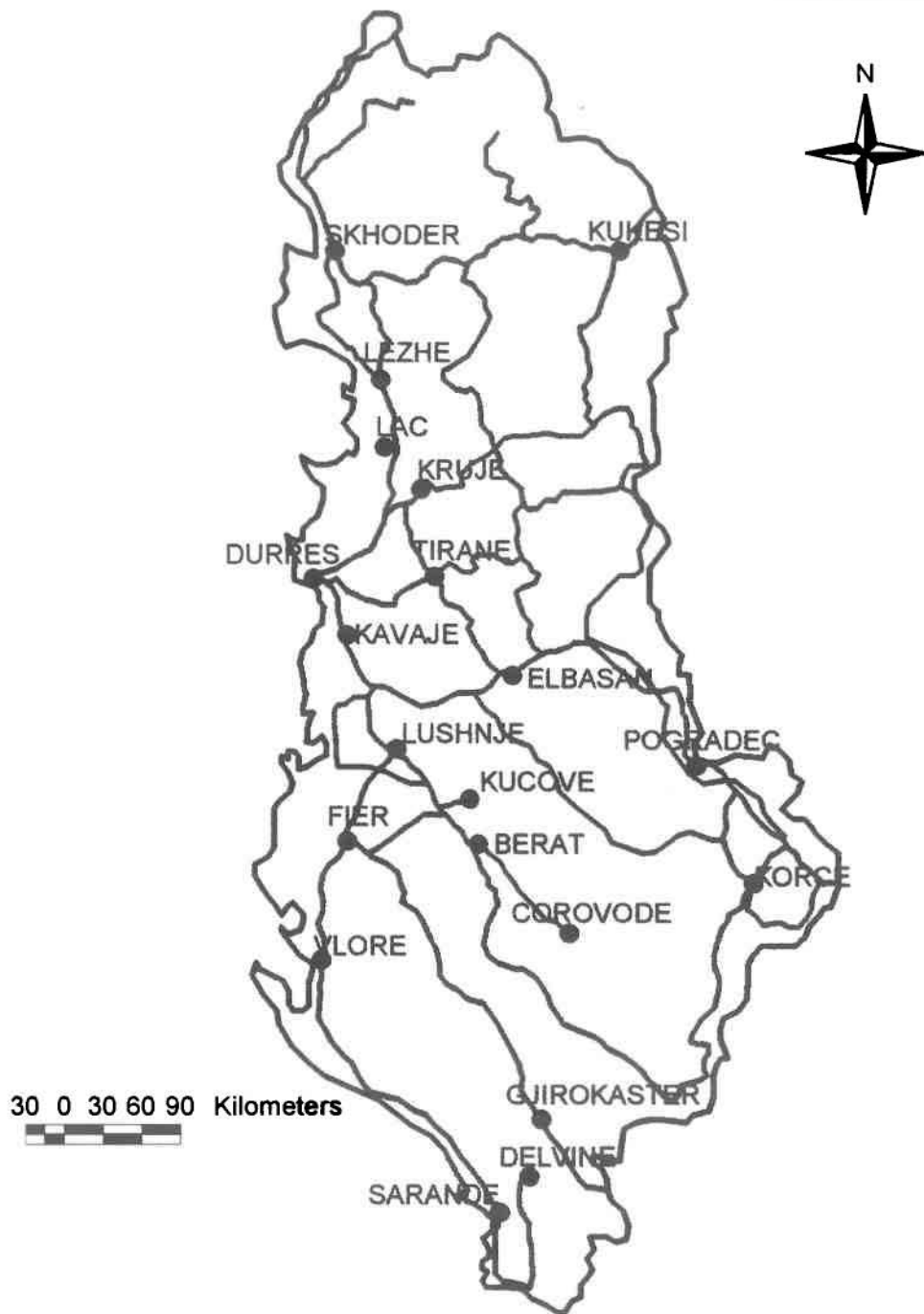
Το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων για το 1995-1997 κατέδειξε την ανάγκη να τεθεί η βελτίωση των υποδομών και των υπηρεσιών ως από τις πιο βασικές προτεραιότητες της κυβέρνησης. Έτσι, το 19,1% του προϋπολογισμού (το οποίο ισοδυναμεί με 93,2 billion Lek) διατέθηκε στις μεταφορικές υποδομές (ως εξής: 11,2 billion Lek για το οδικό δίκτυο, 3 billion Lek για τα λιμάνια, 3 billion Lek για τις αερομεταφορές και 600 billion Lek για αυτοκινητόδρομους) ενώ το 4,3% στις τηλεπικοινωνίες (EIU, 1996-97).

3.3.2.1 Συγκοινωνιακή σύνδεση Ελλάδας- Αλβανίας

Η οδική σύνδεση μεταξύ των δύο χωρών πραγματοποιείται υποτυπωδώς από τους συνοριακούς σταθμούς Κακαβιάς και Κρυσταλλοπηγής. Λόγω του έντονου γεωμορφολογικού αναγλύφου της περιοχής και σε συνδυασμό με την προσπάθεια εκσυγχρονισμού των οδικών συνδέσεων, λόγω της κακής κατάστασης τους έχει προταθεί η κατασκευή πολλών οδικών αρτηριών, που θα συνδέουν σημαντικά αστικά κέντρα των δύο χωρών. Το μεγαλύτερο ποσοστό της χρηματοδότησης των οδικών αυτών έργων έχει αναλάβει το ελληνικό κράτος (Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1995).

Επίσης σχεδιάζεται η σιδηροδρομική σύνδεση Ελλάδας-Αλβανίας με την κατασκευή νέας σιδηροδρομικής γραμμής μεταξύ Φλώρινας και Πόγραδετς. Τέλος η Ολυμπιακή Αεροπορία έχει καθιερώσει ένα συγκεκριμένο αριθμό πτήσεων την εβδομάδα προς τα Τίρανα: δύο από την Αθήνα, μία από τη Θεσσαλονίκη και μία από τα Ιωάννινα. Οι πτήσεις αυτές έχουν ιδιαίτερη σημασία αποτελώντας για τους Έλληνες σοβαρή διευκόλυνση, αφού τους παρέχεται έτσι η δυνατότητα άμεσης πρόσβασης στα Τίρανα, παρακάμπτοντας τον αλβανικό νότο και αποφεύγοντας τους κινδύνους της χερσαίας μετακίνησης μέσα στο αλβανικό έδαφος (*Εξαμηνιαία Έκθεση ΕΚΕΜ, 1995*).

ΧΑΡΤΗΣ 3.3.2: ΠΡΩΤΕΥΩΝ ΚΑΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 ΚΥΡΙΟ ΑΣΤΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΠΡΩΤΕΥΩΝ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ
ΔΕΥΤΕΡΕΥΩΝ ΟΔΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ

3.4 ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

3.4.1 ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ

Εώς τα τέλη της δεκαετίας του '80 η παρακολούθηση της εκπαιδευτικής αγωγής στην Αλβανία ήταν πολύ υψηλή* στις αστικές περιοχές η συμμετοχή στο εκπαιδευτικό σύστημα των ηλικιών 14-17 ετών έφτανε το 70%. Η οργάνωση του εκπαιδευτικού συστήματος σύμφωνα με τα Μαρξιστικά-Λενινιστικά πρότυπα, με έμφαση στην στρατιωτική εκπαίδευση, την μόρφωση και την παραγωγική εργασία, ήταν πολύ αποδοτική κυρίως στα υψηλά ακαδημαϊκά επίπεδα (*EIU, 4th quarter 1996*).

Οι αλλαγές που πραγματοποιήθηκαν το 1991, είχαν ως αποτέλεσμα, την απομάκρυνση της πολιτικής και ιδεολογικής προπαγάνδας από την ακαδημαϊκή εκπαίδευση. Επίσης κατά την διάρκεια των αναταραχών της περιόδου 1991-92 το ένα τρίτο του εκπαιδευτικού υλικού και εξοπλισμού καταστράφηκε ενώ η έλλειψη βασικών κινήτρων και οι απαρχαιωμένες εκπαιδευτικές μέθοδοι προέτρεψαν σε μετανάστευση πολλούς σπουδαστές και καθηγητές και εμπόδισαν την εφαρμογή καινούργιων μεταρρυθμιστικών αλλαγών (*EIU, 1996-97*).

Στην Αλβανία υπάρχουν τέσσερις βαθμίδες εκπαίδευσης:

1. Νηπιαγωγείο
2. Δημοτικό σχολείο. Η δημοτική μαθητεία είναι υποχρεωτική και διάρκειας οκτώ χρόνων (από το 7ο έως το 15ο έτος της ηλικίας).
3. Ανώτερη εκπαίδευση. Ονομάζεται Γενικό Δευτεροβάθμιο Σχολείο και αποτελεί το στάδιο προετοιμασίας για σπουδές στο Πανεπιστήμιο.
4. Ανώτατη εκπαίδευση. Περιλαμβάνει τρεις κατηγορίες εκπαίδευσης: α) την τετραετούς διάρκειας φοίτηση, η οποία έχει τετραετή γενικά μαθήματα, β) τα τεχνικά και επαγγελματικά εκπαιδευτήρια, στα οποία συνδυάζεται η

επαγγελματική παιδεία με την γενική μόρφωση και γ) τα χαμηλότερου επιπέδου επαγγελματικά εκπαιδευτήρια, στα οποία εκπαιδεύονται εργαζόμενοι που προορίζονται για ενασχόληση στον βιομηχανικό και αγροτικό τομέα (EIU, 1996-97).

Η εκπαιδευτική αγωγή στην Αλβανία παρέχεται δωρεάν στο πρωτοβάθμιο και δευτεροβάθμιο επίπεδο. Οι σπουδαστές της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καταβάλουν κάποια δίδακτρα ανάλογα με το οικογενειακό τους εισόδημα. Το 1990 εκπαιδεύονταν σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες 780.259 άτομα. Από αυτούς οι 557.100 μετείχαν στην δημοτική εκπαίδευση, οι 205.800 στην δευτεροβάθμια και οι 27.359 στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα. Το σύνολο των εκπαιδευομένων (στο οποίο συμπεριλαμβάνονται και οι σπουδαστές μερικής φοίτησης) αντιστοιχούσε περίπου στο 25% του συνολικού πληθυσμού της χώρας (EUROTEC, 1994). Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι το 46,5% των εκπαιδευομένων των ανωτάτων ιδρυμάτων ήταν συγκεντρωμένο στα αγροτικά εκπαιδευτήρια (EIU, 1996-97).

3.4.2 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΥΓΕΙΑΣ

Το Σύστημα Υγείας της Αλβανίας κατά την προ του 1991 χρονική περίοδο, συγκρινόμενο με το τότε γενικό επίπεδο ανάπτυξης της χώρας, βρισκόταν σε μια μεσαία κατάσταση. Ήταν σε θέση να παράσχει την στοιχειώδη υγειονομική περίθλαψη, ενώ τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετώπιζε ήταν ο απαρχαιομένος εξοπλισμός, η ανεπαρκής εγχώρια παραγωγή φαρμάκων και οι αναποτελεσματικές νοσοκομειακές παροχές (EIU, 1996-97).

Την περίοδο 1991-92 όμως, η κατάσταση του υγειονομικού συστήματος επιδεινώθηκε, αφού ένα μεγάλο ποσοστό του εξοπλισμού καταστράφηκε ή φθάρθηκε χωρίς συγχρόνως να επισκευασθεί, ενώ ταυτόχρονα ένα αντίστοιχο ποσοστό εκπαιδευόμενου ιατρικού προσωπικού μετανάστευσε στην Κεντρική κυρίως Ευρώπη. Έτσι παρόλο που ο αριθμός των ιατρών έχει αυξηθεί

σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες (**Πίνακας 3.4.2**), αυτό δεν συνεπάγεται βελτίωση του συγκεκριμένου δείκτη κοινωνικής υποδομής, αφού αυτοί παρέχουν τις υπηρεσίες τους εκτός των συνόρων της χώρας (EUROTEC, 1995).

Μελετώντας ορισμένους δείκτες μέτρησης της παρεχόμενης υγειονομικής περίθαλψης το χρονικό διάστημα 1960-90 (**Πίνακας 3.4.2**) διαπιστώνεται ότι ο αριθμός των νοσοκομείων έχει διαπλασιαστεί, ενώ ο δείκτης αριθμός νοσοκομειακών κλινών ανά 1000 κατοίκους παρέμεινε στάσιμος λόγω της αύξησης της πληθυσμού, χωρίς την ταυτόχρονη αύξηση του αριθμού των κλινών.

Πίνακας 3.4.2: Εξέλιξη της νοσοκομειακής περίθαλψης το χρονικό διάστημα 1960-90

Δείκτες νοσοκομειακής περίθαλψης	1960	1970	1980	1990
Αριθμός ιδρυμάτων υγειονομικής περίθαλψης	72	110	151	160
Κλίνες ανά 1000 κατοίκους	4,4	3,9	4,3	4
Ιατροί ανά 1000 κατοίκους	3	-	16,8	17,1

Πηγή: EUROTEC, 1995

Η βρεφική θνησιμότητα παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα, υπάρχει έλλειψη φαρμακευτικού υλικού (τα ελάχιστα φάρμακα που υπάρχουν, προέρχονται από ευρωπαϊκές και αμερικανικές δωρεές) ενώ ο μηχανολογικός ιατρικός εξοπλισμός είναι ο στοιχειώδης και πεπαλαιωμένος.

Συγκρίνοντας τον δείκτη του αριθμού των νοσοκομειακών κλινών ανά 1000 κατοίκους με τον αντίστοιχο της Ελλάδος προκύπτει μια πολύ μεγάλη διαφορά μεταξύ τους, αφού ο πρώτος ισούται με 4 και ο δεύτερος με 10. Αυτό σημαίνει ότι η Αλβανία παρουσιάζει σοβαρό πρόβλημα στην επάρκεια της υγειονομικής περίθαλψης, ενώ συγχρόνως η ποιότητα της είναι πολύ χαμηλή.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, δηλαδή την επιδείνωση της ποιότητας του υγειονομικού συστήματος, την μετανάστευση της πλειοψηφίας του εξειδικευμένου ιατρικού προσωπικού και την στασιμότητα των δεικτών της υγειονομικής περίθαλψης συμπεραίνεται ότι το υγειονομικό σύστημα της χώρας έχει περιέλθει σε άσχημη κατάσταση και επομένως απαιτείται αξιολογή, εξωτερική κυρίως, οικονομική ενίσχυση για την αναμόρφωσή του.

Πρέπει να επισημανθεί ότι τα στοιχεία για την υγειονομική περίθαλψη που αναφέρθηκαν παραπάνω αφορούν τους μέσους όρους ολόκληρης της χώρας. Υπάρχουν όμως πολύ σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των νομών στο εσωτερικό της χώρας. Έτσι, στους νομούς Berat, Durrës, Korçë, Kukës, Lezhë, Mat, Permet, Pogradec και Sarandë αντιστοιχούν μόνο τρεις κλίνες ανά 1000 κατοίκους ενώ ο παραπάνω δείκτης στους νομούς Fier, Krujë, Librazhd, Lushnjë εκτιμάται στις 2 κλίνες ανά 1000 κατοίκους (EUROTEC, 1995).

3.5 ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ PHARE

Το PHARE αποτελεί μια Κοινοτική πρωτοβουλία, η οποία στοχεύει στην παροχή βοήθειας στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, μεταδίδοντας έτσι την τάση της ευρωπαϊκής ανάπτυξης σε μελλοντικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αυτό επιτυγχάνεται με την υποστήριξη της διαδικασίας του οικονομικού μετασχηματισμού και της ισχυροποίησης της δημοκρατίας των συμμετεχόντων στο πρόγραμμα κρατών. Στα έξι χρόνια λειτουργίας του (εφαρμόσθηκε για πρώτη φορά το 1989) το PHARE διέθεσε 5.416,9 million ECU σε 11 κράτη-συναιτέρους, αναδεικνυόμενο ως το μεγαλύτερο πρόγραμμα

υποστήριξης, ενός εξωτερικού χωρικού συνόλου, της Ε.Ε. (*"PHARE" Programme*).

Η πλήρης συμμετοχή της Αλβανίας στο πρόγραμμα χρονολογείται από το 1992. Η Αλβανία είχε λάβει συνολικά 450 million ECU χρηματοοικονομικής υποστήριξης από την Ε.Ε. κατά το χρονικό διάστημα 1991-1996. Από αυτά, τα 145 million ECU χορηγήθηκαν μέσω του προγράμματος PHARE. Οι τομείς δράσεις του προγράμματος PHARE στην Αλβανία κατά το χρονικό διάστημα 1991-96 ήταν: (*Albania Phare: Multi-Annual Programme, Albania Phare: Annual Report*)

1. Ο εκσυγχρονισμός των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και του ενεργειακού δικτύου.
2. Η δημιουργία και η λειτουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και Παιδείας διαμέσω του προγράμματος Tempus.
3. Η βελτίωση της τοπικής δημόσιας υποδομής διαμέσω του Ταμείου Ανάπτυξης της Αλβανίας.
4. Η υποστήριξη μέτρων για το περιβάλλον και την δημόσια υγεία.
5. Η ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα και
6. Η αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης και του δικαστικού συστήματος (*Albania Phare: Multi-Annual Programme, Albania Phare: Annual Report*).

Όπως διαπιστώνεται, πολλές από τις ενέργειες και τα έργα που αναφέρθηκαν στις προηγούμενες ενότητες ότι υλοποιήθηκαν ή πρόκειται να υλοποιηθούν, προγραμματίστηκαν στα πλαίσια του προγράμματος PHARE και συγχρόνως χρηματοδοτήθηκαν από αυτό. Αυτό σημαίνει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτέλεσε

σημαντικό αρωγό της ανασυγκρότησης και αναδιάρθρωσης της αλβανικής οικονομίας.

Κάθε χρόνο η προτεραιότητα του προγράμματος PHARE εστιάζεται σε διαφορετικούς τομείς δράσεις (οι οποίοι ανήκουν βέβαια στο σύνολο των παραπάνω), ανάλογα με τις ανάγκες που προκύπτουν από τα αποτελέσματα της ετήσιας έρευνας, η οποία διεξάγεται στα πλαίσια του προγράμματος για την αξιολόγηση των ανακυπτόμενων ελλείψεων και αδυναμιών της κάθε χώρας. Αξίζει να αναφερθεί ως παράδειγμα το έτος 1995 στην περίπτωση της Αλβανίας, κατά το οποίο δόθηκε προτεραιότητα στον εκσυγχρονισμό των υποδομών -κυρίως του οδικού δικτύου, των λιμανιών, των τηλεπικοινωνιών και του ενεργειακού δικτύου- καθώς και στην κατασκευή νέων (*"PHARE Programme", Albania Phare: Annual Report, Albania Phare: Multi-Annual Programme*).

Το γεγονός όμως, ότι μεγαλύτερη βαρύτητα και δραστηριοποίηση αναπτύσσεται στον τομέα των υποδομών, δεν σημαίνει ότι και στους υπόλοιπους τομείς το PHARE δεν διαδραματίζει ενεργό ρόλο. Ενεργοποιείται επίσης για την βελτίωση του νοσοκομειακού δικτύου και των μονάδων της πρωτογενούς περίθαψης καθώς και για την ενδυνάμωση των τοπικών διοικητικών αρχών. Τέλος, μέσα στα πλαίσια του λαμβάνονται μέτρα για την απευθείας χρηματοδότηση των επιχειρήσεων μικρής δυναμικότητας, τα οποία επέφεραν άμεσα και ευεργετικά αποτελέσματα στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες (*"PHARE Programme", Albania Phare: Annual Report, Albania Phare: Multi-Annual Programme*).

Η απορροφητικότητα του προγράμματος PHARE στην Αλβανία κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα, περίπου δηλαδή στο 73% των συνολικών διαθέσιμων προς αυτή χρηματοοικονομικών του πόρων. Παρόλα αυτά, η αυξανόμενη έμφαση του προγράμματος σε έργα υποδομών, τα οποία απαιτούν μεγαλύτερες περιόδους προετοιμασίας με πολυπλοκότερες λογισμικές διαδικασίες, προσέκρουσε σε κανονιστικούς περιορισμούς -κυρίως λόγω των μη θεσμοποιημένων ιδιοκτησιακών καθεστώτων γης- καθώς και στην ανικανότητα του τραπεζικού συστήματος να παράσχει τις απαραίτητες

χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, γεγονός που είχε ως αποτέλεσμα την επιβράδυνση της υλοποίησης και της χρηματοδότησης τους (*Albania Phare: Annual Report*).

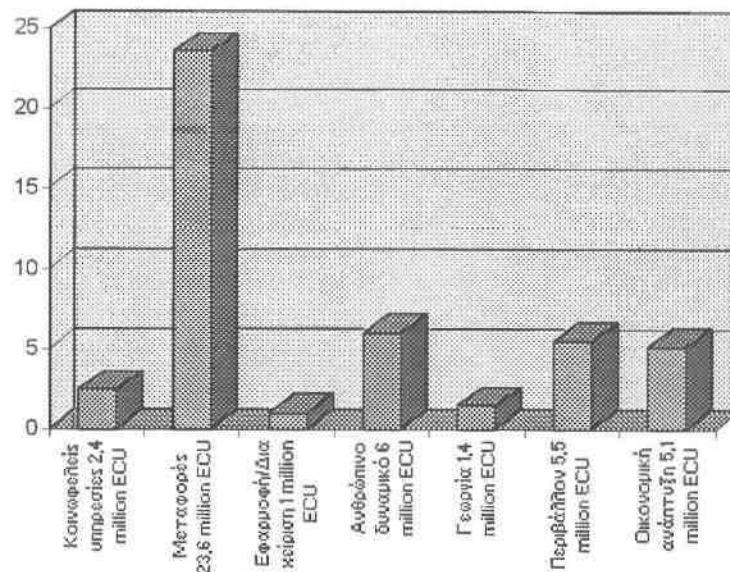
Επιπρόσθετα, ως αναγνώριση της ανάγκης για προώθηση της διασυνοριακής συνεργασίας, το πρόγραμμα προσδιόρισε και διέθεσε χρηματικούς πόρους ώστε να παράσχει στην Αλβανική Κυβέρνηση επιπλέον εργαλεία για δημιουργία νέων ευκαιριών και δυνατοτήτων ανάπτυξης μέσω της σύναψης στενότερων σχέσεων με την Ευρωπαϊκή Ένωση, ιδιαίτερα με τις όμορες στην Αλβανία χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ελλάδα και την Ιταλία (*"PHARE: Cross-Border Cooperation Programme", "PHARE" Programme*).

Το ύψος της οικονομικής ενίσχυσης του προγράμματος PHARE της διασυνοριακής συνεργασίας Αλβανίας-Ελλάδας ανέρχεται στα 45 million ECU για την περίοδο 1995-1999, ενώ το ποσοστό του κάθε τομέα υποστήριξης είναι:

- Γεωργία: 1,4 million ECU
- Ανθρώπινο δυναμικό: 6 million ECU
- Οικονομική ανάπτυξη: 5,1 million ECU
- Περιβάλλον: 5,5 million ECU
- Μεταφορές: 23,6 million ECU
- Κοινωνικές υπηρεσίες: 2,4 million ECU
- Εφαρμογή/Διαχείριση: 1 million ECU (*"PHARE: Cross-Border Cooperation Programme", "PHARE" Programme*)

Διάγραμμα 2.3.Α: Ποσά της οικονομικής ενίσχυσης της διασυνοριακής συνεργασίας Αλβανίας-Ελλάδας ανά τομέα υποστήριξης

(σε million ECU)

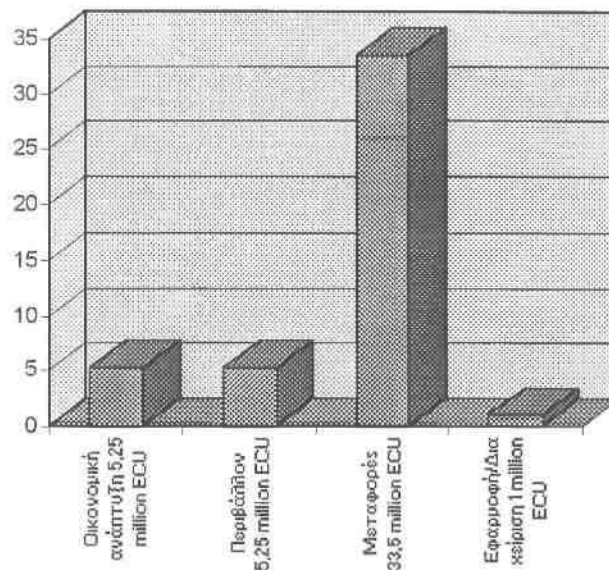

Αντίστοιχα το ύψος της οικονομικής ενίσχυσης του προγράμματος PHARE της διασυνοριακής συνεργασίας Αλβανίας-Ιταλίας ανέρχεται επίσης στα 45 million ECU για την περίοδο 1995-1999, ενώ το ποσοστό του κάθε τομέα υποστήριξης είναι:

- Οικονομική ανάπτυξη: 5,25 million ECU
- Περιβάλλον: 5,25 million ECU
- Μεταφορές: 33,5 million ECU
- Εφαρμογή/Διαχείριση: 1 million ECU (*"PHARE: Cross-Border Cooperation Programme", "PHARE" Programme*)

Διάγραμμα 2.3.Α: Ποσά της οικονομικής ενίσχυσης της διασυνοριακής συνεργασίας Αλβανίας-Ιταλίας ανά τομέα υποστήριξης

(σε million ECU)

Τέλος, πρέπει να αναφερθεί ότι έχει καταρτισθεί και τεθεί σε εφαρμογή το πολυετές ενδεικτικό πρόγραμμα PHARE για την Αλβανία καλύπτοντας μια περίοδο τεσσάρων ετών, από το 1996 έως το 1999. Στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο οι στρατηγικοί τομείς ανάπτυξης είναι: (*Albania Phare: Annual Report*)

- Ανάπτυξη στενότερων δεσμών με την Ε.Ε. (συμπεριλαμβάνοντας τον εκσυγχρονισμό της δομής του κράτους και της κοινωνίας, με στόχο την προσέγγιση των επιπέδων νομοθεσίας και κανονισμών της Ε.Ε.)
- Διεύρυνση της εσωτερικής παραγωγικής βάσης (συμπεριλαμβανομένου της βελτίωσης των υποδομών) και
- Ανάπτυξη και παραγωγική χρήση των ανθρωπίνων και φυσικών πόρων (*Albania Phare: Annual Report*).

Το πρόγραμμα PHARE αποτελεί την πιο σημαντική χρηματοοικονομική παροχή και βοήθεια από κάποιο διεθνή φορέα (την Ε.Ε.) προς την Αλβανία, η

οποία μέσω αυτού, εκτός από την ωφέλεια σε υλικές υποδομές και τεχνογνωσία, ευελπιστεί στην επίτευξη σύναψης στενότερων σχέσεων με αυτή (*Albania Phare: Annual Report*).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πολιτική αλλαγή που υπέστη η Αλβανία το χρονικό διάστημα 1991-92 είχε σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική της δομή. Η συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα στο ΑΕΠ μειώθηκε δραματικά, ενώ αυξήθηκε καθοριστικά του πρωτογενούς (το 60% περίπου του συνολικού ΑΕΠ προέρχεται από τον πρωτογενή τομέα) και λιγότερο του τριτογενούς. Η συνολική απασχόληση μειώθηκε κατά 70%, ενώ η ανεργία τουλάχιστον διπλασιάστηκε.

Οι μισθοί παρέμειναν ιδιαίτερα χαμηλοί, το έλλειμμα του Προϋπολογισμού των Δημοσίων Επενδύσεων εκτιμάται υψηλό, ενώ ο πληθωρισμός, που τα πρώτα έτη της μετάβασης βρισκόταν σε πολύ υψηλά επίπεδα, στη συνέχεια μειώθηκε στο επίπεδο του 10%. Τέλος, οι τεχνικές και κοινωνικές υποδομές της Αλβανίας αξιολογούνται ιδιαίτερα υποβαθμισμένες (εξαιτίας της αδυναμίας κάλυψης των αναγκών και της πολύ χαμηλής ποιότητάς τους). Μόνο τα τελευταία έτη πραγματοποιούνται κάποιες προσπάθειες βελτίωσής τους, μέσω του κοινοτικού προγράμματος PHARE.

Το πρόγραμμα ιδιωτικοποίησης, που έλαβε χώρα, είχε ως αποτέλεσμα την ιδιωτικοποίηση ενός μεγάλου ποσοστού της οικονομίας, ενώ συγχρόνως, εξαιτίας της αποδιοργάνωσης των πολύ μεγάλων επιχειρήσεων, δημιουργήθηκαν πολλές μικρές επιχειρήσεις, οι οποίες στηρίζουν ολόκληρη την παραγωγική διαδικασία.

Βέβαια αυτό δεν σημαίνει ότι η αλβανική οικονομία έχει επιλύσει τα προβλήματά της. Αντίθετα, έχουν ανακύψει παρά πολλά: η κατάρρευση του

δευτερογενούς τομέα, τα μεγάλα ποσοστά ανεργίας, η αναγκαιότητα εκσυγχρονισμού του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η απαραίτητη βελτίωση υλικών και άυλων υποδομών και η θέσπιση κατάλληλου νομικού πλαισίου, προκειμένου την προσέλκυση των ξένων επενδύσεων* προβλήματα, τα οποία είναι αδύνατο να αντιμετωπιστούν χωρίς την παροχή εξωτερικής οικονομικής βοήθειας.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι κατά την διάρκεια της μετάβασης η αλβανική οικονομία έχει μεταβληθεί ολοκληρωτικά: από μια παραγωγική μηχανή δίχως αγορά, μορφοποιήθηκε σε μια αγορά χωρίς παραγωγική ικανότητα* από μια ολοκληρωτικά κεντρικά κατευθυνόμενη οικονομία μετατράπηκε, σε μια οικονομία ελεύθερης αγοράς, χωρίς όμως την πραγματοποίηση δομικών αλλαγών, που θα της επιτρέψουν την ομαλή προσαρμογή στα νέα διεθνή οικονομικά δεδομένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Καθόλη την διάρκεια του κομμουνιστικού καθεστώτος το εξωτερικό εμπόριο της Αλβανίας σχεδιαζόταν και κατευθυνόταν ολοκληρωτικά από την κεντρική εξουσία με αποτέλεσμα, έως το τέλος της δεκαετίας του '80, να μην έχει υποστεί αλλαγές όμοιες με των άλλων κρατών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης. Κατά την περίοδο όμως της μετάβασης στην οικονομία της αγοράς, ο τομέας του ξένου εμπορίου συνοδεύτηκε από σημαντικές αλλαγές και σοβαρές ανακατατάξεις. Οι αλλαγές αυτές εντοπίστηκαν, τόσο στην οργάνωση και δομή των εισαγωγών και των εξαγωγών, όσο και στον νέο γεωγραφικό προσανατολισμό των εμπορικών ροών (GEDESHI, 1995).

Η αναδιάρθρωση του ξένου εμπορίου οφείλεται σε παράγοντες όπως οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις και η ταχύτητα με την οποία αυτές συντελούνται: το ξαφνικό άνοιγμα της εθνικής οικονομίας, η καθιέρωση της μετατρεψιμότητας του Lek, η διαδικασία ιδιωτικοποίησης της οικονομίας καθώς και στις ξένες επενδύσεις, στην εξωτερική οικονομική βοήθεια και στις οικονομικές και πολιτικές αλλαγές που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή (GEDESHI, 1995).

4.1 ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

4.1.1 ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Όπως δύναται να διαπιστωθεί και στον **Πίνακα 4.1.1**, οι εισαγωγές της Αλβανίας ακολουθούν μια σταθερά ανοδική πορεία καθόλη την διάρκεια της οικονομικής μετάβασης. Από τα 124 million USD που ήταν το 1991 κατέληξαν, το 1995, στα 650 million USD ακολουθώντας μια κατά 34% μέση ετήσια

αύξηση. Η μεγαλύτερη ώθηση πραγματοποιήθηκε το έτος 1993 (*Πίνακας 4.1.1*), οπότε αυξήθηκαν κατά 57,5% σε σχέση με το 1992.

Πίνακας 4.1.1: Ροές αγαθών εξωτερικού εμπορίου

(σε χιλιάδες USD)

Έτη	1991	1992	1993	1994	1995
Συνολικές εξαγωγές	51.740	77.860	122.470	141.390	201.620
• ιδιωτικός τομέας	–	–	65.950	67.840	119.870
• δημόσιος τομέας	51.740	77.860	56.520	73.550	81.750
Συνολικές εισαγωγές	124.040	179.200	421.140	548.330	649.910
• ιδιωτικός τομέας	–	–	294.940	429.060	525.890
• δημόσιος τομέας	124.040	179.200	126.210	119.270	124.010
Σύνολο εμπορικών συναλλαγών	175.780	257.060	543.610	689.720	851.530
Εμπορικό έλλειμα	-72.300	-101.340	-298.670	-406.940	-448.290
Εξωτερική Βοήθεια	–	–	150.450	53.910	62.880

Πηγή: GEDESHI, 1995

Οι εξαγωγές, οι οποίες είναι αρκετά μειωμένες το διάστημα 1991-92, το 1994 διαπλασιάστηκαν φτάνοντας τα 141 million USD (*Πίνακας 4.1.1*). Σύμφωνα με στοιχεία του Economist Intelligent Unit, η μεγαλύτερη αύξηση των εξαγωγών επιτεύχθηκε το 1995: τα δύο πρώτα τέταρτα του 1995 καταγράφηκαν 3,86 billion Lek και 4,66 billion Lek εξαγωγών αντίστοιχα, γεγονός που σημαίνει ότι

είναι κατά 37% και 50% υψηλότερες σε τρέχουσες τιμές συγκριτικά με τις αντίστοιχες περιόδους του 1994 (*EIU, 1st quarter 1997*). Συνολικά, όπως παρατηρείται στον **Πίνακα 4.1.1**, το έτος 1995 οι εξαγωγές κυμάνθηκαν στα 201 million USD σε σχέση με τα 141 million USD του 1994 (*GEDESHI, 1995*). Αυτό σημαίνει μια κατά 30% ετήσια αύξηση, γεγονός πολύ σημαντικό και ενθαρρυντικό για μια χώρα με την οικονομική διάρθρωση της Αλβανίας.

Μετά από μια ύφεση την διάρκεια των δύο πρώτων ετών της μετάβασης της οικονομίας, στη συνέχεια το άθροισμα των εξαγωγών και των εισαγωγών της χώρας μεταβλήθηκε με γρήγορο ρυθμό* έτσι, από τα 124 million USD που κυμάνθηκαν το 1991, το 1995 προσέγγισαν τα 852 million USD περίπου, με τις εισαγωγές να καταλαμβάνουν το 76% αυτών. Επίσης το 1995, οι εισαγωγές ήταν 203 USD ανά κάτοικο ενώ οι εξαγωγές 63 USD, γεγονός που επιβεβαιώνει την υπερίσχυση των πρώτων έναντι των δευτέρων (*GEDESHI, 1995*).

Έτσι από το μηδενικό εμπορικό ισοζύγιο της δεκαετίας του '80, η αλβανική οικονομία κατέληξε στο εμπορικό έλλειμα, το οποίο τείνει να αυξηθεί σταδιακά κατά την διάρκεια της τετραετίας 1991-1995 (**Πίνακας 4.1.1**). Ξένη βοήθεια, τα εμβάσματα Αλβανών μεταναστών και ανεπίσημα αλλά σημαντικά κέρδη από το παράνομο εμπόριο με την πρώην Γιουγκοσλαβία αποτέλεσαν τους παράγοντες, που έτειναν να περιορίσουν τις συνέπειες του εμπορικού ελλείμματος.

Τέλος, στη διάρκεια της δεκαετίας του '80 ο δείκτης εξαγωγές μείον εισαγωγές προς το ΑΕΠ ((εισαγ.-εξαγ.)/ΑΕΠ) διακυμαινόταν μεταξύ του 15 και 20%. Η τιμή αυτή προσέγγιζε την αντίστοιχη της Ρουμανίας αλλά ήταν μικρότερη αυτής της Βουλγαρίας και της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Αυτό σημαίνει ότι Το 1995 όμως, έπειτα από μια σημαντική αύξηση που υπέστη την πενταετία 1990-1995, ο παραπάνω δείκτης κυμάνθηκε στο 34%, γεγονός που αντέστρεψε τα

διεθνή δεδομένα, με συνέπεια η Αλβανία να παρουσιάζει τώρα ιδιαίτερα υψηλό εμπορικό έλλειμμα (*GEDESHI, 1995*).

Η αξιόλογη αύξηση του δείκτη την τελευταία πενταετία είναι αποτέλεσμα της βαθιάς οικονομικής ύφεσης που έλαβε χώρα το χρονικό αυτό διάστημα και ερμηνεύεται από την δραστική μείωση του ΑΕΠ και της ραγδαίας αύξησης των εισαγωγών εξαιτίας του απότομου ανοίγματος της οικονομίας. Το παραπάνω γεγονός αποδεικνύει τον πραγματικό προσανατολισμό της αλβανικής οικονομίας προς τις εισαγωγές, εξαιτίας της κατάρρευσης της εγχώριας παραγωγής και της ποιοτικής ανωτερότητας των εισαγόμενων προϊόντων.

4.1.2 Η ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Επιπρόσθετα, το χρονικό διάστημα 1991-1995 έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές αλλαγές στην δομή των εισαγόμενων προϊόντων. Εώς το 1993 η ανθρωπιστική βοήθεια καταλάμβανε το μεγαλύτερο ποσοστό των αλβανικών εισαγωγών. Στη συνέχεια με την ανάκαμψη του αγροτικού τομέα και την οικονομική ανασύνταξη η ανθρωπιστική βοήθεια εξαφανίστηκε από την δομή των εισαγωγών. Την θέση τους κατέλαβαν βιομηχανικά ακατέργαστα υλικά και καταναλωτικά προϊόντα με επικρατέστερα τα έπιπλα, τα ψυγεία, τα πλυντήρια, και τα μεταχειρισμένα αυτοκίνητα (*EIU, 1995-96*). Αξίζει να σημειωθεί ότι, το 1995 το 60% του συνόλου των εισαγωγών πραγματοποιούνταν από τον ιδιωτικό τομέα (*EIU, 1996-97*).

Όπως παρατηρείται στον παρακάτω πίνακα σημαντική αύξηση σε ότι αφορά τις εισαγωγές το χρονικό διάστημα 1990-94 παρουσίασαν οι εξής κλάδοι: τα είδη διατροφής, τα ποτά, ο καπνός και τα ζωντανά ζώα, τα καύσιμα και τα λιπαντικά υλικά και κάποια μεταποιημένα προϊόντα (**Πίνακας 4.1.2.A**). Διαπιστώνεται δηλαδή μια μεταστροφή της αλβανικής ζήτησης σε καταναλωτικά αγαθά και ορισμένα μεταποιημένα προϊόντα.

Πίνακας 4.1.2.Α: Εμπορευματική σύνθεση των εισαγωγών

(σε % του συνόλου)

Είδος προϊόντων	1990	1992	1993	1994
Είδη διατροφής, ποτά, καπνός και ζωντανά ζώα	10,7	28,3	20,1	25,5
Ακατέργαστα μη βρώσιμα υλικά εξαιρουμένων των καυσίμων	5,7	5,6	0,7	2,4
Καύσιμα, λιπαντικά και σχετικά υλικά	6,3	14,6	3,3	10,9
Ζώα και φυτικά έλαια και λιπαρά	0,5		1,8	-
Χημικά	1	5,7	12,4	6,5
Κατεργασμένα προϊόντα	25,5	11,9	14,5	18,9
Εξοπλισμών μηχανών και μεταφορικών μέσων	49,7	33,8	38,1	31,8
Ορισμένα μεταποιημένα προϊόντα	0,6	-	9,1	-
Διάφορες εμπορικές συναλλαγές και εμπορεύματα	0,0	-	0,0	-
Σύνολο	100	100	100	100

Πηγή: EUROTEC, 1994

Επίσης, το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα έχουν αυξηθεί και τα είδη των εισαγόμενων προϊόντων. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι, η ιδιωτικοποίηση

και οι ξένες επενδύσεις δημιουργούν μακροπρόθεσμες ωθητικές δυνάμεις στην αλβανική οικονομία και αιτιολογείται από την παράλυση της Αλβανικής βιομηχανικής βάσης, την σταθεροποίηση του λεκ και την ανερχόμενη-αυξανόμενη ζήτηση (που αναφέρθηκε προηγουμένως) των αλβανών για ξένα καταναλωτικά αγαθά.

Οι εισαγωγές προϊόντων από την Ευρωπαϊκή Ένωση συνεχώς αυξάνουν και το 1995 καταλάμβαναν το 76% του συνόλου των εισαγωγών. Η σύσφιξη και μεγέθυνση των εμπορικών σχέσεων των δύο μερών χαρακτηρίζεται επωφελής για την Αλβανία, διότι ενισχύει τους μεταξύ τους διπλωματικούς δεσμούς και ενδυναμώνει τις πολιτικές τους σχέσεις (*EUROTEC, 1994*).

Οι εξαγωγές μετά από μια σημαντική ύφεση το 1991 και 1992 άρχισαν σταδιακά να ανακάμπτουν. Οι κλάδοι που παρουσίασαν αύξηση των εξαγωγών είναι τα χημικά, τα καύσιμα και τα λιπαντικά και διάφορα βιομηχανικά προϊόντα (**Πίνακας 4.1.2.Β**). Παραδοσιακά, το μέγεθος των εξαγωγών διαμορφώνεται από τα ακατέργαστα υλικά και τα καύσιμα (το 1990 καταλαμβάνουν το 53% του συνόλου των εξαγωγών). Το 1994 τις εξαγωγές της χώρας συνθέτουν: το χρώμιο και προϊόντα χρωμίου, ο χαλκός, ο καπνός, η πίσσα, η ηλεκτρική ενέργεια, και το πετρέλαιο. Το 1995, περίπου το 70% των εξαγωγών εκτελείται από τον ιδιωτικό τομέα.

Πίνακας 4.1.2.Β: Εμπορευματική σύνθεση των εξαγωγών

(σε % επί του συνόλου)

Είδος προϊόντων	1990	1992	1993	1994
Είδη διατροφής, ποτά, καπνός και ζωντανά ζώα	47,9	13,3	14	14,3
Ακατέργαστα μη βρώσιμα υλικά εξαιρουμένων των καυσίμων	23,8	80,8	24	4,6
Καύσιμα, λιπαντικά και σχετικά υλικά	7,8	-	8,3	26,7
Ζώα και φυτικά έλαια και λιπαρά	0,0	-	0,1	0,5
Χημικά	0,9		4,3	3
Κατεργασμένα προϊόντα	17,7	1,1	14,7	45,3
Εξοπλισμών μηχανών και μεταφορικών μέσων	0,0	4,8	3,6	3,4
Ορισμένα μεταποιημένα προϊόντα	1,9	0,0	31	-
Διάφορα μεταποιημένα προϊόντα	0,0	0,0	0,0	2,2
Σύνολο	100	100	100	100

Πηγή: EUROTEC, 1994

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία από Economist Intelligent Unit, το 1995 σημειώθηκε μια αύξηση στις εξαγωγές, σε σχέση με το 1994, ίση με 32%. Η άνοδος αυτή, οφείλεται στην σημαντική αύξηση της παραγωγής σε προϊόντα

χαλκού και χρωμίου καθώς και από την συνεχιζόμενη βελτίωση της παραγωγής υφασμάτων και υποδημάτων, η οποία στηρίχθηκε στην αύξηση των ξένων επενδύσεων, κυρίως Ελληνικών και Ιταλικών.

Η συνεχιζόμενη ανάκαμψη των εξαγωγών αποτελεί ενθαρρυντικό φαινόμενο οικονομικής προόδου. Η εξαγωγή καταναλωτικών αγαθών, ενισχυμένου τσιμέντου και χρωμίου αποτελούν ενδείξεις αναπτυσσόμενου δευτερογενούς τομέα. Επιπλέον, αναμένεται η διεύρυνση της παραγωγικής εξαγωγικής βάσης με την ιδιωτικοποίηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και την θεσμοθέτηση κινήτρων για ξένες επενδύσεις, γεγονότα τα οποία θα διαφοροποιήσουν, θα επεκτείνουν και θα αυξήσουν τους παραγωγικούς κλάδους.

4.1.3 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Με τις μεταβολές της οικονομίας, το εξωτερικό εμπόριο της Αλβανίας υπέστη αντίστοιχα αλλαγές στον γεωγραφικό του προσανατολισμό. Αυτό αποδεικνύει η μεταφορά του προς τις Ευρωπαϊκές χώρες, με τις οποίες το μέγεθος των εισαγωγών-εξαγωγών που πραγματοποιεί αντιπροσωπεύει το 90% του συνολικού εξωτερικού εμπορίου της χώρας. Ο σημαντικότερος εμπορικός εταίρος είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, με την οποία πραγματοποιείται περισσότερο από το 75% του συνολικού μεγέθους των εισαγωγών και των εξαγωγών. Συγκριτικά με το 1991, πραγματοποιήθηκε μια αισθητή αύξηση συναλλαγών με τα Ευρωπαϊκά κράτη, οφειλόμενη στην μείωση του ειδικού βάρους της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και της διαμέλησης της πρώην Γιουγκοσλαβίας (GEDESHI, 1995).

Από τις Ευρωπαϊκές χώρες, η Ιταλία αποτελεί τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της Αλβανίας (**Πίνακας 4.1.3.Α**), γεγονός οφειλόμενο τόσο στην γεωγραφική τους γειτνίαση, όσο και στους παλιούς οικονομικούς και πολιτιστικούς δεσμούς των δύο χωρών. Η Ιταλία αποτελεί συγχρόνως μια ανεπτυγμένη βιομηχανική χώρα ειδικευμένη σε νέους βιομηχανικούς κλάδους

και ικανή να ικανοποιήσει όλες τις απαιτήσεις των κατοίκων της Αλβανίας σε κεφαλαιουχικά και καταναλωτικά αγαθά. Από το 1991 έως το 1995 οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 20 φορές ενώ οι εισαγωγές κατά 17,5. Έτσι η Ιταλία παραμένει στην πρώτη θέση σε ότι αφορά τις εμπορικές συναλλαγές με την Αλβανία (την πρώτη επίσης θέση κατέχει σε ότι αφορά την οικονομική υποστήριξη και τις εισροές των επενδύσεων).

Πίνακας 4.1.3.A: Εισαγωγές, Εξαγωγές και Εμπορικό Ισοζύγιο της Αλβανίας με την Ιταλία

(σε χιλιάδες USD και ποσοστά επί του συνόλου)

Εμπορικές συναλλαγές	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Εξαγωγές	23.040 9%	5.000 9,66%	6.470 8,31%	49.950 41%	73.200 51,77%	103.890 51,33%
Εισαγωγές	41.880 9,8%	14.830 11,86%	54.990 30,69%	148.190 35,37%	204.010 37,20%	246.100 37,80%
Εισαγωγές + Εξαγωγές	64.920	19.830	61.460	198.140	277.210	349.990
Εμπορικό Ισοζύγιο	-18.840	-9.830	-48.520	-98.240	-130.810	-142.210

Πηγή: GEDESHI, 1995

Οι Βαλκανικές χώρες το 1995 αντιπροσώπευαν το 38,5% του συνόλου των εισαγωγών-εξαγωγών της Αλβανίας (**Πίνακας 4.1.3.B**). Αναλυτικότερα, αντιπροσώπευαν το 43,3% των συνολικών εισαγωγών και το 22,9% των συνολικών εξαγωγών. Το εμπορικό έλλειμα με τις Βαλκανικές χώρες αποτελεί το 52,5% του συνολικού εμπορικού ελλείμματος της χώρας (*GEDESHI, 1995*).

Ανάμεσα στα Βαλκανικά κράτη η Ελλάδα βρίσκεται στην πρώτη θέση των εμπορικών συναλλαγών, όντας συγχρόνως ο δεύτερος εμπορικός εταίρος της Αλβανίας, κατέχοντας το 26,7% του συνόλου των εισαγωγών της και το 9,9% των εξαγωγών της (**Πίνακας 4.1.3.A**). Η Ελλάδα παίζει τον ρόλο του πόλου

του αλβανικού ξένου εμπορίου με τις Βαλκανικές χώρες, αφού το 58% του Αλβανικού Βαλκανικού εμπορίου πραγματοποιείται με αυτή (GEDESHI, 1995).

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι αλβανικές εξαγωγές στην Ελλάδα είναι όχι μόνο σταθερές αλλά και αυξανόμενες, γεγονός που οφείλεται στις επανεξαγωγές αγαθών που παράγονται από μικτές με την Ελλάδα επιχειρήσεις. Αυτός ο δεσμός ενισχύεται ακόμη περισσότερο, εάν αναλογιστεί κάποιος ότι η Ελλάδα είναι ο δεύτερος ξένος επενδυτής της Αλβανίας.

Άλλοι σημαντικοί εμπορικοί εταίροι στο γεωγραφικό επίπεδο των Βαλκανικών κρατών είναι η Π.Γ.Δ.Μ., η Βουλγαρία και η Τουρκία (Πίνακας 4.1.3.A). Η αύξηση των εμπορικών συναλλαγών με αυτές τις χώρες οφείλεται στην αύξηση του τομέα των εισαγωγών (GEDESHI, 1995). Αυτό εξηγείται με την δραστική μείωση της εγχώριας παραγωγής της Αλβανίας καθώς και με τις εισροές των αποταμιεύσεων των Αλβανών μεταναστών, οι οποίες αυξάνουν με αυτό τον τρόπο την εισαγωγική ικανότητα της χώρας. Η γεωγραφική εγγύτητα σε συνδυασμό με τις σχετικά χαμηλές τιμές των προϊόντων διατροφής καθώς και άλλων καταναλωτικών αγαθών που ισχύουν κυρίως στην Βουλγαρία και την Π.Γ.Δ.Μ. συνέβαλαν στην μείωση της εσωτερικής παραγωγής της Αλβανίας.

Πίνακας 4.1.3.B: Ο όγκος του εξωτερικού εμπορίου της Αλβανίας με τις Βαλκανικές χώρες το 1989 και το 1995

(σε χιλιάδες USD και σε ποσοστά επί του συνόλου)

Χώρες	1989			1995		
	Εξαγωγές	Εισαγωγές	Ισοζύγιο	Εξαγωγές	Εισαγωγές	Ισοζύγιο
Βουλγαρία	44.710 10,3%	39.610 7,32%	5.100	194 0,09%	52.090 8,01%	-51.896
Ελλάδα	12.850 2,9%	39.210 7,25%	-26.360	20.021 9,93%	170.403 26,7%	-150.382

Συνέχεια Πίνακα 4.1.3.Β

Ρουμανία	39.280 9%	37.870 7%	1.410	75 0,04%	3.469 0,53%	-3.394
Τουρκία	1.000 0,2%	5.550 1,03%	-4.550	12.510 6,20%	26.681 4,01%	-14.171
Κροατία	–	–	–	2.133 1,06%	2.607 0,40%	-474
Π.Γ.Δ.Μ.	–	–	–	7.995 3,97%	16.497 2,54%	-8.502
Σλοβενία	–	–	–	3.265 1,62%	10.000 1,054%	-6.735
Ν. Γιουγκ/βία	21.280 4,92%	25.950 4,80%	-4.670	–	–	–
Βαλκάνια	119.700 27,5%	148.190 27,39%	-29.070 26,84%	46.193 22,91%	281.747 43,35%	-235.554 52,54%
Σύνολο	432.700 100%	541.000 100%	-108.300	201.616 100%	649.913 100%	-448.297

Πηγή: GEDESHI, 1995

Συμπερασματικά, οι εξωτερικές εμπορικές σχέσεις της Αλβανίας, κατά την διάρκεια των πρώτων χρόνων της μετάβασης, πολώθηκαν ανάμεσα στην Ιταλία και την Ελλάδα * ή με μια ευρύτερη έννοια εκφράστηκαν ανάμεσα σε δύο περιοχές: την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα Βαλκάνια.

4.2 ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Ο νόμος για τις ξένες επενδύσεις ψηφίστηκε από το Αλβανικό Κοινοβούλιο τον Νοέμβριο του 1993 και οι διατάξεις του συμπεριλαμβάνουν τα εξής:

- Εθνικά υπεύθυνη συμπεριφορά και συνεπής μεταχείριση των ξένων επενδυτών (δηλαδή η συμπεριφορά απέναντι στους ξένους επενδυτές δεν

θα διαφέρουν από αυτή απέναντι στους ιθαγενείς, ενώ συγχρόνως θα έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις).

- Αδειοδότηση ξένων επενδυτών χωρίς απαραίτητα προκαταρκτική κυβερνητική εξουσιοδότηση-έγκριση.
- Διασφάλιση του επαναπατρισμού των κερδών των επενδεδυμένων κεφαλαίων.
- Διευκρίνιση ασαφειών σχετικά με τον τρόπο επένδυσης στη χώρα (GEDESHI, 1995).

Η μόνη εξαίρεση σε ότι αφορά την εθνική συμπεριφορά εντοπίζεται στην ιδιοκτησία γης. Οι ξένες επενδυτές δύναται να ενοικιάσουν την γη για 99 χρόνια χωρίς να έχουν το δικαίωμα ιδιοκτησίας πάνω σε αυτή. Προκειμένου να προστατεύσει και να παράσχει εγγυήσεις για την ασφάλεια που οι αλβανικοί νόμοι προσφέρουν στους ξένους επενδυτές, η Αλβανία έγινε μέλος του Πολύπλευρου Γραφείου Εγγυήσεων των Επενδύσεων και του Διεθνούς Κέντρου Επίλυσης των Διαφιλονικήσεων για τις Επενδύσεις (GEDESHI, 1995).

Το 1995, το επενδυμένο ποσό ξένων κεφαλαίων στην Αλβανία ισοδυναμούσε με 210 millions USD ή 66 USD ανά κάτοικο, σημειώνοντας μια τρομακτική αύξηση τα τελευταία πέντε χρόνια, αφού το 1991 ισούσαν με 10 millions USD (Πίνακας 4.2.A). Σε σχέση με το αντίστοιχο των κρατών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης, οι εν λόγω εισροές δύναται να χαρακτηρισθούν σχετικά χαμηλές (η κατάταξή τους επιδεινώνεται εάν συγκριθούν με αυτές των ανεπτυγμένων χωρών). Στο τέλος του 1993, οι ξένες επενδύσεις που συσσωρεύθηκαν ανά κάτοικο ήταν 83 USD στην Σλοβακία, 130 USD στην Σλοβενία, 242 USD στην Δημοκρατία της Τσεχίας και 558 USD στην Ουγγαρία (GEDESHI, 1995).

Συγκρινόμενες με το ΑΕΠ, οι ροές των ξένων επενδύσεων που συσσωρεύθηκαν στην Αλβανία είναι υψηλότερες σε σχέση με μερικές άλλες χώρες που υπέστησαν επίσης τη διαδικασία της μετάβασης, γεγονός που

οφείλεται στο χαμηλό επίπεδο του δείκτη ΑΕΠ της Αλβανίας. Στο τέλος του 1995 οι ξένες επενδύσεις συνιστούν το 4,85% του ΑΕΠ, ενώ στην Δημοκρατία της Τσεχίας το 2,6% και στην Ουγγαρία το 6%* οι δύο προαναφερόμενες χώρες παρουσιάζουν το μεγαλύτερο ποσοστό επενδύσεων ανά κάτοικο, από τις χώρες που αναπτύσσουν πρωτοβουλία για εκσυγχρονισμό του παραγωγικού τους συστήματος (GEDESHI, 1995).

Σε ότι αφορά των αριθμό των ξένων και μικτών επιχειρήσεων, δεν θεωρείται αρνητικό το γεγονός (όπως παρατηρείται και στον **Πίνακα 4.2.B**), ότι οι συμμετοχικές επιχειρήσεις είναι περισσότερες τόσο στο σύνολο τους όσο και για κάθε οικονομική δραστηριότητα χωριστά. Και αυτό γιατί η συμμετοχή στην παραγωγική διαδικασία 890 ξένων επιχειρήσεων, σε μια χώρα όπως η Αλβανία, κρίνεται πολύ σημαντική για την σωστή λειτουργία της αγοράς και παίζει ωθητικό ρόλο στη βελτίωση της παραγωγικότητας της οικονομίας της. Η δυναμική της ροής των ξένων επενδύσεων στην Αλβανία κατά την διάρκεια της τετραετίας 1991-1995 είναι αξιόλογη, κυρίως μετά τη ψήφιση του νόμου περί “Ξένων Επενδύσεων” και παρουσιάζεται ως εξής:

Πίνακας 4.2.A: Ξένες επενδύσεις

(σε million USD)

Έτη	1991	1992	1993	1994	1995
Ξένες επενδύσεις	10	20	58	52,9	70
Συσσωρευτικά FDI	10	30	88	140,9	210,9

Πηγή: GEDESHI, 1995

Πίνακας 4.2.Β: Ο αριθμός των ξένων και των συμμετοχικών επιχειρήσεων στην Αλβανία ανά οικονομική δραστηριότητα στο τέλος του 1995

Οικονομική δραστηριότητα	Μικτές επιχειρήσεις	Ξένες εταιρίες
Γεωργία	26	7
Βιομηχανία	292	123
Οικοδομική δραστηριότητα	71	53
Εμπόριο	1.002	592
Μεταφορές	64	48
Υπηρεσίες	77	67
Σύνολο	1.532	890

Πηγή: GEDESHI, 1995

Η κατανομή των ξένων επενδύσεων στην Αλβανία παρουσιάζει την εξής δομή:

Πίνακας 4.2.Γ: Ποσοστό του συνόλου των επενδεδυμένων κεφαλαίων σε εθνικό επίπεδο στην Αλβανία στο τέλος του 1995

Χώρα προέλευσης	Ποσοστό στο σύνολο των επενδεδυμένων κεφαλαίων
Ιταλία	50,3%
Ελλάδα	22%
Γερμανία	7,8%
Κοσσυφοπέδιο	5,8%
Γαλλία	4,2%
Αυστρία	2%
ΗΠΑ	2%
Ρουμανία	2%
Βέλγιο	1,3%
Άλλα κράτη	2,6%

Πηγή: Εξαμηνιαία έκθεση ΕΚΕΜ, Ιούνιος 1995

Παρατηρείται ότι, η χώρα με τις περισσότερες επενδύσεις στην Αλβανία είναι η Ιταλία, με αρκετή διαφορά με την Ελλάδα, η οποία καταλαμβάνει την δεύτερη θέση (**Πίνακας 4.2.Γ**). Η Ιταλία, όπως προαναφέρθηκε, αποτελεί και τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της Αλβανίας, γεγονός που (σε συνδυασμό με την παραπάνω διαπίστωση) οδηγεί στο συμπέρασμα ότι οι δύο χώρες έχουν αναπτύξει αρκετά στενούς οικονομικούς αλλά και διπλωματικούς δεσμούς. Μετά την Ιταλία και την Ελλάδα στην κατάταξη των ξένων επενδυτών στην Αλβανία ακολουθούν κάποια κράτη της Κεντρικής και Δυτικής Ευρωπαϊκής Ένωσης ενώ στις τελευταίες θέσεις βρίσκονται οι ΗΠΑ. Αξίζει να σημειωθεί η σημαντική παρουσία, της γειτονικής στην Αλβανία επαρχίας της Νέας Γιουγκοσλαβίας, του Κοσσυφοπεδίου (**Πίνακας 4.2.Γ**).

Πίνακας 4.2.Δ: Ποσοστό των επενδεδυμένων κατά οικονομική δραστηριότητα στην Αλβανία στο τέλος του 1995

Οικονομική δραστηριότητα	Ποσοστό του συνόλου των επενδεδυμένων κεφαλαίων
Βιομηχανία	30%
Οικοδομική δραστηριότητα	17%
Παραγωγή καπνού	12,6%
Γεωργία και Κτηνοτροφία	10,4%
Αλιεία	7,2%
Μεταφορές	6,3%
Τουριστική δραστηριότητα	3,4%
Άλλοι κλάδοι	12,5%

Πηγή: Εξαμηνιαία έκθεση ΕΚΕΜ, Ιούνιος 1995

Παρατηρώντας τον παραπάνω πίνακα διαπιστώνεται ότι ο κλάδος με τα μεγαλύτερα ποσά επενδεδυμένων κεφαλαίων είναι η βιομηχανία. Πράγματι, η λειτουργία κάποιων βιομηχανικών μονάδων, με τα πρότυπα του ιδιωτικού τομέα στην Αλβανία, αποτελεί συμφέρουσα περίπτωση εξαιτίας ορισμένων πλεονεκτημάτων που αυτή προσφέρει: ένα ήδη υφιστάμενο ποσοστό των

κτηριακών εγκαταστάσεων, η δυνατότητα χρησιμοποίησης ενός, έστω και μικρού, ποσοστού του τεχνολογικού εξοπλισμού και τέλος η ύπαρξη μιας βιομηχανικής εξειδεκείωσης και πείρας που κατέχει το εργατικό δυναμικό της χώρας.

Στη συνέχεια ακολουθεί ο κλάδος της οικοδομικής δραστηριότητας (**Πίνακας 4.2.Δ**), ο οποίος στην περίπτωση της Αλβανίας αναμένεται να έχει θεαματική πορεία τα επόμενα χρόνια, λόγω της έντονης ανάγκης της χώρας για οικοδόμηση κατοικιών, και κατασκευή τεχνικής υποδομής καθώς και ιδιωτικών κτηριακών εγκαταστάσεων. Την τρίτη θέση στα επενδεδυμένα κεφάλαια κατέχει ο πρωτογενής τομέας και την τελευταία τριτογενής. Το γεγονός αυτό είναι αρνητικό, αλλά προς το παρόν όχι ανησυχητικό, αφού ο νόμος για την προσέλκυση τουριστικών δραστηριοτήτων έχει ψηφιστεί μόνο πριν δύο χρόνια, χρονικό διάστημα, το οποίο κρίνεται μικρό, ώστε να καταφέρει να αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.

Πίνακας 4.2.Ε: Ποσοστό των επενδεδυμένων κεφαλαίων κατά αστικό κέντρο στην Αλβανία στο τέλος του 1995

Αστικό κέντρο	Ποσοστό επενδεδυμένων κεφαλαίων
Τίρανα	45,1%
Δυρράχιο	13%
Αγ. Σαράντα	7,8%
Αργυρόκαστρο	5,2%
Κορυτσά	4%
Αυλώνα	4%
Καβάγια	4%
Ελμπασάν	3,6%
Άλλα αστικά κέντρα	11,8%

Πηγή: Εξαμηνιαία έκθεση ΕΚΕΜ, Ιούνιος 1995

Όπως ήταν αναμενόμενο, ο κύριος όγκος της ξένης επενδυτικής δραστηριότητας εντοπίζεται χωρικά στα μεγάλα αστικά κέντρα (**Πίνακας 4.2.Ε**). Έτσι την πρώτη θέση κατέχουν τα Τίρανα, ακολουθεί το Δυρράχιο (το μεγαλύτερο λιμάνι της χώρας), οι Αγ. Σαράντα, το Αργυρόκαστρο κλπ. Το δεύτερο που δύναται να παρατηρηθεί στον παραπάνω πίνακα και αποτελεί συγχρόνως αξιόλογη πληροφορία είναι ότι, γεωγραφικά ο κύριος όγκος της επενδυτικής δραστηριότητας στην Αλβανία εντοπίζεται στο νότιο τμήμα της, στους νομούς των Αγ. Σαράντα, της Αυλώνας, της Κορυτσάς και του Αργυροκάστρου (με εξαίρεση βέβαια τα δύο μεγάλα αστικά κέντρα των Τιράνων και του Δυρραχίου). Το γεγονός της ύπαρξης υψηλών ποσοστών επενδεδυμένων κεφαλαίων σε αστικά κέντρα του νότου, εξηγείται από την έντονη ελληνική επενδυτική δραστηριότητα στην περιοχή.

4.2.1 Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Σε ότι αφορά ειδικά την ελληνική επενδυτική κινητικότητα στην Αλβανία έως και το 1996 ακολούθησε την ίδια δυναμική πορεία με τις επενδύσεις των υπολοίπων κρατών. Εξαιτίας όμως των τελευταίων γεγονότων που διαδραματίστηκαν στη χώρα και την δημιουργία του αβέβαιου χρηματοοπιστωτικού κλίματος, κατά την διάρκεια του 1997 παραμένει στάσιμη. Βέβαια με την ομαλοποίηση της κατάστασης και μετά την διευθέτηση των πολιτικών εκρεμμοτήτων και την σταθεροποίηση της οικονομικής πολιτικής αναμένεται ανάκαμψη αυτής, όπως επίσης και της υπόλοιπης διεθνούς κοινότητας.

Η γεωγραφική κατανομή των ελληνικών επενδύσεων στην Αλβανία, σύμφωνα με τα στοιχεία του Ελληνικού Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας, παρουσιάζεται στον **Πίνακα 4.2.1** (*Οικονομικός Ταχυδρόμος, Τεύχος 2236, 1997*). Μελετώντας τον πίνακα διαπιστώνεται, ότι ο κύριος όγκος της ελληνικής επενδυτικής επιχειρηματικότητας εντοπίζεται στο νότιο τμήμα της Αλβανίας

(πιο συγκεκριμένα στους νομούς των Αγ. Σαράντα, του Αργυρόκαστρου και της Κορυτσάς) καθώς και στα Τίρανα.

Αυτό εξηγείται, από τους στενούς και ιδιαίτερους δεσμούς των Ελλήνων επιχειρηματιών με τις συγκεκριμένες περιοχές της Αλβανίας (λόγω της ελληνικής μειονότητας) καθώς και της ύπαρξης συγκεκριμένων αναπτυξιακών κινήτρων που έχει θεσπίσει το ελληνικό κράτος με σκοπό την δημιουργία βιώσιμων επιχειρήσεων, οι οποίες θα παράγουν ανταγωνιστικά προϊόντα λόγω του χαμηλού κόστους παραγωγής (με την χρησιμοποίηση του φθηνού αλβανικού εργατικού δυναμικού).

Τα Τίρανα από την πλευρά τους προσφέρουν (σε πολύ μικρότερο βέβαια βαθμό συγκριτικά με άλλες ανεπτυγμένες ευρωπαϊκές πόλεις ή πρωτεύουσες πρώην κομμουνιστικών χωρών) τα πλεονεκτήματα μιας πρωτεύουσας πόλεως: των βελτιωμένων υποδομών, των σύγχρονων τηλεπικοινωνιών, της μεγάλης αγοράς καθώς και της δημιουργίας εξωτερικών οικονομιών κλίμακας και συγκέντρωσης.

Πίνακας 4.2.1: Η γεωγραφική κατανομή των ελληνικών επενδύσεων στην Αλβανία

Τόπος Χωροθέτησης	Αριθμός	% στο σύνολο	Ύψος	% στο σύνολο	Αριθμός	% στο σύνολο	Αριθμός
	των ελληνικών Επενδύσεων	των επενδύσεων	Επένδυσης	των επενδεδυμένων κεφαλαίων	Επιχειρήσεων	του αριθμού των επιχειρήσεων	ολοκληρωμένων επιχειρήσεων
ΑΓΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑ	27	20,3	2.644	18,2	739	20,4	11
ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΟ	24	18	2.548	17,5	655	18,1	6
ΚΟΡΥΤΣΑ	34	25,6	4.559	31,4	871	24,1	8
ΤΙΡΑΝΑ	18	13,5	2.032	14	553	15,3	2
ΔΕΛΒΙΝΟ	6	4,6	379	2,6	133	3,7	4
ΛΟΙΠΕΣ							
ΠΕΡΙΟΧΕΣ	24	18	2.368	16,3	664	18,4	10
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	133	100	14.530	100	3.615	100	41

Πηγή: Οικονομικός Ταχυδρόμος, 13/3/1997

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συμπερασματικά σε ότι αφορά το εξωτερικό εμπόριο της Αλβανίας δύναται αν ειπωθεί ότι η κατάρρευση της εγχώριας παραγωγής και η ποιοτική ανωτερότητα των εισαγόμενων προϊόντων ήταν οι παράγοντες που προκάλεσαν τον προσανατολισμό της αλβανικής οικονομίας προς τις εισαγωγές, με αποτέλεσμα την αύξηση του εμπορικού ελλείμματος της χώρας. Οι συνέπειες του εμπορικού ελλείμματος μπορεί να περιοριστούν με την εισφορά ξένης βοήθειας και τα εμβάσματα των Αλβανών μεταναστών.

Η ανάκαμψη που παρουσιάζουν οι εξαγωγές της Αλβανίας τα τελευταία χρόνια (η οποία οφείλεται στην σημαντική αύξηση της παραγωγής σε προϊόντα χαλκού και χρωμίου καθώς και από την συνεχιζόμενη βελτίωση της παραγωγής υφασμάτων και υποδημάτων) αποτελεί ενθαρρυντικό παράγοντα οικονομικής προόδου. Συγχρόνως, η αλβανική καταναλωτική συμπεριφορά έχει μεταβληθεί, εκδηλώνοντας προτίμηση σε καταναλωτικά αγαθά και μεταποιημένα προϊόντα, των οποίων η εισαγωγή έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια. Τέλος, σε ότι αφορά τον γεωγραφικό προσανατολισμό του εξωτερικού εμπορίου της χώρας, οι σημαντικότεροι εμπορικοί της εταίροι είναι η Ιταλία και η Ελλάδα.

Η αναδιάρθρωση του ξένου εμπορίου της Αλβανίας επηρεάστηκε από τους εξής παράγοντες: το άνοιγμα της οικονομίας στον ελεύθερο ανταγωνισμό, της ιδιωτικοποίησης της οικονομίας, της εισροής των ξένων επενδύσεων και της πολιτικής αλλαγής της χώρας, η οποία με την θέσπιση του κατάλληλου νομικού, πλαισίου υποβοήθησε την παραπάνω αλλαγή.

Σε ότι αφορά τις ξένες επενδύσεις τις πρώτες θέσεις ξένων επενδυτών κατέχουν επίσης η Ιταλία και η Ελλάδα, ενώ από την άποψη του είδους των επιχειρήσεων υπερέχουν οι συμμετοχικές οι οποίες υπερβαίνουν τις ξένες στο σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων. Ειδικότερα για την ελληνική

επενδυτική επιχειρηματικότητα, αξίζει να αναφερθεί, ότι ο κύριος όγκος αυτής εντοπίζεται στο νότιο τμήμα της Αλβανίας καθώς και στα Τίρανα. Γενικά, το νομικό καθεστώς των ξένων επενδύσεων της Αλβανίας έχει εκσυγχρονισθεί καθοριστικά, με σκοπό να παράσχει τις απαραίτητες εγγυήσεις και την ασφάλεια, ώστε να προσελκύσει αξιόλογο αριθμό ξένων επενδυτών.

Η φιλελευθεροποίηση της οικονομίας της Αλβανίας ήταν ο ουσιαστικός παράγοντας που δρομολόγησε τις ξένες επενδύσεις, οι οποίες αναμένεται να βοηθήσουν την ενσωμάτωσή της στην παγκόσμια οικονομία. Οι ξένες επενδύσεις αναμένεται να παίξουν θετικό και ωθητικό ρόλο στην αλβανική οικονομία, διότι θα χρησιμοποιηθούν ως φορείς εισροής καινούργιου κεφαλαίου, νέας τεχνολογίας και δυτικής πείρας στους τομείς του management και marketing. Επίσης, θα βοηθήσουν στην αναδιάρθρωση της οικονομίας και στην ολοκλήρωση της διαδικασίας της ιδιωτικοποίησης, δημιουργώντας νέα επαγγέλματα, αυξάνοντας τις εξαγωγές και μειώνοντας το αρνητικό εμπορικό ισοζύγιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ: ΟΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ	90
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	90
4.1 ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	90
4.1.1 <i>ΤΟ ΥΨΟΣ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ</i>	<i>90</i>
4.1.2 <i>Η ΔΙΑΡΘΡΩΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ</i>	<i>93</i>
4.1.3 <i>Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....</i>	<i>97</i>
4.2 ΟΙ ΞΕΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ.....	100
4.2.1 <i>Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ</i>	<i>106</i>
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	109

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

A. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Η Αλβανία υπέστη μια από τις πιο δύσκολες πορείες μετάβασης από το σύστημα της κεντρικά κατευθυνόμενης οικονομίας σε αυτό της ελεύθερης αγοράς. Και αυτό γιατί έπρεπε να αντιμετωπίσει την ύπαρξη μια πολύ βαριάς, δυσκίνητης και γερά θεμελιωμένης κρατικής μηχανής, η οποία ήλεγχε το σύνολο των οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων. Έτσι, μετά από διαδοχικούς κλονισμούς με την κατάρρευση του κομμουνιστικού καθεστώτος και μιας συνεχόμενης περιόδου αναρχίας διάρκειας δύο ετών (1990-92), θεμελιώδεις κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις έλαβαν χώρα. Μακροχρόνια σχεδιασμένοι μετασχηματισμοί δρομολογήθηκαν σε όλους τους τομείς της οικονομικής και κοινωνικής οργάνωσης.

Παράλληλα όμως, η χώρα εισήλθε σε μια περίοδο οικονομικής αστάθειας και αβεβαιότητας. Ενώ η κυβέρνηση πέτυχε ως τις αρχές του 1996 αξιοσημείωτη πρόοδο σε ότι αφορά την μακροοικονομική σταθεροποίηση, και αξιοσημείωτους ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ στηριζόμενη κυρίως στην υπολοίπιση μιας σειράς μεταρρυθμίσεων υπό την καθοδήγηση του IMF, στα μέσα του 1996 σημειώθηκαν κάποιες αποκλίσεις στην εφαρμογή του προγράμματος, τα πρακτικά αποτελέσματα των οποίων εκδηλώθηκαν στην εξέλιξη των μακροοικονομικών δεικτών: το επίπεδο του Α.Ε.Π. μειώθηκε το χρονικό διάστημα 1990-1996, ο πληθωρισμός παρουσιάζει σταδιακές αυξομειώσεις, ενώ η ανεργία διατηρείται σε πολύ υψηλά επίπεδα.

Η οικονομία αλλάζει ριζικά δομή. Χαρακτηρίζεται από υψηλή συγκέντρωση δραστηριοτήτων στον πρωτογενή τομέα, ο οποίος χαρακτηρίζεται από μονοκαλλιέργεια ενώ η παραγωγή του αποτελεί το 49% περίπου του συνόλου του Α.Ε.Π. Ο δευτερογενής έχει συρρικνωθεί, χαρακτηρίζεται από χαμηλή παραγωγικότητα και παρωχημένες τεχνολογικές διαδικασίες ενώ η έλλειψη

εξοπλισμού νέας τεχνολογίας και τεχνογνωσίας είναι έντονη. Ο τριτογενής βρίσκεται σε εμβρυακή κατάσταση εκδηλώνοντας δειλά βήματα ανάπτυξης.

Ενώ η διαδικασία της ιδιωτικοποίησης έχει σχεδόν ολοκληρωθεί, δεν έχει αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα εξαιτίας της αβεβαιότητας και της ανασφάλειας που επικρατεί, της ρευστότητας και μη ολοκλήρωσης του ανάλογου θεσμικού πλαισίου καθώς και της απουσίας ενός ισχυρού και σύγχρονου τραπεζικού συστήματος. Τα πρώτα σημάδια των εσωτερικών προβλημάτων εκδηλώθηκαν με τα μεγάλα μεταναστευτικά ρεύματα κυρίως προς την Ελλάδα και δευτερευόντως προς την Ιταλία και την Γερμανία.

Το κύριο χαρακτηριστικό της οικονομίας για το 1997 αποτελεί η κατάρρευση του παρατραπεζικού πλαισίου κατάθεσης των αποταμιεύσεων, τις επονομαζόμενες "πυραμίδες", το οποίο λειτούργησε με τα εμβάσματα των αλβανών μεταναστών και το οποίο στην πραγματικότητα υποκατάστησε την απουσία ενός αξιόπιστου τραπεζικού συστήματος.

Ο υψηλότερος σε όλη την Ευρώπη ρυθμός ανάπτυξης, η μείωση του ποσοστού της ανεργίας, η σημαντική μείωση του πληθωρισμού καθώς και η ραγδαία ανάπτυξη των εξαγωγών για το 1996 προσέδωσαν την εικόνα ότι η Αλβανία θα αποτελέσει ένα σύγχρονο οικονομικό θαύμα. Το γεγονός είναι όμως ότι πίσω από αυτούς τους ρυθμούς και τις ενδείξεις, υπήρξε κάποια άλλη οικονομική πραγματικότητα, η οποία τελικά οδήγησε στην σημερινή πολιτική και οικονομική κρίση. Στην Αλβανία, η είσοδος των κανόνων της ελεύθερης αγοράς έγινε υπό άναρχες θεσμικές συνθήκες, ενώ δεν προηγήθηκε καμία επαφή με τους μηχανισμούς αυτούς όπως συνέβησε σε άλλα πρώην σοσιαλιστικά κράτη, τα οποία διατηρούσαν κάποιες εξωτερικές εμπορικές σχέσεις κατά την διάρκεια εκδήλωσης των απολυταρχικών κομμουνιστικών καθεστώτων τους.

Όλα τα παραπάνω είχαν ως αποτέλεσμα να αναπτυχθεί μια παράλληλη οικονομία, κύριο χαρακτηριστικό της οποίας υπήρξε η διαφθορά. Αυτό το χαρακτηριστικό της οικονομίας έλαβε χώρα ιδιαίτερα στη Νότιο Αλβανία, όπου παρατηρούνται οι περισσότερες παρανομίες από πλευράς εμπορίου και γενικότερης οικονομικής δραστηριότητας. Επιπλέον, την οικονομική διαφθορά ενίσχυσαν οι θεσμικές ασάφειες στο νόμο περί ιδιωτικοποιήσεων καθώς και οι καθυστερήσεις στη δημιουργία ενός υγιούς τραπεζικού συστήματος. Στην εξάπλωση της κρίσης συνέτεινε επίσης η ιδιαίτερα ευάλωτη κοινωνική διάρθρωση της χώρας.

Ανεξάρτητα όμως από τα διαρθρωτικά προβλήματα, η Αλβανία αντιμετωπίζει και μια τεράστια ηθική κρίση. Έζησε μια μακρά περίοδο κομμουνιστικού αυταρχισμού, κατά την διάρκεια του οποίου αναπτύχθηκαν νοοτροπίες και συμπεριφορές που δεν δύναται να εκλείψουν αυτόματα με την αλλαγή του πολιτικού και οικονομικού συστήματος. Στα πρώην σοσιαλιστικά κράτη, για το λόγο ότι η οικονομία ήταν κλειστή, είχε γνωρίσει μεγάλη έξαρση φαινόμενο της διαφθοράς. Έτσι την κύρια ενασχόληση ενός μεγάλου τμήματος του πληθυσμού αποτελούσε η παράνομη οικονομική δραστηριότητα και όχι η παραγωγή.

Εξαιτίας όλων των παραπάνω γεγονότων η αλβανική οικονομία εισήχθε σε μια περίοδο ασάφειας και γενικευμένης έλλειψης εμπιστοσύνης, η οποία είχε και σοβαρές πολιτικές προεκτάσεις. Έτσι, η κατάρρευση του προαναφερόμενου πυραμιδοειδούς παρατραπεζικού συστήματος οδήγησε σε αναρχία και ανεξέλεγκτη από την κεντρική εξουσία κατάσταση, κατά την οποία βρήκε "εύφορο" έδαφος η δραστηριοποίηση ένοπλων συμμοριών, κάποιες από τις οποίες δρουν ακόμη στη χώρα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την άνοιξη του 1997 η Αλβανία, μετά από μια έντονη πολιτική κρίση και κοινωνική αναταραχή, να οδηγηθεί στα πρόθυρα εμφυλίου πολέμου, ο οποίος αποφεύχθηκε με την παρέμβαση και διαμεσολάβηση διεθνούς φορέα, αυτού της Ε.Ε.

B. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ Ε.Ε.

Μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο η Βαλκανική Χερσόνησος αποτέλεσε ένα πολύχρωμο μωσαϊκό οικονομικών συστημάτων που δεν υπήρξε σε καμιά περιοχή του κόσμου και σε καμιά εποχή της ανθρώπινης ιστορίας. Δύο από τις έξι χώρες της χερσονήσου (Ελλάδα, Τουρκία) παρέμειναν στο σύστημα της ελεύθερης οικονομίας, ενώ άλλες δύο (Βουλγαρία, Ρουμανία) ακολούθησαν το σύστημα της οικονομίας κεντρικού σχεδιασμού, όπως αυτό που εφαρμόστηκε στη Σοβιετική Ένωση. Η πρώην Γιουγκοσλαβία εφάρμοσε ένα οικονομικό σύστημα συνδυασμού των δύο προαναφερόμενων, ενώ η Αλβανία μετά από συνεχείς περιπλανήσεις στους διαδάλους της κεντρικά κατευθυνόμενης οικονομίας, κατέληξε σε ένα σύστημα, κύριο γνώρισμα του οποίου ήταν η στήριξη στις δικές της δυνάμεις και η σταδιακά πλήρης απομόνωση, ένα σύστημα με μοναδικό ανά τον κόσμο τρόπο εφαρμογής.

Στο δεύτερο ήμισυ του αιώνα τα Βαλκάνια, που εδώ και αρκετούς αιώνες αποτελούν το πιο υποανάπτυκτο τμήμα της Ευρώπης, γνώρισαν ταχείς ρυθμούς οικονομικής ανάπτυξης. Τα τελευταία χρόνια όμως το επίπεδο ανάπτυξής τους σε σχέση με αυτό των ευρωπαϊκών κρατών έχει αποκλίνει. Η απόσταση μεγάλωσε επίσης με τα κράτη της Ιβηρικής Χερσονήσου, η οποία εξακολουθεί να αποτελεί το λιγότερο ανεπτυγμένο τμήμα της Δυτικής Ευρώπης. Η Ισπανία και η Πορτογαλία, ιδιαίτερα μετά την σύνδεσή τους με την Ευρωπαϊκή Κοινότητα και την πλήρη ένταξή τους σε αυτή, προχώρησαν με γοργούς ρυθμούς στο δρόμο της οικονομικής ανάπτυξης με αποτέλεσμα να μεγαλώσουν την διαφορά στο επίπεδο ανάπτυξης με την ισχυρότερη οικονομικά χώρα των Βαλκανίων, την Ελλάδα.

Αξιολογώντας από οικονομική πλευρά και σε διεθνές πλαίσιο το βαλκανικό χώρο διαπιστώνουμε πως η παραγωγικότητα της εργασίας και το κατά κεφαλή εισόδημα της ισχυρότερης οικονομικά χώρας του (της Ελλάδας) βρίσκεται

χαμηλότερα από το ήμισυ του μέσου όρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Τουρκία παρόλο που τις τελευταίες δεκαετίες παρουσιάζει σταθερούς ρυθμούς ανάπτυξης και προσπάθεια να αναδείξει σημάδια δυτικοποίησης, το επίπεδο της οικονομίας της βρίσκεται σε σημαντικά χαμηλότερο επίπεδο από εκείνο της Ελλάδας.

Στην πρώην Γιουγκοσλαβία, οι Δημοκρατίες που την αποτελούσαν με εξαίρεση τη Σλοβενία, διέρχονται λόγω των πολιτικών εξελίξεων στην περιοχή, πρωτόγνωρη οικονομική κρίση, τα πρακτικά αποτελέσματα της οποίας εκδηλώνονται στην κατακόρυφη πτώση του ΑΕΠ, την απότομη άνοδο του δείκτη του πληθωρισμού και στην καθολική άνοδο του ποσοστού της ανεργίας.

Η οικονομική ανάπτυξη της Βουλγαρίας συναντά πολλά εμπόδια και δυσκολίες που δεν αναμένεται να ξεπεραστούν μέχρι το τέλος του τρέχοντος αιώνα. Για την διέξοδο από την κρίση κρίνεται επιβεβλημένη η ταχεία υλοποίηση των αντίστοιχων μεταρρυθμίσεων. Πολλά κοινά σημεία με εκείνα της Βουλγαρίας παρουσιάζει η Ρουμανία, η οικονομίας της οποίας βρίσκεται σε τελματώδη κατάσταση. Τα μεγάλα δημόσια ελλείμματα της και ο αργός ρυθμός των μεταρρυθμίσεων και των αποκρατικοποιήσεων αποτελούν ανασταλτικούς για την οικονομική της ανάπτυξη παράγοντες.

Τα παραπάνω έχουν ως αποτέλεσμα, στους σύγχρονους βασικούς οικονομικούς δείκτες (όπως ΑΕΠ, πληθωρισμός, όγκος συναλλαγών, εισροές ξένων επενδύσεων κ.λ.π.), η σημασία και παρουσία των βαλκανικών κρατών στα πλαίσια του ευρωπαϊκού και ιδιαίτερα διεθνούς χώρου, να είναι πολύ περιορισμένη. Παρόλο που δύο βαλκανικές χώρες (Ελλάδα, Τουρκία) συγκαταλέγονται στη χορεία των ανεπτυγμένων κρατών, ωστόσο καμιά βαλκανική χώρα δεν ανταποκρίνεται πλήρως στις προδιαγραφές του ανεπτυγμένου κόσμου.

Εξετάζοντας τους βασικούς οικονομικούς δείκτες στον **Πίνακα 5.2** παρατηρείται ότι όλες οι χώρες των Βαλκανίων που υπέστησαν την κρίσιμη πολιτική και οικονομική διαδικασία μεταφοράς στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς δοκίμασαν μια βαθιά ύφεση μετά το 1989. Τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής είναι η σημαντική μείωση των εξαγωγών, τα μεγάλα επίπεδα του πληθωρισμού εξαιτίας της φιλελευθεροποίησης της αγοράς, κυρίως κατά τα πρώτα στάδια της μετάβασης και οι, χωρίς προηγούμενο για αυτές τις χώρες, υψηλοί δείκτες ανεργίας (*Petrakos και Totev, 1997*).

Πίνακας 5.2: Βασικοί οικονομικοί δείκτες των Βαλκανικών χωρών την περίοδο 1991-1995

Χώρες	Έτη	Πραγματική μεταβολή Α.Ε.Π.	Δείκτης Α.Ε.Π. (1990=100)	Δείκτης Ανεργίας	Ύψος πληθωρισμού
Αλβανία	1991	-27,10	72,9	8,6	36
	1992	-9,7	66,5	26,9	226
	1993	11	73,15	29	85
	1994	7,40	78,56	19,5	23
	1995	6	83,27	-	7
Βουλγαρία	1991	-11,7	88,3	11,1	33,5
	1992	-7,3	81,85	15,3	82
	1993	-2,4	79,88	16,4	72,8
	1994	1,4	79,98	12,8	96,2
	1995	2,5	81,97	11,2	62
Κροατία	1991	-20,9	79,1	16,5	123
	1992	-9,70	62,63	17,4	665
	1993	-3,7	60,31	17,7	1517
	1994	0,8	60,79	17,6	98
	1995	2	62	-	2

Συνέχεια Πίνακα 5.2

Ελλάδα	1991	3,20	103,2	7,7	19,5
	1992	0,8	104,2	8,7	15,8
	1993	-0,5	103,67	9,7	14,3
	1994	1,5	105,22	10,2	10,9
	1995	1,70	107	10,6	9,3
Π.Γ.Δ.Μ.	1991	-10	90	23,5	115
	1992	-12,5	78,75	24,8	1691
	1993	-14,1	67,64	25,6	340
	1994	-8,2	62,09	27,3	122
	1995	-3	60,22	31,6	17
Ρουμανία	1991	-12,9	87,1	-	174,5
	1992	-8,8	79,43	-	210,9
	1993	1,5	80,62	-	290,3
	1994	3,9	83,76	10,5	136,8
	1995	6,9	89,53	-	32,3
Σλοβενία	1991	-8,1	91,9	8,2	117,7
	1992	-5,4	86,93	11,6	201,3
	1993	1,3	88,06	14,5	32,3
	1994	5,3	92,72	14,5	19,8
	1995	4	96,42	13,8	12
Ν. Γιουγκοσλαβία	1991	14,2	114,2	21,4	121
	1992	-26,2	84,27	22,8	9237
	1993	27,7	60,92	23,1	116.000.000.000
	1994	6,5	64,87	23,2	72.000.000
	1995	6,5	69,08		80
Ευρωπαϊκή Ένωση ¹	1991	1,7	101,7	8,7	5,4
	1992	1	102,71	9,4	4,3
	1993	-0,5	102,19	10,5	3,6
	1994	2,5	104,74	10,9	2,6
	1995	2,8	107,67	10,4	2,8

¹ Η Ε.Ε των 12 εξαιρουμένης της Ανατολικής Γερμανίας
 Πηγή: PETRAKOS και TOTEV, 1997

Μελετώντας τους δείκτες ανάπτυξης των βαλκανικών χωρών παρατηρείται ότι η μετάβαση στο σύστημα της ελεύθερης οικονομίας, είχε διαφορετικές επιπτώσεις σε κάθε βαλκανική χώρα, ανάλογα το προηγούμενο οικονομικό και πολιτικό τους σύστημα. Έτσι, στην μεταβολή του Α.Ε.Π. την εντονότερη μείωση παρουσιάζει η Αλβανία, στα ποσοστά ανεργίας την πρώτη θέση κατέχει επίσης η Αλβανία, ενώ μόνο στο επίπεδο του πληθωρισμού προηγείται η Νέα Γιουγκοσλαβία (**Πίνακας 5.2**). Συγκρίνοντας τον δείκτη Α.Ε.Π. κατά κεφαλή της Αλβανίας με τον αντίστοιχο διάφορων βαλκανικών κρατών διαπιστώνεται ότι αυτός είναι επίσης χαμηλότερος: το 1992 το Α.Ε.Π. κατά κεφαλή της Αλβανίας ήταν 470 USD, ενώ της Βουλγαρίας ήταν 1.220 USD και της Ρουμανίας 1.140 USD (*EIU, 1996-97*).

Στα ίδια συμπεράσματα καταλήγει και η συγκριτική μελέτη των δεικτών τεχνικής υποδομής και κοινωνικής ευημερίας. Έτσι, η σύγκριση του δείκτη έκτασης ασφαλτοστρωμένου οδικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο για το σύνολο της χώρας, με τον αντίστοιχο της Ελλάδος και της Βουλγαρίας, οδηγεί στην εξής κατάταξη: η Ελλάδα προηγείται με τιμή του δείκτη ίση με 0,54, ακολουθεί η Βουλγαρία με 0,34 και τελευταία έπεται η Αλβανία με 0,25. Διαπιστώνεται δηλαδή ότι, η Αλβανία παρουσιάζει τον μικρότερο από τις βαλκανικές χώρες δείκτη επάρκειας οδικού δικτύου.

Αντίστοιχα είναι τα αποτελέσματα κατά την σύγκριση του επιπέδου της κοινωνικής ευημερίας, η οποία πραγματοποιήθηκε με την βοήθεια του δείκτη αριθμός τηλεφωνικών συνδέσεων ανά χιλίους κατοίκους. Η Ελλάδα είναι πρώτη στην κατάταξη, με ένα μέσο όρο αριθμού τηλεφωνικών συνδέσεων ανά χιλίους κατοίκους ίσο με 481, ακολουθεί η Βουλγαρία με 335 τηλέφωνα ανά χιλίους κατοίκους και έπεται η Αλβανία με 13, τιμή που θεωρείται από τις χαμηλότερες παγκοσμίως. Αρκεί να αναλογιστεί κάποιος ότι υπάρχουν νομοί με ένα τηλέφωνο ανά χιλίους κατοίκους.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι, η Αλβανία, όντας κλειστή οικονομία για πάρα πολλά χρόνια και σε συνδυασμό με την σύγχρονη οικονομική και πολιτική κρίση, αντιμετωπίζει ίσως τα περισσότερα και μεγαλύτερα προβλήματα ανάπτυξης του συνόλου των χωρών της μετάβασης. Όπως λοιπόν και πριν από μισό αιώνα, έτσι και στη νεοδιαμορφούμενη τάξη πραγμάτων, η Αλβανία ήταν και παρέμεινε η χώρα με το χαμηλότερο επίπεδο ανάπτυξης.

Με την προϋπόθεση όμως της μη αναζωπύρωσης εμπόλεμων καταστάσεων και άσκοπων αναμετρήσεων, δεν εκλείπουν οι δυνατότητες και οι ευσύνες προοπτικές ανάπτυξης για την περιοχή, αφού η στρατηγικής σημασίας γεωγραφική θέση των Βαλκάνιων προσφέρει πλεονεκτήματα, όπως η εγγύτητα στα γεωγραφικά υποσύνολα της Μαύρης Θάλασσας και της Μέσης Ανατολής. Η ενδεδειγμένη περιφερειακή συνεργασία και ολοκλήρωση μεταξύ των χωρών της Βαλκανικής αποτελεί την ικανή και αναγκαία συνθήκη για την πραγματική οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	112
Α. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ.....	112
Β. ΣΥΓΚΡΙΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΚΑΙ ΤΗΝ Ε.Ε.....	115

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ:

**ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ
ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ**

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στόχο του κεφαλαίου αυτού αποτελεί η απάντηση του δεύτερου ερωτήματος που τέθηκε στην εισαγωγή της διπλωματικής εργασίας: εάν δηλαδή ο οικονομικός μετασχηματισμός προκάλεσε την δημιουργία περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό των χωρών στα οποία εφαρμόστηκε. Θα εξεταστεί δηλαδή, εάν οι χωρικές επιπτώσεις του οικονομικού μετασχηματισμού οδηγούν σε διαφορετικά επίπεδα ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειακών επιπέδων ενός κράτους.

Στην περίπτωση που η ακόλουθη μελέτη οδηγήσει στην ύπαρξη περιφερειακών τάσεων ανάπτυξης ή στον σχηματισμό αξόνων ανάπτυξης συνεπάγεται την ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων και την δημιουργία άνισων επιπέδων ανάπτυξης μεταξύ των περιφερειών. Αυτό θα σημαίνει ότι ο οικονομικός μετασχηματισμός ωφελεί και ευνοεί κάποιες περιοχές ενώ για κάποιες άλλες αποτελεί την αιτία εμφάνισης σοβαρών διαρθρωτικών προβλημάτων, που μπορεί να προέρχονται από την χωρική εξειδίκευση στον πρωτογενή τομέα, την δυσμενή κλαδική διάρθρωση της παραγωγής, την δυσμενή γεωγραφική θέση και τις ελλιπείς μεταφορικές και τηλεπικοινωνιακές υποδομές.

Η εκπλήρωση του παραπάνου στόχου θα επιτευχθεί με την μελέτη της περιφερειακής κατανομής ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων και χαρακτηριστικών. Η μεταφορά και η απόδοση των οικονομικών δραστηριοτήτων στο χωρικό επίπεδο είναι απλή με την έννοια της γραφικής αναπαράστασης, αποτελεί όμως σημαντική πηγή παροχής ερισμάτων και εναυσμάτων, για την διεξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με το επίπεδο ανάπτυξης ενός συγκεκριμένου χωρικού υποσυνόλου, την γεωγραφική μετατόπιση του με την πάροδο του χρόνου καθώς και της διαχρονικής εξέλιξης του.

Η μελέτη θα επικεντρωθεί σε δύο σημεία:

- Στην επισήμανση και μελέτη τάσεων πόλωσης, μητροπολιτικού και οικονομικού συγκεντρωτισμού ή αντίθετα διάχυσης της ανάπτυξης στην περιφέρεια και
- Στην συγκριτική διαχρονική ανάλυση οικονομικών μεγεθών και δεικτών, με στόχο την διεξαγωγή συμπερασμάτων, σχετικά με την διεύρυνση ή άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων της χώρας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

1.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ

Όπως προκύπτει από την ανάλυση του εθνικού επιπέδου ανάπτυξης της χώρας, η οποία πραγματοποιήθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, η Αλβανία αποτελεί την λιγότερο ανεπτυγμένη χώρα της Ευρώπης. Την σύγχρονη πολιτική και οικονομική φυσιογνωμία της συνθέτουν και συνιστούν χαρακτηριστικά όπως η πολιτική αστάθεια, η βαθιά και μακροχρόνια οικονομική ύφεση, οι μεγάλες μεταναστευτικές ροές και το υποβαθμισμένο επίπεδο ποιότητας ζωής.

Αναγράφηκε στον πρόλογο, ότι σκοπό αυτής της διπλωματική εργασίας αποτελεί η μελέτη της περιφερειακής διάρθρωσης της Αλβανίας. Το γεγονός ότι η Αλβανία ανήκει στην ομάδα των πρώην σοσιαλιστικών χωρών της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης συνεπάγεται ότι οι διαδικασίες της ολοκλήρωσης και της αναδιάρθρωσης, οι οποίες έλαβαν χώρα στην συγκεκριμένη περιοχή το 1990, επέφεραν αλλαγές στο βαθμό ανάπτυξης του περιφερειακού της χωρικού επιπέδου. Επηρέασαν δηλαδή την οικονομική και άρα κοινωνική και πολιτιστική κατάσταση κάθε νομού της χώρας ανάλογα με την γεωγραφική του θέση, το επίπεδο των υποδομών του, την φύση του εργατικού του δυναμικού, την τομεακή σύνθεση του ΑΕΠ του, την ανάληψη πρωτοβουλιών των τοπικών διοικητικών αρχών και την δομή της παραγωγικής του βάσης.

Η περιφερειακή διάρθρωση της Αλβανίας έχει τη δομή δύο επιπέδων χωρικής οργάνωσης:

1. Το πρώτο επίπεδο αποτελείται από πέντε μεγάλα γεωγραφικά διαμερίσματα, τις περιφέρειες (**Χάρτης 1.Α**), οι οποίες όμως δεν έχει

διοικητική υπόσταση (δεν τους έχει δηλαδή εκχωρηθεί κάποια μορφής εξουσίας):

Πίνακας 1.Α: Ονόματα των μονάδων του πρώτου περιφερειακού χωρικού επιπέδου της Αλβανίας

Άυξων Αριθμός	Ονομασίες Περιφερειών
1	Τίρανα
2	Κεντρική Αλβανία
3	Βόρειο Αλβανία
4	Δυτική Αλβανία
5	Νοτιοανατολική Αλβανία

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Αλβανίας

2. Το δεύτερο επίπεδο περιλαμβάνει τη διοικητική διαίρεση των νομών (**Χάρτης 1.Β**). Μέχρι το έτος 1991 η Αλβανία αποτελούνταν από 26 νομούς ενώ από το 1991 ο αριθμός των νομών της αυξήθηκε στους 36. Οι επιπλέον 10 νομοί της χώρας προέκυψαν από τη διαίρεση 10 αντιστοίχων παλαιότερων, τα ονόματα των οποίων αναγράφονται στον παρακάτω πίνακα. Επίσης από τον εν λόγω πίνακα προκύπτει ο νομός προέλευσης των καινούργιων κάθε φορά νομών:

Πίνακας 1.Β: Ονόματα των μονάδων της τοπικής αυτοδιοίκησης της Αλβανίας

Αυξων Αριθμός	Ονομασίες Νομών το 1990	Ονομασίες Νομών το 1991
1	Berat	1. Berat
2		2. Kucove
3	Diber	1. Diber
4		2. Bulqize
5	Durres	1. Durres
6		2. Kavaje
7	Elbasan	1. Elbasan
8		2. Peqin
9	Fier	1. Fier
10		2. Mallakaster
11	Gjirokaster	Gjirokaster
12	Gramsh	Gramsh
13	Kolonje	Kolonje
14	Korce	1. Korce
15		2. Devoll
16	Kruje	1. Kruje
17		2. Lac
18	Kukes	1. Kukes
19		2. Has
20	Lezhe	Lezhe
21	Librazhd	Librazhd
22	Lushnje	Lushnje
23	Mat	Mat
24	Mirdite	Mirdite
25	Permet	Permet
26	Pogradec	Pogradec
27	Puke	Puke
28	Sarande	1. Sarande
29		2. Delvine
30	Shkoder	1. Shkoder
31		2. M:Madhe
32	Skrapar	Skrapar
33	Tepelene	Tepelene
34	Tirane	Tirane
35	Tropoje	Tropoje
36	Vlore	Vlore

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Αλβανίας

Στη συνέχεια ακολουθεί ο **Πίνακας 1.Γ**, στον οποίο αναγράφονται τα ονόματα και η πρωτεύουσα πόλη κάθε νομού, ο χάρτης με τα όρια των νέων και παλαιών νομών της χώρας και δύο γεωμορφολογικοί χάρτες. Οι τελευταίοι

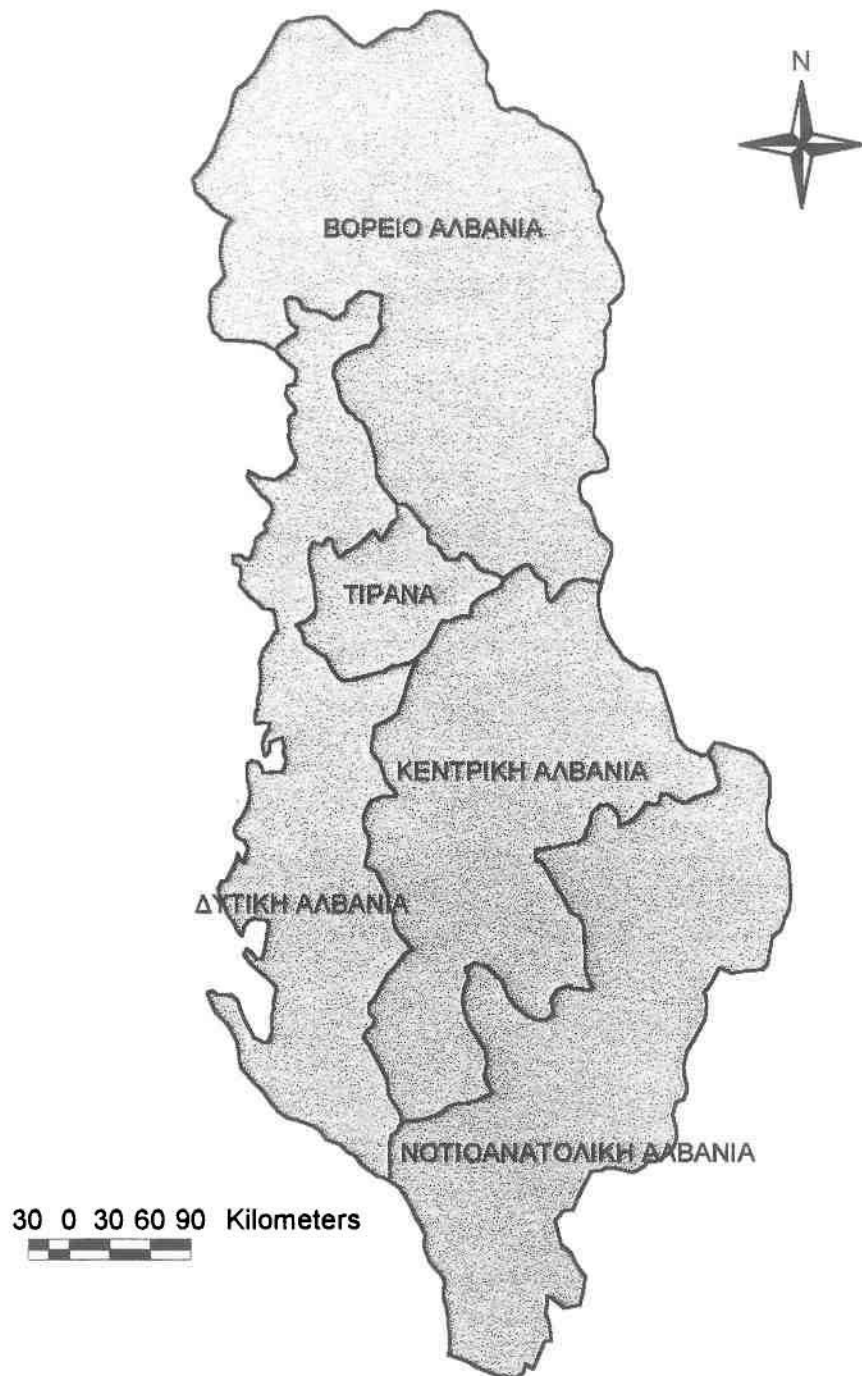
κατασκευάστηκαν με σκοπό να απεικόνιση του αναγλύφου της χώρας, το οποίο κρίνεται καθοριστικός παράγοντας, όχι μόνο στην κατανομή και στην κατανόηση, αλλά και στην εξήγηση και αιτιολόγηση των των οικονομικών δραστηριοτήτων των νομών της χώρας.

Πίνακας 1.Γ: Ονόμα πρωτεύουσας-πόλης κάθε νομού

Ονόματα νομών	Ονόματα πόλεων-πρωτευουσών
R. Berate	T. Berat
R. Bulqize	T. Bulqize
R. Delvine	T. Delvine
R. Devoll	T. Bilishr
R. Diber	T. Pebhkom
R. Durres	T. Durres
R. Elbasan	T. Elbasan
R. Fier	T. Fier
R. Gjirokaster	T. Gjirokaster
R. Gramsh	T. Gramsh
R. Has	T. Krume
R. Kavaje	T. Kavaje
R. Kolonje	T. Ersekel
R. Korce	T. Korce
R. Kruje	T. Kruje
R. Kucove	T. Kucove
R. Kukes	T. Kukes
R. Lac	T. Lac
R. Lezhe	T. Lezhe
R. Librazhd	T. Librazhd
R. Lushnje	T. Lushnje
R. Mallakaster	T. Mallakaster
R. Mat	T. Buarel
R. Mirdite	T. Resken
R. M:Madhe	T. Koplik
R. Peqin	T. Pegin
R. Permet	T. Permet
R. Pogradec	T. Pogradec
R. Puke	T. Puke
R. Sarande	T. Sarande
R. Shkoder	T. Shkoder
R. Skrapar	T. Corovode
R. Tepelene	T. Tepelene
R. Tirane	T. Tirana
R. Tropoje	T. B. Curri
R. Vlore	T. Vlore

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΧΑΡΤΗΣ 1.Α: Η Α' ΒΑΘΜΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

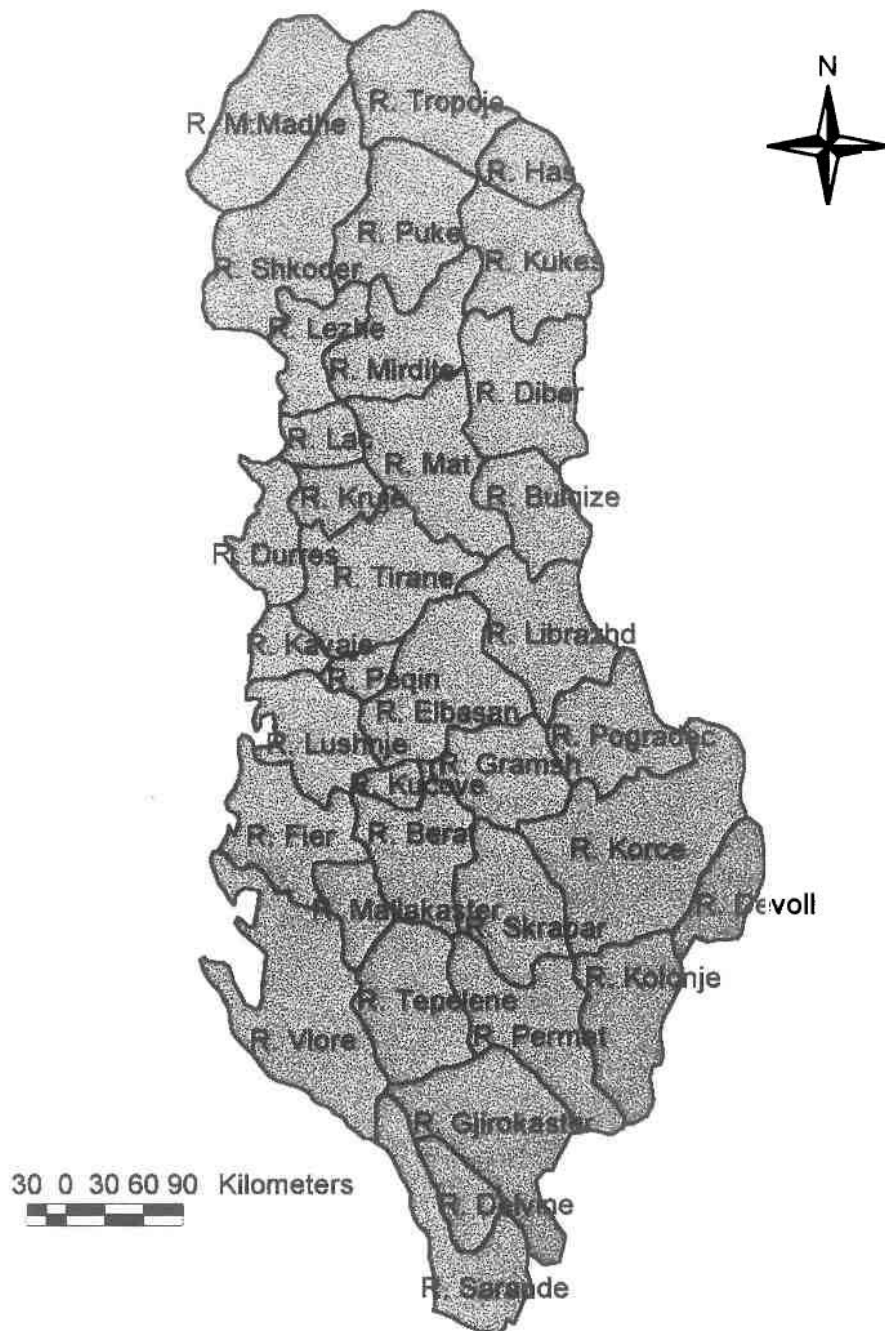
ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΕΣ

ΧΑΡΤΗΣ 1.Β: ΟΝΟΜΑΤΑ ΝΟΜΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

 ΟΡΙΑ ΝΟΜΩΝ

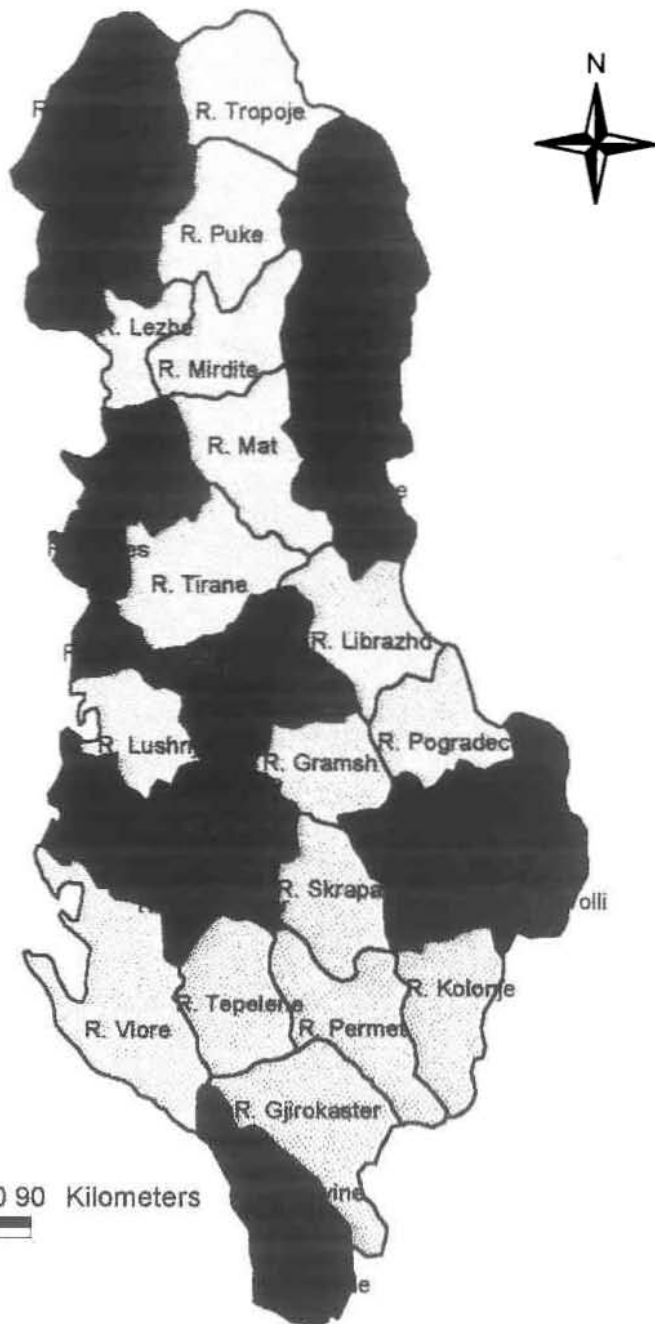
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΧΑΡΤΗΣ 1.Γ: ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟ 1991

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

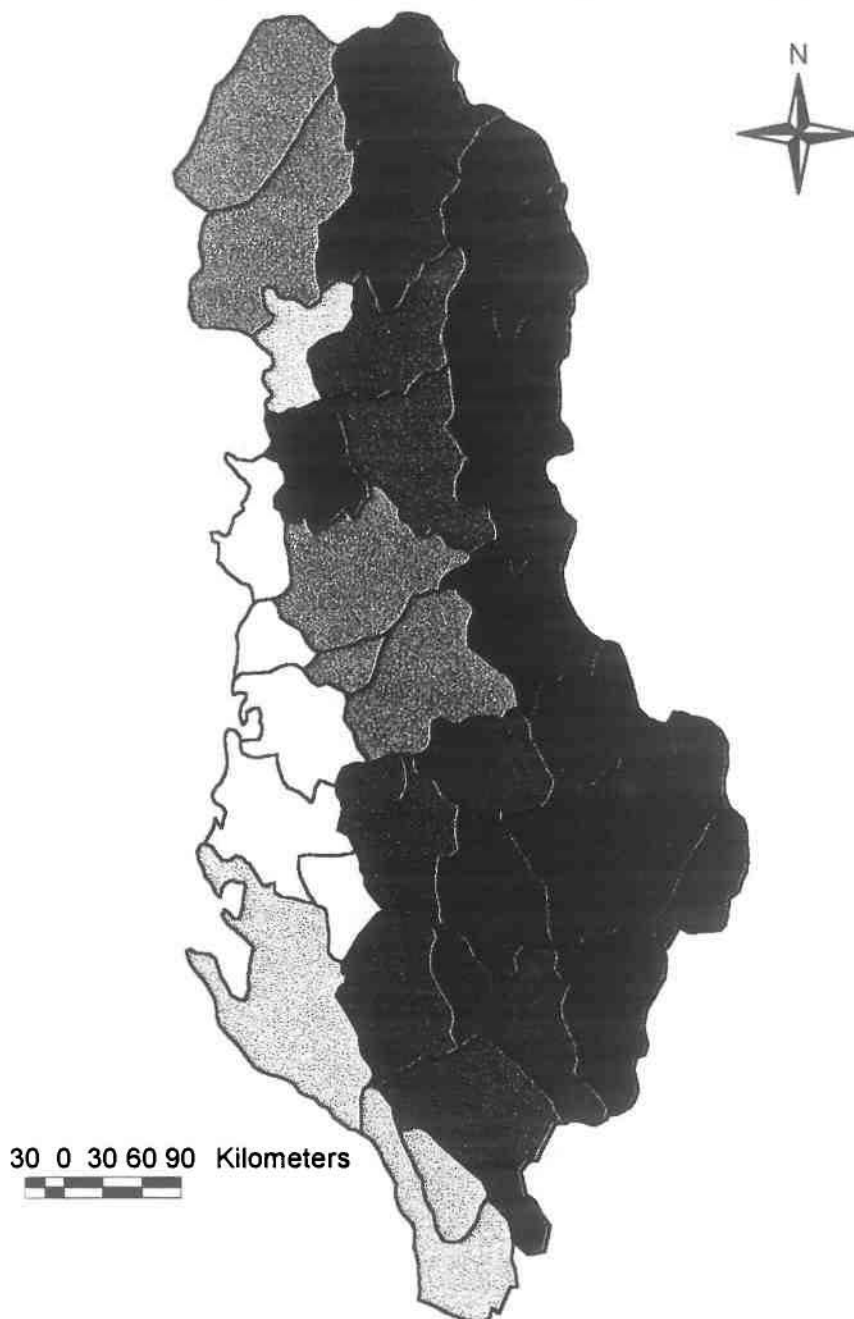
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

- ΝΕΟΙ ΝΟΜΟΙ
- ▲ ΟΡΙΑ ΝΕΟΠΡΟΚΥΠΤΟΜΕΝΩΝ ΝΟΜΩΝ
- △ ΟΡΙΑ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΩΝ ΝΟΜΩΝ
- ΑΜΕΤΑΒΛΗΤΟΙ ΝΟΜΟΙ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

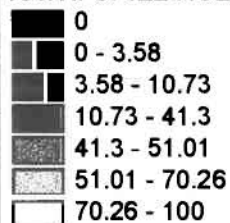
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

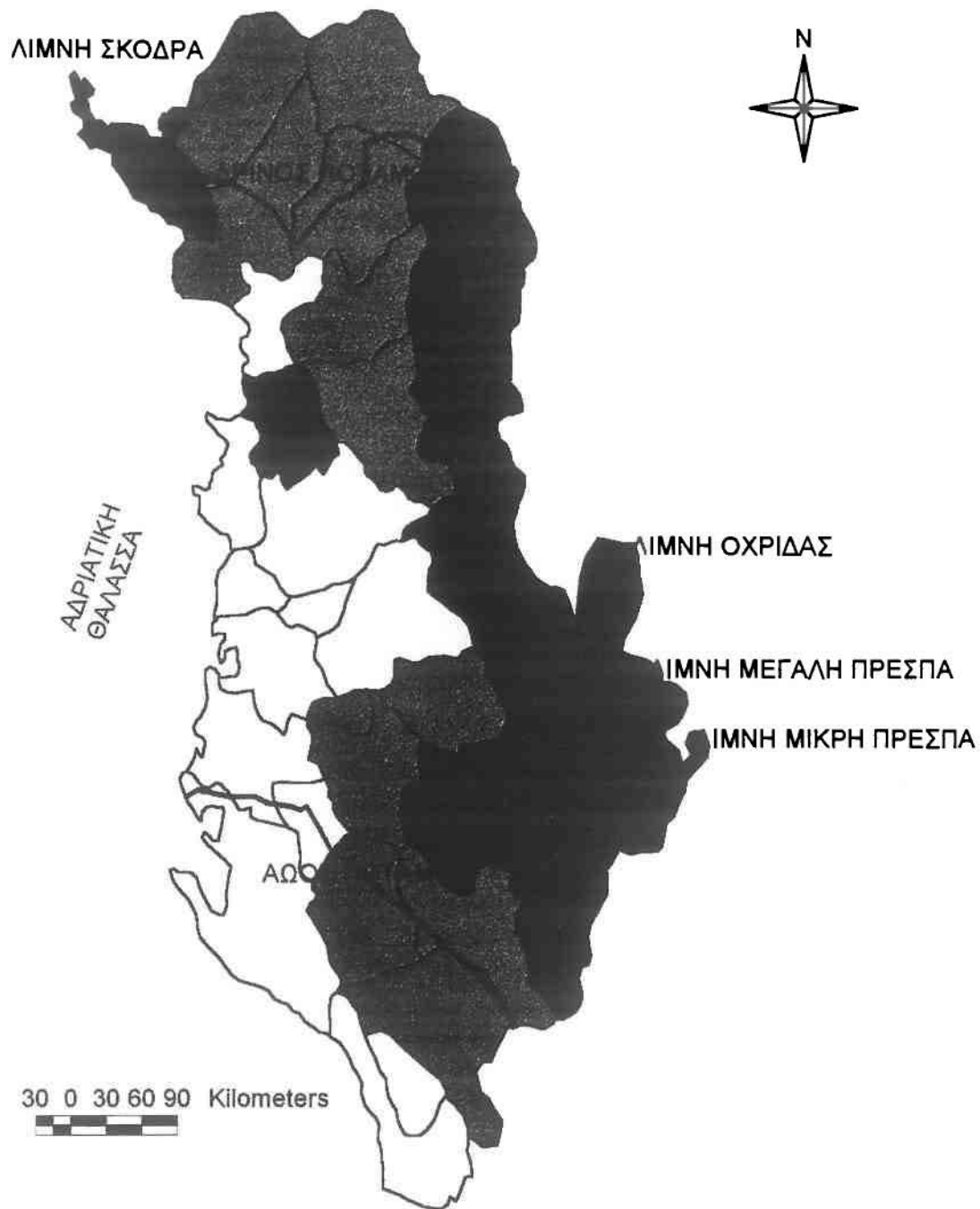
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΈΚΤΑΣΗΣ ΥΨΟΜ/ΟΥ 0-300 m

ΧΑΡΤΗΣ 1.Ε: ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΦΥΣΙΚΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΕΚΤΑΣΗΣ ΥΨΟΜ/ΟΥ 0-300 m

- 0 - 3.58
- 3.58 - 42.95
- 42.95 - 100

1.2 ΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ

Γενικά, πρέπει να ειπωθεί ότι, η μελέτη της περιφερειακής δομής και δυναμικής μιας χώρας συνίσταται από συγκεκριμένους και καθορισμένους παραμέτρους, η επεξεργασία των οποίων, επιτρέπει την διεξαγωγή συμπερασμάτων, σχετικά με τις σύγκλισεις ή απόκλισεις του επιπέδου ανάπτυξης των περιφερειών και γενικότερα με τις περιφερειακές ανισότητες. Οι καθορισμένοι αυτοί παράμετροι είναι οι εξής παρακάτω κατηγορίες δεικτών:

- Δημογραφικοί δείκτες
- Δείκτες απασχόλησης
- Δείκτες Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος ή Εισοδήματος
- Δείκτες επενδυτικής δραστηριότητας
- Δομικοί δείκτες του επιχειρηματικού τομέα
- Δείκτες ιδιωτικοποίησης
- Δείκτες κοινωνικής και τεχνικής υποδομής
- Δείκτες ποιότητας ζωής
- Δείκτες δημοσίων εσόδων και εξόδων
- Γεωγραφικά, Μορφολογικά και Εθνολογικά χαρακτηριστικά

Τα οικονομικά μεγέθη που εξετάζονται στην συγκεκριμένη μελέτη με βάση τις παραπάνω κατηγορίες δεικτών και σκοπό την εκπλήρωση των στόχων που τέθηκαν στην αρχή του κεφαλαίου, είναι τα εξής:

1. ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού
2. η πληθυσμιακή πυκνότητα
3. το ποσοστό ανεργίας
4. η μεταβολή του αριθμού των ανέργων
5. η μεταβολή της συνολικής απασχόλησης
6. η μεταβολή του αριθμού των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα

7. η μεταβολή του αριθμού των απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα
8. η μεταβολή του αριθμού των απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα
9. ο δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα και
10. ο αριθμός επιχειρήσεων ανά χίλιους κατοίκους

Εκτός από τα παραπάνω οικονομικά χαρακτηριστικά μελετώνται και ορισμένοι δείκτες ποιότητας ζωής (τεχνικής και κοινωνικής υποδομής), όπως:

10. αριθμός τηλεφωνικών συνδέσεων ανά χίλιους κατοίκους και
11. έκταση ασφαλτοστρωμένου οδικού δικτύου προς την συνολική έκταση του νομού.

Όπως διαπιστώνεται, η επιλογή των προς διερεύνηση μεγεθών είναι περιορισμένη, σε σχέση με τον αριθμό αυτών που απαιτεί η πλήρης μελέτη της περιφερειακής δομής μιας χώρας. Αιτία αυτού του γεγονότος αποτελεί η δυσκολία πρόσβασης σε πηγές πρωτογενούς στατιστικού υλικού. Αρχική πρόθεση ήταν η εξέταση και χρησιμοποίηση επιπλέον οικονομικών μεγεθών, όπως δείκτες Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος ή Εισοδήματος, δείκτες ποιότητας ζωής, δημοσίων εσόδων και εξόδων, επενδυτικής δραστηριότητας, δομικοί δείκτες του επιχειρηματικού τομέα και δείκτες ιδιωτικοποίησης.

Η ένοπλη εξέγερση όμως του περασμένου Μαΐου οδήγησε σε μια γενική αποδιοργάνωση της χώρας, με αποτέλεσμα την καταστροφή στατιστικών μελετών και αρχείων και της φθοράς του εξοπλισμού και του κτιρίου της Στατιστικής Υπηρεσίας της Αλβανίας. Έτσι δεν κατέσται δυνατός ο εφοδιασμός με τα απαραίτητα στοιχεία, μεγέθη και δείκτες -προκειμένου την βέλτιστη διερεύνηση της περιφερειακής δομής και δυναμικής της αλβανικής οικονομίας- που εξαρχής είχε αποφασισθεί να μελετηθούν. Αναγκαστικά λοιπόν η μελέτη περιορίστηκε σε αυτά που ήδη υπήρχαν και τα οποία είναι τα προαναφερόμενα.

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο της διπλωματικής εργασίας, η αλβανική οικονομία ακολούθησε μια δύσκολη και αντιμέτωπη με σοβαρά οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά εμπόδια πορεία μετάβασης από μια κεντρικά κατευθυνόμενη οικονομία προς μια οικονομία ελεύθερης αγοράς. Η χρονική περίοδος κατά την οποία άρχισαν να εφαρμόζονται οι οικονομικοί και κοινωνικοί μετασχηματισμοί, οι οποίοι στήριξαν αυτή τη αλλαγή ήταν τα έτη 1990 και 1991. Έκτοτε, η εφαρμοζόμενη οικονομική πολιτική της χώρας συνίσταται από καινούργια δεδομένα, τα οποία έχουν δρομολογήσει μια διαφορετική δυναμική και έχουν διαμορφώσει μια καινούργια πραγματικότητα για την αλβανική οικονομία.

Γι' αυτό το λόγο η συγκριτική ανάλυση των στοιχείων και των περιφερειακών επιπέδων ανάπτυξης θα πραγματοποιηθεί για τα έτη 1990 και 1994. Κατά το 1990 το σύστημα της κεντρικά κατευθυνόμενης και προγραμματιζόμενης οικονομίας βρισκόταν σε πλήρη ανάπτυξη με εκδηλωμένα καθολικά τα οικονομικά και κοινωνικά του χαρακτηριστικά. Αντίστοιχα, το 1994 έχει ήδη τεθεί σε πλήρη εφαρμογή το νέο πολιτικο-οικονομικό πλαίσιο, οι πολιτικές εκσυγχρονισμού και οι μεταρρυθμιστικοί μετασχηματισμοί αναδιάρθρωσης της οικονομίας της χώρας. Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω, πιστεύεται ότι τα δύο έτη αποτελούν χαρακτηριστικές και ενδεικτικές περίοδοι αποδοτικής έκφρασης και ανάδειξης των χαρακτηριστικών των δύο συστημάτων, με αποτέλεσμα η μεταξύ τους συγκριτική ανάλυση να χαρακτηρίζεται ενδεδειγμένη.

Βέβαια, αντιπροσωπευτικότερη σε ότι αφορά την πιο αποτελεσματική απόδοση του μεταγενέστερου οικονομικού συστήματος χαρακτηρίζεται η αναφορά των οικονομικών χαρακτηριστικών κατά το έτος 1996, αφού η μελέτη του κατά την διάρκεια αυτού του έτους αποτελεί την πιο πρόσφατη στατιστική αναπαράσταση του, ενώ συγχρόνως, με την πάροδο τεσσάρων χρόνων από την έναρξη του μετασχηματισμού της οικονομίας, έχουν αρχίσει να διαφαίνονται τα θετικά αποτελέσματα του, καθώς και οι αδυναμίες και τα

σημεία εστίασης ιδιαίτερης προσοχής με στόχο την μελλοντική βελτίωσή τους. Αυτό όμως στάθηκε αδύνατο εξαιτίας της έλλειψης πρωτογενούς υλικού ορισμένων κατηγοριών δεικτών το συγκεκριμένο έτος. Στη συνέχεια, παραθέτονται οι πίνακες με τις απόλυτες τιμές, τα ποσοστά και τους υπολογισμένους δείκτες των προαναφερόμενων μεγεθών που μελετώνται.

Πίνακας Β.1: Απόλυτο μέγεθος και ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού το χρονικό διάστημα 1990-94

Ονόματα νομών	Πληθυσμός το 1990	Πληθυσμός το 1994	Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής πληθυσμού το χρονικό διάστημα 1990-94 (r)
Berat	180,5	178	-0,0034807
Diber	153,8	135	-0,0320691
Durres	251	252	0,0009945
Elbasan	248,7	268	0,0188606
Fier	251,1	229	-0,0227691
Gjirokaster	64,7	43	-0,0970971
Gramsh	44,8	64	0,9326511
Kolonje	25,3	24	-0,0131011
Korce	218,3	60	0,0344787
Kruje	109,9	114	0,0091989
Kukes	104,7	98	0,1699270
Lezhe	63,5	64	0,0019627
Librazhd	73,9	72	-0,0064905
Lushnje	137,8	69	-0,1587986
Mat	78,8	80	0,0037856
Mirdite	51,4	49	-0,0011883
Permet	40,4	36	-0,0284162
Pogradec	73,3	67	-0,0222165
Puke	43	49	0,0331940
Sarande	89,5	88	-0,0042165
Shkoder	241,5	267	0,0254123
Skrapar	47,6	44	-0,0194688
Tepelene	51	36	-0,0833393
Tirane	374,4	401	0,0173072
Tropoje	46	45	-0,0054797
Vlore	180,7	176	-0,0065669

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας Β.2: Απόλυτα μεγέθη και ποσοστά αστικού και αγροτικού πληθυσμού

Ονόματα νομών	Αστικός πληθυσμός		Αγροτικός πληθυσμός	
	Απόλυτες τιμές	Ποσοστά %	Απόλυτες τιμές	Ποσοστά %
Berat	70.421	39,0	110.068	61,0
Diber	20.277	13,2	133.498	86,8
Durres	124.961	49,8	126.068	50,2
Elbasan	101.031	40,6	147.645	59,4
Fier	73.795	29,4	177.320	70,6
Gjirokaster	27.459	40,7	39.933	59,3
Gramsh	8.160	18,2	36.631	81,8
Kolonje	7.481	29,6	17.810	70,4
Korce	75.109	34,4	143.110	65,6
Kruje	42.371	38,6	67.505	61,4
Kukes	17.377	16,6	87.354	83,4
Lezhe	12.784	20,1	50.721	79,9
Librazhd	8.901	12,0	64.970	88,0
Lushnje	31.505	22,9	106.325	77,1
Mat	15.600	19,8	63.154	80,2
Mirdite	7.981	15,4	43.720	84,6
Permet	9.718	24,0	30.701	76,0
Pogradec	20.123	27,4	53.210	72,6
Puke	6.077	12,1	44.209	87,9
Sarande	27.083	30,3	62.376	69,7
Shkoder	84.316	73,6	30.310	26,4
Skrapar	17.295	9,9	157.233	90,1
Tepelene	14.413	28,2	36.609	71,8
Tirane	253.138	67,6	121.345	32,4
Tropoje	10.062	21,9	35.903	78,1
Vlore	88.564	49,0	92.161	51,0
Σύνολο	1.176.002		2.079.889	

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας Β.3: Απόλυτα μεγέθη, ποσοστά, δείκτες και μεταβολές συνολικής και τομεακής απασχόλησης το χρονικό διάστημα 1990-94

Ονόματα νομών	Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα το 1990	Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα το 1994	Ποσοστό απασχόλησης δευτερογενούς τομέα το 1990	Ποσοστό απασχόλησης δευτερογενούς τομέα το 1994	Ποσοστό απασχόλησης τριτογενούς τομέα το 1990	Ποσοστό απασχόλησης τριτογενούς τομέα το 1994
Berat	19,52481482	40,67302925	46,3714352	8,34159643	34,16842593	50,98537432
Diber	25,86003074	13,59107214	22,16574063	38,33200478	51,72006147	48,17656437
Durres	24,35672159	28,50164003	52,19297483	6,584548817	53,93274065	64,91381115
Elbasan	27,45986447	49,18999339	43,15121559	3,427374917	29,42128336	47,38263169
Fier	29,83128914	29,3018457	31,3228536	24,11249952	38,78067589	46,58565478
Gjirokaster	31,54275621	46,19973061	31,54275621	1,770252069	36,79988224	52,03001732
Gramsh	33,31556503	9,03686088	16,65778252	3,121284185	49,97334755	87,84185493
Kolonje	33,35501409	12,60815822	16,67750705	13,1025958	50,03252114	74,28924598
Korce	30,3013559	44,84865791	44,56081749	6,470588235	24,9540578	48,68075385
Kruje	24,12661648	41,52542373	37,91325447	2,164590566	37,91325447	56,30998571
Kukes	21,10739973	17,96684544	31,66109959	5,460750853	47,49164938	76,57240371
Lezhe	12,4984377	24,12580582	24,99687539	3,262355929	62,49218848	72,61183825
Librazhd	16,70592559	21,89226519	25,05888839	15,74585635	58,47073957	62,36187845
Lushnje	51,8349575	28,10845707	20,733983	7,023886378	27,64531066	64,86765655
Mat	12,50281313	44,96359223	31,25703283	18,10275081	56,2626591	109,0817152
Mirdite	15,50219356	17,24826695	31,00438712	9,000117495	54,25767746	40,84126425
Permet	14,30778916	36,73840558	14,30778916	0,424371022	71,5389458	62,8372234
Pogradec	11,76083173	27,8525543	29,40207932	5,062710309	58,80415863	67,08473539
Puke	9,981036032	29,73184576	19,96207206	13,03581914	69,86725222	57,23233509
Sarande	42,23540479	22,82743637	26,87707577	8,504034761	30,71665803	68,66852886
Shkoder	24,56398919	22,14650767	40,3551251	4,593575079	35,09141313	95,40642492
Skrapar	37,515006	16,25839589	12,50500	3,417621493	50,020008	80,32398262
Tepelene	16,68752607	8,874127065	33,37505215	34,33827287	50,06257822	56,78760007
Tirane	15,38237795	28,04295743	41,95193986	5,905808635	42,65113886	66,05123394
Tropoje	27,28761142	11,67832168	18,19174095	13,07692308	54,57522285	75,24475524
Vlore	26,54702806	25,30024019	36,75742347	15,48147609	36,75742347	59,21828372
Σύνολο	23,84428224	28,9296445	35,64476886	9,795668577	40,51094891	61,27468693

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας Β.3: Απόλυτα μεγέθη, ποσοστά, δείκτες και μεταβολές συνολικής και τομεακής απασχόλησης το χρονικό διάστημα 1990-94

Ονόματα νομών	Δείκτης εξάρτησης από πρωτογενή τομέα το 1990	Δείκτης εξάρτησης από πρωτογενή τομέα το 1994	Μεταβολή απασχόλησης πρωτογενούς τομέα 1990-94	Μεταβολή απασχόλησης δευτερογενούς τομέα 1990-94	Μεταβολή απασχόλησης τριτογενούς τομέα 1990-94
Berat	0,2424242	0,6855740	-17,9625000	-92,9157895	-41,2357143
Diber	0,3500000	0,1571067	-80,5142857	-35,8833333	-65,4642857
Durres	0,2295082	0,3986335	-41,6571429	-93,7100000	-39,9903226
Elbasan	0,3783784	0,9681163	-36,2357143	-97,1727273	-42,6733333
Fier	0,4255319	0,4144641	-61,6600000	-69,9523810	-53,1115385
Gjirokaster	0,4615385	0,8587268	-59,9833333	-98,4666667	-61,3714286
Gramsh	0,5000000	0,0993464	-84,8000000	-89,5000000	-1,5000000
Kolonje	0,5000000	0,1442716	-84,7000000	-68,2000000	-39,9000000
Korce	0,4358974	0,8131925	-53,8058824	-95,4680000	-39,1142857
Kruje	0,3181818	0,7101449	-41,9000000	-98,0727273	-49,8636364
Kukes	0,2666667	0,2190193	-63,1500000	-92,5333333	-30,2000000
Lezhe	0,1428571	0,3179712	-38,2500000	-95,8250000	-62,8300000
Librazhd	0,2000000	0,2802829	-52,4500000	-77,2000000	-61,3000000
Lushnje	1,0714286	0,3909842	-85,4866667	-90,9333333	-37,2000000
Mat	0,1428571	0,3535305	11,1500000	-82,1000000	-40,0777778
Mirdite	0,1818182	0,3460632	-26,6000000	-80,8500000	-50,3428571
Permet	0,1666667	0,5807379	21,2000000	-98,6000000	-58,5400000
Pogradec	0,1333333	0,3860505	-8,9500000	-93,3800000	-56,1400000
Puke	0,1111111	0,4231198	51,9000000	-66,7000000	-58,2285714
Sarande	0,7333333	0,2957973	-86,6272727	-92,1714286	-44,6875000
Shkoder	0,3255814	0,2214651	-74,0000000	-96,7173913	-21,5950000
Skrapar	0,6000000	0,1941496	-72,5666667	-82,7000000	1,6500000
Tepelene	0,2000000	0,0973832	-73,9500000	-49,6000000	-44,4333333
Tirane	0,1818182	0,3897180	-23,9181818	-94,1250000	-35,3704918
Tropoje	0,3750000	0,1322249	-83,3000000	-71,9500000	-46,2000000
Vlore	0,3611111	0,3386924	-73,2615385	-88,1833333	-54,8000000
Σύνολο	0,3130990	0,4070564	-54,6576531	-89,7296928	-43,4732733

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας Β.3: Απόλυτα μεγέθη, ποσοστά, δείκτες και μεταβολές συνολικής και τομεακής απασχόλησης το χρονικό διάστημα 1990-94

Ονόματα νομών	Αριθμός απασχ/νων το 1990	Αριθμός απασχ/νων το 1994	Μεταβολη αριθμού απασχολούμενων το χρονικό διάστημα 1990-94	Απασχολούμενοι ανά τομέα το 1990			Απασχόληση ανά τομέα το 1994		
				Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας
Berat	40973,5	16136	-60,61844851	8000	19000	14000	6563	1346	8227
Diber	27068,8	10036	-62,9241045	7000	6000	14000	1364	3847	4835
Durres	57479	28658	-50,14179091	14000	30000	31000	8168	1887	18603
Elbasan	50983,5	18148	-64,40416998	14000	22000	15000	8927	622	8599
Fier	67043,7	26169	-60,96724972	20000	21000	26000	7668	6310	12191
Gjirokaster	19021,8	5197	-72,678716	6000	6000	7000	2401	92	2704
Gramsh	6003,2	3364	-43,96321962	2000	1000	3000	304	105	2955
Kolonje	5996,1	2427	-59,5236904	2000	1000	3000	306	318	1803
Korce	56103,1	17510	-68,78960343	17000	25000	14000	7853	1133	8524
Kruje	29013,6	9794	-66,24341688	7000	11000	11000	4067	212	5515
Kukes	18950,7	8204	-56,70872316	4000	6000	9000	1474	448	6282
Lezhe	16002	5119	-68,01024872	2000	4000	10000	1235	167	3717
Librazhd	11971,8	4344	-63,71472961	2000	3000	7000	951	684	2709
Lushnje	28938	7745	-73,23588361	15000	6000	8000	2177	544	5024
Mat	15996,4	4944	-69,09304594	2000	5000	9000	2223	895	5393
Mirdite	12901,4	8511	-34,0304153	2000	4000	7000	1468	766	3476
Permet	6989,2	3299	-52,79860356	1000	1000	5000	1212	14	2073
Pogradec	17005,6	6538	-61,55384109	2000	5000	10000	1821	331	4386
Puke	10019	5109	-49,00688691	1000	2000	7000	1519	666	2924
Sarande	26044,5	6444	-75,25773196	11000	7000	8000	1471	548	4425
Shkoder	56994	16436	-71,16187669	14000	23000	20000	3640	755	15681
Skrapar	7996,8	5062	-36,69967987	3000	1000	4000	823	173	4066
Tepelene	11985	5871	-51,01376721	2000	4000	6000	521	2016	3334
Tirane	143020,8	59687	-58,26690943	22000	60000	61000	16738	3525	39424
Tropoje	10994	4290	-60,97871566	3000	2000	6000	501	561	3228
Vlore	48969,7	13739	-71,9438755	13000	18000	18000	3476	2127	8136
Σύνολο	804465,2	302781	-62,36244899	196000	293000	333000	88871	30092	188234

Πηγή: Στατιστική Υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας Β.4: Απόλυτα μεγέθη, στοιχεία, δείκτες και μεταβολή της ανεργίας τα έτη 1990 και 1994

Ονόματα νομών	Αριθμός ανέργων το 1990	Αριθμός ανέργων το 1994	Ποσοστό ανεργίας το 1990	Ποσοστό ανεργίας το 1994	Μεταβολή αριθμού ανέργων
Berat	2377	19745	5,48	55,03	730,67
Diber	372	9088	1,36	47,52	2343,01
Durres	5334	16625	8,49	36,71	211,68
Elbasan	2097	29643	3,95	62,03	1313,59
Fier	2305	15177	3,32	36,71	558,44
Gjirokaster	570	2474	2,91	32,25	334,04
Gramsh	83	5021	1,36	59,88	5949,40
Kolonje	138	2044	2,25	45,72	1381,16
Korce	2349	9330	4,02	34,76	297,19
Kruje	2204	12389	7,06	55,85	462,11
Kukes	278	8594	1,45	51,16	2991,37
Lezhe	204	3870	1,26	43,05	1797,06
Librazhd	210	7484	1,72	63,27	3463,81
Lushnje	605	8534	2,05	52,42	1310,58
Mat	130	8985	0,81	64,51	6811,54
Mirdite	159	2693	1,22	24,04	1593,71
Permet	43	2020	0,61	37,98	4597,67
Pogradec	321	5881	1,85	47,35	1732,09
Puke	61	1559	0,61	23,38	2455,74
Sarande	418	8092	1,58	55,67	1835,89
Shkoder	1885	24513	3,20	59,86	1200,42
Skrapar	349	4264	4,18	45,72	1121,78
Tepelene	337	1444	2,73	19,74	328,49
Tirane	3765	34591	2,56	36,69	818,75
Tropoje	86	8459	0,78	66,35	9736,05
Vlore	4108	9385	7,74	40,59	128,46
Σύνολο	30788	261904	3,69	46,38	750,669

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας Β.5: Δείκτες κοινωνικής, τεχνικής υποδομής και οικονομικής δραστηριότητας

Ονόματα νομών	Δείκτης αριθμού επιχειρήσεων ανα 1000 κατοίκους το 1996	Δείκτης επάρκειας οδικού δικτύου το 1996	Δείκτης αριθμού τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 1000 κατοίκους το 1996
Berat	13,47143	3,67048	8,75000
Bulqize	8,27907	0,86021	3,60465
Delvine	20,36667	21,97328	17,36667
Devoll	14,77778	3,57231	3,50000
Diber	12,53261	6,97628	10,13043
Durres	25,47531	3,76360	17,50617
Elbasan	15,16102	3,21701	8,73729
Fier	11,16129	1,37117	6,91935
Gjirokaster	27,95349	0,86369	15,44186
Gramsh	7,59375	3,15622	6,56250
Has	5,56250	0,91099	8,75000
Kavaje	9,23333	4,72140	17,32222
Kolonje	23,37500	0,61753	14,70833
Korce	13,94860	5,09710	4,95327
Kruje	21,50847	0,77280	17,00000
Kucove	22,57895	0,81051	10,78947
Kukes	10,96341	0,64712	6,12195
Lac	8,09091	2,06062	32,40000
Lezhe	10,84375	0,61584	6,03125
Librazhd	6,00000	3,25454	8,83333
Lushnje	27,82609	5,82285	11,86957
Mallakaster	14,76744	1,03193	4,58140
Mat	12,55000	1,25858	8,06250
Mirdite	12,75510	20,02285	13,40816
M:Madhe	13,27273	0,43237	1,06818
Peqin	8,40625	2,27707	7,68750
Permet	22,83333	4,90006	12,25000
Pogradec	18,37313	0,37019	10,17910
Puke	14,51020	8,11901	9,12245
Sarande	41,01724	1,66178	16,72414
Shkoder	6,84753	2,37728	5,98206
Skrapar	22,65909	0,70465	14,52273
Tepelene	32,08333	4,50633	22,88889
Tirane	37,36658	0,67092	24,10474
Tropoje	8,82222	4,00701	9,42222
Vlore	26,88636	0,57452	13,18750

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ 124

1.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΧΩΡΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ.....	124
1.2 ΤΑ ΠΟΣΟΤΙΚΑ ΚΑΙ ΧΡΟΝΙΚΑ ΟΡΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ.....	135

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η αναφορά σε περιφερειακό επίπεδο συνεπάγεται την συγκριτική ανάλυση των οικονομικών δραστηριοτήτων σε επίπεδο νομού. Για μεθοδολογικούς λόγους διαχρονικής ανάλυσης η εξέταση θα πραγματοποιηθεί στη βάση των 26 νομών, με την μορφή δηλαδή της διοικητικής περιφερειακής δομής της χώρας πριν την νομική αλλαγή της το έτος 1991. Έτσι, αρχικά εξετάζονται κάποιοι βασικοί περιφερειακοί δείκτες, όπως τα περιφερειακά επίπεδα του πληθυσμού, της πληθυσμιακής πυκνότητας και μεταβολής, ακολουθεί η μελέτη των περιφερειακών επιπέδων της απασχόλησης και της ανεργίας ενώ στο τέλος, με την χρησιμοποίηση δεικτών τεχνικής και κοινωνικής υποδομής, μελετάται το επίπεδο ευημερίας της χώρας.

2.1 ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

2.1.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΠΥΚΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ

Ο συνολικός πληθυσμός της χώρας το 1990 ήταν 3.256.000 κάτοικοι ενώ ο αντίστοιχος του 1994 αριθμούσε 3.202.000 κατοίκους. Παρατηρείται δηλαδή μια μείωση της τάξης του 1,65%. Όπως προαναφέρθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο του πρώτου μέρους ο πληθυσμός της χώρας παρουσίαζε τάσης μείωσης έως και το 1994 με δείγματα ανάκαμψης το 1995 και 1996. Αυτό εξηγείται από το χαμηλό οικονομικό επίπεδο, την αύξηση του επιπέδου της ανεργίας και του δείκτη του πληθωρισμού καθώς και την έξαρση της μεταναστευτικής δραστηριότητας που παρουσίασε η χώρα εκείνη την περίοδο.

Η πληθυσμιακή πυκνότητα της χώρας, όπως ήταν αναμενόμενο σημείωσε μείωση κατά την διάρκεια του χρονικού διαστήματος 1990-94. Από τους 113 κατοίκους ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο το 1990, το 1994 ελλατώθηκε στους 112. Οι νομοί με τις μεγαλύτερες πληθυσμιακές πυκνότητες είναι αυτοί που βρίσκονται στο κεντρικό και δυτικό τμήμα της χώρας κατά μήκος των ακτών της Αδριατικής (**Χάρτης 2.1.1.A**).

Ουσιαστικά στην Αλβανία εντοπίζονται τρεις ζώνες πληθυσμιακής πυκνότητας (**Χάρτης 2.1.1.A**): η πρώτη αποτελείται από τους κεντρικούς δυτικούς νομούς της χώρας (Τίρανα, Δυρράχιο, Καναζε), η δεύτερη από τους νομούς περιμετρικά αυτών, αρχίζουν δηλαδή από τα Σκόρδα και φτάνουν στην Αυλώνα ακολουθώντας του άξονα κατά μήκος της Αδριατικής και τέλος την τρίτη ζώνη συνιστούν οι πιο ορεινοί νομοί της χώρας, οι οποίοι εξαπλώνονται στην ανατολική πλευρά της χώρας κατά μήκος της διεύθυνσης Βορρά-Νότου. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην δεύτερη κατηγορία των νομών που προαναφέρθηκε ανήκει και ένας καθαρά νότιος νομός, αυτός του Αργυροκάστρου (**Χάρτης 2.1.1.A**).

Το 1990 η παραπάνω δομή ήταν περίπου η ίδια, με την μόνη διαφορά, μια διάχυση που παρουσίασε ο πληθυσμός της χώρας προς τα ανατολικά. Όπως μπορεί να παρατηρηθεί και στον **Χάρτη 2.1.1.B**, το 1990 υπήρχαν κάποιοι ορεινοί νομοί, οι Diber, Bulqize και Rogradec, στα ανατολικοκεντρικά της χώρας που παρουσίαζαν μεσαία επίπεδα πληθυσμιακής πυκνότητας. Η διαφορά αυτή μεταξύ των δύο χαρτών, εξηγείται εν' μέρει από το γεγονός, ότι πολιτική του κομμουνιστικού καθεστώτος αποτέλεσε η διατήρηση υψηλών επιπέδων πληθυσμού στο σύνολο της χώρας, την σημαντικότερη όμως αιτία της, αποτέλεσε η εσωτερική μετανάστευση που έλαβε χώρα, ειδικά σε αυτές τις περιοχές πολύ έντονα, με αποτέλεσμα να οδηγήσει και στην πληθυσμιακή τους συρρίκνωση. Δεν πρέπει να διαφεύγει το γεγονός ότι οι νομοί αυτοί είναι ορεινοί με πολύ μεγάλο μέσο υψόμετρο.

Η μεταβολή του πληθυσμού μετρήθηκε με τον μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του πληθυσμού r , ο οποίος προκύπτει από την σχέση $P_t = P_{t_0} (1+r)^n$, όπου:

P_{t_0} , ο πληθυσμός την χρονική στιγμή t_0

P_t , ο πληθυσμός την χρονική στιγμή t

r , ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού και

n , ο αριθμός των παρερχόμενων ετών και ισούται με $t-t_0$.

Η γραφική απεικόνιση των αποτελεσμάτων, της εφαρμογής της παραπάνω σχέσης στον πίνακα των πληθυσμιακών μεγεθών των νομών της Αλβανίας, απέδωσε τον **Χάρτη 2.1.1.Γ**. Στον συγκεκριμένο χάρτη, ο ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού χωρίζεται σε δύο κατηγορίες: η πρώτη περιλαμβάνει τις θετικές τιμές του δείκτη και η δεύτερη τις αρνητικές. Αυτό σημαίνει ότι στην πρώτη κατηγορία εντάσσονται οι νομοί, οι οποίοι παρουσίασαν αύξηση του πληθυσμού κατά την πάροδο των τεσσάρων ετών και στην δεύτερη οι νομοί, οι οποίοι υπέστησαν ελάττωση του πληθυσμού τους κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

Όπως προκύπτει από τον χάρτη, οι νομοί με αύξηση του πληθυσμού εντοπίζονται στο κεντρικό και βόρειο τμήμα της χώρας. Οι νομοί αυτοί είναι οι εξής: Skhoder, Puke, Kukesi, Lezhe, Lac, Kruje, Mirdite, Durres, Kaveje, Tirane, Elbasan, Peqin, Gramsh, Korce και Devoll. Αντίθετα οι νομοί Diber, Bulqize, Librazhd, Pogradec, Lushnje, Fier, Mallakaster, Tepelene, Permet, Gjirokaster και Kolonje, οι οποίοι έχασαν πληθυσμό κατά το χρονικό διάστημα 1990-94 τοποθετούνται νεωνραφικά στο νότιο και ανατολικό τμήμα της χώρας.

Η παραπάνω γεωγραφική κατανομή εξηγείται ως εξής: το κεντρικό και βόρειο τμήμα της χώρας χαρακτηρίζεται τόσο από μικρότερα ποσοστά ανεργίας όσο και από μικρότερες μεταβολές του αριθμού των απασχολουμένων στον

πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, ενώ αντίθετα το νότιο και ανατολικό τμήμα του νομού εμφανίζει, σε αρκετά πιο έντονο βαθμό, τα παραπάνω φαινόμενα.

Αυτό συμβαίνει γιατί η συγκεκριμένη περιοχή χαρακτηρίζεται από εντονότερες οικονομικές μεταναστευτικές κινήσεις, ενώ το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του νοτίου τμήματος της χώρας, είναι η διαφορετική εθνολογική σύνθεση του πληθυσμού του, ενώ του ανατολικού το έντονο γεωμορφολογικό ανάγλυφο. Οι παραπάνω παράγοντες λειτουργούν ανασταλτικά στην αύξηση του πληθυσμού μιας περιοχής, αφού κατά πρώτο λόγο μειώνουν το επίπεδο ζωής της και κατά δεύτερο αποψιλώνουν την περιοχή από το νεαρό πληθυσμό (αφού αυτοί αποτελούν την πλειοψηφία των οικονομικών μεταναστών).

2.1.2 ΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Η Αλβανία αριθμεί 22 πόλεις με πληθυσμό μεγαλύτερο από 10.000 κατοίκους. Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία του έτους 1990, το μεγαλύτερο αστικό κέντρο είναι η πρωτεύουσά της τα Τίρανα, με πληθυσμό το έτος 1990 243.000 κατοίκους και αποτελεί το 7,3% του συνολικού πληθυσμού (**Πίνακας Β.1**). Τα Τίρανα είναι χωροθετημένα στο κεντρικοδυτικό πεδινό τμήμα της χώρας. Τα άλλα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας βρίσκονται κυρίως στο κεντρικό και δυτικό τμήμα της. Αυτά είναι: το Berat με 43.800 κατοίκους, το Fier με 45.200 κατοίκους, το Δυρράχιο με 85.400 κατοίκους, το Elbasan με 83.300 κατοίκους και τα Σκόδρα με 81.800 κατοίκους. Στο νότιο τμήμα της Αλβανίας υπάρχει ένα μόνο μεγάλο αστικό κέντρο η Κορυτσά με 65.300 κατοίκους (πρωτεύουσα το ομώνυμου νομού, ο οποίος χαρακτηρίζεται από μεγάλα ποσοστά ελληνικού πληθυσμού).

Όπως προκύπτει από τα παραπάνω τα αστικά κέντρα της Αλβανίας είναι μικρού και μεσαίου πληθυσμιακού επιπέδου, συγκρινόμενα κυρίως με ευρωπαϊκά πρότυπα. Χαρακτηριστικό είναι επίσης ότι στην περίπτωση της

Αλβανίας δεν ισχύει το μοντέλο της μητροπολιτικής συγκέντρωσης, αφού τα Τίρανα, η πρωτεύουσα της χώρας, συγκεντρώνουν το 21% του αστικού και μόνο το 7,3% του συνολικού πληθυσμού της χώρας* σε αντίθεση με την Ελλάδα που η πρωτεύουσά της καταλαμβάνει το 50% του αστικού και το 35% του συνολικού πληθυσμού.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται, ότι μόνο τα κέντρα που είναι χωροθετημένα στην δυτική πλευρά της χώρας παρουσιάζουν μια τάση αστικοποίησης. Η πληθυσμιακή αύξηση αυτών των κέντρων πραγματοποιείται εις βάρος των πόλεων και των περιοχών στην ανατολική πλευρά της χώρας, τα οποία βαθμιαία υπόκεινται σε πληθυσμιακή συρρίκνωση (με εξαίρεση ένα αστικό κέντρο, αυτό της Κορυτσάς). Έτσι, στην δυτική πλευρά της χώρας υπάρχουν τα μεγαλύτερα αστικά της κέντρα, τα οποία συγχρόνως παρουσιάζουν και τους μεγαλύτερους ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού.

Αυτό σημαίνει ότι ο πληθυσμός στην Αλβανία ακολουθεί ένα πιο ομοιόμορφο μοντέλο χωροταξικής κατανομής, ενώ μόλις τα τελευταία χρόνια παρουσιάζει τάσεις συγκέντρωσης σε κάποια πιο μεγάλα αστικά κέντρα* το ενθαρρυντικό είναι ότι αυτή η τάση εντοπίζεται σε περισσότερα από ένα αστικά κέντρα, και όχι για παράδειγμα μόνο στην εθνική πρωτεύουσα της χώρας, με αποτέλεσμα και οι οικονομικές δραστηριότητες να ακολουθούν την ίδια κατανομή. Και αυτό γιατί, για να επιτευχθεί η οικονομική ανάπτυξη είναι απαραίτητο κάποιο κρίσιμο μέγεθος πληθυσμού και εργατικού δυναμικού, το δεύτερο από τα οποία πρέπει να χαρακτηρίζεται από δεδομένη ποιότητα.

Αξίζει να αναφερθεί, ότι το χρονικό διάστημα 1970-90, η πληθυσμιακή αύξηση των αστικών αυτών κέντρων είναι επίσης μεγαλύτερη της πληθυσμιακής αύξησης του συνόλου της χώρας. Όπως προαναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο ο συνολικός πληθυσμός της χώρας διπλασιάστηκε σε χρονικό διάστημα σαράντα ετών. Σε ότι αφορά όμως τα μεμονωμένα αστικά κέντρα από αυτά μόνο δύο, η Kavaje και η Korçe, σημείωσαν ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού

μικρότερους από τον μέσο όρο της χώρας (1,8 και 1,77 αντίστοιχα) ενώ τα υπόλοιπα ανέπτυξαν έντονους ρυθμούς πληθυσμιακής ανάπτυξης (**Πίνακας 2.1.2**).

Πιο συγκεκριμένα δώδεκα πόλεις (οι Tirane, Skhoder, Durres, Vlore, Peqin, Kruje, Berat, Kucove, Lushnje, Kukesi, Patosi, Cerrik, και Gjirokaster), παρουσίασαν ρυθμούς αύξησης από 2,06% έως 3,32% (**Πίνακας 2.1.2**) και επτά πόλεις, (οι Lac, Elbasan, Lezhe, Peshkopi, Pogradec, Fier και Sarande), το 1990 είχαν πληθυσμό μεγαλύτερο από τον διπλάσιο του 1969, μεγεθύνθηκαν δηλαδή περισσότερο από 2 φορές, σημειώνοντας ρυθμούς αύξησης από 3,47% έως 4,62% (**Πίνακας 2.1.2**). Εντυπωσιακή είναι η περίπτωση της πόλης Buarell, η οποία βρίσκεται στο νομο Mat στα βόρεια σύνορα των Τιράνων, που το χρονικό διάστημα 1990-94 τριπλασίασε τον πληθυσμό της, αφού σημείωσε ένα εντυπωσιακό ρυθμό αύξησης 5,41%.

Πίνακας 2.1.2: Το επίπεδο και ο μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης του πληθυσμού των μεγαλύτερων αστικών κέντρων το χρονικό διάστημα 1969-90

Όνομα πόλης	Πληθυσμός 1969	Πληθυσμός 1990	Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής πληθυσμού
Τίρανα	152.700	243.000	2,23
Δυρράχιο	49.200	85.400	2,66
Elbasan	39.100	83.300	3,66
Σκόδρα	52.200	81.800	2,16
Αυλώνα	45.500	73.800	2,32
Κορυτσά	45.100	65.300	1,77
Berat	24.700	43.800	2,76
Fier	22.000	45.200	3,48

Συνέχεια Πίνακα 2.1.2

Lushnje	18.100	31.500	2,67
Kavaje	17.600	25.600	1,80
Αργυρόκαστρο	15.900	24.900	2,15
Kucova	14.000	22.300	2,24
Pogradec	9.800	20.100	3,47
Patosi	8.400	16.700	3,32
Αγ. Σαράντα	7.400	16.400	3,86
Kruja	7.200	13.600	3,07
Kukes	7.300	14.300	3,25
Lac	5.500	13.600	4,40
Peshkopla	5.600	13.300	4,20
Burreli	3.700	11.200	5,41
Cerriku	7.100	10.900	2,06
Lezha	4.100	10.600	4,62
Σύνολο	562.200	966.600	2,61

Πηγή: EUROTEC, 1994

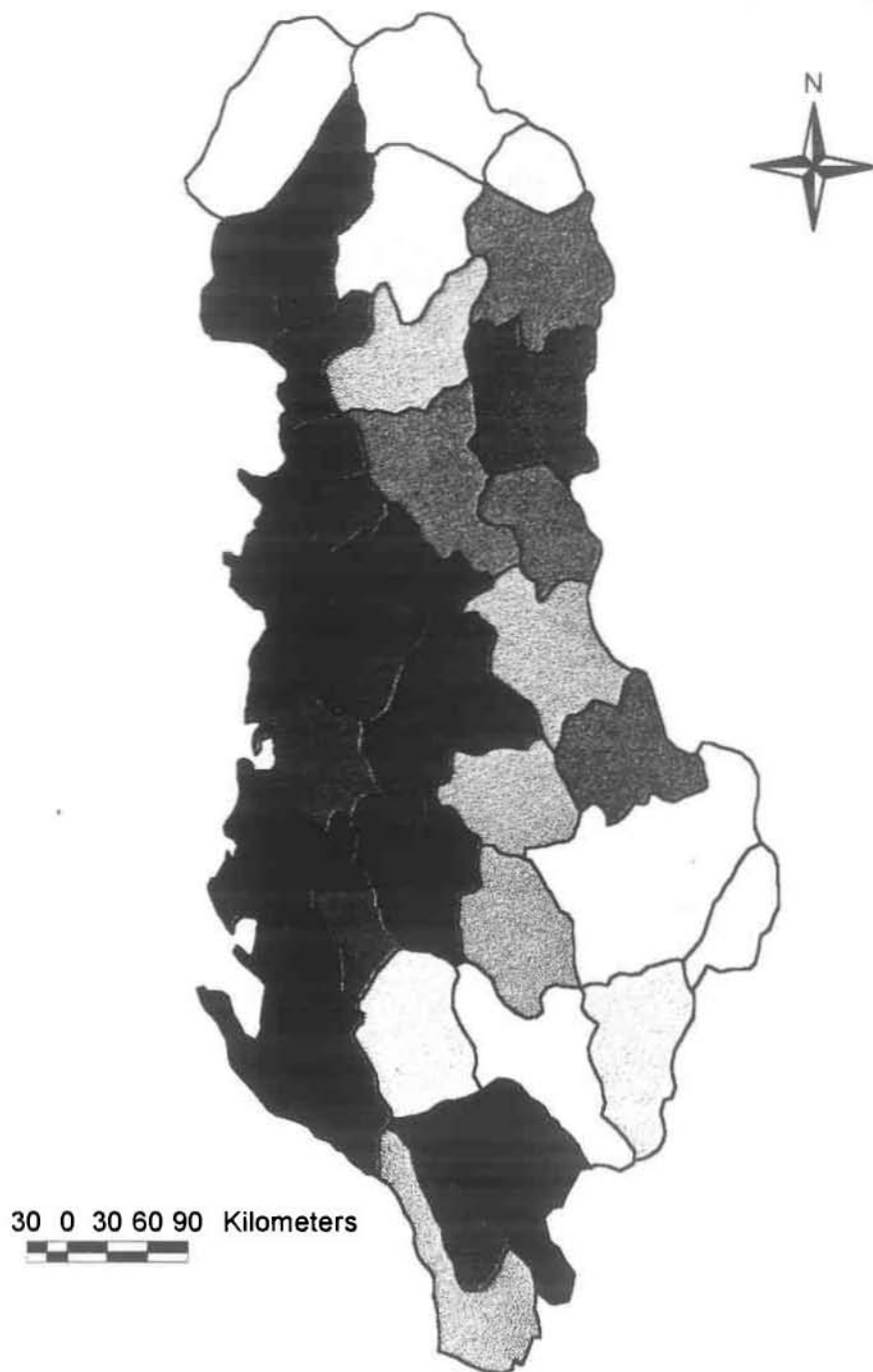
Από τα παραπάνω αστικά κέντρα τα περισσότερα βρίσκονται στο πεδινό δυτικό τμήμα της χώρας, ενώ μόνο τέσσερα συνολικά βρίσκονται στο ορεινό, γεγονός που σημαίνει ότι οι πεδινοί νομοί είχαν μεγαλύτερη ανάπτυξη από τους ορεινούς, δεδομένου ότι η πληθυσμιακή αύξηση μιας περιοχής αποτελεί δείκτη οικονομικής ανάπτυξης και κοινωνικής ευημερίας. Επίσης αξίζει να σημειωθεί για την πόλη Burrell ότι βρίσκεται σε κοντινή απόσταση από το αστικό κέντρο των Τιράνων, γεγονός που της προσδίδει πλεονέκτημα σε ότι αφορά τις υποδομές (πρόσβαση στην βιομηχανική περιοχή των Τιράνων), την παροχή μεγάλης αγοράς, ενώ συγχρόνως ευνοείται από την γεωγραφική της θέση αφού βρίσκεται σε πεδινή έκταση.

Σε ότι αφορά την γεωγραφική κατανομή του αστικού και αγροτικού πληθυσμού το μεγαλύτερο ποσοστό των νομών της Αλβανίας (οι 24 από τους 26) χαρακτηρίζονται ως νομοί με πολύ υψηλά ποσοστά αγροτικού πληθυσμού

(περισσότερο από 63,9%). Οι νομοί αυτοί βρίσκονται κυρίως κατά μήκος των χερσαίων συνόρων της χώρας και γενικά σχεδόν σε όλες τις ορεινές περιοχές (Χάρτης 2.1.2.A).

Οι νομοί με υψηλά ποσοστά αστικού πληθυσμού είναι περιορισμένοι και είναι οι εξής: Lac, Elbasan, Sarande, Tirane, Durres, Vlore, Peqin, Kruje και Kavaje (Χάρτης 2.1.2.A). Πέντε από τους νομούς αυτούς βρίσκονται περιμετρικά του νομού των Τιράνων και η υπόλοιποι δύο καταλαμβάνουν το νοτιοδυτικό τμήμα της χώρας (Χάρτης 2.1.2.A). Είναι δηλαδή όλοι τους πεδινοί νομοί ενώ συγχρόνως οι πρωτεύουσές τους έχουν σημειώσει μεγάλα ποσοστά πληθυσμιακής αύξησης. Βέβαια δεν πρέπει να μείνει απαρατήρητο το γεγονός της γειννίασης των περισσότερων από αυτών με τα Τίρανα.

Έτσι, παρατηρείται ότι, εκτός του νομού της Αυλώνα και της Κορυτσάς, οι υπόλοιποι νομοί με έντονη αστικοποίηση είναι οι, περιμετρικοί των Τιράνων, πεδινοί νομοί της χώρας. Το φαινόμενο αυτό οφείλεται στο ότι, τα Τίρανα όντας το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της χώρας για πάρα πολλά χρόνια, ευνοούν την ανάπτυξη και των γύρω περιοχών. Δημιουργούν θετικές οικονομίες χωροθέτησης λειτουργιών και προσφέρουν ως τόπος εγκατάστασης πλεονεκτήματα και ευκαιρίες τόσο στους επιχειρηματίες όσο και στο ενεργό εργατικό δυναμικό (υποδομές, μεγάλη αγορά κ.λ.π.).

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

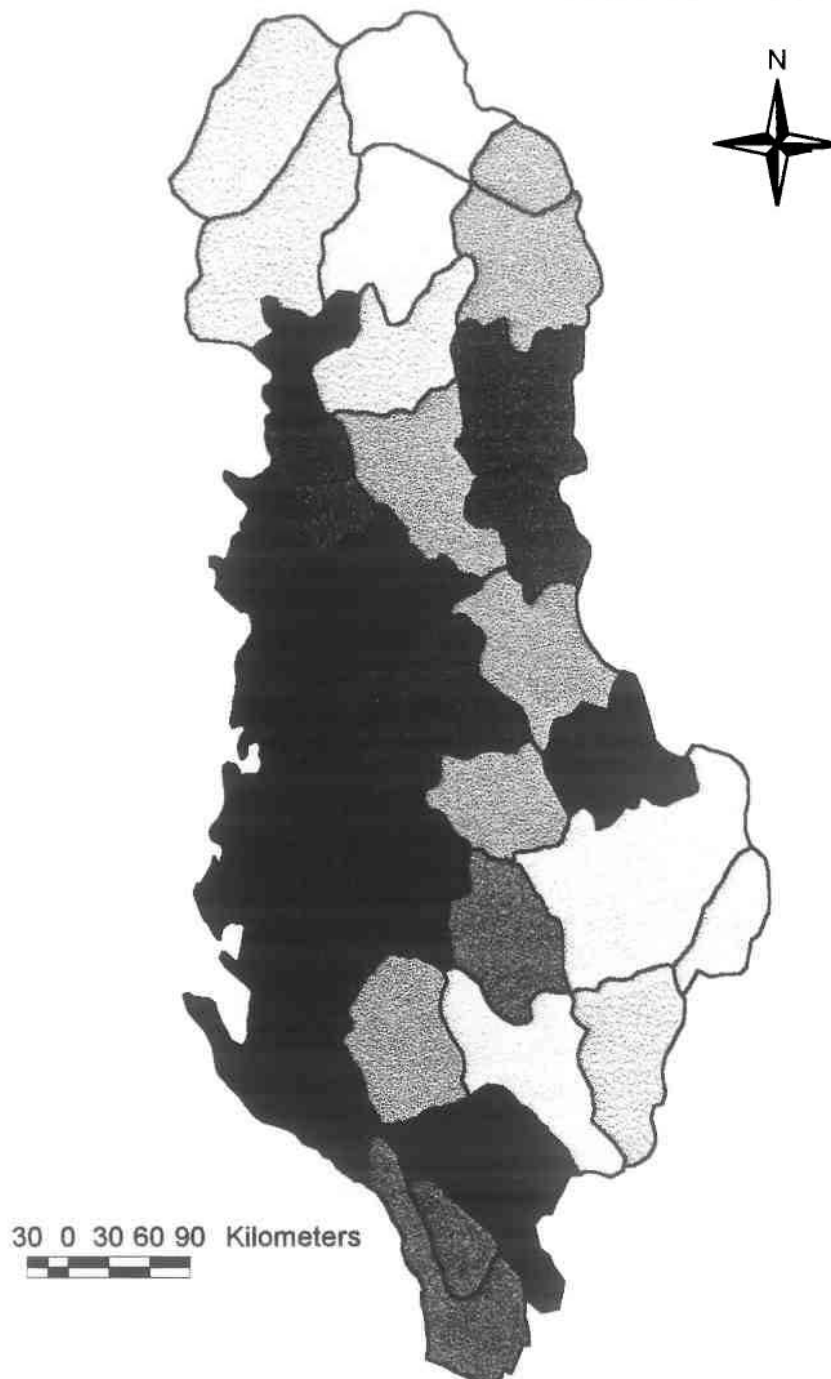
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΕΙΚΤΗ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑΣ

	27.45 - 43.14
	43.14 - 56.25
	56.25 - 74.82
	74.82 - 92.41
	92.41 - 100.22
	100.22 - 148.96
	148.96 - 186.35
	186.35 - 323.99

ΧΑΡΤΗΣ 2.1.1.Β: ΔΕΙΚΤΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑΣ ΤΟ 1990

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

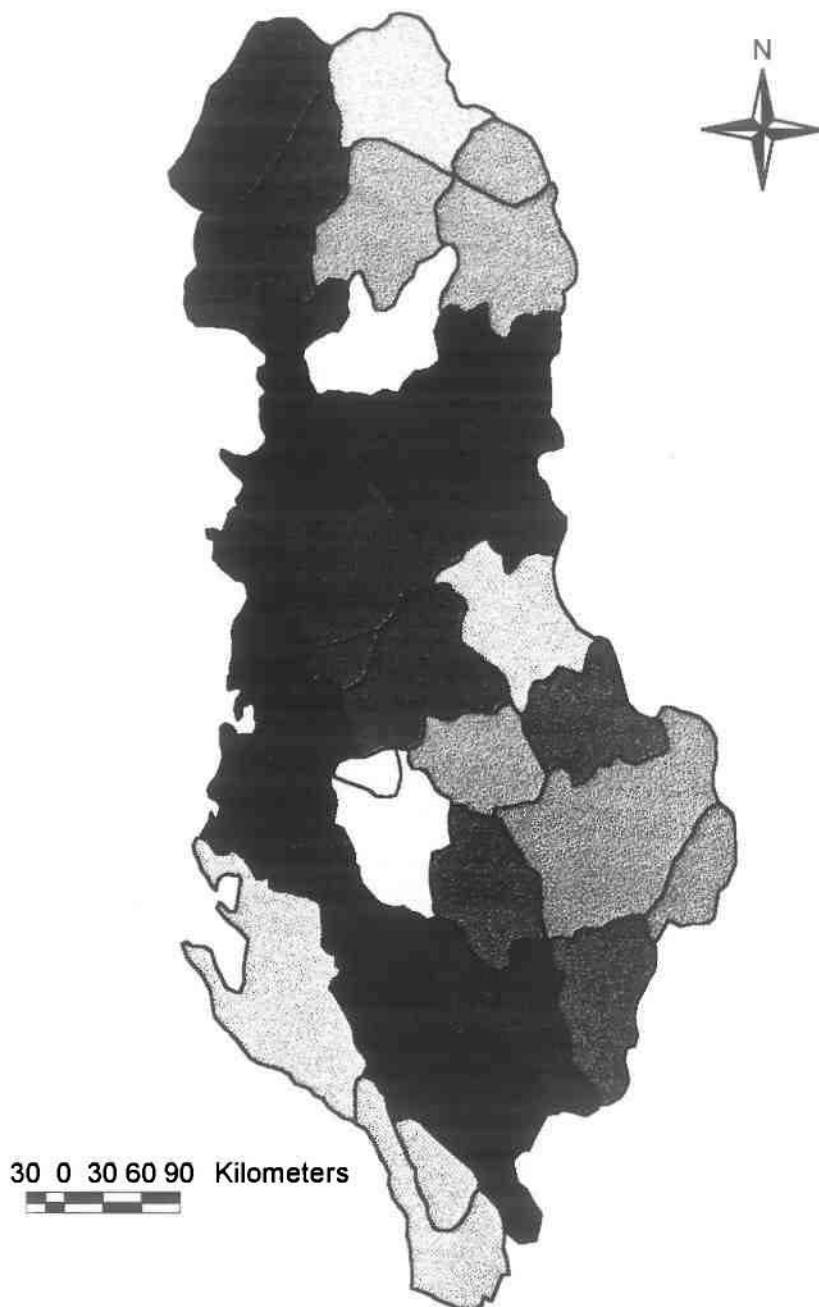
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΕΙΚΤΗ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗΣ ΠΥΚΝΟΤΗΤΑΣ

	31.4 - 48.5
	48.5 - 61.4
	61.4 - 78.7
	78.7 - 95.5
	95.5 - 100.1
	100.1 - 167.9
	167.9 - 175.7
	175.7 - 302.5

ΧΑΡΤΗΣ 2.1.1.Γ: ΜΕΣΟΣ ΕΤΗΣΙΟΣ ΡΥΘΜΟΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1990-94

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

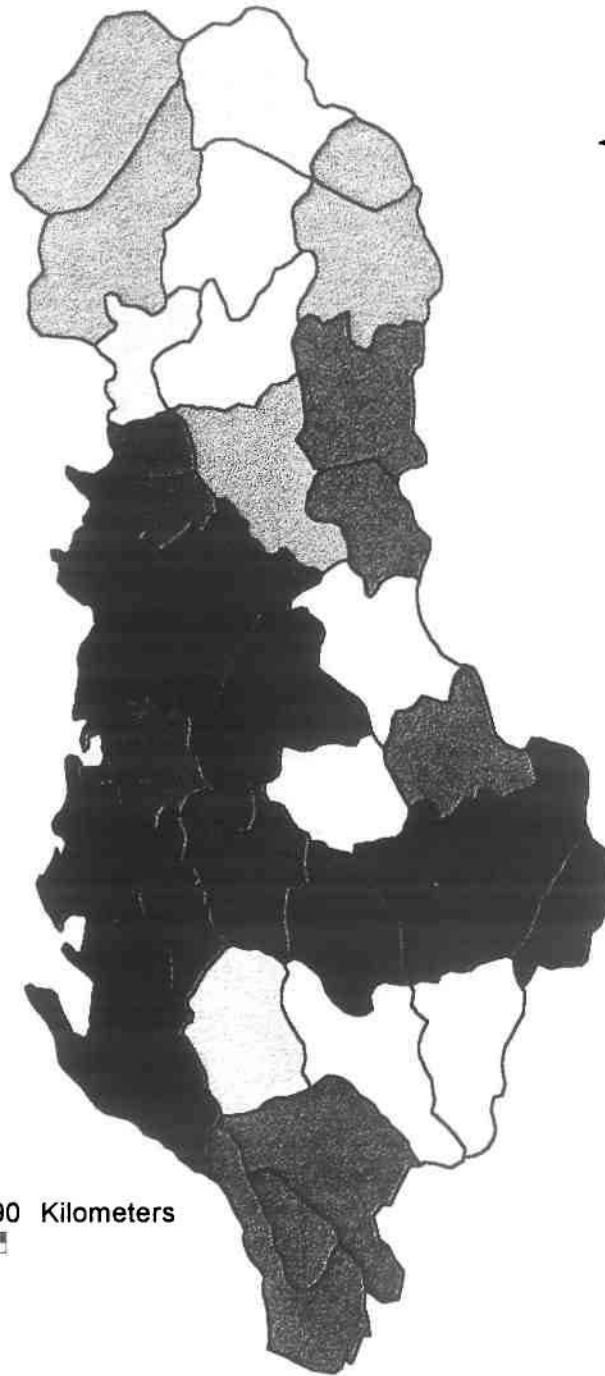
ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΡΥΘΜΟΥ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

0.0 - 0.009
0.009 - 0.025
0.025 - 0.933

-0.159 - -0.032
-0.032 - -0.023
-0.023 - -0.013
-0.013 - -0.004
-0.004 - 0.0

ΧΑΡΤΗΣ 2.1.2.Α: ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟ 1990

30 0 30 60 90 Kilometers

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΚΑΙ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

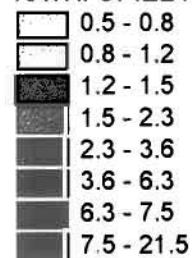
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΩΝ ΑΣΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ

2.2 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

2.2.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η απασχόληση σημείωσε μια πρωτοφανή μείωση το διάστημα 1990-94. Ο συνολικός αριθμός των απασχολουμένων από τους 822.000 που κυμαινόταν το 1990 ελαττώθηκε στους 302.781, γεγονός το οποίο συνεπάγεται μια μείωση της τάξης του 63,17%. Ως ποσοστό του συνόλου του πληθυσμού της χώρας αναφέρεται ότι το 1990 απασχολούμενοι αποτελούσαν το 25,24%, ενώ το 1994 το 9,45% αυτού. Αυτονόητο είναι, ότι αιτία δημιουργίας των παραπάνω φαινομένων αποτελεί το γεγονός της συρρίκνωσης του δευτερογενούς τομέα, και άρα της απότομης αύξησης του ποσοστού του μη απασχολούμενου εργατικού δυναμικού, χωρίς την παράλληλη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.

Σε ότι αφορά η τομεακή σύνθεση της απασχόλησης, αυτή έχει ως εξής:

- το 1990, στον πρωτογενή τομέα απασχολούνταν 196.000 εργαζόμενοι, στον δευτερογενή 293.000 και στον τριτογενή 333.000.
- αντίστοιχα το 1994, στον πρωτογενή τομέα απασχολούνταν 88.871 εργαζόμενοι, στον δευτερογενή 30.092 και στον τριτογενή 188.234.

Με βάση τα παραπάνω το χρονικό διάστημα 1990-94 στους τρεις παραγωγικούς τομείς παρατηρούνται οι εξής μεταβολές: μια κατά -54,65% μεταβολή στον πρωτογενή τομέα, μια κατά -89,73 μεταβολή στον δευτερογενή και μια κατά -43,47 μεταβολή στον τριτογενή. Όπως ήταν αναμενόμενο, η μεγαλύτερη μείωση επήλθε στον δευτερογενή τομέα, ο οποίος ενώ πριν αποτελούσε το σημαντικότερο μέρος της οικονομίας και καταλάμβανε το μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ, στη συνέχεια, με την αποδιοργάνωσή του, η

συμμετοχή του στο ΑΕΠ μειώθηκε σημαντικά ενώ αυξήθηκε αυτή του πρωτογενούς και του τριτογενούς. Πιο συγκεκριμένα, ο τριτογενής τομέας παρουσίασε την μικρότερη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων ενώ σε ορισμένους (παράκτιους και ορεινούς) νομούς εμφανίζει κάποια δειλά αλλά ενθαρρυντικά σημάδια οικονομικής προόδου.

Κατά την μελέτη της τομεακής σύνθεσης της απασχόλησης κατασκευάστηκε επιπλέον ο δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα, ο οποίος ισούται με τον αριθμό των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα προς το άθροισμα του αριθμού των απασχολούμενων στον δευτερογενή και τριτογενή τομέα. Η εξέλιξη του παραπάνω δείκτη είναι η εξής: από το 0,31 που ήταν το 1990 αυξήθηκε το 1994 στο 0,4. Αυτό αποδεικνύει την μετατόπιση της εξάρτησης της αλβανικής οικονομίας από τον δευτερογενή στον πρωτογενή τομέα.

Το γεγονός της μετατόπισης ενός μεγάλου ποσοστού του εργατικού δυναμικού στον πρωτογενή τομέα, υποδηλώνει επιστροφή σε παλιότερα συστήματα οργάνωσης της παραγωγής και χαρακτηρίζεται από αρκετά μειονεκτήματα, όπως μικρούς ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ, χαμηλή παραγωγικότητα και αργόρυθμη οικονομική και κοινωνική πρόοδο. Αυτό σημαίνει ότι η Αλβανία επανήλθε σε παραωνικά πρότυπα που σχετίζονται με προγενέστερες φάσεις ανάπτυξης και συνεπώς χαμηλό επίπεδο ευημερίας.

Μελετώντας χωρικά την τομεακή διάρθρωση της απασχόλησης δύναται να διαπιστωθούν τα εξής:

1. Σε ότι αφορά τον πρωτογενή τομέα, αυτός παρουσιάζει αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής στην πλειονότητα των 26 νομών της χώρας (με τις εξαιρέσεις τριών νομών) (**Χάρτης 2.2.1.Α**). Οι μόνοι νομοί που παρουσιάζουν αύξηση της απασχόλησης του πρωτογενή τομέα είναι οι Puke, Mat και Permet. Οι δύο πρώτοι βρίσκονται στη βορειοανατολική πλευρά της χώρας και ο τρίτος στη νοτιοδυτική.

Οι νομοί με τους μεγαλύτερους ρυθμούς αρνητικής μεταβολής της απασχόλησης είναι οι Σκόδρα, Kukesi, Diber, Tropoje, Lushnje, Gramsh, Kolonje, Δέλβινο, Αγ. Σαράντα και Terelene. Η γεωγραφική θέση των τεσσάρων πρώτων είναι αρκετά βόρεια ενώ οι υπόλοιποι βρίσκονται στο κεντρικό και νοτιοδυτικό τμήμα της χώρας. Αντίθετα οι νομοί Pogradec, Berat, Elbasan, Tirane και Mirdite, οι οποίοι παρουσιάζουν τα μικρότερα ποσοστά αρνητικής μεταβολής της απασχόλησης του πρωτογενούς τομέα, είναι χωροθετημένοι σχεδόν ομοιόμορφα αφού καταλαμβάνουν το κεντρικό τμήμα της χώρας. Γενικά, οι νομοί με τα μικρότερα ποσοστά μείωσης της απασχόλησης του πρωτογενούς τομέα βρίσκονται στο κεντρικό (εκτός από δύο εξαιρέσεις), δυτικό και νότιο τμήμα της χώρας, ενώ οι αντίστοιχοι με τα υψηλά, περιμετρικά στο βόρειο και μερικοί στο νότιο τμήμα της.

2. Σε ότι αφορά τον δευτερογενή τομέα, αυτός παρουσιάζει στην ολότητα των νομών της χώρας (όπως άλλωστε ήταν αναμενόμενο), αρνητικές μεταβολές της απασχόλησης (**Χάρτης 2.2.1.Β**). Αυτό σημαίνει ότι η απασχόληση στο δευτερογενή τομέα μειώθηκε σε όλους τους νομούς. Οι νομοί με τους μεγαλύτερους αρνητικούς ρυθμούς μεταβολής είναι οι Lezhe, Kruje, Elbasan, Σκόρδα, Permet, Gjirokaster και ακολουθούν οι Κορυτσά, τα Τίρανα και το Δυρράχιο. Οι νομοί με τους μικρότερους ρυθμούς μείωσης της απασχόλησης είναι οι Librazhd, Diber, Puke και Tropoje, οι οποίοι βρίσκονται στη βορειοανατολική πλευρά της χώρας, καθώς και κάποιοι στη νότιο πλευρά της (Kolonje, Terelene, Fier).

Παρατηρώντας τον **Χάρτη 2.2.1.Β** διαπιστώνεται ότι οι νομοί, στους οποίους πραγματοποιήθηκε η μεγαλύτερη μείωση της απασχόλησης του δευτερογενούς τομέα, συνιστούν ένα άξονα κατά μήκος της χώρας, η απαρχή του οποίου χωροθετείται στη βορειοδυτική γωνία της χώρας και η απόληξή του στη νοτιοανατολική. Οι υπόλοιποι νομοί παρουσιάζουν μικρότερα ποσοστά μείωσης, εκτός δύο εξαιρέσεων στο νότιο και βορειοανατολικό τμήμα της χώρας.

3. Ο τριτογενής τομέας παρουσιάζει μείωση του αριθμού των απασχολουμένων στο σύνολο των νομών της χώρας με την εξαίρεση μιας περίπτωσης, αυτής του νομού Skrapar, ο οποίος βρίσκεται στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας και στον οποίο παρουσιάζεται αύξηση της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα (**Χάρτης 2.2.1.Γ**). Η μεγαλύτερη μείωση της απασχόλησης παρατηρείται στους νομούς Tirozje, Puke, Lezhe, Bulqize, Librazhd, Pogradec, Permet και Gjirokaster. Αντίστοιχα μικρότερη μείωση του αριθμού απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα παρουσιάζουν οι νομοί Σκόδρα, Kukesi, Has, Τίρανα, Lushnje και Skrapar, οι οποίοι χωροθετούνται κυρίως στη δυτικοκεντρική και βόρεια πλευρά της χώρας (**Χάρτης 2.2.1.Γ**).

Η χωρική τους κατανομή οριοθετεί την ύπαρξη δύο αξόνων σημαντικής μείωσης της απασχόλησης: ο πρώτος ξεκινά από το βορρά και καταλήγει στο ανατολικοκεντρικό τμήμα και ο δεύτερος από το κεντρικοδυτικό και καταλήγει στο νοτιοανατολικό τμήμα της χώρας (**Χάρτης 2.2.1.Γ**).

Συγκρίνοντας τους παραπάνω χάρτες μεταξύ τους, διαπιστώνεται ότι αυτοί που απεικονίζουν τις μεταβολές της απασχόλησης στον πρωτογενή, και δευτερογενή τομέα είναι συμπληρωματικοί, παρουσιάζουν δηλαδή την ύφεση και έξαρση του φαινομένου της μεταβολής της απασχόλησης σε διαφορετικές γεωγραφικές περιοχές. Αυτό σημαίνει ότι οι περιοχές με μεγάλες (αρνητικές) μεταβολές τον δευτερογενή τομέα, εκτιμούν μικρότερες μεταβολές πρωτογενή τομέα και αντίστροφα. Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι, οι περιοχές με μείωση της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα, στην προσπάθειά τους να απορροφήσουν το εργατικό δυναμικό, αναπτύσσουν εναλλακτικά (σε πρώτη τουλάχιστον φάση) τον πρωτογενή τομέα.

Συγκρινόμενοι οι δύο προηγούμενοι χάρτες με αυτόν που παρουσιάζει την μεταβολή της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα, παρατηρείται ότι ο χάρτης του τριτογενούς τομέα πλησιάζει περισσότερο την δομή του αυτού με τον

πρωτογενή τομέα, με δύο εξαιρέσεις, οι οποίες εντοπίζονται στην νότιο πλευρά της χώρας. Αυτό εξηγείται όπως και προηγουμένως, με το σκεπτικό ότι, με την αποσύνθεση του δευτερογενούς τομέα το εργατικό δυναμικό στρέφεται (κάτι που παρατηρείται κυρίως στους παράκτιους νομούς), στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, σε άλλους παραγωγικούς τομείς.

Γενικά σε ότι αφορά την μεταβολή του συνολικού αριθμού απασχολουμένων μπορεί να λεχθεί (παρατηρώντας επιπλέον τον **Χάρτη 2.2.1.Δ**) ότι σημαντική μείωση υπέστησαν ορισμένες περιοχές του νότου (και πιο συγκεκριμένα τα μεγαλύτερα αστικά του κέντρα, δηλαδή οι Αγ. Σαράντα, η Κορυτσά και η Αυλώνα) και κάποιες περιοχές βόρεια και νότια των Τιράνων (Kruje, Lac και Lezhe). Ουσιαστικά οι παραπάνω νομοί είναι το άθροισμα των νομών που παρουσίασαν τις μεγαλύτερες μεταβολές της τομεακής απασχόλησης (τις μεγαλύτερες δηλαδή μεταβολές στο σύνολο των παραγωγικών τομέων).

Οι νομοί με μέσες τιμές της παραπάνω μεταβολής οριοθετούν δύο ζώνες: μία κατά μήκος των ανατολικών (οι νομοί Skhoder, Durrës, Kavaje και Lushnje) και μία κατά μήκος των δυτικών συνόρων (οι νομοί Diber, Bulqize, Librazhd, Rogradec και Kolonje). Μικρή μεταβολή του συνολικού αριθμού απασχολουμένων εντοπίζεται κατά μήκος της κεντρικής ενδοχώρας, στους νομούς Puke, Mirdite, Mat, Tirane, Gramsh, Berat, Skrapar, Permet, Tepelene και Kolonje.

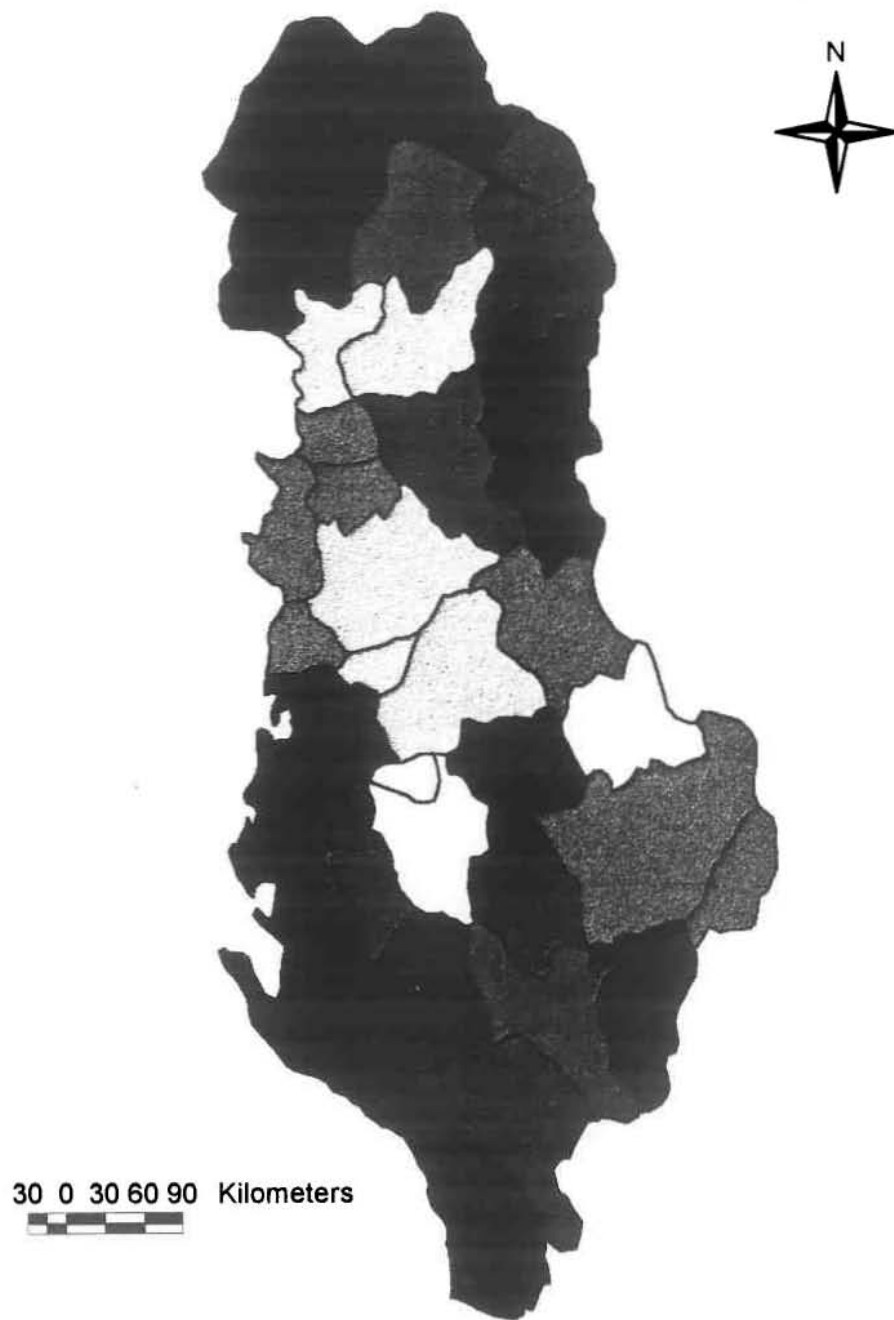
Σε ότι αφορά την μελέτη της χωρικής κατανομής του δείκτη εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα, μελετώντας τους αντίστοιχους χάρτες (**Χάρτες 2.2.1.Ε και 2.2.1.Ζ**), παρατηρείται μια σχετική χωρική επέκταση αυτού στη διάρκεια του χρονικού διαστήματος 1990-94. Το έτος 1990 μενάλες τιμές του δείκτη παρουσίαζαν οι περισσότεροι νομοί της νοτίου Αλβανίας και πιο συγκεκριμένα το Αργυρόκαστρο, το Δέλβινο, οι Αγ. Σαράντα, η Κορυτσά, η Kolonje η Skrapar και η Lushnje.

Το 1994 διαπιστώνεται επέκταση της εξάρτησης σε κάποιους νομούς βόρεια και κεντρικά της χώρας (Puke, Lac, Kruje, Elbasan και Peqin), γεγονός το οποίο θεωρείται αναμενόμενο λόγω της αποσύνθεσης του δευτερογενούς τομέα σε ολόκληρη την χώρα (Χάρτης 2.2.1.Ζ). Επακόλουθα, το 1994 περισσότερες περιοχές στηρίζουν την παραγωγή τους και την οικονομική τους δραστηριότητα στον πρωτογενή τομέα ενώ γενικά ο δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα, το 1994 εμφανίζει πολύ μεγαλύτερες τιμές από ότι το 1990.

Αυτό συνδυάζεται τόσο με τις μικρές σχετικά μεταβολές της απασχόλησης που παρατηρούνται στον πρωτογενή τομέα κατά το χρονικό διάστημα 1990-94, όσο και με τις αντίστοιχες πολύ υψηλές που παρατηρούνται στον δευτερογενή, ενώ επιβεβαιώνει την παραπάνω άποψη της παραγωγικής μετατόπισης της και άρα εξάρτησης της αλβανικής οικονομίας από τον πρωτογενή τομέα.

Γενικά μπορεί να ειπωθεί ότι μεγαλύτερες μεταβολές στην απασχόληση σημείωσαν οι νότιοι και οι βορειοανατολικοί νομοί της χώρας. Αυτό το γεγονός εξηγείται εάν συνδυαστεί με το δεδομένο ότι, αυτοί οι νομοί παρουσίασαν τα τελευταία χρόνια και τις εντονότερες εξωτερικές μεταναστευτικές κινήσεις, οι πρώτοι προς την Ελλάδα και οι δεύτεροι προς την Ιταλία. Μικρότερη συνολική μεταβολή της απασχόλησης σημείωσαν οι δυτικοί ορεινοί νομοί της χώρας, οι οποίοι παρουσίασαν έντονη εσωτερική μετανάστευση.

ΧΑΡΤΗΣ 2.2.1.Α: ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1990-94

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

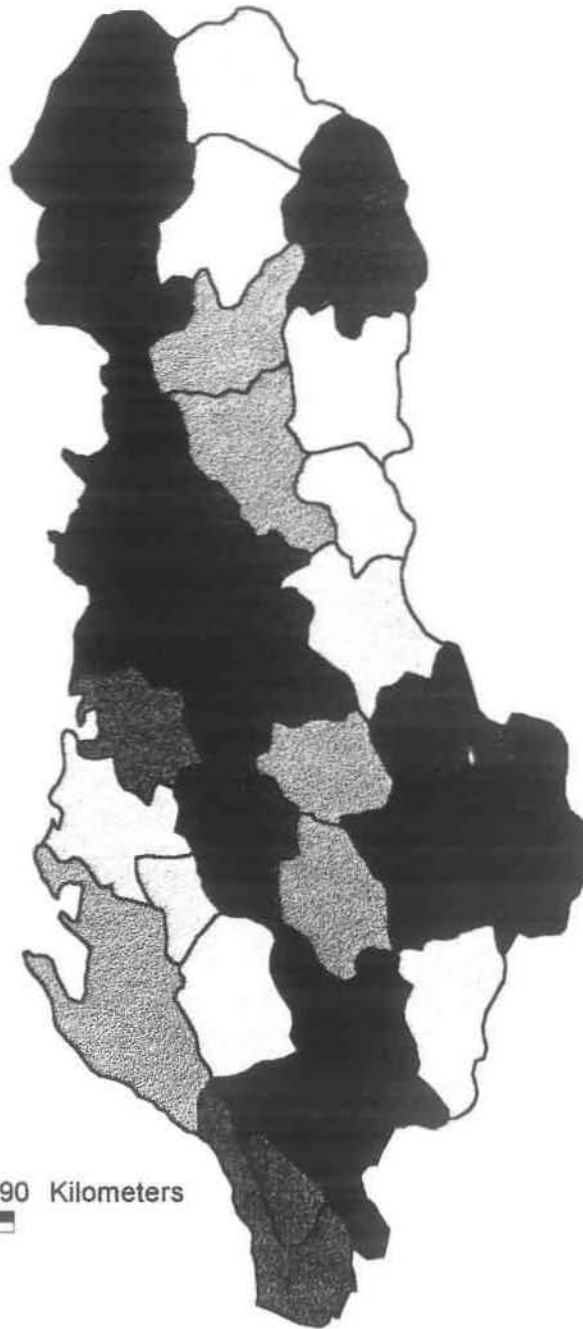
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ

■	0 - 51.90
■	-86.63 - -83.3
■	-83.3 - -73.26
■	-73.26 - -59.98
■	-59.98 - -41.66
□	-41.66 - -23.92
□	-23.92 - 51.9

ΧΑΡΤΗΣ 2.2.1.Β: ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ
ΤΟΜΕΑ ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1990-94

30 0 30 60 90 Kilometers

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

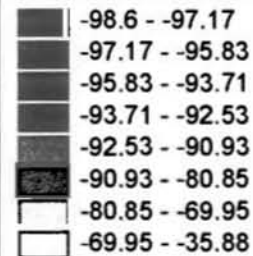
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

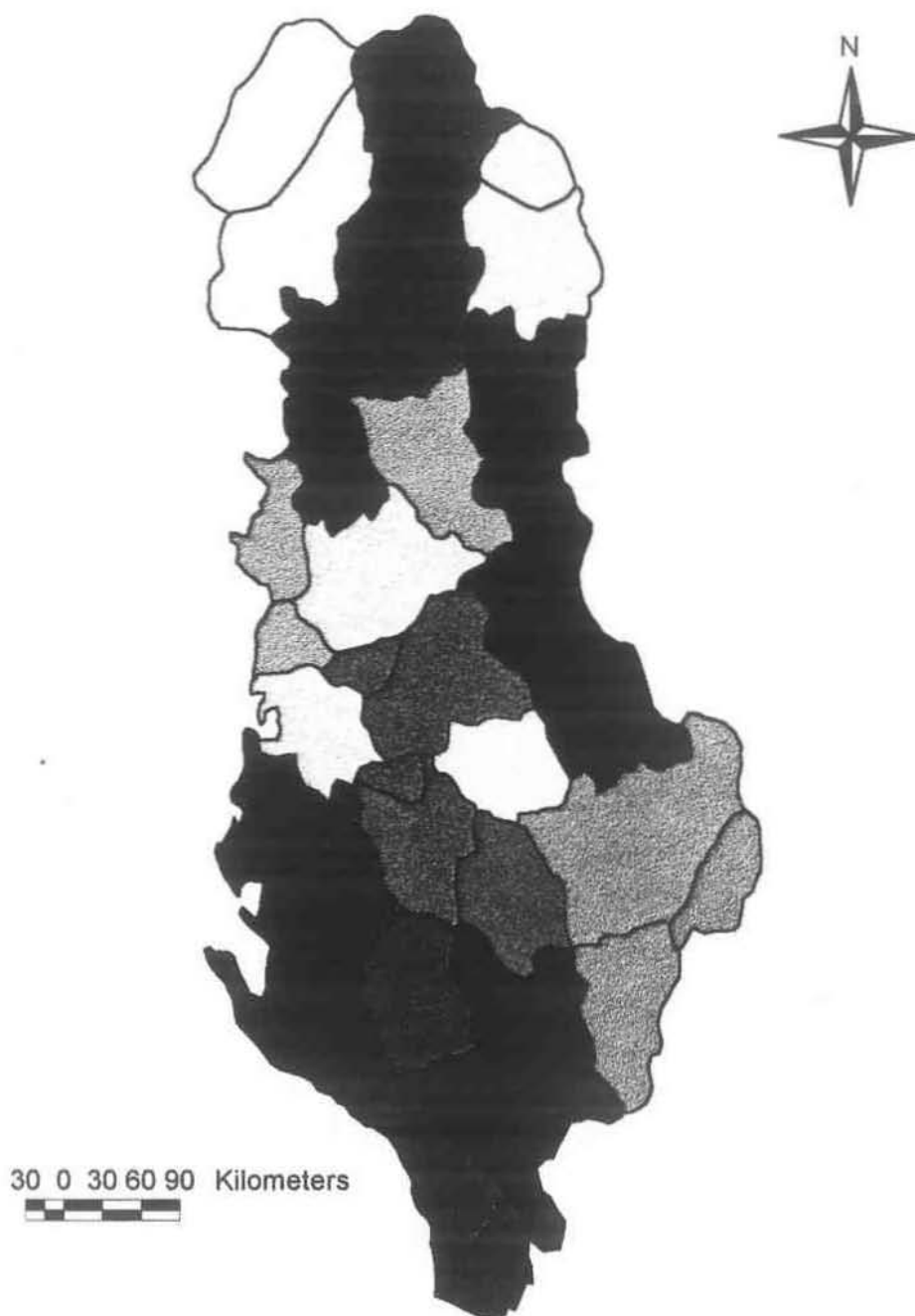
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ

ΧΑΡΤΗΣ 2.2.1.Γ: ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ
ΚΑΤΑ ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1990-94

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΩΝ

0.0 - 1.65

■	-65.46 - -61.3
■	-61.3 - -54.8
■	-54.8 - -49.86
■	-49.86 - -44.43
■	-44.43 - -41.24
■	-41.24 - -39.11
□	-39.11 - -30.2
□	-30.2 - 0.0

ΧΑΡΤΗΣ 2.2.1.Δ: ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΣΥΝΟΛΙΚΟΥ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ 1990-94

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

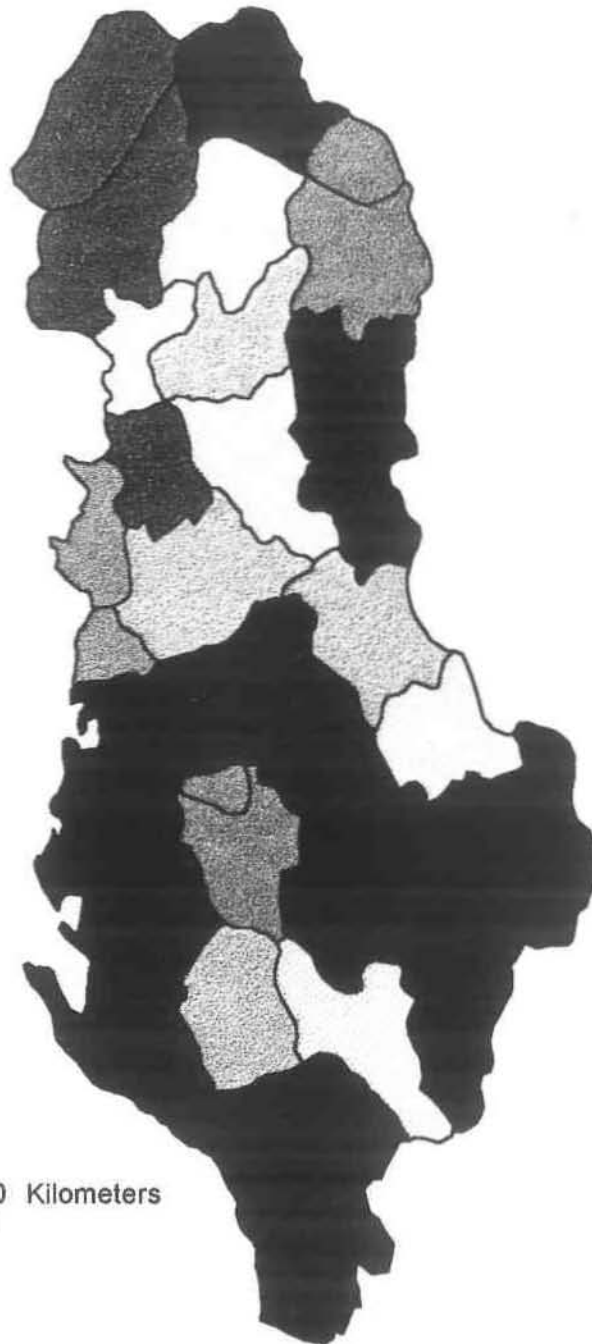
ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΩΝΩΝ

	-75.22 -- -71.96
	-71.96 -- -66.23
	-66.23 -- -64.42
	-64.42 -- -61.79
	-61.79 -- -60.94
	-60.94 -- -58.26
	-58.26 -- -52.87
	-52.87 -- -36.73

30 0 30 60 90 Kilometers

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

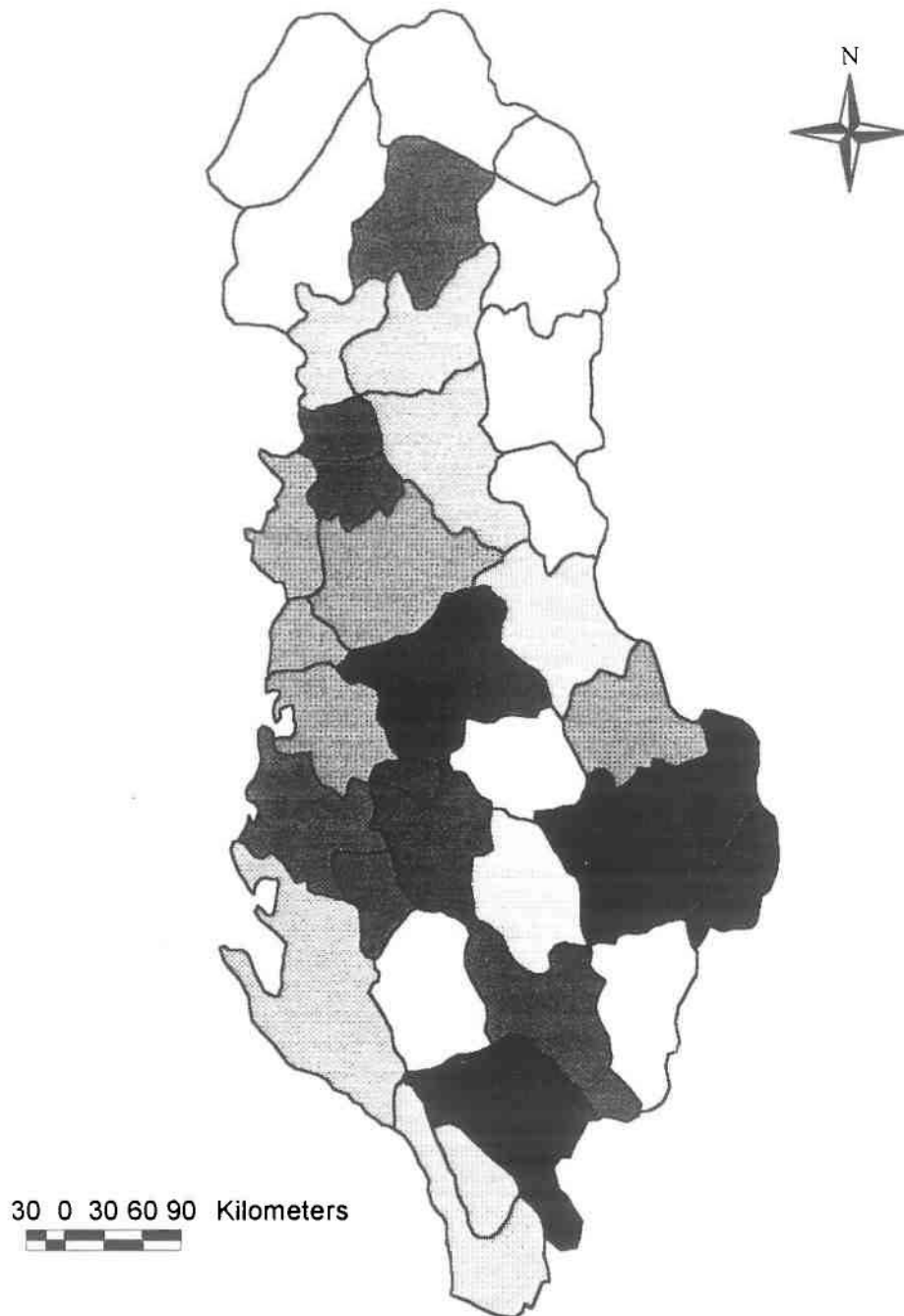
ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΕΙΚΤΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

	0.11 - 0.17
	0.17 - 0.2
	0.2 - 0.27
	0.27 - 0.33
	0.33 - 0.36
	0.36 - 0.43
	0.43 - 0.5
	0.5 - 1.07

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΕΙΚΤΗ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

	0.1 - 0.16
	0.16 - 0.22
	0.22 - 0.3
	0.3 - 0.35
	0.35 - 0.4
	0.4 - 0.58
	0.58 - 0.71
	0.71 - 0.97

2.2.2 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

Αντίστροφες τάσεις με τους απασχολούμενους ακολουθούν οι ανέργοι, (οι οποίοι στην ουσία αποτελούν την "άλλη όψη του ίδιου νομίσματος"). Η ανεργία σημείωσε μια δραματική αύξηση το διάστημα 1990-94. Ο γενικός δείκτης ανεργίας στο σύνολο της χώρας το 1990 ισούταν με 3,7%, ενώ το 1994, μετά από μια κατακόρυφη άνοδο, προσέγγισε το επίπεδο του 46%. Σε απόλυτα νούμερα αυτό μεταφράζεται σε δημιουργία 231.116 ανέργων σε χρονικό διάστημα τεσσάρων ετών (αφού από τους 30.788 που ήταν το 1990 αυξήθηκαν στους 261.904 το 1994* αριθμοί που χαρακτηρίζονται πρωτοφανής στα χρονικά δεδομένα της χώρας).

Εξίσου δραματική παρουσιάζεται και η αύξηση της ανεργίας ως ποσοστό στο συνολικό πληθυσμό. Έτσι από το 0,95% που ήταν το ποσοστό το 1990, το 1994 κυμάνθηκε στο 8,2%. Η σημαντική αυτή αύξηση του αριθμού των ανέργων ήταν αποτέλεσμα της προσπάθειας του μετασχηματισμού της οικονομίας, η οποία συνοδεύτηκε από την κατάρρευση του δευτερογενούς τομέα, το απελεύθερο εργατικό δυναμικό του οποίου δεν κατάφερε να απορροφηθεί από τους υπόλοιπους παραγωγικούς τομείς.

Σε ότι αφορά την χωρική περιφερειακή κατανομή του φαινομένου της ανεργίας παρουσιάζει μια γεωγραφική μετατόπιση το χρονικό διάστημα 1990-94 (**Χάρτες 2.2.2.A, 2.2.2.B**). Το 1990 υψηλά ποσοστά ανεργίας παρουσίαζαν κυρίως οι παράκτιοι νομοί (Lac, Kruje, Durres, Kavaje, Fier και Αυλώνα) καθώς και το νότιο τμήμα της χώρας (πιο συγκεκριμένα οι νομοί Mallakaster, Berat, Kucove, Terelene, Skrapar, Korce, Devoll και Gjirokaster) (Χάρτης 2.2.2.A). Μικρά ποσοστά εντοπίζονται στους νομούς Tropoge, Puke, Mirdite, Mat, Has, Kukesi, Diber, Buqize και Librazhd, δηλαδή στο βορειοανατολικό τμήμα της χώρας (Χάρτης 2.2.2.A).

Το 1994, αντίστοιχα μικρά ποσοστά ανεργίας παρουσιάζουν οι νομοί Mirdite, Puke, Tirane, Durres, Kavaje, Fier, Mallakaster, Vlore, Gjirokaster, Tepelene, Korce και Devoll, δηλαδή οι νομοί που καταλαμβάνουν το δυτικό και νότιο τμήμα της χώρας (Χάρτης 2.2.2.Β).

Τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας το 1994 παρουσιάζουν οι νομοί περιμετρικά των Τιράνων (Mat, Librazhd, Elbasan, Peqin) δύο νομοί στα βόρεια της χώρας τα Σκόδρα και η Τροροje και ένας νομός στο νότιο οι Αγ. Σαράντα (Χάρτης 2.2.2.Β). Γενικά μπορεί να ειπωθεί ότι το 1990 υψηλά ποσοστά ανεργίας παρουσιάζει η δυτική και νότια ζώνη, ενώ το 1994 το φαινόμενο παρατηρείται στην κεντρική και βόρεια περιμετρική ζώνη της χώρας. Διαπιστώνεται δηλαδή μια χωρική μετατόπιση των υψηλών ποσοστών ανεργίας κατά την διάρκεια των τεσσάρων ετών: από το δυτικό και νότιο τμήμα προς την κεντρικοανατολική και βόρεια πλευρά της χώρας.

Αντίθετα η μεταβολή του συνολικού αριθμού των ανέργων κατά το χρονικό διάστημα 1990-94 παρουσιάζει μια κάπως διαφορετική εικόνα (Χάρτης 2.2.2.Γ). Οι μεγαλύτερες μεταβολές των ποσοστών ανεργίας εντοπίζονται στο ανατολικό κεντρικό τμήμα της χώρας και πιο συγκεκριμένα στους νομούς Τροροje, Has, Kukesi, Mirdite, Mat, Diber, Bulqize Librazhd, Gramsh, σχηματίζοντας μια ζώνη η οποία ξεκινά από το βορρά και καταλήγει στο κέντρο, ενώ υπάρχουν και κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις στο νότιο (συγκεκριμένα οι Αγ. Σαράντα το Δέλβινο και η Permet).

Η νότιος και κεντρική Αλβανία δηλαδή οι νομοί Berat, Skrapar, Korce, Devoll, Mallakaster, Tepelene, Kolonje εμφανίζει μεσαίες μεταβολές ποσοστών ανεργίας. Αντίστοιχα, οι μικρότερες μεταβολές των ποσοστών ανεργίας εντοπίζονται κατά μήκος της δυτικής πεδινής-παράκτιας Αλβανίας (στους νομούς Tirane, Durres, Kavaje, Fier, Lushnje, Vlore).

Αντιπαραθέτοντας τους τρεις χάρτες χωρικής έκφρασης του φαινομένου της ανεργίας μπορεί να αντληθεί μία άκρως ενδιαφέρουσα και καθοριστικά σημαντική πληροφορία: οι νομοί, πρωτεύουσες των οποίων είναι τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, δηλαδή τα Τίρανα, το Δυρράχιο, η Αυλώνα και η Κορυτσά, ενώ παρουσιάζουν από τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας το 1994 και τις μικρότερες μεταβολές των ποσοστών ανεργίας κατά το χρονικό διάστημα 1990-94, το 1990, εκτός από τα Τίρανα, παρουσιάζουν από τα πιο υψηλά ποσοστά ανεργίας. Αυτό σημαίνει ότι τα διαρθρωτικά τους προβλήματα δεν παρουσιάζουν τον ίδιο βαθμό έντασης όπως συμβαίνει σε κάποιους άλλους νομούς όπως Tropoje, Has, Kukesi, Mat, Librazhd, Gramsh, Permet, Αργυρόκαστρο, οι οποίοι, ενώ το 1990 εκτιμούν χαμηλά ποσοστά ανεργίας, οι μεταβολές των ποσοστών ανεργίας τους είναι μεγάλες, με αποτέλεσμα το 1994 να παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας.

Συγχρόνως δύο από τους νομούς που ανήκουν στην πρώτη κατηγορία, η Αυλώνα και η Κορυτσά, ενώ παρουσιάζουν μεγάλη μείωση του αριθμού των απασχολούμενων κατά το χρονικό διάστημα 1990-94 δεν εμφανίζουν υψηλά ποσοστά ανεργίας. Αυτό εξηγείται κυρίως από την έντονη μετανάστευση που παρουσίασαν οι δύο νομοί κατά την διάρκεια του μελετώμενου χρονικού διαστήματος, ο πρώτος προς Ιταλία και ο δεύτερος προς την Ελλάδα. Ειδικότερα, σε ότι αφορά τον νομό της Αυλώνας, μπορεί να ειπωθεί, ότι ίσως συγχρόνως κατάφερε την επίτευξη κάποιων νέων θέσεων εργασίας, κυρίως στον τριτογενή τομέα, διοχετεύοντας σε αυτές ένα μικρό ποσοστό του απελεύθερου εργατικού του δυναμικού, με αποτέλεσμα να παρουσιάζει μικρότερα ποσοστά ανεργίας παρά τις υψηλές μεταβολές του αριθμού των απασχολούμενων.

Συγκρίνοντας προσεκτικότερα τους τρεις χάρτες της ανεργίας παρατηρείται ότι, οι μεγαλύτερες μεταβολές του φαινομένου της ανεργίας εντοπίζονται στους νομούς, οι οποίοι παρουσίασαν υψηλό ποσοστό ανεργίας το 1994. Αντίθετα, οι αντίστοιχοι με τα υψηλά ποσοστά ανεργίας το 1990 παρουσιάζουν μικρές

μεταβολές του αριθμού των ανέργων τους το χρονικό διάστημα 1990-94. Αυτό εξηγείται από το γεγονός, ότι τα επίπεδα ανεργίας του 1994 είναι πολύ υψηλότερα από τα αντίστοιχα του 1990, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι έχει συντελεσθεί μια οξύτατη μεταβολή ανέργων το χρονικό διάστημα 1990-94, με αποτέλεσμα το 1994 να σημειωθούν πολύ υψηλότερα ποσοστά ανεργίας σε σχέση με αυτά του 1990.

Συγκρίνοντας τον χάρτη μεταβολής του συνολικού αριθμού των ανέργων με αυτόν της μεταβολής του συνολικού αριθμού των απασχολούμενων, διαπιστώνεται μια μη ταύτιση των νομών που παρουσιάζουν τις εντονότερες διακυμάνσεις των δύο οικονομικών φαινομένων. Οι νομοί δηλαδή που παρουσιάζουν μεγάλα ποσοστά ανεργίας δεν ταυτίζονται (όπως θα ήταν αναμενόμενο) με αυτούς που παρουσιάζουν μεγάλες αρνητικές μεταβολές στην απασχόληση και αντίστροφα, νομοί με μικρά ποσοστά ανεργίας δεν ταυτίζονται με τους αντίστοιχους με μικρές αρνητικές μεταβολές του αριθμού των απασχολούμενων τους.

Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι το πλεονάζον εργατικό δυναμικό το οποίο δημιουργήθηκε εξαιτίας της συρρίκνωσης του δευτερογενούς τομέα μετανάστευσε ή σε ορισμένες περιοχές κάποιο μικρό ποσοστό κατάφερε να απορροφηθεί στον τριτογενή τομέα (όπως για παράδειγμα ο προαναφερόμενος νομός της Αυλώνας), ενώ αντίθετα σε κάποιες άλλες αυτό κατέστη αδύνατο και η μετανάστευση δεν υπήρξε τόσο εύκολα πραγματοποιήσιμη, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν υψηλά ποσοστά ανεργίας.

Πράγματι, από την συγκριτική ανάλυση των δύο χαρτών προκύπτει ότι ενώ οι παράκτιες περιοχές παρουσιάζουν υψηλές αρνητικές μεταβολές απασχόλησης δεν συμβαίνει το ίδιο στο επίπεδο της ανεργίας τους (παρουσιάζουν δηλαδή σχετικά μικρά επίπεδα ανεργίας). Αντίθετα οι περιοχές της κεντρικής και ανατολικής Αλβανίας ενώ παρουσιάζουν μικρές αρνητικές μεταβολές του

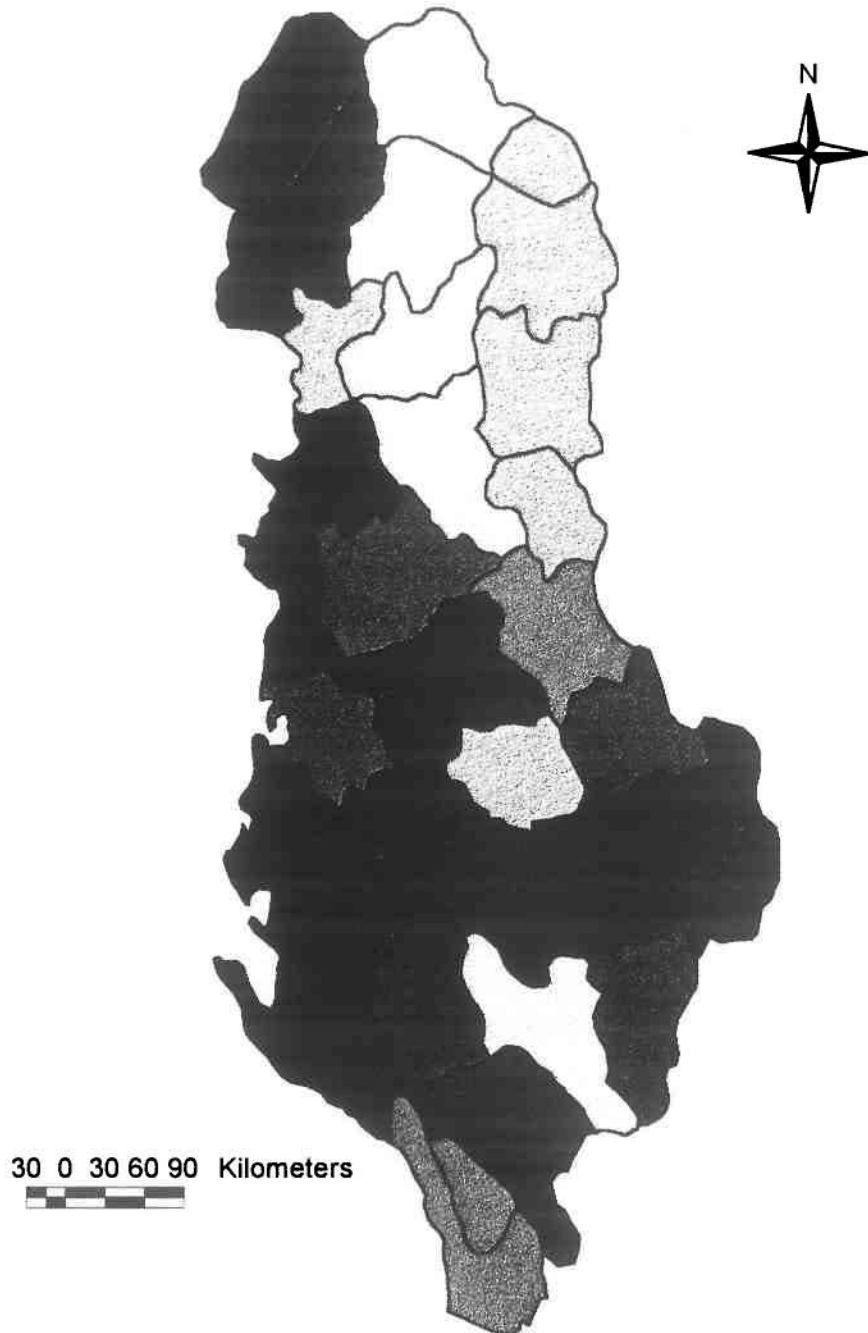
αριθμού των απασχολουμένων τους, δεν χάνουν δηλαδή μεγάλο ποσοστό του εργατικού τους δυναμικού, αδυνατούν να το απορροφήσουν σε κάποιο παραγωγικό τομέα και κλάδο με αποτέλεσμα να διατηρούν υψηλά ποσοστά ανεργίας.

Αυτό συμβαίνει διότι από τις παράκτιες περιοχές η μετανάστευση είναι πιο εύκολη, αφού από τις νοτιοδυτικές περιοχές εύκολα εισρέουν στην Ελλάδα και από τις βορειοδυτικές στην Ιταλία. Αντίθετα, η μετακίνηση από τις κεντρικές και ανατολικές περιοχές είναι πολύ δύσκολη εξαιτίας του έντονου μορφολογικού αναγλύφου και της ύπαρξης μεγάλων ορεινών όγκων. Έτσι, αναγκαζόμενοι οι κάτοικοι να παραμείνουν στις περιοχές τους, άνεργοι και με ελάχιστες πιθανότητες εξεύρεσης εργασίας, υποαπασχολούνται και διατρέφονται με τα αγροτικά προϊόντα που οι ίδιοι καλλιεργούν.

Η μόνη περίπτωση στην οποία τα δύο παραπάνω μεγέθη ταυτίζονται αποτελεί ο νομός των Αγ. Σαράντα. Ο νομός δηλαδή αυτός εμφανίζει εξίσου υψηλή μεταβολή του αριθμού των απασχολουμένων και υψηλό ποσοστό ανεργίας το 1994, κάτι που χαρακτηρίζεται αρκετά παράδοξο αναλογίζοντας τα ιδιαίτερα πλεονεκτήματά του: της πεδινής του έκτασης, την σημαντική γεωγραφική γειτνίαση του με την Ελλάδα και την έντονη δραστηριοποίηση της ελληνικής επενδυτικής επιχειρηματικότητας στην περιοχή* παράγοντες που θα' πρέπε να του προσδώσουν ώθηση για οικονομική ανάπτυξη.

Αυτό σημαίνει ότι ο νομός αυτός αντιμετωπίζει έντονα διαρθρωτικά προβλήματα και αδυναμία προσαρμογής στις νέες οικονομικές συνθήκες. Στην συγκεκριμένη περίπτωση όμως πρέπει να επισημανθεί, ότι στους Αγ. Σαράντα υπάρχει ένα αξιόλογο ποσοστό της ελληνικής μειονότητας της χώρας, η οποία επί σειρά ετών αντιμετωπίζει σοβαρά προβλήματα θρησκείας, εκπαίδευσης και πρόσβασης σε θέσεις απασχόλησης.

ΧΑΡΤΗΣ 2.2.2.Α: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΩΝ ΤΟ ΕΤΟΣ 1990

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

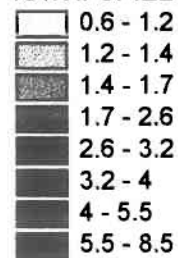
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

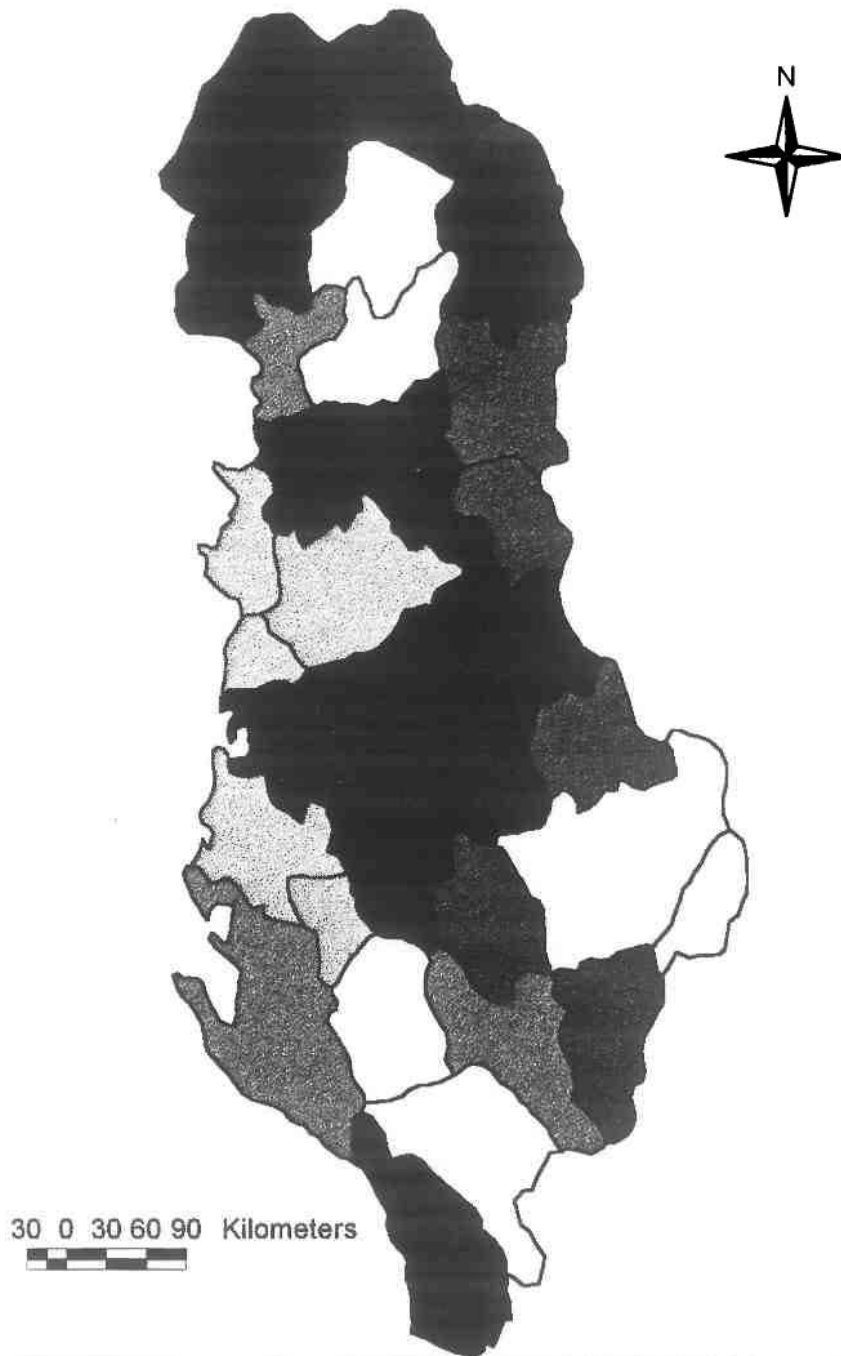
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΧΑΡΤΗΣ 2.2.2.Β: ΠΟΣΟΣΤΟ ΑΝΕΡΓΩΝ ΤΟ ΕΤΟΣ 1994

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

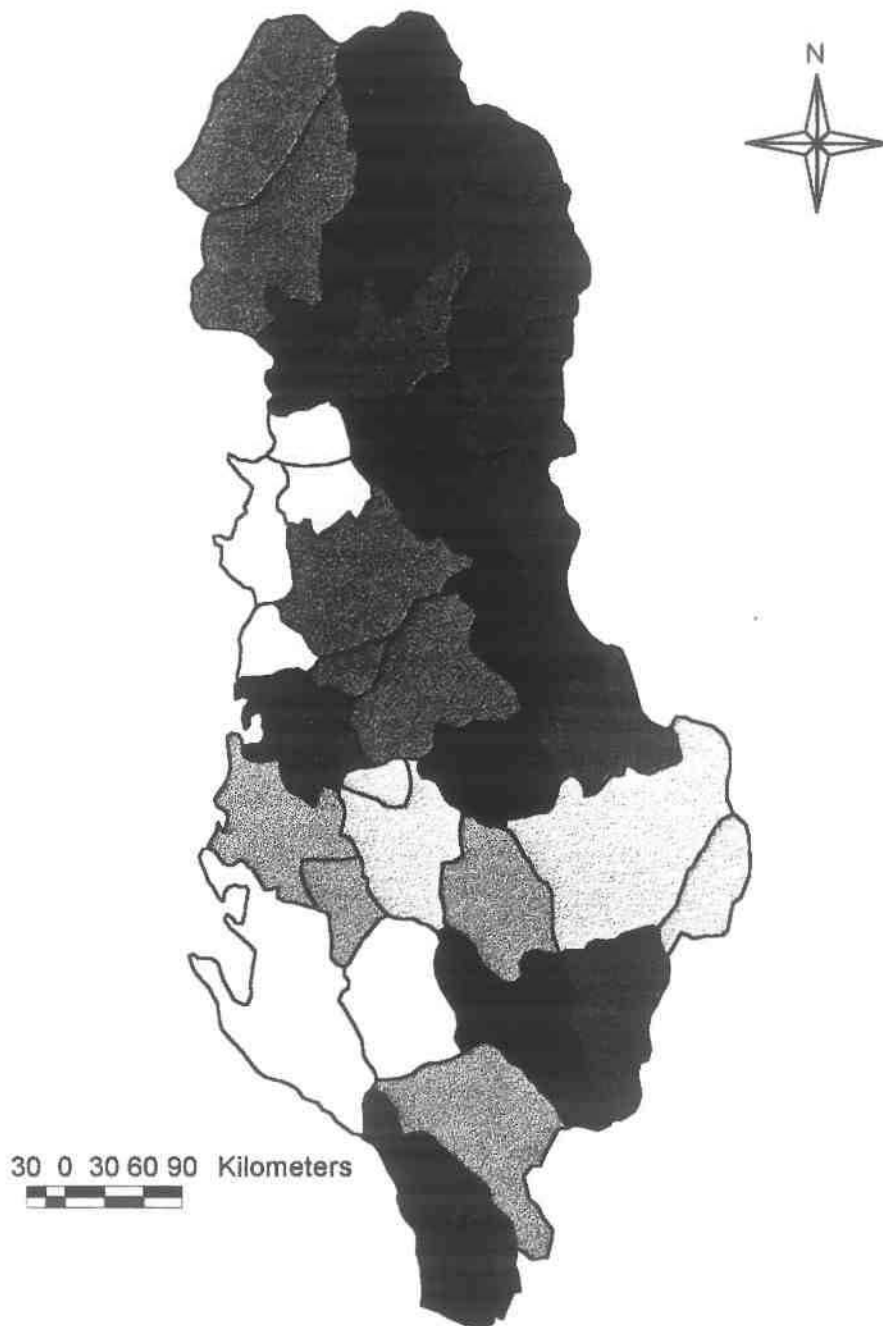
ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

□	19.7 - 34.8
▨	34.8 - 36.7
▩	36.7 - 43.1
■	43.1 - 47.5
■	47.5 - 52.4
■	52.4 - 55.8
■	55.8 - 59.9
■	59.9 - 66.4

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΥΞΗΣΗΣ ΠΟΣΟΣΤΟΥ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

	4 - 8
	9 - 10
	11
	12 - 19
	20 - 26
	27 - 35
	36 - 39
	40 - 85

2.2.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ

Στην προσπάθεια να μελετηθεί η επιχειρηματική δραστηριότητα στη βάση του κάθε νομού της χώρας, αποφασίσθηκε να χρησιμοποιηθούν στοιχεία και δείκτες όπως ο αριθμός συνολικών επιχειρήσεων, ο αριθμός ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων, ο αριθμός εργαζομένων στις ιδιωτικοποιημένες επιχειρήσεις και οι ξένες και εγχώριες επενδύσεις. Αυτό όμως κατέσται αδύνατο αφού, όπως προαναφέρθηκε, δεν υπήρξε δυνατή η πρόσβαση στις πηγές των πρωτογενών στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας της Αλβανίας, εξαιτίας της καταστροφής αυτών κατά την διάρκεια της εξέγερσης του περασμένου Μαΐου. Τελικά, ο μόνος διαθέσιμος προς επεξεργασία δείκτης είναι αυτός του αριθμού των επιχειρήσεων ανά 1000 κατοίκους.

Έτσι, η μελέτη της επιχειρηματικής δραστηριότητας πραγματοποιήθηκε με βάση τον δείκτη του αριθμού επιχειρήσεων ανά χιλίους κατοίκους, ο οποίος αποτελεί αρκετά ενδεικτικό τρόπο μέτρησης της οικονομικής δραστηριότητας και άρα του επιπέδου της οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής. Η γεωγραφική κατανομή του δείκτη του αριθμού των επιχειρήσεων ανά χιλίους κατοίκους στην περίπτωση της Αλβανίας έχει της εξής δομή: υψηλές τιμές του δείκτη συναντώνται στο κεντρικό τμήμα της χώρας, δηλαδή στους νομούς του Δυρραχίου, των Τιράνων και κάποιους περιμετρικά αυτών όπως η Κρυζε, η Lushnje, και το Elbasan καθώς και στο νότιο, στους νομούς του Αργυροκάστρου, της Αυλώνας, των Αγ. Σαράντα, του Permet, του Τεπελενίου και της Κολοιζε (**Χάρτης 2.2.3**).

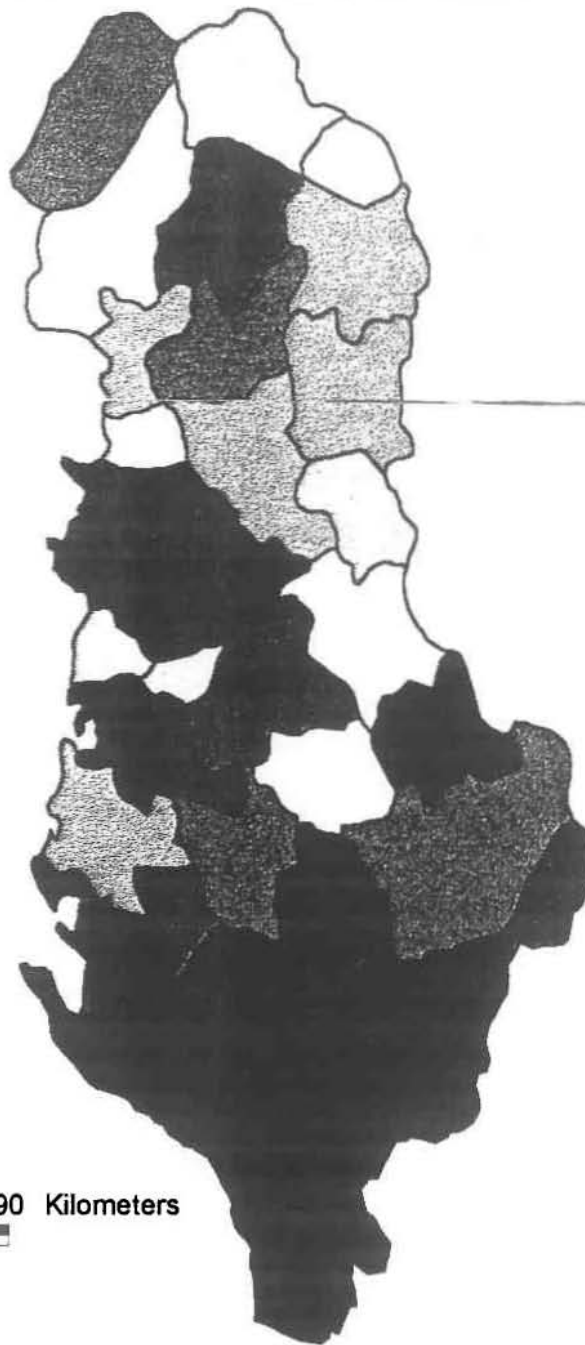
Αντίθετα, το υπόλοιπο κεντρικό και βόρειο τμήμα της χώρας χαρακτηρίζεται από χαμηλές τιμές του δείκτη επιχειρηματικής δραστηριότητας (ενδεικτικά αναφέρονται οι νομοί Devoll, Korce, Mallakaster, Gramsh, Librazhd, Bulqize, Kukesi, Has και Shkoder). Μέση τιμή του δείκτη οικονομικής δραστηριότητας

παρουσιάζουν οι νομοί Puke, Elbasan, Kucove, Pogradec, Mallakaster, Skrapar και Devoll. Ο πρώτος βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της χώρας και οι υπόλοιποι διασκορπισμένοι στο νότιο (Χάρτης 2.2.3).

Γενικά το ορεινό τμήμα της χώρας χαρακτηρίζεται ως μη οικονομικά δραστηριοποιημένο, σε αντίθεση βέβαια με τις πεδινές περιοχές και ιδιαίτερα τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Αυτό βέβαια εξηγείται θεωρητικά αφού ως γνωστό το κεφάλαιο και γενικότερα οι επενδύσεις ακολουθούν μια επιλεκτική χωροταξική κατανομή, η οποία επηρεάζεται από παράγοντες όπως η μητροπολιτική συγκέντρωση, η ύπαρξη τεχνικής, μεταφορικής και τηλεπικοινωνιακής υποδομής, η διαθεσιμότητα εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού και τέλος η δημιουργία και λειτουργία θετικών οικονομικών κλίμακας και χωροθέτησης λειτουργιών (η συνύπαρξη δηλαδή, υποστηρικτικών προς την παραγωγική διαδικασία και ενισχυτικών της μεγέθυνσης της κλίμακας παραγωγής, λειτουργιών).

Χαρακτηριστικό είναι ότι, επίσης στο νότιο τμήμα της χώρας η επιχειρηματική οικονομική δραστηριότητα παρουσιάζει ιδιαίτερα υψηλά ποσοστά. Αυτό εξηγείται λόγω της ύπαρξης ελληνικού νομικού πλαισίου, το οποίο θεσμοθετεί αναπτυξιακά κίνητρα για την εγκατάσταση και λειτουργία στην περιοχή ελληνικών επιχειρήσεων. Τα κίνητρα αυτά παρέχουν νομικές διευκολύνσεις και φοροαπαλλαγές στους επιχειρηματίες. Άλλωστε, επισημάνθηκε και στο πρώτο κεφάλαιο κατά την μελέτη της χωρικής κατανομής των ελληνικών επιχειρήσεων στην Αλβανία, ότι οι έλληνες επιχειρηματίες παρουσιάζουν μια εντατικοποίηση της επενδυτικής τους δραστηριότητας στο νότιο τμήμα της Αλβανίας λόγω των ομοεθνών δεσμών με την περιοχή, της γεωγραφικής εγγύτητας και γεινίασης με την Ελλάδα (το μεταφορικό κόστος αποτελεί σημαντικό παράγοντα προσδιορισμού χωροθέτησης μιας επιχείρησης) και της ύπαρξης κατάλληλου επενδυτικού θεμικού πλαισίου.

ΧΑΡΤΗΣ 2.2.3: ΧΩΡΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΕΙΚΤΗ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΑΝΑ 1000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟ 1996

30 0 30 60 90 Kilometers

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΕΠΙΧ/ΣΕΩΝ ΑΝΑ 1000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

	5.56 - 8.09
	8.09 - 9.23
	9.23 - 12.55
	12.55 - 13.95
	13.95 - 15.16
	15.16 - 22.66
	22.66 - 26.89
	26.89 - 41.02

2.3 ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ

Η μελέτη του επιπέδου ποιότητας ζωής περιλαμβάνει την εξέταση κοινωνικών δεικτών (δείκτες ευημερίας) και τεχνικών δεικτών (δείκτες τεχνικής υποδομής), με κυριότερους τους:

α) δείκτες ευημερίας

- αριθμός τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 1000 κατοίκους,
- αριθμός ιδιωτικών αυτοκινήτων ανά 1000 κατοίκους,
- αριθμός συσκευών τηλεόρασης ανά 1000 κατοίκους,
- αριθμός νοσοκομειακών κλινών ανά 1000 κατοίκους,
- κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας.

β) δείκτες τεχνικής υποδομής

- συνολική έκταση οδικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο,
- συνολική έκταση ασφαλτοστρωμένου οδικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο
- συνολική έκταση σιδηροδρομικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο.

Υψηλές τιμές των δεικτών αυτών συνεπάγεται υψηλό επίπεδο ποιότητας ζωής και αντίστροφα.

2.3.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

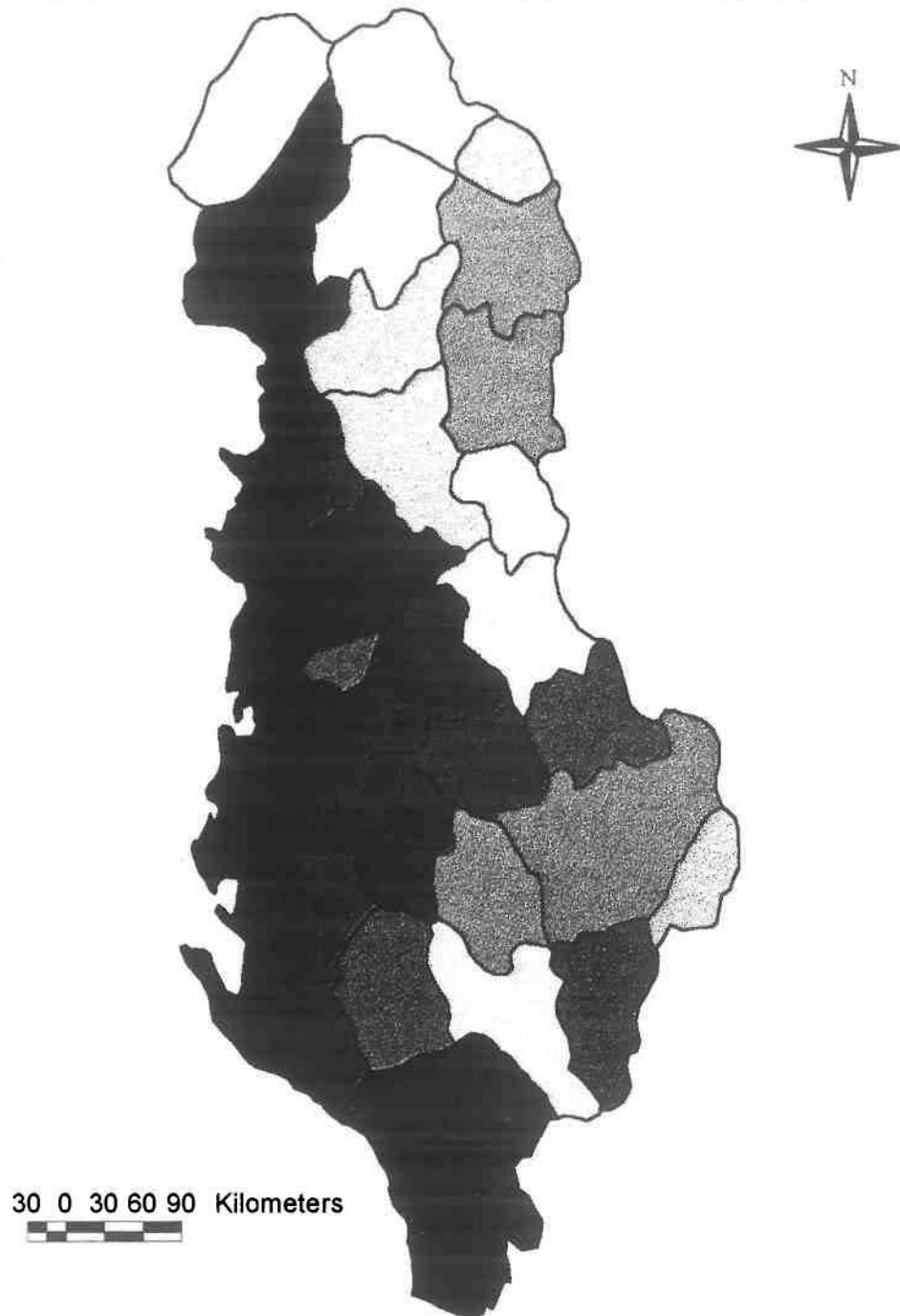
Σε ότι αφορά την χωρική κατανομή των υποδομών από τους προαναφερόμενους δείκτες που επιχειρήθηκε να εξεταστούν, εξαιτίας της γνωστής αδυναμίας πρόσβασης στις πηγές των πρωτογενών στοιχείων της Στατιστικής Υπηρεσίας της Αλβανίας, μελετήθηκε μόνο ένας: το ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Από τα στοιχεία που βρέθηκαν, δεν κατέσται δυνατό ο παραπάνω δείκτης, να χαρακτηριστεί ούτε δείκτης συνολικής έκτασης ασφαλτοστρωμένου οδικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, ούτε ποσοστό ασφαλτοστρωμένου οδικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, γιατί απλά στάλθηκε ένα απόλυτο, για κάθε νομό,

νούμερο χωρίς παραιτέρω εξηγήσεις. Γι αυτό στην συγκεκριμένη περίπτωση δεν θα ληφθεί υπόψη η απόλυτη τιμή του δείκτη αλλά θα εξεταστεί η συγκριτική διαπεριφερειακή κατανομή του.

Η χαρτογραφική απεικόνιση του δείκτη "επάρκειας του οδικού δικτύου", στην προκειμένη περίπτωση της Αλβανίας, επιβεβαιώνει την δομή της χωρικής κατανομής της τεχνικής υποδομής: υψηλές δηλαδή τιμές του δείκτη σε μεγάλα αστικά και οικονομικά ανεπτυγμένα κέντρα και χαμηλές τιμές του δείκτη σε μικρά αστικά κέντρα και περιοχές με ιδιαίτερα έντονη γεωμορφολογία (**Χάρτης 2.3.1**).

Γεωγραφικά, οι παραπάνω διαπιστώσεις συνεπάγονται την ύπαρξη υψηλότερου ποσοστού οδικού δικτύου στις δυτικές παράκτιες περιοχές της χώρας καθώς και σε ορισμένα κατά τόπους σημαντικά αστικά κέντρα (Τίρανα, Δέλβινο, Σκόδρα) και χαμηλές τιμές του δείκτη "επάρκειας του οδικού δικτύου" στο σύνολο της έκτασης του έντονου νεωμορφολογικού αναγλύφου της χώρας (κατά μήκος δηλαδή ολόκληρου του ανατολικού ιδιαίτερα ορεινού τμήματος της χώρας, το οποίο αποτελείται από τους νομούς Tiroje, Has, Kukesi, Puke, Mirdite, Diber, Mat, Bulqize, Librazhd, Pogradec, Korce, Devoll, Skrapar, Tepelene, Permet και Kolomje) (**Χάρτης 2.3.1**).

Η τεχνική υποδομή όμως αποτελεί σημαντικό αναπτυξιακό παράγοντα, αφού αποτελεί ένα σημαντικό παράγοντα προσέλκυσης οικονομικών δραστηριοτήτων, ενώ η επαρκής ύπαρξή της ενδυναμώνει την αποδοτική και ορθολογική λειτουργία τους. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, η απουσία της, να λειτουργεί ανασταλτικά ως προς την δυνατότητα ορισμένων περιοχών για πολιτιστική ανάπτυξη και οικονομική πρόοδο.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΕΙΚΤΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

	0.4 - 0.6
	0.6 - 0.8
	0.8 - 1
	1 - 2.1
	2.1 - 3.2
	3.2 - 4
	4 - 5.1
	5.1 - 22

2.3.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

Τέλος, σε ότι αφορά την χωρική κατανομή της ευημερίας, η μελέτη της πραγματοποιήθηκε με την βοήθεια του δείκτη: ο αριθμός των τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 1000 κατοίκους, ο οποίος αποτελεί τον μοναδικό διαθέσιμο δείκτη αυτής της κατηγορίας.

Η χαρτογραφική απεικόνιση του δείκτη του αριθμού των τηλεφωνικών συνδέσεων ανά χιλίους κατοίκους, όπως και η αντίστοιχη του δείκτη της συνολικής έκτασης του ασφαλτοστρωμένου οδικού δικτύου ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, στην περίπτωση της Αλβανίας επιβεβαιώνει την δομή της χωρικής κατανομής των δεικτών ευημερίας ή ποιότητας ζωής: υψηλές δηλαδή τιμές του δείκτη σε μεγάλα αστικά και οικονομικά ανεπτυγμένα κέντρα και χαμηλές τιμές του δείκτη σε μικρά αστικά κέντρα και περιοχές με ιδιαίτερα έντονη γεωμορφολογία.

Ο δείκτης των τηλεφωνικών συνδέσεων ανά 1000 κατοίκους συγκαταλέγεται στην κατηγορία δεικτών μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης μιας περιοχής, αφού η έντονη οικονομική δραστηριότητα απαιτεί υψηλό ποσοστό παροχής τηλεπικοινωνικής και γενικά άυλης υποδομής. Λαμβάνοντας υπόψη πως, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, η εντατικοποίηση της οικονομικής δραστηριότητας συνδυάζεται με την ύπαρξη ιδιαίτερης οικιστικής ανάπτυξης τα συμπεράσματα που πηγάζουν από τον **Χάρτη 2.3.2** θεωρούνται αναμενόμενα.

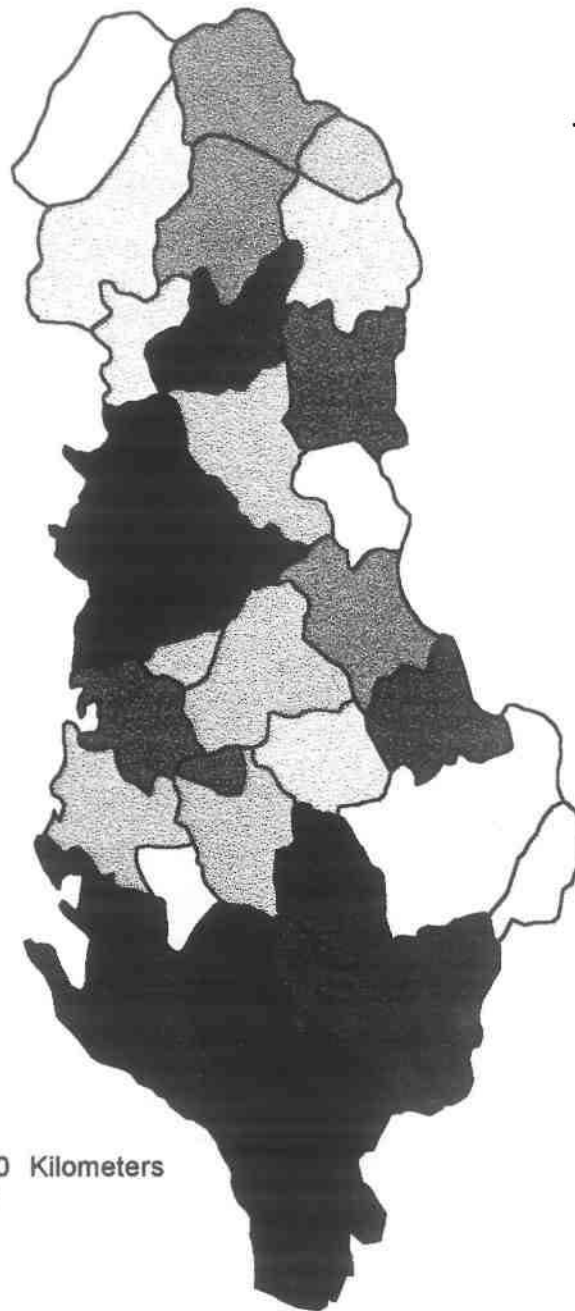
Στην συγκεκριμένη περίπτωση υψηλές τιμές του δείκτη εντοπίζονται στο κέντρο της χώρας, στους νομούς Lac, Kruje, Tirane, Durres και Kavaje καθώς και στο νότιο τμήμα της, στους νομούς Skrapar, Permet, Kolonje, Αργυροκάστρου, Δέλβινου, Αγ. Σαράντα, Αυλώνας και Τεπελενίου, οι πρωτεύουσες των οποίων αποτελούν τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας (**Χάρτης 2.3.2**).

Μικρές τιμές του δείκτη επιχειρηματικής δραστηριότητας παρουσιάζουν οι νομοί Gramsh, Librazhd, Bulqize, Diber, Mat, Mirdite, Lezhe, Skhoder, M:Madhe, Tiroje και Has, οι οποίοι βρίσκονται στο ανατολικό και βόρειο τμήμα της χώρας (**Χάρτης 2.3.2**). Έτσι νενικά δύναται να διατυπωθεί ότι, οι υψηλές τιμές του δείκτη εντοπίζονται στην δυτικοκεντρική και νότια πλευρά της χώρας ενώ οι χαμηλές στο ανατολικό και βόρειο τμήμα της.

Αναφορικά όμως με την παραπάνω θεωρία εντοπίζεται μια αντίφαση: η ύπαρξη υψηλών τιμών του δείκτη στο νότιο ορεινό τμήμα της χώρας, σε νομούς στους οποίους δεν υπάρχουν ιδιαίτερα μεγάλα αστικά και οικονομικά κέντρα. Αυτή εξηγείται με την συνεπίδραση δύο παραγόντων:

1. της ύπαρξης της ελληνικής μειονότητας στη συγκεκριμένη περιοχή, η οποία έχει αυξημένες απαιτήσεις για συχνή τηλεφωνική επικοινωνία με την Ελλάδα και
2. της ιδιόμορφης κατάστασης που έχει διαμορφωθεί, εξαιτίας της έντονης μεταναστευτικής κίνησης που παρουσιάζει ολόκληρη η νότιος περιφέρεια της Αλβανίας προς την Ελλάδα, γεγονός που συνεπάγεται την αύξηση του αριθμού των τηλεφωνικών συνδέσεων με σκοπό την κάλυψη της αυξημένης ζήτησης για τηλεφωνική επικοινωνία των κατοίκων της περιοχής, με τους εργαζόμενους συγγενείς τους στην Ελλάδα.

ΧΑΡΤΗΣ 2.3.2: ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΩΝ ΣΥΝΔΕΣΕΩΝ
ΑΝΑ 1000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΟ ΕΤΟΣ 1996

30 0 30 60 90 Kilometers

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗΣ
ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ

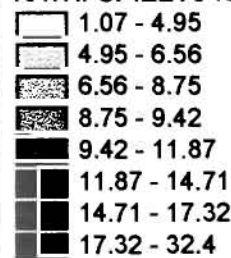
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: κ. Γ. ΠΕΤΡΑΚΟΣ

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: ΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΑΝΘΟΥΛΑ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΈΤΟΣ 1996-97

ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΑΡΙΘΜΟΥ ΤΗΛΕΦΩΝΩΝ/1000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε μπορεί να εξαχθεί το συμπέρασμα ότι, με την μετάβαση στο καινούργιο πολιτικό και οικονομικό σύστημα οι περιφερειακές ανισότητες της Αλβανίας οξύνθηκαν. Κατά την διάρκεια του κομμουνιστικού καθεστώτος η αναπτυξιακή διαδικασία συντελούνταν ομοιόμορφα στο σύνολο των νομών της χώρας. Η αλβανική επικράτεια διατηρούσε ένα σταθερό επίπεδο ευημερίας, το οποίο δεν χαρακτηριζόταν από σημαντικές χωρικές μεταβολές* οι διακυμάνσεις των επιπέδων ευημερίας μεταξύ των νομών της χώρας ήταν ιδιαίτερα μικρές.

Τα μεγάλα ποσοστά απασχόλησης του δευτερογενούς τομέα αποτελούσαν το κύριο χαρακτηριστικό της παραγωγικής διάρθρωσης, τα ποσοστά της ανεργίας ήταν πολύ χαμηλά, τα επίπεδα των υποδομών ήταν αρκετά υποβαθμισμένα ενώ ο πληθυσμός διατηρούνταν σε σταθερούς αυξητικούς ρυθμούς. Η διαθεσιμότητα των παραγωγικών πόρων και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του κάθε νομού ήταν ουδέτερα, ενώ η παραιτέρω αξιοποίηση τους, από το κεντρικό σύστημα εφαρμογής των πολιτικών ανάπτυξης της χώρας, αδιάφορη.

Με την αλλαγή όμως του πολιτικού και παραγωγικού συστήματος, η χωρική κατανομή και περιφερειακή διάρθρωση των παραγωγικών πόρων, των φυσικών χαρακτηριστικών και των πολιτισμικών γνωρισμάτων, αρχίζει να διαδραματίζει κάποιο ρόλο στην διαμόρφωση του επιπέδου ανάπτυξης και της οικονομικής και κοινωνικής προόδου κάθε αλβανικού νομού. Η ύπαρξη ιδιαίτερων γεωγραφικών γνωρισμάτων (ακτών, λιμνών, ορεινών όγκων, λιμανιών) καθώς και χαρακτηριστικών γνωρισμάτων (γεωγραφική εγγύτητα σε μεγάλα αστικά κέντρα και χωρική γειτνίαση με την Ελλάδα) είναι σημαντικά σε ότι αφορά την οικονομική ανάπτυξή τους. Αυτό σημαίνει ότι η προοπτική και το επίπεδο ανάπτυξης που παρουσιάζει κάθε νομός επηρεάζεται, κατά ένα μικρό

βέβαια ποσοστό, ανάλογα από την ύπαρξη και τον βαθμό έντασης των παραπάνω χαρακτηριστικών στον καθένα τους.

Αναφορικά με την όλη μελέτη και σχετικά με τα συμπεράσματα που διατυπώθηκαν παραπάνω, η Αλβανία χαρακτηρίζεται από την εξής ύπαρξη αξόνων ανάπτυξης: η δυτική περιφέρεια της χώρας και η περιφέρεια των Τιράνων, εμπεριέχει κάποιες τάσεις δυναμικότητας και αναδεικνύει μια προοπτική ανάπτυξης. Η περιοχή παρουσιάζει μικρότερα σχετικά ποσοστά ανεργίας, η πλειονότητα των νομών της εκτιμά θετικούς ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού, χαρακτηρίζεται από υψηλούς σχετικά δείκτες τεχνικής και κοινωνικής υποδομής και επιδειχνει πιο έντονη, σε σχέση με τις υπόλοιπες περιοχές, οικονομική δραστηριότητα.

Η περιοχή αυτή παρουσιάζει την μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και περιλαμβάνει τα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας: τα Τίρανα με πληθυσμό 244.000 κατοίκους και το Δυρράχιο με 85.000 κατοίκους, το οποίο είναι και το μεγαλύτερο λιμάνι της Αλβανίας αφού διαχειρίζεται το 90% της διεθνούς εμπορευματικής και επιβατικής κίνησης και προσφέρει τακτικές υπηρεσίες διαπεραίωσης των παραπάνω με την Ιταλία.

Επίσης, στην εν λόγω περιοχή υπάρχει το μοναδικό διεθνές αεροδρόμιο της Αλβανίας, το Rinas, ενώ σε αυτή περικλείεται και η τομή δύο κύριων οδικών αξόνων που την συνδέει Βόρεια με το Μαυροβούνιο, Νότια με την Ελλάδα και διαμέσω του Ελμπασάν με την Π.Γ.Δ.Μ. και την Βουλγαρία. Στην περιοχή πρόκειται να δαπανηθούν τα επόμενα τρία με τέσσερα χρόνια περίπου 140 million USD για την δημιουργία υποδομών. Αυτό συνεπάγεται την βελτίωση των τηλεπικοινωνιών, της ηλεκτροδότησης και του συστήματος ύδρευσης, η σημερινή κακή κατάσταση των οποίων αποτελεί σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα στην προσπάθεια προσέλκυσης ξένων επενδύσεων.

Η περιοχή αποτελεί ήδη το εμπορικό και βιομηχανικό κέντρο της χώρας. Περίπου το ένα τρίτο των ιδιωτικών επιχειρήσεων (12.000), οι οποίες απασχολούν 27.000 εργαζομένους και το 22% των κρατικών επιχειρήσεων (270) με 36.000 απασχολούμενους είναι χωροθετημένες σε αυτή την περιοχή, στην οποία έχει έως τώρα υλοποιηθεί το 60% των ξένων επενδύσεων.

Κάποια επίσης δυναμικότητα και τάσεις ανάπτυξης εμφανίζει η νότιος περιφέρεια της Αλβανίας, με εξαίρεση κάποιες περιοχές όπως αυτή του Αργυροκάστρου (η οποία εμφανίζει μεγαλύτερο βαθμό δυσκολίας προσαρμογής στα νέα οικονομικά δεδομένα της χώρας, κυρίως εξαιτίας της έντονης μεταναστευτικής κίνησης και του έντονου γεωμορφολογικού του αναγλύφου). Το 30% του συνόλου των επενδεδυμένων κεφαλαίων στη χώρα και το 70% των ελληνικών επενδύσεων πραγματοποιείται στην συγκεκριμένη περιοχή ενώ το 67% των ελληνικών επιχειρήσεων δραστηριοποιείται σε αυτή.

Επίσης, στα όρια της περιοχής εμπεριέχεται ένα από τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, η Κορυτσά με 65.300 κατοίκους. Τέλος, το σημαντικότερο πλεονέκτημα της περιοχής αποτελεί η γεωγραφική γεινίαση με την Ελλάδα, από την οποία επωφελείται, λόγω της ύπαρξης ελληνικού νομικού πλαισίου, το οποίο θεσμοθετεί αναπτυξιακά, νομικών διευκολύνσεων και φοροαπαλλαγών, κίνητρα για την εγκατάσταση και λειτουργία στην περιοχή ελληνικών επιχειρήσεων.

Από τα παραπάνω συμπεραίνεται ότι υπήρξαν κάποιες περιοχές η πεδινή δυτική, κατά μήκος της Αδριατικής, περιοχή και ένα μέρος της νοτίου Αλβανίας, στις οποίες οι επιπτώσεις της αλλαγής του πολιτικού συστήματος της χώρας και της μετάβασης στην οικονομία της ελεύθερης αγοράς δεν ήταν τόσο έντονες.

Αντίθετα, η κεντρική ορεινή, η βόρειος και η ανατολική περιφέρεια της Αλβανίας αποτελούν τις περιοχές στις οποίες η πολιτική και οικονομική αλλαγή είχε οξύτερες αρνητικές συνέπειες. Οι περιοχές αυτές εμφανίζουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας (αδυνατούν να δημιουργήσουν νέες θέσεις, εργασίας προκειμένου να διοχετεύσουν το εργατικό τους δυναμικό), σημειώνουν ρυθμούς μείωσης του πληθυσμούς τους, οι υποδομές τους είναι πολύ χαμηλών προδιαγραφών ενώ συγχρόνως στερούνται οικονομικής επιχειρηματικής δραστηριοποίησης.

Τις κύριες οικονομικές τους πηγές αποτελούν η κτηνοτροφία, τα εμβάσματα των μεταναστών και τα επιδόματα που εισρέουν από το κράτος. Η μεταλλευτική βιομηχανία προσφέρει περιορισμένες ευκαιρίες για προσοδοφόρα απασχόληση καθώς οι δραστηριότητες είναι σποραδικές, διασκορπισμένες και δύσκολο να μετατραπούν σε εντάσεως κεφαλαίου. Η μετανάστευση, κυρίως προς τα αστικά κέντρα της κεντρικής Αλβανίας, θα συνεχίσει να συρρικνώνει περιοχές όπως Kukës και Ruka, οι οποίες όπως προαναφέρθηκε έχουν ήδη χάσει ένα μεγάλο ποσοστό του ενεργού τους δυναμικού. Τα χαρακτηριστικά αυτά συνηγορούν σε ένα υποβαθμισμένο επίπεδο ποιότητας ζωής.

Εν κατακλείδι, η Αλβανία χαρακτηρίζεται από την εξής ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων: ένας κάθετος άξονας (που περιλαμβάνει τα Τίρανα και τους νομούς κατά μήκος της Αδριατικής Θάλασσας) και ορισμένες περιοχές στη νότιο περιφέρεια, που παρουσιάζουν κάποιες προοπτικές οικονομικής προόδου και όλη η υπόλοιπη χώρα, η οποία παρουσιάζει δραματικά επίπεδα οικονομικής αποδιοργάνωσης και υπανάπτυξης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ	146
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	146
2.1 ΒΑΣΙΚΟΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ.....	146
2.1.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΕΠΙΠΕΔΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ, ΠΥΚΝΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ.....	146
2.1.2 ΑΣΤΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ-ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΟΥ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ.....	149
2.2 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ.....	158
2.2.1 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.....	158
2.2.2 Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ.....	170
ΧΑΡΤΗΣ 2.2.2β <i>Ανεργία 94</i>	176
ΧΑΡΤΗΣ 2.2.2γ <i>Δ Ανεργία</i>	177
2.2.3 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ.....	178
2.3 ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ.....	181
2.3.1 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΥΠΟΔΟΜΩΝ.....	181
2.3.2 ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ.....	184
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	187

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με τον όρο οικονομικό μετασχηματισμό εννοείται η μεταβολή του οικονομικού συστήματος μιας χώρας και η μετάβασή της από το κομμουνιστικό καθεστώς και το σοσιαλιστικό σύστημα παραγωγής στον καπιταλισμό και στους θεσμούς της ελεύθερης οικονομίας. Αυτό σημαίνει, ότι κατά την διάρκεια του οικονομικού μετασχηματισμού συντελούνται όλες οι απαραίτητες αλλαγές προκειμένου να επιτευχθεί η μετάβαση από το σύστημα της κεντρικά κατευθυνόμενης οικονομίας στο σύστημα της ελεύθερης αγοράς, όπου ο ελεύθερος ανταγωνισμός παίζει καθοριστικό ρόλο στην διάρθρωση του παραγωγικού συστήματος και οι εισροές των ξένων επενδύσεων επηρεάζουν το επίπεδο ανάπτυξης συγκεκριμένων χωρικών επιπέδων.

Με την ποσοτικοποίηση του οικονομικού μετασχηματισμού επιχειρείται να προσδιορισθούν οι καθοριστικοί, για την μετάβαση της αλβανικής οικονομίας στο νέο παραγωγικό σύστημα, παράγοντες, να επισημανθούν τα καινούργια του χαρακτηριστικά, να διαπιστωθούν τα σημεία στα οποία υστερεί και μειονεκτεί και τέλος να καθορισθούν τα νέα στοιχεία που αυξάνουν την παραγωγικότητα της οικονομίας και πάνω στα οποία μπορεί να στηριχθεί η μελλοντική οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Η ποσοτικοποίηση του οικονομικού μετασχηματισμού θα πραγματοποιηθεί με την χρησιμοποίηση και εφαρμογή τριών μαθηματικών εργαλείων: της διαδικασίας της παλινδρόμησης, του δείκτη σύγκλισης σ / \bar{x} και της μεθόδου *BARRO & SALAI - I - MARTIN*.

3.1 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ: ΜΙΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ

Στην συγκεκριμένη ενότητα επιχειρείται να διαπιστωθεί εάν και κατά πόσο το επίπεδο ανάπτυξης των γεωγραφικών επιπέδων των νομών της Αλβανίας, επηρεάζεται και εξαρτάται από γεωγραφικούς και μορφολογικούς παράγοντες. Η ανάπτυξή τους μετράται με το επίπεδο του ΑΕΠ, ενώ τα γεωμορφολογικά χαρακτηριστικά με την απόσταση από το μεγαλύτερο αστικό και οικονομικό κέντρο της (την εθνική πρωτεύουσά της), το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και το μέσο υψόμετρο κάθε νομού. Η διαδικασία που εφαρμόστηκε για την διερεύνηση της παραπάνω σχέσης είναι αυτή της παλινδρόμησης, η οποία αποτελεί τον πιο χαρακτηριστικό, ενδεδειγμένο και αποτελεσματικό τρόπο υλοποίησης αυτού του στόχου.

Η εκτίμηση έγινε με την μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων. Στον **Πίνακα 3.1** αναγράφονται τα στατιστικά αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης, η οποία έλαβε χώρα θέτοντας ως εξαρτημένη μεταβλητή τον δείκτη κοινωνικού προϊόντος ανά κάτοικο το 1990 και ως ανεξάρτητες μεταβλητές i) την απόσταση από τα Τίρανα, ii) το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα το 1990 και iii) το μέσο υψόμετρο κάθε νομού. Όπως αναδείχνουν και τα αποτελέσματα οι δύο από τις τρεις ανεξάρτητες μεταβλητές εκτιμήθηκαν στατιστικά σημαντικές, γεγονός που σημαίνει ότι πράγματι το επίπεδο του κοινωνικού προϊόντος μιας περιοχής επηρεάζεται σημαντικά από δύο από τους προαναφερόμενους παράγοντες, το μέσο υψόμετρο του και την απόσταση του από τα Τίρανα.

Πιο συγκεκριμένα παρουσιάζει αρνητική αλληλεξάρτηση με την απόσταση από τα Τίρανα, γεγονός που σημαίνει ότι μειώνεται με την απομάκρυνση από αυτά. Οι πιο απομακρυσμένοι δηλαδή νομοί από την πρωτεύουσα της χώρας είναι οι λιγότερο παραγωγικοί. Επίσης αρνητική αλληλεξάρτηση παρουσιάζει με το μέσο υψόμετρο κάθε νομού. Ελλατώνεται με την αύξηση του μέσου

υψομέτρου, όσο ορεινότερος δηλαδή είναι ο νομός τόσο μειώνεται η παραγωγική του δύναμη. Αυτό σημαίνει ότι οι πιο ορεινοί νομοί συμμετέχουν λιγότερο στην σύνθεση του ΑΕΠ της χώρας. Αντίθετα το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα δεν επηρεάζει καθόλου την παραγωγική δύναμη μιας περιοχής, αφού ο μεταξύ τους συντελεστής δεν είναι στατιστικά σημαντικός.

Σε ότι αφορά το 1994 λόγω της έλλειψης στατιστικών στοιχείων παραγωγής κοινωνικού προϊόντος χρησιμοποιήθηκε ενδεικτικά η παραγωγή του αγροτικού προϊόντος. Αναφισβήτητα, το κοινωνικό προϊόν δεν δύναται στις στατιστικές μελέτες να αντικατασταθεί από το αγροτικό, εξαιτίας της εγγενούς αδυναμίας του για παροχή ολοκληρωμένης άποψης για την οικονομία μιας χώρας.

Ούτε στην συγκεκριμένη περίπτωση επιχειρείται κάτι τέτοιο, απλά μελετάται η παραγωγή του αγροτικού προϊόντος με σκοπό να δημιουργηθεί μια ενδεικτική άποψη του επιπέδου παραγωγικότητας κάθε νομού της χώρας. Εκτελέσθηκε έτσι η διαδικασία της παλινδρόμησης, θέτοντας ως εξαρτημένη μεταβλητή τον δείκτη του αγροτικού προϊόντος ανά κάτοικο το 1994 και ως ανεξάρτητες i) την απόσταση από τα Τίρανα, ii) το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα το 1994 και iii) το μέσο υψόμετρο κάθε νομού.

Όπως προκύπτει από τα αποτελέσματα της διαδικασίας μόνο μία από τις τρεις ανεξάρτητες μεταβλητές εκτιμήθηκε στατιστικά σημαντική, γεγονός που σημαίνει ότι το επίπεδο του αγροτικού προϊόντος μιας περιοχής δεν επηρεάζεται από τους μελετώμενους παράγοντες. Πιο συγκεκριμένα, επηρεάζεται αρνητικά από το μέσο υψόμετρο κάθε νομού, μειώνεται δηλαδή με την αύξηση του μέσου υψομέτρου. Αυτό σημαίνει ότι οι ορεινοί νομοί παράγουν μικρότερες ποσότητες αγροτικού προϊόντος. Χαρακτηριστικό είναι ότι το ύψος της αγροτικής παραγωγής δεν εξαρτάται από το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα* αυτό σημαίνει ότι η αγροτική παραγωγή πλέον δεν εξαρτάται από την ένταση της εργασίας αλλά κατά πάσα πιθανότητα από από

την ένταση του κεφαλαίου καθώς και την χρησιμοποιούμενη τεχνολογία. Τέλος, η μηδενική επίδραση της πόλης των Τιράνων αποτελεί επίσης ένα αξιοσημείωτο γεγονός, αφού αποτελεί το σημαντικότερο αστικό και οικονομικό κέντρο της χώρας.

Συγκρίνοντας τα αποτελέσματα των δύο περιπτώσεων εφαρμογής της παραπάνω διαδικασίας καθώς και τα συμπεράσματα που διεξήχθησαν, προκύπτουν οι εξής διαπιστώσεις:

- Το 1990 η παραγωγική ικανότητα κάθε νομού επηρεάζεται σημαντικά από τα γεωμορφολογικά του χαρακτηριστικά καθώς και από τα εν' δυνάμει πλεονεκτήματα που προσφέρει η γεινίαση στο πιο μεγάλο αστικό και οικονομικό κέντρο της χώρας, ενώ δεν εξαρτάται από το ποσοστό του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στον πρωτογενή τομέα.
- Αντίθετα, το 1994 η παραγωγική ικανότητα κάθε νομού επηρεάζεται σημαντικά μόνο από τα γεωμορφολογικά του χαρακτηριστικά και όχι από τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η γεινίαση στο πιο μεγάλο αστικό και οικονομικό κέντρο της χώρας καθώς και του ποσοστού του εργατικού δυναμικού που απασχολείται στον πρωτογενή τομέα.
- Τόσο το 1990 όσο και το 1994 το παραγωγικό επίπεδο διατηρεί σχέση αντίστροφης αλληλεξάρτησης με το μέσο υψόμετρο του, δηλαδή οι πιο ορεινοί δηλαδή νομοί συμμετέχουν λιγότερο στην σύνθεση του ΑΕΠ (ή αντίστοιχα του αγροτικού προϊόντος) της χώρας.
- Η απόσταση από τα Τίρανα ενώ το 1990 διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην διαμόρφωση του περιφερειακού ΑΕΠ, το 1994 ο δορυφορικός ρόλος και η τάση πόλωσης που εμπεριέχουν τα Τίρανα εκμηδενίζεται με αποτέλεσμα να μην επηρεάζουν πλέον το επίπεδο του ΑΕΠ κάθε νομού ανάλογα με τη γεινίαση ή την απομάκρυνση του από αυτά. Το γεγονός

αυτό κρίνεται ιδιαίτερα σημαντικό, αφού συνεπάγεται την προοπτική ύπαρξης α) κάποιων άλλων παραγόντων που ίσως να μην ακολουθούν το πρότυπο της άμεσης εξάρτησης της περιφέρειας από το κέντρο και β) κάποιων δυνατοτήτων και ικανότητα αυτοδύναμης ανάπτυξης κάθε νομού.

- Χαρακτηριστικό είναι ότι ούτε το 1990 ούτε και το 1994 το παραγωγικό επίπεδο του κάθε νομού εξαρτώταν από την αύξηση του ποσοστού της απασχόλησης του πρωτογενούς τομέα. Αυτό σημαίνει ότι στην Αλβανία (οποιοδήποτε και αν ήταν το επίπεδο ανάπτυξης της και το παραγωγικό της σύστημα), η παραγωγική δύναμη ενός νομού ποτέ δεν εξαρτήθηκε από το πόσο αγροτικός αυτός είναι.

Αυτό εξηγείται α) για το 1990, από το γεγονός ότι η παραγωγή στηριζόταν σχεδόν αποκλειστικά στον δευτερογενή τομέα και β) για το 1994, από το γεγονός ότι, με την αλλαγή του οικονομικού συστήματος η παραγωγικότητα μιας περιοχής δεν εξαρτάται από το πόσο αγροτική είναι αλλά από κάποια οικονομικά άλλα χαρακτηριστικά και δείκτες (όπως επίσης συμβαίνει και παγκοσμίως). Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι το ποσοστό απασχόλησης στον τριτογενή τομέα, οι δείκτες τεχνικής υποδομής, κάποιοι δείκτες ποιότητας ζωής, τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού καθώς και η ασκούμενη περιφερειακή πολιτική.

Η παραπάνω διαδικασία της παλινδρόμησης εφαρμόστηκε επίσης για τα έτη 1990 και 1994, στην περίπτωση που ως ανεξάρτητη μεταβλητή τέθηκε το ποσοστό ανεργίας, ενώ εξαρτημένες παρέμειναν οι ίδιες, δηλαδή i) η απόσταση από τα Τίρανα, ii) το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα και iii) το μέσο υψόμετρο κάθε νομού. Αμφότερα όμως τα αποτελέσματα των δύο παλινδρομήσεων κατέδειξαν ότι, το ποσοστό ανεργίας δεν επηρεάζεται από τους τρεις συγκεκριμένους παράγοντες, αφού κανένας τους δεν έχει στατιστικά σημαντική επίδραση σε αυτό (τα t value του **Πίνακα 3.1**

που αφορούν την εφαρμογή της διαδικασίας της παλινδρόμησης των ποσοστών ανεργίας για το 1990 και το 1994 είναι πολύ μικρά).

Αυτό σημαίνει, ότι η ανεργία μιας περιοχής επηρεάζεται από άλλους παράγοντες, οι οποίοι δεν έχουν εξεταστεί και ούτε κρίνεται σκόπιμο να ερευνηθούν στην συγκεκριμένη μελέτη. Συμπερασματικά λοιπόν εικάζεται ότι, η αύξηση ή η μείωση του αριθμού των ανέργων ενός νομού της Αλβανίας εξαρτάται από παράγοντες όπως το επίπεδο του ΑΕΠ του, το επίπεδο των υποδομών της, το ποσοστό των ατόμων ανωτάτης και ανωτέρας εκπαίδευσης κ.λ.π. Επηρεάζεται δηλαδή από την παραγωγικότητα, τις υποδομές, κάποια ποιοτικά στοιχεία του πληθυσμού του και τις περιφερειακές δαπάνες.

Πίνακας 3.1: Τιμές μεγεθών και τα αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης

Ονόματα νομών	Ποσοστό ανεργίας το 1990 (Υ)	Μέσο υψόμετρο (Χ1)	Απόσταση από Τίρανα (Χ2)	Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα το 1990 (Χ3)
Berat	5,48	455	122	19,52481482
Diber	1,36	1118	183	25,86003074
Durres	8,49	89	39	24,35672159
Elbasan	3,95	440	54	27,45986447
Fier	3,32	154	113	29,83128914
Gramsh	1,36	804	96	31,54275621
Gjirokaster	2,91	829	232	33,31556503
Kolonje	2,25	1121	224	33,35501409
Korce	4,02	1145	181	30,3013559
Kruje	7,06	925	32	24,12661648
Kukes	1,45	298	208	21,10739973
Lezhe	1,26	215	69	12,4984377
Librazhd	1,72	1049	78	16,70592559
Lushnje	2,05	67	83	51,8349575
Mat	0,81	841	96	12,50281313
Mirdite	1,22	557	78	15,50219356
Permet	0,61	810	217	14,30778916
Pogradec	1,85	1075	140	11,76083173
Puke	0,61	787	175	9,981036032
Sarande	1,58	406	284	42,23540479
Skrapar	4,18	980	171	24,56398919
Shkoder	3,20	662	116	37,515006
Tepelene	2,73	732	200	16,68752607
Tirane	2,56	521	0	15,38237795
Tropoje	0,78	1105	225	27,28761142
Vlore	7,74	447	230	26,54702806

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.1: Τιμές μεγεθών και τα αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,34425475
R Square	0,11851133
Adjusted R Square	-0,00169167
Standard Error	2,19463115
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	14,24587	4,748623	0,985927	0,417544358
Residual	22	105,9609	4,816406		
Total	25	120,2068			

	<i>Standard</i>							
	<i>Coefficients</i>	<i>Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	3,54282521	1,596874	2,2186	0,037142	0,231107475	6,854542954	0,231107475	6,854542954
X Variable 1	-0,00100203	0,0014	-0,71576	0,481667	-0,003905334	0,001901282	-0,003905334	0,001901282
X Variable 2	-0,00639251	0,006413	-0,99682	0,329691	-0,019692098	0,006907076	-0,019692098	0,006907076
X Variable 3	0,03681173	0,045937	0,801358	0,431495	-0,058455285	0,132078753	-0,058455285	0,132078753

Πίνακας 3.1: Τιμές μεγεθών και τα αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης

Ονόματα νομών	Ποσοστό ανεργίας το 1994 (Y)	Μέσο υψόμετρο (X1)	Απόσταση από Τίρανα (X2)	Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα το 1994 (X3)
Berat	55,03	455	122	40,67302925
Diber	47,52	1118	183	13,59107214
Durres	36,71	89	39	28,50164003
Elbasan	62,03	440	54	49,18999339
Fier	36,71	154	113	29,3018457
Gramsh	59,88	804	96	46,19973061
Gjirokaster	32,25	829	232	9,03686088
Kolonje	45,72	1121	224	12,60815822
Korce	34,76	1145	181	44,84865791
Kruje	55,85	925	32	41,52542373
Kukes	51,16	298	208	17,96684544
Lezhe	43,05	215	69	24,12580582
Librazhd	63,27	1049	78	21,89226519
Lushnje	52,42	67	83	28,10845707
Mat	64,51	841	96	44,96359223
Mirdite	24,04	557	78	17,24826695
Permet	37,98	810	217	36,73840558
Pogradec	47,35	1075	140	27,8525543
Puke	23,38	787	175	29,73184576
Sarande	55,67	406	284	22,82743637
Skrapar	45,72	980	171	22,14650767
Shkoder	59,86	662	116	16,25839589
Tepelene	19,74	732	200	8,874127065
Tirane	36,69	521	0	28,04295743
Tropoje	66,35	1105	225	11,67832168
Vlore	40,59	447	230	25,30024019

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.1: Τιμές μεγεθών και τα αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,326969775
R Square	0,106909234
Adjusted R Square	-0,01487587
Standard Error	13,36674412
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	470,5368	156,8456	0,877851	0,46767178
Residual	22	3930,737	178,6698		
Total	25	4401,273			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	35,33622094	11,28463	3,131358	0,004855	11,93330003	58,7391419	11,93330003	58,73914186
X Variable 1	0,006399673	0,008172	0,783166	0,441879	-0,010547077	0,02334642	-0,010547077	0,023346423
X Variable 2	-0,0117161	0,041537	-0,28206	0,780531	-0,097858649	0,07442645	-0,097858649	0,074426454
X Variable 3	0,299438275	0,24732	1,210731	0,238845	-0,213473146	0,8123497	-0,213473146	0,812349695

Πίνακας 3.1: Τιμές μεγεθών και αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης

Ονόματα νομών	Κοινωνικό προϊόν ανά κάτοικο σε λεκ το 1990 (Υ)	Μέσο υψόμετρο (X1)	Απόσταση από Τίρανα (X2)	Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα το 1990 (X3)
Berat	8853,185596	455	122	19,52481482
Diber	5617,685306	1118	183	25,86003074
Durres	12585,65737	89	39	24,35672159
Elbasan	12834,74065	440	54	27,45986447
Fier	13508,56233	154	113	29,83128914
Gramsh	5401,785714	804	96	31,54275621
Gjirokaster	11561,051	829	232	33,31556503
Kolonje	8616,600791	1121	224	33,35501409
Korce	11410,90243	1145	181	30,3013559
Kruje	12802,54777	925	32	24,12661648
Kukes	6446,991404	298	208	21,10739973
Lezhe	8283,464567	215	69	12,4984377
Librazhd	5805,142084	1049	78	16,70592559
Lushnje	11146,58926	67	83	51,8349575
Mat	6446,700508	841	96	12,50281313
Mirdite	15428,01556	557	78	15,50219356
Permet	8168,316832	810	217	14,30778916
Pogradec	7571,623465	1075	140	11,76083173
Puke	7604,651163	787	175	9,981036032
Sarande	10413,40782	406	284	42,23540479
Skrapar	5378,151261	980	171	24,56398919
Shkoder	10426,50104	662	116	37,515006
Tepelene	7705,882353	732	200	16,68752607
Tirane	13565,70513	521	0	15,38237795
Tropoje	6630,434783	1105	225	27,28761142
Vlore	9988,931931	447	230	26,54702806

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.1: Τιμές μεγεθών και τα αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,571183462
R Square	0,326250547
Adjusted R Square	0,234375622
Standard Error	2571,363871
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	70437280	23479093	3,551029	0,030999133
Residual	22	1,45E+08	6611912		
Total	25	2,16E+08			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	11449,52083	1870,995	6,119482	3,69E-06	7569,310093	15329,73156	7569,310093	15329,73156
X Variable 1	-2,691743991	1,640259	-1,64105	0,115008	-6,093437019	0,709949037	-6,093437019	0,709949037
X Variable 2	-13,11407558	7,513763	-1,74534	0,094879	-28,69668397	2,468532807	-28,69668397	2,468532807
X Variable 3	65,69848613	53,82226	1,220656	0,235138	-45,92217097	177,3191432	-45,92217097	177,3191432

Πίνακας 3.1: Πίνακες μεγεθών και αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης

Ονόματα νομών	Αγροτικό προϊόν ανά κάτοικο σε λέκ το 1994 (Y)	Μέσο υψόμετρο (X1)	Απόσταση από Τίρανα (X2)	Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα το 1994 (X3)
Berat	4053	455	122	40,67302925
Diber	2959	1118	183	13,59107214
Durres	6062	89	39	28,50164003
Elbasan	5404	440	54	49,18999339
Fier	7041	154	113	29,3018457
Gramsh	1453	804	96	46,19973061
Gjirokaster	3419	829	232	9,03686088
Kolonje	3250	1121	224	12,60815822
Korce	6000	1145	181	44,84865791
Kruje	5883	925	32	41,52542373
Kukes	4377	298	208	17,96684544
Lezhe	3969	215	69	24,12580582
Librazhd	1986	1049	78	21,89226519
Lushnje	9580	67	83	28,10845707
Mat	1625	841	96	44,96359223
Mirdite	1898	557	78	17,24826695
Permet	3861	810	217	36,73840558
Pogradec	2000	1075	140	27,8525543
Puke	1408	787	175	29,73184576
Sarande	5019	406	284	22,82743637
Skrapar	2432	980	171	22,14650767
Shkoder	5454	662	116	16,25839589
Tepelene	3611	732	200	8,874127065
Tirane	1239	521	0	28,04295743
Tropoje	1667	1105	225	11,67832168
Vlore	2148	447	230	25,30024019

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.1: Τιμές μεγεθών και τα αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,54174993
R Square	0,29349299
Adjusted R Square	0,19715112
Standard Error	1865,79861
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	3	31815112	10605037	3,04637	0,050133746
Residual	22	76586498	3481204		
Total	25	1,08E+08			

	<i>Standard</i>							
	<i>Coefficients</i>	<i>Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95,0%</i>	<i>Upper 95,0%</i>
Intercept	4914,48363	1575,167	3,119977	0,004987	1647,784058	8181,18321	1647,784058	8181,183207
X Variable 1	-3,2535058	1,140625	-2,85239	0,009262	-5,619019899	-0,88799169	-5,619019899	-0,887991687
X Variable 2	2,54494671	5,797947	0,438939	0,664986	-9,479271876	14,5691653	-9,479271876	14,56916529
X Variable 3	25,8974885	34,52223	0,750168	0,461101	-45,6973148	97,4922919	-45,6973148	97,49229186

3.2 ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ-ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ

Ο δείκτης σύγκλισης ισούται με σ / \bar{x} , όπου σ η τυπική απόκλιση και \bar{x} η μέση τιμή των τιμών ενός δείγματος. Η τυπική απόκλιση είναι η χαρακτηριστική τιμή με την οποία εκφράζεται η διασπορά των τιμών ενός δείγματος. Η τιμή της τυπικής απόκλισης σ υπολογίζεται από τον μαθηματική σχέση: $\sum \{f_i(X_i - \bar{x})^2\} / N$, όπου \bar{x} ο μαθηματικός μέσος όρος των τιμών του δείγματος, f_i η συχνότητα με την οποία αυτές εμφανίζονται και N ο αριθμός των τιμών του δείγματος. Ο μαθηματικός μέσος όρος υπολογίζεται από την σχέση $\bar{x} = \sum (f_i X_i) / N$, όπου X_i ($=X_1, X_2, \dots, X_n$) οι τιμές του δείγματος f_i η συχνότητα με την οποία η κάθε μια εμφανίζεται και N ο αριθμός των τιμών του δείγματος. Έτσι, ο δείκτης αυτός αποτελεί τρόπο μέτρησης της απόκλισης των τιμών ενός δείγματος από τον μέσο όρο του, μετρά δηλαδή την διαφοροποίηση και την ύπαρξη των διακυμάνσεων στην μεταβολή ενός φαινομένου. Μεγάλη τιμή αυτού συνεπάγεται μεγαλύτερη διασπορά των τιμών και αντίστροφα.

Η έννοια του δείκτη στην μελέτη της περιφερειακής δομής μιας χώρας έγκειται στο γεγονός ότι, αποτελεί τρόπο μέτρησης της σύγκλισης των επιπέδων ανάπτυξης των περιφερειακών χωρικών της επιπέδων. Αυτό σημαίνει ότι, αύξηση του δείκτη συνεπάγεται απόκλιση των επιπέδων ανάπτυξης των νομών, ενώ αντίθετα μείωση αυτού ισοδυναμεί με χωρική σύγκλιση των επιπέδων ανάπτυξης.

Στη συγκεκριμένη μελέτη, ο παραπάνω δείκτης υπολογίστηκε για έξι χαρακτηριστικά οικονομικά μεγέθη και επιπλέον για την πληθυσμιακή μεταβολή κάθε νομού της χώρας. Τα οικονομικά αυτά μεγέθη είναι το ποσοστό και το απόλυτο μέγεθος της ανεργίας, το σχετικό και το απόλυτο μέγεθος της απασχόλησης κάθε παραγωγικού τομέα, το απόλυτο μέγεθος της συνολικής

απασχόλησης και τέλος ο δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα τα έτη 1990 και 1994.

Τα αποτελέσματα της επεξεργασίας αναγράφονται στον **Πίνακα 3.2**. Όπως δύναται να παρατηρηθεί στον πίνακα στην πλειονότητα των εξεταζόμενων μεγεθών προκύπτει αύξηση του δείκτη σύγκλισης κατά το χρονικό διάστημα 1990-94. Έτσι, ο συνολικός αριθμός των ανέργων, ο συνολικός αριθμός των απασχολουμένων, ο απόλυτος αριθμός των απασχολουμένων σε κάθε παραγωγικό τομέα, το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα και τέλος ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού παρουσιάζουν αύξηση του δείκτη σύγκλισης. Αντίθετα το ποσοστό της ανεργίας, ο δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα και το ποσοστό της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα παρουσιάζουν μείωση του δείκτη σύγκλισης κατά την διάρκεια του μελετώμενου χρονικού διαστήματος.

Αύξηση του δείκτη σύγκλισης κατά την χρονική διάρκεια 1990-94, σημαίνει ότι το 1994 παρατηρούνται μεγάλες αποκλίσεις των τιμών του δείγματος από την μέση τιμή σε σχέση με το 1990, ενώ αντίθετα ελλάτωση της τιμής του δείκτη απόκλισης κατά την χρονική διάρκεια 1990-94, σημαίνει ότι το 1990 οι διακυμάνσεις το φαινομένου ήταν μικρότερες από τις αντίστοιχες του 1994, τόσο σε απόλυτες τιμές όσο και σε συχνότητα.

Δηλαδή τα μεγέθη για τα οποία εκτιμάται μείωση του δείκτη σύγκλισης για το 1994 σημαίνει ότι, το 1994 κυμάνθηκαν με μικρότερη διακύμανση από ότι το 1990, ή διαφορετικά, τα επίπεδά τους δεν παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές στα χωρικά υποσύνολα των νομών. Παρατηρώντας τον πίνακα διαπιστώνεται ότι μείωση του δείκτη εκτιμάται για τα εξής τρία μεγέθη: τα ποσοστά ανεργίας, τον δείκτη εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα και το ποσοστό απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα.

Αυτό συνεπάγεται ότι το ποσοστό ανεργίας το 1994 είναι ομοιόμορφα κατανομημένο, πρακτικά δηλαδή, το σύνολο των νομών της χώρας μαστίζεται από υψηλά ποσοστά ανεργίας. Το ίδιο συμβαίνει για τον δείκτη εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα (το σύνολο δηλαδή των νομών εξαρτάται πλέον σημαντικά από τον πρωτογενή τομέα, αφού αυξάνει καθοριστικά το ποσοστό των απασχολουμένων σε αυτόν), καθώς και για το ποσοστό απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα (επίσης το σύνολο των νομών χαρακτηρίζεται από δραματική μείωση της παραγωγής και γενικά πολύ μικρά, σε σχέση με το 1990, ποσοστά απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα).

Οι παραπάνω διαπιστώσεις εξηγούνται, εάν ανατρέχοντας στο πρώτο κεφάλαιο, επισημανθεί η κατάρρευση της οικονομίας της χώρας με την πολιτική αλλαγή του 1991, η επακόλουθη αποσύνθεση του δευτερογενούς τομέα και η παρεπόμενη απότομη δημιουργία πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού. Γενικά δηλαδή, η αλλαγή της δομής της εθνικής οικονομίας είχε ως αποτέλεσμα την δραματική αύξηση του ποσοστού της ανεργίας και την μετατόπιση του μεγαλύτερου ποσοστού του εργατικού δυναμικού από τον δευτερογενή στον πρωτογενή τομέα.

Αντίθετα η μεγέθυνση του δείκτη σύγκλισης στην περίπτωση των υπολοίπων μεγεθών σημαίνει την ύπαρξη μεγάλων αποκλίσεων των τιμών από την μέση τιμή σε σχέση με το 1990 (τα μεγέθη δηλαδή αυτά κυμαίνονται το 1994 με μεγαλύτερη διακύμανση από ότι το 1990), με αποτέλεσμα τα επίπεδά των τιμών τους να παρουσιάζουν μεγάλες διαφορές μεταξύ των νομών της χώρας.

Αυτό σημαίνει ότι ο συνολικός αριθμός των ανέργων, ο συνολικός αριθμός των απασχολουμένων, ο απόλυτος αριθμός των απασχολουμένων σε κάθε παραγωγικό τομέα, το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα και τέλος ο μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής του πληθυσμού παρουσιάζουν μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις μεταξύ των νομών το 1994 από ότι το 1990.

Ο κάθε νομός δηλαδή αποτελεί χαρακτηριστική περίπτωση και συνθέτει ένα επίπεδο ανάπτυξης αποτελούμενο από διαφορετικά γνωρίσματα, έχει δομήσει ένα διαφορετικό παραγωγικό σύστημα και αντιμετωπίζει αλλόμορφα προβλήματα, αφού η διάρθρωση της απασχόλησης διαφέρει σε κάθε νομό περισσότερο από πριν, ενώ συγχρόνως μεγαλύτερες διακυμάνσεις παρατηρούνται και στα επίπεδα ανεργίας. Το γεγονός αυτό θεωρείται αναμενόμενο αφού το 1994 η ανάπτυξη κάθε νομού στηρίζεται σε ενδογενείς κυρίως δυνάμεις και το παραγωγικό σύστημα της χώρας είναι τελείως διαφορετικό με αυτό του 1990* στηρίζεται στους κανόνες της ελεύθερης αγοράς και εξαρτάται από τον διεθνή ανταγωνισμό. Αυτό έχει άμεσα αποτελέσματα στον τρόπο και στο επίπεδο ανάπτυξης κάθε νομού, οι οποίοι πρέπει πλέον να αναπτύξουν τα συγκριτικά τους πλεονεκτήματα και να αξιοποιήσουν από μόνοι τους τους παραγωγικούς τους πόρους και το ανθρώπινο δυναμικό τους.

Στις περιπτώσεις που η μείωση του δείκτη σύγκλισης παρατηρείται σε κάποιο μέγεθος που αντιπροσωπεύει κάποιο αρνητικό χαρακτηριστικό της οικονομίας (π.χ. υψηλά ποσοστά ανεργίας) δεν δύναται να θεωρηθεί θετική εξέλιξη, για το λόγο ότι συνεπάγεται μια ομογενοποίηση και εντατικοποίηση του προβλήματος στο σύνολο της χώρας. Ενδεικτικά σε ότι αφορά το φαινόμενο της ανεργίας αξίζει να σημειωθεί ότι το 1990 το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας ήταν δεκατέσσερις περίπου φορές μεγαλύτερο από το μικρότερο, ενώ το 1994 η αναλογία αυτή μειώθηκε στο τρία.

Αυτό σημαίνει, λαμβάνοντας υπόψη και την δραματική αύξηση του ποσοστού ανεργίας κάθε νομού, ότι πλέον το σύνολο των νομών της χώρας αντιμετωπίζει διαρθρωτικά προβλήματα απασχόλησης του εργατικού του δυναμικού. Εάν υφίσταντο μείωση του ποσοστού ανεργίας κάθε νομού, η μείωση του δείκτη σύγκλισης θα χαρακτηριζόταν θετική εξέλιξη για την οικονομία της χώρας, αφού θα σήμαινε ότι, όλοι οι νομοί της χαρακτηρίζονται από μικρά ποσοστά ανεργίας και ελάχιστοι ίσως να παρουσιάζουν κάποιο υψηλό ποσοστό.

Στην προκειμένη όμως περίπτωση ισχύει ακριβώς το αντίθετο: ύπαρξη υψηλών ποσοστών ανεργίας στην ολόκληρη των νομών* επομένως είναι πιο δύσκολο και πρακτικά αδύνατον να επιλυθεί το πρόβλημα (τουλάχιστον μεσοπρόθεσμα), αφού αυτό δεν εντοπίζεται σε κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις αλλά στο σύνολο της χώρας.

Αυτό σημαίνει ότι τα προβλήματα των νομών της χώρας δεν είναι εξειδικευμένα, ώστε να χρήζουν ειδικής αντιμετώπισης* απεναντίας είναι ομοιόμορφα καταμεμημένα στο σύνολο της χώρας. Εάν για παράδειγμα, επισημαινόταν κάποιοι συγκεκριμένοι νομοί με υψηλά ποσοστά ανεργίας, τότε η κυβέρνηση θα μπορούσε να προσέξει και να επικεντρωθεί περισσότερο σε αυτούς με θετικά αποτελέσματα αντιμετώπισης. Στην προκειμένη περίπτωση όμως, οφείλει να λάβει καθολικά μέτρα και να χαράξει μια έντονα εθνική πολιτική επίλυσης των προβλημάτων.

Το ίδιο βέβαια ισχύει και για τον δείκτη εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα. Το 1994 όλοι οι νομοί παρουσιάζονται με πολύ υψηλό δείκτη εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα, γεγονός που σημαίνει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του ΑΕΠ κάθε νομού προέρχεται από τον πρωτογενή τομέα. Το γεγονός όμως της ύπαρξης υψηλών ποσοστών εξάρτησης ολόκληρης της χώρας από ένα παραγωγικό τομέα αποκαλύπτει μια ευάλωτη παραγωγική δομή, η οποία μπορεί πολύ εύκολα να καταρρεύσει, και εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους σε περίπτωση που διαταραχθεί η οικονομική διάρθρωση της χώρας.

Η Αλβανία ήδη υπέστη μια τέτοια αρνητική κατάσταση με την κατάρρευση του δευτερογενούς τομέα σε χρόνο που ολόκληρη η δομή της οικονομίας της στηριζόταν σε αυτόν. Αποδείχθηκε λοιπόν ότι τέτοιες οικονομίες είναι ευαίσθητες και ετοιμόρροπες, κυρίως όταν συνδυάζονται με επικράτηση πολιτικής αστάθειας και κοινωνικών αναταραχών.

Από τα μεγέθη που παρουσιάζουν αύξηση του δείκτη σύγκλισης το 1994 σε σχέση με το 1990, ενδιαφέρον έχει να εξεταστεί η περίπτωση του πληθυσμού κάθε νομού. Στον **Πίνακα 3.2** παρατηρείται ότι ο δείκτης σύγκλισης του πληθυσμού παρουσιάζει αύξηση κατά την διάρκεια του χρονικού διαστήματος 1990-94. Το γεγονός όμως αυτό, η ύπαρξη δηλαδή μεγαλύτερων διαφοροποιήσεων στα επίπεδα πληθυσμού των νομών το 1994 σε σχέση με το 1990, θεωρείται αναμενόμενο.

Και αυτό γιατί το 1990 επικρατούσε μια εντελώς διαφορετική νοοτροπία μεγέθυνσης του πληθυσμού, ο δείκτης γεννητικότητας ήταν αρκετά υψηλός και γενικότερα η πολιτική αύξησης του πληθυσμού ήταν απόλυτα προκαθορισμένη. Το 1994 οι εντελώς διαφοροποιημένες, όχι μόνο πολιτικές και οικονομικές, αλλά και κοινωνικές συνθήκες της χώρας οδήγησαν σε μείωση του δείκτη γεννητικότητας και άρα του συνολικού αριθμού του πληθυσμού (ο οποίος υπέστη μείωση της τάξης του 1,65%). Ένας δεύτερος παράγοντας που επηρέασε το επίπεδο μεταβολής του πληθυσμού κάθε νομού είναι η έντονη μεταναστευτική κίνηση εκείνη την χρονική περίοδο, η επιλεκτική χωρική αφετηρία και προορισμός της οποίας δημιουργεί ανόμοιους ρυθμούς μεταβολής πληθυσμού, καθώς και έντονα διαφορετικά πληθυσμιακά επίπεδα μεταξύ των νομών.

Τα υπόλοιπα μεγέθη που παρουσιάζουν αύξηση του δείκτη σύγκλισης το 1994 σε σχέση με το 1990 είναι ο συνολικός αριθμός των ανέργων, ο συνολικός αριθμός των απασχολούμενων, ο απόλυτος αριθμός των απασχολούμενων σε κάθε παραγωγικό τομέα και το ποσοστό της απασχόλησης στον πρωτογενή και τριτογενή τομέα. Αυτό σημαίνει ότι τα παραπάνω μεγέθη παρουσίασαν μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις το 1994 σε σχέση με το 1990.

Το παραπάνω γεγονός θεωρείται αναμενόμενο γιατί καθώς η ανεργία σημείωσε δραματική αύξηση και αντίστοιχα τα υπόλοιπα μεγέθη της απασχόλησης δραματική μείωση το χρονικό αυτό διάστημα, χωρίς ταυτόχρονα

να ελέγχονται με τον τρόπο που συνηθιζόταν κατά την διάρκεια του κομμουνιστικού καθετώτος, κάθε νομός αναγκάζεται να εμφανίσει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του γνωρίσματα και να αναπτύξει τους δικούς του ρυθμούς ανάπτυξης. Έτσι, κάθε νομός εξειδικεύεται εκεί όπου παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα, ενώ συγχρόνως η εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση που έλαβε χώρα το χρονικό διάστημα 1990-94, αποτέλεσε μια επιλεκτική διαδικασία, με αποτέλεσμα την εμφάνιση ανόμοιων επιπέδων ανεργίας και χωρικών τομεακών εξειδικεύσεων. Με αυτό το σκεπτικό εξηγούνται οι πιο οξείς το 1994, σε σχέση με το 1990, χωρικές διαφοροποιήσεις των παραπάνω χαρακτηριστικών.

Πίνακας 3.2: Ο δείκτης σύγκλισης-απόλκισης

Είδος οικονομικού μεγέθους	Συντελεστής (σ/χ)
Ποσοστό ανεργίας το	
1991	0,749942152
Ποσοστό ανεργίας το	
1994	0,282313714
Αριθμός ανέργων το	
1990	1,216135404
Αριθμός ανέργων το	
1994	0,8453419
Αριθμός απασχολουμένων το	
1990	0,938137042
Αριθμός απασχολουμένων το	
1994	1,01151754
Δείκτης εξάρτησης από πρωτογενή τομέα το	
1990	0,623392056
Δείκτης εξάρτησης από πρωτογενή τομέα το	
1994	0,599163574
Αριθμός απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα το	
1990	0,848780883
Αριθμός απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα το	
1994	1,09302395
Αριθμός απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα το	
1990	1,153730023
Αριθμός απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα το	
1994	1,223766263
Αριθμός απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα το	
1990	0,914654771
Αριθμός απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα το	
1994	1,049977987

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.2: Ο δείκτης σύγκλισης-απόλκισης

Είδος οικονομικού μεγέθους	Συντελεστής (σ/χ)
Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενή τομέα το 1990	0,409429028
Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενή τομέα το 1994	0,440929372
Ποσοστό απασχόλησης δευτερογενή τομέα το 1990	0,350365955
Ποσοστό απασχόλησης δευτερογενή τομέα το 1994	0,901718671
Ποσοστό απασχόλησης τριτογενή τομέα το 1990	0,267407103
Ποσοστό απασχόλησης τριτογενή τομέα το 1994	0,241439294
Πληθυσμός σε χιλιάδες το 1990	0,717474443
Πληθυσμός σε χιλιάδες το 1994	0,791399648

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

3.3 ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ *BARRO & SALA-I-MARTIN*

Ο δείκτης των *BARRO & SALA-I-MARTIN* ή αλλιώς δείκτης σύγκλισης βασίζεται στην επεξεργασία ενός δυναμικού νεοκλασικού μοντέλου οικονομικής ανάπτυξης. Χρησιμοποιείται για την εμπειρική διερεύνηση των επιπέδων ανάπτυξης διαφόρων χωρικών επιπέδων (περιφερειακού και διεθνικού). Η μέτρηση των επιπέδων ανάπτυξης, αφορά την εκτίμηση της παραμέτρου b , κατά την εφαρμογή της διαδικασίας της παλινδρόμησης στη συνάρτηση $(1/T) \ln(X_{it}/X_{it-T}) = a - (1 - e^{-bT}) \ln(X_{it-T}) / (1/T) + c_i Z_{it} + u_{it}$ (*Barro and Sala-i-Martin, 1992*). Το X_{it} αποτελεί το εισόδημα μιας περιοχής (i) την χρονική περίοδο (t), X_{it-T} το εισόδημα της περιοχής (i) την χρονική περίοδο ($t-T$), T είναι ο αριθμός των παρερχομένων ετών και Z_{it} είναι κάποιοι επιπλέον παράγοντες που επηρεάζουν το επίπεδο ανάπτυξης μιας περιοχής (*Papanikos, 1996*).

Στις περιπτώσεις εκτίμησης θετικής τιμής της παραμέτρου b δύναται να αποφανθεί ότι, οι εξεταζόμενες περιοχές παρουσιάζουν απόκλιση στα επίπεδα ανάπτυξής τους τους, ενώ αντίθετα, περιπτώσεις εκτίμησης αρνητικής τιμής της παραμέτρου b συνεπάγονται χωρική σύγκλιση των εξεταζόμενων περιοχών κατά την διάρκεια του μελετώμενου χρονικού διαστήματος (*Barro and Sala-i-Martin, 1992*).

Στην προκειμένη περίπτωση η διερεύνηση των επιπέδων ανάπτυξης των νομών της Αλβανίας πραγματοποιήθηκε με την πιο απλοποιημένη μορφή της παραπάνω συνάρτησης: την $\ln(X_1/X_0) = a + b_0 \ln X_0$. Τα X_0 και X_1 αποτελούν δύο διαφορετικές χρονικά σειρές παρατηρήσεων για το ίδιο οικονομικό μέγεθος η δείκτη. Με την εξίσωση του συντελεστή $-(1 - e^{-bT})$ με το b_0 , θα πραγματοποιηθεί ο υπολογισμός του b , ο οποίος στην ουσία αποτελεί τον ρυθμό σύγκλισης των δεικτών η μεγεθών των χωρικών επιπέδων που μελετώνται (*Πετράκος και Σαράτσης, 1997*).

Η διαδικασία της παλινδρόμησης εφαρμόστηκε στις περιπτώσεις των εξής δέκα οικονομικών μεγεθών και δεικτών: το ποσοστό ανεργίας το 1990 και 1994, τον απόλυτο αριθμό ανέργων το 1990 και 1994, τον συνολικό αριθμό των απασχολουμένων το 1990 και 1994, τον απόλυτο αριθμό των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα το 1990 και 1994, τον απόλυτο αριθμό των απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα το 1990 και 1994, τον απόλυτο αριθμό των απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα το 1990 και 1994, το ποσοστό των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα το 1990 και 1994, το ποσοστό των απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα το 1990 και 1994, το ποσοστό των απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα το 1990 και 1994, για τον δείκτη εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα το 1990 και 1994 και τέλος για τον μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής του πληθυσμού.

Όπως προκύπτει και από τον **Πίνακα 3.3** με τα αποτελέσματα της διαδικασίας της παλινδρόμησης, αρνητική τιμή του b παρουσιάζουν τα εξής μεγέθη: το ποσοστό ανεργίας το 1990 και 1994, ο συνολικός αριθμός των απασχολουμένων το 1990 και 1994, του ποσοστού των απασχολουμένων στον πρωτογενή τομέα το 1990 και 1994, το ποσοστό των απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα το 1990 και 1994 και τέλος, ο δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα το 1990 και 1994. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει χωρική σύγκλιση των συγκεκριμένων μεγεθών κατά το χρονικό διάστημα 1990-94.

Υπολογίζοντας, με την εφαρμογή της σχέσης $b_0 = -(1 - e^{-bT})$, τον ρυθμό με τον οποίο τα παραπάνω μεγέθη συγκλίνουν (**Πίνακας 3.4**), διαπιστώθηκε ότι τον υψηλότερο ρυθμό σύγκλισης (b περίπου ίσο με 40%) παρουσιάζει το ποσοστό της απασχόλησης στον τριτογενή τομέα, ακολουθεί το ποσοστό της απασχόλησης στον δευτερογενή τομέα (με $b=25\%$) και την τρίτη θέση καταλαμβάνει ο αριθμός των ανέργων (με $b=20\%$). Επίσης, μεγάλο ρυθμό σύγκλισης παρουσιάζει το ποσοστό των ανέργων και ο αριθμός των απασχολουμένων στον δευτερογενή τομέα (της τάξης του 7%).

Πιο συγκεκριμένα διαπιστώνεται δηλαδή ότι:

- Το ποσοστό της ανεργίας κάθε νομού το 1994, είναι πιο κοντά στο μέσο όρο της χώρας, άρα είναι πολύ υψηλό. Επομένως, περισσότεροι νομοί το 1994 έχουν υψηλά ποσοστά ανεργίας σε σχέση με το 1990.
- Το 1994, στο σύνολο των νομών της χώρας, το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα αποκλίνει πολύ λίγο από τον μέσο όρο. Άρα, περισσότεροι νομοί το 1994, έχουν υψηλά ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, σε σχέση με το 1990.
- Ο συνολικός αριθμός των απασχολουμένων κάθε νομού μειώθηκε το 1994 σε σχέση με το 1990 και έτσι το σύνολο των νομών της χώρας χαρακτηρίζεται από μικρό αριθμό απασχολουμένων.
- Τα ποσοστά των απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα μεταβλήθηκαν κατά τέτοιο τρόπο, ώστε το 1994 περισσότεροι νομοί να παρουσιάζουν υψηλά ποσοστά απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα σε σχέση με το 1990 (όπου ελάχιστοι νομοί παρουσίαζαν κάποια αξιόλογη απασχόληση στον τριτογενή τομέα).

Η χωρική σύγκλιση όμως των παραπάνω μεγεθών αποτελεί αρνητική εξέλιξη για την πορεία της οικονομίας της χώρας. Και αυτό γιατί η χωρική σύγκλιση παρατηρείται σε αρνητικά μεγέθη: υψηλή ανεργία, χωρική εξειδίκευση στον πρωτογενή τομέα και μείωση της απασχόλησης. Αυτό σημαίνει ότι το 1994, όλοι οι νομοί της Αλβανίας μαστίζονται από υψηλά ποσοστά ανεργίας και επίσης πολύ υψηλά ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα.

Εξαίρεση αποτελεί μόνο η τελευταία διαπίστωση, κατά την οποία ο υψηλός ρυθμός σύγκλισης εκτιμάται στα ποσοστά απασχολουμένων στον τριτογενή τομέα. Βέβαια σε απόλυτες τιμές ο αριθμός των απασχολουμένων κάθε νομού στον τριτογενή τομέα, είναι μικρότερος από τον αντίστοιχο του 1994, σημασία όμως έχει το γεγονός (λαμβάνοντας κυρίως υπόψη την αποσύνθεση της παραγωγικής βάσης της χώρας κατά την διάρκεια των δύο πρώτων χρόνων της μετάβασης), ότι ένα σημαντικό τμήμα του εργατικού δυναμικού παρέμεινε

στον τριτογενή τομέα. Αυτό συνεπάγεται την θετική πλευρά της αναδιάρθρωσης της παραγωγικής βάσης, γιατί ο τριτογενής αποτελεί έναν από τους πολλά υποσχόμενους νομούς της αλβανικής οικονομίας, με ευοίωνες προοπτικές ανάπτυξης και μακροπρόθεσμα μπορεί να προσφέρει οικονομικά οφέλη.

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη *BARRO and SALA-I -MARTIN*

Ονόματα νομών	Ποσοστό ανεργίας το 1990	Ποσοστό ανεργίας το 1994	$\ln(X_{94}/X_{90})/T$ (Υ)	$\ln(X_{90}) (X1)$
Berat	5,48	55,03	2,3062	1,7017
Diber	1,36	47,52	3,5569	0,3043
Durres	8,49	36,71	1,4640	2,1391
Elbasan	3,95	62,03	2,7537	1,3739
Fier	3,32	36,71	2,4019	1,2011
Gjirokaster	2,91	32,25	2,4056	1,0679
Gramsh	1,36	59,88	3,7821	0,3102
Kolonje	2,25	45,72	3,0117	0,8108
Korce	4,02	34,76	2,1576	1,3910
Kruje	7,06	55,85	2,0682	1,9545
Kukes	1,45	51,16	3,5663	0,3686
Lezhe	1,26	43,05	3,5323	0,2302
Librazhd	1,72	63,27	3,6029	0,5446
Lushnje	2,05	52,42	3,2426	0,7168
Mat	0,81	64,51	4,3823	-0,2155
Mirdite	1,22	24,04	2,9828	0,1967
Permet	0,61	37,98	4,1289	-0,4919
Pogradec	1,85	47,35	3,2411	0,6166
Puke	0,61	23,38	3,6542	-0,5023
Sarande	1,58	55,67	3,5623	0,4572
Shkoder	3,20	59,86	2,9284	1,1636
Skrapar	4,18	45,72	2,3918	1,4307
Tepelene	2,73	19,74	1,9765	1,0061
Tirane	2,56	36,69	2,6606	0,9419
Tropoje	0,78	66,35	4,4483	-0,2534
Vlore	7,74	40,59	1,6571	2,0463

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,915828371
R Square	0,838741605
Adjusted R Square	0,832022505
Standard Error	0,333610858
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	13,89304527	13,89304527	124,829461	5,40265E-11
Residual	24	2,671108915	0,111296205		
Total	25	16,56415418			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	3,778399808	0,095911114	39,39480699	2,5259E-23	3,580449039	3,97635058	3,58045	3,97635
X Variable 1	-0,993246459	0,088899328	-11,17271055	5,4027E-11	-1,176725616	-0,8097673	-1,1767	-0,8098

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

Ονόματα νομών	Δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα το 90	Δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα το 94	Ln(X94/X90) (Υ)	Ln(X90) (X1)
Berat	0,24	0,69	1,0396	-1,4171
Diber	0,35	0,16	-0,8010	-1,0498
Durres	0,23	0,40	0,5521	-1,4718
Elbasan	0,38	0,97	0,9395	-0,9719
Fier	0,43	0,41	-0,0264	-0,8544
Gjirokaster	0,46	0,86	0,6209	-0,7732
Gramsh	0,50	0,10	-1,6160	-0,6931
Kolonje	0,50	0,14	-1,2429	-0,6931
Korce	0,44	0,81	0,6236	-0,8303
Kruje	0,32	0,71	0,8028	-1,1451
Kukes	0,27	0,22	-0,1968	-1,3218
Lezhe	0,14	0,32	0,8001	-1,9459
Librazhd	0,20	0,28	0,3375	-1,6094
Lushnje	1,07	0,39	-1,0081	0,0690
Mat	0,14	0,35	0,9061	-1,9459
Mirdite	0,18	0,35	0,6436	-1,7047
Permet	0,17	0,58	1,2483	-1,7918
Pogradec	0,13	0,39	1,0631	-2,0149
Puke	0,11	0,42	1,3371	-2,1972
Sarande	0,73	0,30	-0,9079	-0,3102
Shkoder	0,33	0,22	-0,3853	-1,1221
Skrapar	0,60	0,19	-1,1283	-0,5108
Tepelene	0,20	0,10	-0,7197	-1,6094
Tirane	0,18	0,39	0,7624	-1,7047
Tropoje	0,38	0,13	-1,0424	-0,9808
Vlore	0,36	0,34	-0,0641	-1,0186

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη *BARRO and SALA-I -MARTIN*

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,706874986
R Square	0,499672246
Adjusted R Square	0,478825256
Standard Error	0,648839703
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	10,09059344	10,09059344	23,9685562	5,4147E-05
Residual	24	10,10383105	0,42099296		
Total	25	20,19442449			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	-1,260663319	0,305227154	-4,130246285	0,00037895	-1,890621073	-0,63070556	-1,8906	-0,6307
X Variable 1	-1,116881491	0,228131973	-4,895769215	5,4147E-05	-1,587722645	-0,64604034	-1,5877	-0,646

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

Ονόματα νομών	Αριθμός ανέργων το 1990	Αριθμός ανέργων το 1994	Ln(X94/X90) (Y)	Ln(X90) (X1)
Berat	2377	19745	2,1171	7,7736
Diber	372	9088	3,1958	5,9189
Durres	5334	16625	1,1368	8,5819
Elbasan	2097	29643	2,6487	7,6483
Fier	2305	15177	1,8847	7,7428
Gjirokaster	570	2474	1,4680	6,3456
Gramsh	83	5021	4,1025	4,4188
Kolonje	138	2044	2,6954	4,9273
Korce	2349	9330	1,3792	7,7617
Kruje	2204	12389	1,7265	7,6980
Kukes	278	8594	3,4312	5,6276
Lezhe	204	3870	2,9429	5,3181
Librazhd	210	7484	3,5734	5,3471
Lushnje	605	8534	2,6466	6,4052
Mat	130	8985	4,2358	4,8675
Mirdite	159	2693	2,8295	5,0689
Permet	43	2020	3,8497	3,7612
Pogradec	321	5881	2,9080	5,7714
Puke	61	1559	3,2409	4,1109
Sarande	418	8092	2,9631	6,0355
Shkoder	1885	24513	2,5653	7,5417
Skrapar	349	4264	2,5029	5,8551
Tepelene	337	1444	1,4551	5,8201
Tirane	3765	34591	2,2178	8,2335
Tropoje	86	8459	4,5886	4,4543
Vlore	4108	9385	0,8262	8,3207

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,78916067
R Square	0,622774563
Adjusted R Square	0,607056837
Standard Error	0,61685296
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	15,07663578	15,07663578	39,6224328	1,65856E-06
Residual	24	9,132181778	0,380507574		
Total	25	24,20881756			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	6,02008939	0,547506366	10,99546921	7,4658E-11	4,890092021	7,15008676	4,89009	7,15009
X Variable 1	-0,541600926	0,08604167	-6,294635238	1,6586E-06	-0,719182168	-0,36401968	-0,7192	-0,364

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη *BARRO and SALA-I -MARTIN*

Ονόματα νομών	Αριθμός απασχ/μένων το 1990	Αριθμός απασχ/μένων το 1994	Ln(X94/X90) (Y)	Ln(X90) (X1)
Berat	40973,5	16136	-0,9319	10,6207
Diber	27068,8	10036	-0,9922	10,2061
Durres	57479	28658	-0,6960	10,9592
Elbasan	50983,5	18148	-1,0329	10,8393
Fier	67043,7	26169	-0,9408	11,1131
Gjirokaster	19021,8	5197	-1,2975	9,8533
Gramsh	6003,2	3364	-0,5792	8,7000
Kolonje	5996,1	2427	-0,9045	8,6989
Korce	56103,1	17510	-1,1644	10,9349
Kruje	29013,6	9794	-1,0860	10,2755
Kukes	18950,7	8204	-0,8372	9,8496
Lezhe	16002	5119	-1,1398	9,6805
Librazhd	11971,8	4344	-1,0138	9,3903
Lushnje	28938	7745	-1,3181	10,2729
Mat	15996,4	4944	-1,1742	9,6801
Mirdite	12901,4	8511	-0,4160	9,4651
Permet	6989,2	3299	-0,7507	8,8521
Pogradec	17005,6	6538	-0,9559	9,7413
Puke	10019	5109	-0,6735	9,2122
Sarande	26044,5	6444	-1,3967	10,1676
Shkoder	56994	16436	-1,2435	10,9507
Skrapar	7996,8	5062	-0,4573	8,9868
Tepelene	11985	5871	-0,7136	9,3914
Tirane	143020,8	59687	-0,8739	11,8707
Tropoje	10994	4290	-0,9411	9,3051
Vlore	48969,7	13739	-1,2710	10,7990

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,334930278
R Square	0,112178291
Adjusted R Square	0,076665422
Standard Error	0,247983499
Observations	27

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,194253403	0,194253403	3,15880682	0,087688069
Residual	25	1,537395396	0,061495816		
Total	26	1,731648799			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	-0,140895076	0,460402271	-0,306026024	0,7621188	-1,089110638	0,80732049	-1,0891	0,80732
X Variable 1	-0,080370272	0,045220349	-1,777303244	0,08768807	-0,173503259	0,01276271	-0,1735	0,01276

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

Ονόματα νομών	Απασχολούμενοι ανά τομέα		Ln(X94/X90) (Υ)	Ln(X90) (X1)
	Απασχ/μενοι πρωτογενούς τομέα το 1990	Απασχ/μενοι πρωτογενούς τομέα το 1994		
Berat	8000	6563	-0,1980	8,9872
Diber	7000	1364	-1,6355	8,8537
Durres	14000	8168	-0,5388	9,5468
Elbasan	14000	8927	-0,4500	9,5468
Fier	20000	7668	-0,9587	9,9035
Gjirokaster	6000	2401	-0,9159	8,6995
Gramsh	2000	304	-1,8839	7,6009
Kolonje	2000	306	-1,8773	7,6009
Korce	17000	7853	-0,7723	9,7410
Kruje	7000	4067	-0,5430	8,8537
Kukes	4000	1474	-0,9983	8,2940
Lezhe	2000	1235	-0,4821	7,6009
Librazhd	2000	951	-0,7434	7,6009
Lushnje	15000	2177	-1,9301	9,6158
Mat	2000	2223	0,1057	7,6009
Mirdite	2000	1468	-0,3092	7,6009
Permet	1000	1212	0,1923	6,9078
Pogradec	2000	1821	-0,0938	7,6009
Puke	1000	1519	0,4181	6,9078
Sarande	11000	1471	-2,0120	9,3057
Shkoder	14000	3640	-1,3471	9,5468
Skrapar	3000	823	-1,2934	8,0064
Tepelene	2000	521	-1,3452	7,6009
Tirane	22000	16738	-0,2734	9,9988
Tropoje	3000	501	-1,7898	8,0064
Vlore	13000	3476	-1,3191	9,4727

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,257076232
R Square	0,066088189
Adjusted R Square	0,027175197
Standard Error	0,705502617
Observations	26

ANOVA

	<i>df.</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	0,845330392	0,845330392	1,69835794	0,204867576
Residual	24	11,94561464	0,497733943		
Total	25	12,79094503			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	0,695200354	1,219943156	0,569862908	0,57406686	-1,822638052	3,21303876	-1,8226	3,21304
X Variable 1	-0,185832304	0,142595755	-1,303210626	0,20486758	-0,480135417	0,10847081	-0,4801	0,10847

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

Ονόματα νομών	Απασχολούμενοι ανά τομέα		Ln(X94/X90) (Y)	Ln(X90) (X1)
	Απασχ/μενοι δευτερογενούς τομέα το 1990	Απασχ/μενοι δευτερογενούς τομέα το 1994		
Berat	19000	1346	-2,6473	9,8522
Diber	6000	3847	-0,4445	8,6995
Durres	30000	1887	-2,7662	10,3090
Elbasan	22000	622	-3,5659	9,9988
Fier	21000	6310	-1,2024	9,9523
Gjirokaster	6000	92	-4,1777	8,6995
Gramsh	1000	105	-2,2538	6,9078
Kolonje	1000	318	-1,1457	6,9078
Korce	25000	1133	-3,0940	10,1266
Kruje	11000	212	-3,9491	9,3057
Kukes	6000	448	-2,5947	8,6995
Lezhe	4000	167	-3,1761	8,2940
Librazhd	3000	684	-1,4784	8,0064
Lushnje	6000	544	-2,4006	8,6995
Mat	5000	895	-1,7204	8,5172
Mirdite	4000	766	-1,6529	8,2940
Permet	1000	14	-4,2687	6,9078
Pogradec	5000	331	-2,7151	8,5172
Puke	2000	666	-1,0996	7,6009
Sarande	7000	548	-2,5474	8,8537
Shkoder	23000	755	-3,4165	10,0432
Skrapar	1000	173	-1,7545	6,9078
Tepelene	4000	2016	-0,6852	8,2940
Tirane	60000	3525	-2,8345	11,0021
Tropoje	2000	561	-1,2712	7,6009
Vlore	18000	2127	-2,1357	9,7981

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,30074747
R Square	0,090449041
Adjusted R Square	0,052551084
Standard Error	1,032150811
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	2,542579187	2,542579187	2,3866469	0,135460965
Residual	24	25,56804713	1,065335297		
Total	25	28,11062632			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	0,032325527	1,552785447	0,020817768	0,98356314	-3,172465464	3,23711652	-3,1725	3,23712
X Variable 1	-0,272660804	0,176493464	-1,544877633	0,13546096	-0,636925335	0,09160373	-0,6369	0,0916

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

Ονόματα νομών	Απασχολούμενοι ανά τομέα		Ln(X94/X90) (Y)	Ln(X90) (X1)
	Απασχ/μενοι τριτογενούς τομέα το 1990	Απασχ/μενοι τριτογενούς τομέα το 1994		
Berat	14000	8227	-0,5316	9,5468
Diber	14000	4835	-1,0632	9,5468
Durres	31000	18603	-0,5107	10,3417
Elbasan	15000	8599	-0,5564	9,6158
Fier	26000	12191	-0,7574	10,1659
Gjirokaster	7000	2704	-0,9512	8,8537
Gramsh	3000	2955	-0,0151	8,0064
Kolonje	3000	1803	-0,5092	8,0064
Korce	14000	8524	-0,4962	9,5468
Kruje	11000	5515	-0,6904	9,3057
Kukes	9000	6282	-0,3595	9,1050
Lezhe	10000	3717	-0,9897	9,2103
Librazhd	7000	2709	-0,9493	8,8537
Lushnje	8000	5024	-0,4652	8,9872
Mat	9000	5393	-0,5121	9,1050
Mirdite	7000	3476	-0,7000	8,8537
Permet	5000	2073	-0,8804	8,5172
Pogradec	10000	4386	-0,8242	9,2103
Puke	7000	2924	-0,8730	8,8537
Sarande	8000	4425	-0,5922	8,9872
Shkoder	20000	15681	-0,2433	9,9035
Skrapar	4000	4066	0,0164	8,2940
Tepelene	6000	3334	-0,5876	8,6995
Tirane	61000	39424	-0,4365	11,0186
Tropoje	6000	3228	-0,6199	8,6995
Vlore	18000	8136	-0,7941	9,7981

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

Regression Statistics	
Multiple R	0,120625708
R Square	0,014550561
Adjusted R Square	-0,026509832
Standard Error	0,278307343
Observations	26

ANOVA

	df	SS	MS	F	Significance F
Regression	1	0,027447701	0,027447701	0,35436975	0,557221946
Residual	24	1,858919446	0,077454977		
Total	25	1,886367147			

	Coefficients	Standard Error	t Stat	P-value	Lower 95%	Upper 95%	Lower 95.0%	Upper 95.0%
Intercept	-0,174556508	0,735572967	-0,237306856	0,81443278	-1,692704185	1,34359117	-1,6927	1,34359
X Variable 1	-0,047497605	0,079789067	-0,595289638	0,55722195	-0,212174112	0,1171789	-0,2122	0,11718

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

Ονόματα νομών	Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα το 1990	Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα το 1994	Ln(X94/X90)	Ln(X90) (X1)
Diber	25,86	13,59	-0,6433	3,2527
Durres	24,36	28,50	0,1572	3,1928
Elbasan	27,46	49,19	0,5830	3,3127
Fier	29,83	29,30	-0,0179	3,3956
Gjirokaster	31,54	46,20	0,3816	3,4513
Gramsh	33,32	9,04	-1,3047	3,5060
Kolonje	33,36	12,61	-0,9729	3,5072
Korce	30,30	44,85	0,3921	3,4112
Kruje	24,13	41,53	0,5430	3,1833
Kukes	21,11	17,97	-0,1611	3,0496
Lezhe	12,50	24,13	0,6577	2,5256
Librazhd	16,71	21,89	0,2704	2,8158
Lushnje	51,83	28,11	-0,6120	3,9481
Mat	12,50	44,96	1,2799	2,5260
Mirdite	15,50	17,25	0,1067	2,7410
Permet	14,31	36,74	0,9430	2,6608
Pogradec	11,76	27,85	0,8622	2,4648
Puke	9,98	29,73	1,0915	2,3007
Sarande	42,24	22,83	-0,6153	3,7433
Shkoder	24,56	22,15	-0,1036	3,2013
Skrapar	37,52	16,26	-0,8361	3,6247
Tepelene	16,69	8,87	-0,6315	2,8147
Tirane	15,38	28,04	0,6005	2,7332
Tropoje	27,29	11,68	-0,8487	3,3064
Vlore	26,55	25,30	-0,0481	3,2789

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,712288671
R Square	0,507355151
Adjusted R Square	0,486828282
Standard Error	0,504202523
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	6,283467872	6,283467872	24,7166364	4,46733E-05
Residual	24	6,101284429	0,254220185		
Total	25	12,3847523			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	3,72645995	0,742186054	5,02092424	3,9422E-05	2,194663536	5,25825636	2,19466	5,25826
X Variable 1	-1,17500423	0,236344089	-4,971582889	4,4673E-05	-1,662794355	-0,6872141	-1,6628	-0,6872

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

Ονόματα νομών	Ποσοστό απασχόλησης δευτερογενούς τομέα το 1990	Ποσοστό απασχόλησης δευτερογενούς τομέα το 1994	Ln(X94/X90) (Y)	Ln(X90) (X1)
Berat	46,37	8,34	-1,7154	3,8367
Diber	22,17	38,33	0,5477	3,0985
Durres	52,19	6,58	-2,0702	3,9549
Elbasan	43,15	3,43	-2,5329	3,7647
Fier	31,32	24,11	-0,2616	3,4443
Gjirokaster	31,54	1,77	-2,8802	3,4513
Gramsh	16,66	3,12	-1,6746	2,8129
Kolonje	16,68	13,10	-0,2413	2,8141
Korce	44,56	6,47	-1,9296	3,7969
Kruje	37,91	2,16	-2,8631	3,6353
Kukes	31,66	5,46	-1,7575	3,4551
Lezhe	25,00	3,26	-2,0363	3,2188
Librazhd	25,06	15,75	-0,4647	3,2212
Lushnje	20,73	7,02	-1,0825	3,0318
Mat	31,26	18,10	-0,5462	3,4422
Mirdite	31,00	9,00	-1,2369	3,4341
Permet	14,31	0,42	-3,5180	2,6608
Pogradec	29,40	5,06	-1,7592	3,3811
Puke	19,96	13,04	-0,4261	2,9938
Sarande	26,88	8,50	-1,1507	3,2913
Shkoder	40,36	4,59	-2,1731	3,6977
Skrapar	12,51	3,42	-1,2972	2,5261
Tepelene	33,38	34,34	0,0285	3,5078
Tirane	41,95	5,91	-1,9606	3,7365
Tropoje	18,19	13,08	-0,3301	2,9010
Vlore	36,76	15,48	-0,8647	3,6043

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,244811715
R Square	0,059932776
Adjusted R Square	0,020763308
Standard Error	0,994180481
Observations	26

ANOVA

	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	1,512332162	1,512332162	1,53008911	0,228066577
Residual	24	23,72147591	0,98839483		
Total	25	25,23380807			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	0,735322327	1,730940102	0,424810961	0,67475887	-2,837161724	4,30780638	-2,8372	4,30781
X Variable 1	-0,637903459	0,515699364	-1,236967706	0,22806658	-1,702254415	0,4264475	-1,7023	0,42645

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

Ονόματα νομών	Ποσοστό απασχόλησης τριτογενούς τομέα το 1990	Ποσοστό απασχόλησης τριτογενούς τομέα το 1994	Ln(X94/X90) (Y)	Ln(X90) (X1)
Berat	34,17	50,99	0,4002	3,5313
Diber	51,72	48,18	-0,0710	3,9458
Durres	53,93	64,91	0,1853	3,9877
Elbasan	29,42	47,38	0,4765	3,3817
Fier	38,78	46,59	0,1834	3,6579
Gjirokaster	36,80	52,03	0,3463	3,6055
Gramsh	49,97	87,84	0,5640	3,9115
Kolonje	50,03	74,29	0,3953	3,9127
Korce	24,95	48,68	0,6682	3,2170
Kruje	37,91	56,31	0,3956	3,6353
Kukes	47,49	76,57	0,4777	3,8606
Lezhe	62,49	72,61	0,1501	4,1350
Librazhd	58,47	62,36	0,0644	4,0685
Lushnje	27,65	64,87	0,8529	3,3195
Mat	56,26	109,08	0,6621	4,0300
Mirdite	54,26	40,84	-0,2841	3,9937
Permet	71,54	62,84	-0,1297	4,2702
Pogradec	58,80	67,08	0,1317	4,0742
Puke	69,87	57,23	-0,1995	4,2466
Sarande	30,72	68,67	0,8045	3,4248
Shkoder	35,09	95,41	1,0002	3,5580
Skrapar	50,02	80,32	0,4736	3,9124
Tepelene	50,06	56,79	0,1260	3,9133
Tirane	42,65	66,05	0,4374	3,7531
Tropoje	54,58	75,24	0,3212	3,9996
Vlore	36,76	59,22	0,4769	3,6043

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

Πίνακας 3.3: Υπολογισμός του δείκτη BARRO and SALA-I -MARTIN

SUMMARY OUTPUT

<i>Regression Statistics</i>	
Multiple R	0,705534801
R Square	0,497779356
Adjusted R Square	0,476853496
Standard Error	0,232786286
Observations	26

ANOVA

	<i>df.</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Significance F</i>
Regression	1	1,289045791	1,289045791	23,7877608	5,67504E-05
Residual	24	1,300546919	0,054189455		
Total	25	2,58959271			

	<i>Coefficients</i>	<i>Standard Error</i>	<i>t Stat</i>	<i>P-value</i>	<i>Lower 95%</i>	<i>Upper 95%</i>	<i>Lower 95.0%</i>	<i>Upper 95.0%</i>
Intercept	3,350851618	0,618462748	5,418033068	1,4478E-05	2,074407505	4,62729573	2,07441	4,6273
X Variable 1	-0,79042349	0,162062695	-4,877269807	5,675E-05	-1,124904384	-0,4559426	-1,1249	-0,4559

Πίνακας 3.4: Ρυθμός σύγκλισης

Είδος οικονομικού μεγέθους	Ρυθμός σύγκλισης
Ποσοστό ανεργίας	7,136%
Δείκτης εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα	-
Αριθμός ανέργων	19,500%
Αριθμός απασχολούμενων	2,095%
Απασχολούμενοι πρωτογενούς τομέα	5,140%
Απασχολούμενοι δευτερογενούς τομέα	7,959%
Απασχολούμενοι τριτογενούς τομέα	1,217%
Ποσοστό απασχόλησης πρωτογενούς τομέα	-
Ποσοστό απασχόλησης δευτερογενούς τομέα	25,396%
Ποσοστό απασχόλησης τριτογενούς τομέα	39,067%

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Όπως διαπιστώθηκε με την βοήθεια της διαδικασίας της παλινδρόμησης, η παραγωγικότητα μιας περιοχής επηρεάζεται από την γεωμορφολογία της και πιο συγκεκριμένα, η ύπαρξη υψηλότερων ορεινών όγκων συνεπάγεται μείωση της παραγωγικότητας. Αντίθετα δεν εξαρτάται από κάποια μορφολογικά της χαρακτηριστικά, όπως το πόσο αγροτική είναι ή την απόστασή της από το μεγαλύτερο αστικό και οικονομικό κέντρο της χώρας, τα Τίρανα.

Αντίστοιχα, το επίπεδο της ανεργίας δεν εξαρτάται καθόλου από κανένα από τους παραπάνω παράγοντες: ούτε από γεωμορφολογία, ούτε την γεωγραφική θέση και ούτε το ποσοστό απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα κάθε νομού. Αυτό σημαίνει ότι, στην διαμόρφωση του επιπέδου ζωής μιας περιοχής στην Αλβανία, διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο (εκτός από την γεωμορφολογία της που επηρεάζει το επίπεδο του ΑΕΠ της) κάποια άλλα χαρακτηριστικά όπως οι υποδομές, τα ποιοτικά στοιχεία του πληθυσμού της και η περιφερειακή κατανομή των δημοσίων δαπανών και όχι τα μορφολογικά της χαρακτηριστικά ή η χωρική της εξειδίκευση.

Από την μελέτη του δείκτη σύγκλισης s/\bar{x} συμπεραίνονται γενικά τα εξής: το 1994 το σύνολο των νομών της χώρας μαστίζεται από υψηλά ποσοστά ανεργίας, χαρακτηρίζονται από υψηλό δείκτη εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα ενώ χαρακτηριστική είναι η δραματική μείωση της απασχόλησης τους στον δευτερογενή τομέα. Επίσης, το επίπεδο μεταβολής του πληθυσμού ανά νομό, το 1994, παρουσιάζει μεγαλύτερες διαφοροποιήσεις από ότι το 1990 εξαιτίας της μείωσης του βιοτικού επιπέδου τους και της μετανάστευσης που έλαβε χώρα, σε μερικούς από αυτούς πιο έντονα, τα τελευταία χρόνια.

Τέλος, με την χρησιμοποίηση του δείκτη *BARRO & SALAI- I -MARTIN* διαπιστώθηκε, ότι το 1994, περισσότεροι νομοί παρουσιάζουν πολύ υψηλά

ποσοστά ανεργίας, η πλειονότητά τους εκτιμά μεγάλα ποσοστά απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα, ενώ σε όλους τους νομούς σημειώθηκε δραματική μείωση του συνολικού αριθμού των απασχολουμένων, σε σχέση με το 1990. Αυτό σημαίνει ότι, το 1994 σημειώθηκαν κάποιες δομικές αλλαγές στην οικονομία των νομών, οι οποίες ισχύουν στο σύνολό τους και είχαν ως αποτέλεσμα την ανάδειξη κάποιων αρνητικών χαρακτηριστικών: πολύ υψηλά ποσοστά ανεργίας, μείωση του πληθυσμού, δραματική ελάττωση της απασχόλησης και χωρική εξειδίκευση στον πρωτογενή τομέα.

Από τα παραπάνω διαπιστώνεται ότι η Αλβανία κατά την μετάβαση από το σύστημα της κεντρικά κατευθυνόμενης οικονομίας σε αυτό της ελεύθερης αγοράς υπέστη **χωρική σύγκλιση προς το χειρότερο**. Αυτό συνεπάγεται ότι: α) η αποτελεσματικότητα της οικονομίας έχει ελατωθεί, οι ρυθμοί δηλαδή οικονομικής ανάπτυξης είναι μικρότεροι από ότι κατά την διάρκεια του κομμουνιστικού καθεώτος και β) ότι σημειώθηκε χωρική ισότητα. Αυτό σημαίνει ότι οι διαφορές στα επίπεδα ανάπτυξης των νομών είναι πλέον μικρότερες, με αποτέλεσμα το σύνολο των νομών να χαρακτηρίζονται από υπανάπτυξη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ: ΜΕΘΟΔΟΙ ΠΟΣΟΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΥ.....	191
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	191
3.1 Η ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ: ΜΙΑ ΠΟΣΟΤΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ	192
3.2 ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΓΚΛΙΣΗ-ΑΠΟΚΛΙΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ.....	205
3.3 ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΔΕΙΚΤΗ <i>BARRO & SALA-I-MARTIN</i>	214
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	239

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Λαμβάνοντας υπόψη τις παραπάνω διαπιστώσεις σχετικά με την εξέλιξη των οικονομικών μεγεθών που συνιστούν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα, συνθέτουν τα ιδιαίτερα προβλήματα και σηματοδοτούν τις προοπτικές ανάπτυξης των νομών δύναται να συναχθούν δύο κατηγορίες συμπερασμάτων σχετικά με την ταυτότητα και εξέλιξη της αλβανικής οικονομίας:

A. Κατηγορία:

- Ο δείκτης επιχειρηματικής δραστηριότητας οριοθετεί την ύπαρξη δύο ζωνών οικονομικής δυναμικότητας: του άξονα Δυρραχίου-Τιράνων και του άξονα που περιλαμβάνει τους νομούς κατά μήκος της Αδριατικής από το Δυρράχιο ως τη νότιο Αλβανία.
- Ο δείκτης κοινωνικής υποδομής επιβεβαιώνει την οριοθέτηση των παραπάνω αξόνων.
- Οι συγκεκριμένοι άξονες χαρακτηρίζονται από μικρότερα ποσοστά ανεργίας και απασχόλησης και θετικούς ρυθμούς μεταβολής του πληθυσμού.

B. Κατηγορία:

- Το 1990 η αλβανική οικονομία χαρακτηριζόταν από μικρά ποσοστά ανεργίας, μεγάλα επίπεδα απασχόλησης και αξιόλογους ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού.
- Το 1994 χαρακτηρίζεται από τις αντίθετες τάσεις* υψηλά δηλαδή ποσοστά ανεργίας, χαμηλά επίπεδα απασχόλησης και μειωμένους, σε σχέση με το 1990, ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού.
- Με την διαδικασία της παλινδρόμησης διαπιστώθηκε ότι, τόσο για το 1990 όσο και για το 1994, το παραγωγικό επίπεδο κάθε νομού εξαρτάται από το μέσο υψόμετρό του.
- Επίσης, με την διαδικασία της παλινδρόμησης διαπιστώθηκε ότι, το παραγωγικό επίπεδο κάθε νομού, τόσο για το 1990 όσο και για το 1994, δεν

εξαρτάται από χαρακτηριστικά, όπως η απόσταση από τα Τίρανα και την εξειδίκευση του στον πρωτογενή τομέα.

- Το 1994 ομογενοποιείται το χωρικά πρόβλημα της ανεργίας* αυτό σημαίνει ότι, το σύνολο των νομών της χώρας εμφανίζει μεγάλα ποσοστά ανεργίας σε σύγκριση με το 1990, που τα ποσοστά ανεργίας ήταν, όχι μόνο μικρότερα, αλλά και με μεγαλύτερες διακυμάνσεις.
- Αντίστοιχη ομογενοποίηση του προβλήματος παρατηρείται και για τον δείκτη εξάρτησης από τον πρωτογενή τομέα.
- Η σύζευξη των αποτελεσμάτων κατά την μελέτη του δείκτη σύγκλισης - απόκλισης και του δείκτη BARRI & SALAI MARTIN επιβεβαιώνει και εδραιώνει την θέση, ότι δύο είναι τα κύρια χαρακτηριστικά τα οποία ταυτοποιούν την αλβανική οικονομία κατά το έτος 1994:
 1. η καθολικά υψηλή ανεργία και
 2. η οικονομική εξάρτηση του συνόλου των νομών της χώρας από τον πρωτογενή τομέα.

Η πρώτη κατηγορία συμπερασμάτων αφορά τις αλλαγές στα επίπεδα ανεργίας, απασχόλησης, και διάρθρωσης της παραγωγής, τα οποία σε κάποιες περιοχές έλαβαν χώρα έντονα ενώ σε κάποιες άλλες υπέστησαν πιο ήπιες μεταβολές. Το γεγονός αυτό σημαίνει την ύπαρξη περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό της χώρας. Βέβαια οι περιφερειακές ανισότητες της Αλβανίας δεν είναι της μορφής ή της έντασης της Ελλάδος ή κάποιας άλλης αναπτυσσόμενης ή ανεπτυγμένης χώρας για το λόγο ότι το επίπεδο ανάπτυξης είναι πολύ χαμηλό και το επίπεδο της ποιότητας ζωής υποβαθμισμένο, με αποτέλεσμα από κάποιο σημείο και έπειτα, να μην έχει νοήμα, ούτε πρακτική αξία η έκφραση "περιφερειακές ανισότητες".

Και αυτό γιατί εξετάζοντας τους δείκτες αστικοποίησης διαπιστώνεται ότι, η Αλβανία έχει μόνο μικρού και μεσαίου πληθυσμιακού μεγέθους αστικά κέντρα, τα οποία καταλαμβάνουν το 20% περίπου του συνολικού πληθυσμού της χώρας (στην Ελλάδα μόνο η εθνική της πρωτεύουσα καταλαμβάνει το 35% του

συνολικού της πληθυσμού). Αυτό σημαίνει ότι η διαδικασία της αστικοποίησης στην Αλβανία (παρόλο που τα τελευταία χρόνια με την εσωτερική αλλά και εξωτερική μετανάστευση τα παραπάνω ποσοστά έχουν λίγο τροποποιηθεί) δεν έχει ακόμη ξεκινήσει.

Ο αριθμός των νομών της Αλβανίας, που παρουσιάζουν θετικούς ρυθμούς μεταβολής του πληθυσμού είναι αρκετά μικρός. Αυτοί είναι οι νομοί, πρωτεύουσες των οποίων είναι τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα της χώρας, και είναι κυρίως χωροθετημένοι κατά της δυτικής πλευράς της χώρας, με εξαίρεση τον νομό της Κορυτσάς που βρίσκεται στη νότιο περιφέρεια.

Με την κατάρρευση του παλιού συστήματος και την ανάδειξη ενός νέου, η χώρα παρουσίασε έντονες μεταβολές του αριθμού των ανέργων της* τα ποσοστά ανεργίας της είναι ιδιαίτερα υψηλά στο σύνολο σχεδόν της επικράτειάς της, ενώ συγχρόνως αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Αυτό συνέβη διότι, μετά την αποδιοργάνωση του δευτερογενούς τομέα, δεν κατέσται δυνατή η διοχέτευση του πλεονάζοντος εργατικού δυναμικού στον τριτογενή τομέα, γεγονός που σημαίνει ότι η χώρα αντιμετωπίζει ιδιαίτερα προβλήματα προσαρμογής στα νέα οικονομικά δεδομένα.

Σε ότι αφορά την τομεακή εξειδίκευση το μεγαλύτερο ποσοστό του εργατικού δυναμικού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα. Η υπερβολική εξάρτηση όμως από τον πρωτογενή τομέα υποδηλώνει χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης. Μόνο κάποια αστικά κέντρα παρουσιάζουν μεγαλύτερα ποσοστά απασχόλησης στον τριτογενή τομέα και καλύτερη διάρθρωση παραγωγικών δραστηριοτήτων. Ακόμη και υψηλά επίπεδα τεχνικής και κοινωνικής υποδομής στην Αλβανία, συνιστούν επίπεδα πολύ μικρότερα από τα αντίστοιχα της Ελλάδος ή άλλων βαλκανικών χωρών που υπέστησαν την διαδικασία της μετάβασης.

Συγχρόνως όμως κατά την διάρκεια των τελευταίων ετών έλαβε χώρα ένα έντονο οικονομικό φαινόμενο με σημαντικά χωρικό χαρακτήρα: η μετανάστευση. Στην Αλβανία συντελέσθηκαν δύο ειδών μεταναστευτικές κινήσεις, η εσωτερική και η εξωτερική. Όπως προαναφέρθηκε η εσωτερική μετανάστευση παρουσιάζει έντονη κινητικότητα με αφετηρία τις ορεινές βόρειοανατολικές περιοχές και προορισμό τις πεδινές και τα μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας. Η μετακίνηση αυτή εκτιμάται ότι πραγματοποιήθηκε από 350.000 χιλιάδες ανθρώπους, προερχόμενοι κυρίως από τις περιοχές Ρυκα, Κυκες και Τγοροζε, οι οποίες βρίσκονται στη βορειοανατολική πλευρά της χώρας. Το παραπάνω φαινόμενο είχε ως αποτέλεσμα μια γρήγορη και ανεξέλεγκτη τεχνητή αύξηση του αστικού πληθυσμού, η οποία, καθώς δεν συνοδεύτηκε από δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, προκάλεσε την δημιουργία πολλών κοινωνικών και οικονομικών προβλημάτων σε ολόκληρη την χώρα.

Παράλληλα όμως η οικονομική κρίση του 1991-1992 παρακίνησε χιλιάδες Αλβανούς να εγκαταλείψουν την χώρα τους με προορισμό τις πιο ανεπτυγμένες γειτονικές χώρες της Ε.Ε., την Ελλάδα και την Ιταλία, ενώ κάποιες πολύ μικρότερες κινήσεις σημειώθηκαν προς την Γερμανία. Η μετανάστευση όμως αποτελεί μια επιλεκτική διαδικασία αφού πραγματοποιείται από το νεαρό εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Πιστεύεται ότι συνολικά κατά την διάρκεια 1990-1996 περίπου 400.000 Αλβανοί, στην πλειοψηφία τους κάτω των 30 ετών, εγκατέλειψαν την χώρα τους, προερχόμενοι κυρίως από τη νότιο (αυτοί με προορισμό την Ελλάδα) και τη δυτική (αυτοί με προορισμό την Ιταλία) Αλβανία. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αποδυνάμωση της παραγωγικής και πληθυσμιακής βάσης με σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά παρεπόμενα.

Ακόμη και για κάποιες γεωγραφικές ζώνες που παρουσιάζουν καλύτερους οικονομικούς και κοινωνικούς δείκτες, πρέπει να επισημανθεί ότι

α) η αναφορά πραγματοποιείται σε πολύ υψηλές τιμές των οικονομικών και κοινωνικών δεικτών, όταν αφορούν αρνητικά οικονομικά μεγέθη και πολύ χαμηλές τιμές όταν αφορούν οικονομική πρόοδο ή ευημερία. Πιο συγκεκριμένα, τα μικρά ποσοστά ανεργίας των περιοχών αυτών ισούνται με (20-30)%. Η μικρή μείωση του αριθμού των απασχολουμένων τους, ισοδυναμεί με μεταβολές της τάξης του (40-50)%. Αυτό σημαίνει ότι και οι πλέον ευνοημένες ή ανεπτυγμένες περιοχές της Αλβανίας παρουσιάζουν πολύ μικρότερα επίπεδα ανάπτυξης και ευημερίας από τις υπανάπτυκτες άλλων βαλκανικών κρατών.

β) οι δύο μεγάλες ζώνες οικονομικής ανάκαμψης που εντοπίζονται, δηλαδή η δυτική πεδινή περιφέρεια και ο αλβανικός νότος, περιλαμβάνουν τα τέσσερα μεγαλύτερα αστικά και οικονομικά κέντρα της χώρας: τα Τίρανα, το Δυρράχιο, τα Σκόρδα, την Αυλώνα και την Κορυτσά. Ουσιαστικά λοιπόν, η ανάπτυξη και οι προοπτικές αυτής εστιάζονται και περιστρέφονται γύρω από τα αστικά αυτά κέντρα και όχι στο σύνολο των ομόνυμων νομών τους.

Το γεγονός αυτό κρίνεται αναμενόμενο διότι πλέον, η μεγάλη αγορά, το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, η ύπαρξη τεχνικής, μεταφορικής και τηλεπικοινωνιακής υποδομής, και τέλος η δημιουργία και λειτουργία θετικών οικονομιών κλίμακας και χωροθέτησης λειτουργιών (η συνύπαρξη δηλαδή υποστηρικτικών προς την παραγωγική διαδικασία και ενισχυτικών της μεγέθυνσης της κλίμακας παραγωγής λειτουργιών) παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εγκατάσταση του κεφαλαίου και άρα στην οικονομική άνοδο μιας περιοχής. Τα μεγάλα αστικά κέντρα εμπεριέχουν εν' γένει δυνατότητες και προσφέρουν πλεονεκτήματα σε σχέση με τις υπαίθριες περιοχές, στις οποίες η έναρξη της διαδικασίας της οικονομικής ανάπτυξης καθυστερεί έναντι αυτών, ενώ όταν ξεκινήσει συντελείται με βραδύτερο ρυθμό.

Αυτό σημαίνει ότι η Αλβανία δεν χαρακτηρίζεται από περιφερειακές ανισότητες* απλά υπάρχουν κάποια αστικά κέντρα που παρουσιάζουν μικρότερα ποσοστά

ανεργίας και υψηλότερους δείκτες υποδομών από την υπόλοιπες περιοχές. Οι διαφορές των επιπέδων ανάπτυξης των νομών (όπως επιβεβαιώθηκε τόσο από τον δείκτη σύγκλισης -απόκλισης όσο και από τον δείκτη BARRI & SALAI MARTIN) δεν είναι έντονες. Τα σοβαρά προβλήματα προσαρμογής στο νέο οικονομικό περιβάλλον, που αντιμετωπίζει, είναι συγχρόνως εκτατικά και εντατικά (στο σύνολο δηλαδή των νομών της και ιδιαίτερης έντασης). Έτσι, η Αλβανία παρουσιάζει τα χαρακτηριστικά μιας χώρας η οποία βρίσκεται στα πρωταρχικά στάδια ανάπτυξης: υψηλά επίπεδα ανεργίας και χωρική εξειδίκευση στον πρωτογενή τομέα.

Τα παραπάνω καθιστούν την συζήτηση περί περιφερειακών ανισοτήτων ανούσια και άνευ πρακτικής σημασίας. Τα έντονα γενικευμένα προβλήματα και η ομογενοποίηση των αρνητικών επιπτώσεων του οικονομικού μετασχηματισμού, η χωρική δηλαδή σύγκλιση προς το χειρότερο που διαπιστώθηκε προηγούμενα, οδηγούν στο βασικό συμπέρασμα, ότι η χώρα παρουσιάζει ένα **καθολικό πρότυπο υπανάπτυξης**.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 241

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟ:

Η ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Ο ΤΡΟΠΟΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο κεφάλαιο αυτό επιχειρείται μια προσπάθεια οριοθέτησης της κατάλληλης περιφερειακής πολιτικής που πρέπει να ασκηθεί στην περίπτωση της Αλβανίας προκειμένου η χώρα να καταφέρει να ξεπεράσει την οικονομική της κρίση και τα σοβαρά διαρθρωτικά προβλήματα που αντιμετωπίζει. Παράλληλα, επισημαίνονται και προτείνονται τρόποι ώστε να αξιοποιήσει τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και τους παραγωγικούς της πόρους, προκειμένου να επιτύχει την εισαγωγή της σε μια σταθερή τροχιά ανάπτυξης, η οποία θα επιφέρει συγχρόνως με την οικονομική και την κοινωνική πρόοδο.

1.1 ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η περιφερειακή πολιτική αποτελεί ένα συγκεκριμένο πεδίο πολιτικής, το οποίο περιλαμβάνει τις παρεμβάσεις που γίνονται στις περιφέρειες από την πλευρά του δημοσίου τομέα με στόχο τη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων και την ανάπτυξη των λιγότερο ανεπτυγμένων περιφερειών. Από τα μέσα της δεκαετίας του '70, και ειδικότερα στην δεκαετία του '80 η περιφερειακή πολιτική μετασχηματίζεται κάτω από τη δυναμική δύο τάσεων (*Ανδρικοπούλου, 1995*):

- μιας τάσης αποκέντρωσης σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, στο εσωτερικό του εθνικού κράτους, όπου νέες "τοπικές" πολιτικές ασκούνται από τις τοπικές και περιφερειακές αρχές με στόχο την ανάπτυξη του ενδογενούς δυναμικού μιας συγκεκριμένης περιοχής, και
- μιας τάσης ολοκλήρωσης σε υπερ-εθνικό επίπεδο, στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπου ασκείται μια πολιτική οικονομικής και

κοινωνικής συνοχής, η οποία αποσκοπεί στη μείωση των περιφερειακών ανισοτήτων στο εσωτερικό της Ένωσης (Ανδρικοπούλου, 1995).

Ο μετασχηματισμός της περιφερειακής πολιτικής συνδέεται με την εμφάνιση δύο φαινομένων, τα οποία επηρέασαν ριζικά τις συνθήκες άσκησης αυτής και είναι τα εξής:

- η αλλαγή στη μορφή των περιφερειακών προβλημάτων
- η αλλαγή στο χαρακτήρα της κρατικής παρέμβασης, η οποία οφείλεται σε μια ευρύτερη αλλαγή του ρόλου και των λειτουργιών του κράτους (Ανδρικοπούλου, 1995).

Η προσπάθεια απάντησης του ερωτήματος εάν η διαδικασία περιφερειακής ανάπτυξης οδηγεί σε περιφερειακή ισορροπία ή σε αύξηση των περιφερειακών ανισοτήτων, απασχόλησε κατά καιρούς πολλούς επιστήμονες η ενασχόληση, μελέτη και κριτική σκέψη των οποίων με το εν' λόγω θέμα ανέδειξε τις θεωρίες περιφερειακής ανάπτυξης. Διακρίθηκαν τέσσερις θεωρίες περιφερειακής ανάπτυξης: το μοντέλο της ισορροπίας, το μοντέλο της ανισορροπίας, η αιτιακή συσσώρευση του Myrdal και η θεωρία των πόλων ανάπτυξης του Peggoux (Ανδρικοπούλου, 1995).

Κοινό σημείο όλων των απόψεων είναι ότι η κινητικότητα κεφαλαίου και εργασίας επηρεάζει (θετικά ή αρνητικά ανάλογα με τη θεωρία) τη διαμόρφωση και εξέλιξη των περιφερειακών ανισοτήτων και δημιουργεί τις ευρύτερες συνθήκες για την ανάπτυξη του συνόλου της οικονομίας. Το ισχυρό σημείο της άποψης του Myrdal είναι η σωρευτική δράση της συγκέντρωσης και των οικονομιών κλίμακας που αυτή επιτρέπει. Η κύρια συνεισφορά της θεωρίας του Peggoux έγκειται στην έμφαση που δίνει στην λειτουργία της κινητήριας βιομηχανίας και κυρίως στην ένταση των διασυνδέσεων μεταξύ βιομηχανικών επιχειρήσεων, τις οποίες αυτή δημιουργεί (γι' αυτό χαρακτηρίζεται ως πόλος ανάπτυξης). Τα αδύναμα σημεία των θεωριών αυτών συνδέονται κυρίως με δύο κεντρικά ζητήματα: τη διαμόρφωση και λειτουργία των περιφερειακών

ανισοτήτων και τις διαδικασίες διάχυσης της ανάπτυξης σε άλλες περιοχές (Ανδρικοπούλου, 1995).

Ένα ιδιαίτερα κρίσιμο θέμα με άμεση επίδραση τόσο στη σύνθεση των επιμέρους δράσεων όσο και στην συνολική αποτελεσματικότητα της περιφερειακής πολιτικής αφορά την μεθοδολογία που ακολουθείται κάθε φορά στην αντιμετώπιση των περιφερειακών προβλημάτων. Για να είναι αποδοτική η περιφερειακή πολιτική θα πρέπει να στηρίζεται και να εφαρμόζεται με βάση μελέτες διάγνωσης των αιτιών που προκαλούν τα περιφερειακά προβλήματα* θα πρέπει δηλαδή πρωτίστως να κατανοούνται οι αιτίες δημιουργίας του προβλήματος και κατόπιν να αποφασίζεται ο τρόπος ή τα μέσα επίλυσής του (Πετράκος, 1996).

Η αναγκαιότητα άσκησης περιφερειακής πολιτικής σχετίζεται με την ικανοποίηση των κριτηρίων ισότητας και αποτελεσματικότητας της ευημερίας των ανθρώπων. Το κριτήριο της αποτελεσματικότητας επιδιώκει την μεγιστοποίηση της ευημερίας με δεδομένους παραγωγικούς πόρους και τεχνολογία ενώ το κριτήριο της ισότητας επιδιώκει την μείωση των περιφερειακών διαφορών των δεικτών ευημερίας για δεδομένο συνολικό επίπεδο εισοδήματος. Έτσι, μια περιφερειακή πολιτική ικανοποιεί το κριτήριο της αποτελεσματικότητας εάν αυξάνει την συνολική ευημερία και το κριτήριο της ισότητας εάν μειώνει τις περιφερειακές ανισότητες στα επίπεδα ευημερίας (Πετράκος, 1996).

Η έμφαση της περιφερειακής πολιτικής εξαρτάται από το επίπεδο ανάπτυξης της χώρας στην οποία ασκείται. Σε χώρες, οι οποίες βρίσκονται σε προβιομηχανικό στάδιο, με ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης, η οικονομική πολιτική δεν πρέπει να εστιάζει στις περιφερειακές διαστάσεις της υποανάπτυξης. Πρέπει να προσδίδει έμφαση σε πολιτικές εθνικής κλίμακας, όπως η βελτίωση της κοινωνικής και τεχνικής υποδομής, ο εκσυγχρονισμός του γεωργικού τομέα και η δημιουργία ασφαλούς χρηματοπιστωτικού

συστήματος* πολιτικές που θα στηρίξουν και υποβοηθώντας θα ωθήσουν την βιομηχανική ανάπτυξη (Πετράκος, 1996).

Με την απαρχή όμως της βιομηχανικής ανάπτυξης, οι χώρες, οι οποίες βρίσκονται στη φάση του μετασχηματισμού από αγροτικές σε βιομηχανικές και έχουν χαμηλά προς ενδιάμεσα επίπεδα ανάπτυξης, σημειώνουν θεμελιώδεις μεταβολές την χωρική οργάνωση των οικονομιών τους. Καθώς η βιομηχανική ανάπτυξη, εξαιτίας της λειτουργίας των οικονομιών συγκέντρωσης, συντελείται σε ένα περιορισμένο αριθμό πόλων και περιοχών, ένα δυιστικό πρότυπο χωρικής ανάπτυξης εμφανίζεται, το οποίο απαιτεί έντονες και αντισταθμιστικές παρεμβάσεις της περιφερειακής πολιτικής με σκοπό την αποφυγή της υποβάθμισης και εγκατάλειψης μιας σειράς περιμετρικών ως προς τα κέντρα ανάπτυξης περιοχών (Πετράκος, 1996).

Εντοπίζεται δηλαδή η συνύπαρξη δύο διαφορετικών προβλημάτων: από την μια διατηρούνται σε ορισμένες περιοχές κάποια προβλήματα υπανάπτυξης του προηγούμενου σταδίου, ενώ από την άλλη εμφανίζονται σε σχετικά ανεπτυγμένες περιοχές, προβλήματα βιομηχανικής παρακμής που συσχετίζονται με την υπερβολική εξειδίκευση σε φθίνοντες βιομηχανικούς κλάδους. Έτσι, ο ρόλος της περιφερειακής πολιτικής σε αυτό το στάδιο είναι κρίσιμος και ταυτόχρονα σύνθετος, καθώς καλείται να αντιμετωπίσει δύο διαφορετικής προέλευσης και γεωγραφικής έκφρασης προβλήματα (Πετράκος, 1996).

Τέλος, στο μεταβιομηχανικό στάδιο της ανάπτυξης, τα βασικά προβλήματα τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει η περιφερειακή πολιτική είναι αυτά που προκύπτουν από την υπερσυγκέντρωση των δραστηριοτήτων και του κορεσμού των μεγάλων μητροπολιτικών κέντρων και σχετίζονται με την ανάπλαση των αστικών περιοχών, τον επαναπροσδιορισμό των χρήσεων γης καθώς και με την ποιοτική και περιβαλλοντική αναβάθμισή τους. Σε αυτό το στάδιο της ανάπτυξης η έμφαση της πολιτικής μεταφέρεται στο μικρο-επίπεδο

και αφορά περισσότερα προγράμματα τοπικής και αστικής ανάπτυξης και λιγότερα προγράμματα διαπεριφερειακής κατανομής των παραγωγικών πόρων (Πετράκος, 1996).

Με δεδομένα την παραπάνω κατηγοριοποίηση και τις διαφοροποιήσεις στην ένταση των περιφερειακών προβλημάτων ανάλογα με τα στάδια ανάπτυξης που διανύει μια χώρα, οι στόχοι της περιφερειακής πολιτικής δύναται να ταξινομηθούν σε τέσσερις γενικές κατηγορίες:

1. Οικονομικοί στόχοι.
2. Περιβαλλοντολογικοί στόχοι.
3. Κοινωνικοί στόχοι.
4. Πολιτικοί στόχοι (Πετράκος, 1996).

1.2 ΤΡΟΠΟΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Όπως διατυπώθηκε στην αρχή του κεφαλαίου ο τρόπος και η μέθοδος άσκησης της περιφερειακής πολιτικής σε μια χώρα εξαρτάται από το επίπεδο της οικονομικής της ανάπτυξης. Χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης παραπέμπουν σε πολιτικές εθνικής κλίμακας ενώ υψηλά επίπεδα ανάπτυξης απαιτούν εστίαση των ασκούμενων πολιτικών στις περιφερειακές διαστάσεις της οικονομικής διαδικασίας.

Η Αλβανία αποτελεί μια χώρα η οποία βρίσκεται σε προβιομηχανικό στάδιο, με ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα ανάπτυξης, αντιμετωπίζει καθολικά διαρθρωτικά προβλήματα και μαστίζεται από συνολική οικονομική κρίση. Προφανώς λοιπόν, η εθνική διάσταση της δέουσας για εφαρμογή οικονομικής πολιτικής, ενδείκνυται έναντι της περιφερειακής. Αυτό σημαίνει ότι η οικονομική πολιτική ανασυγκρότησης της χώρας δεν πρέπει να έχει περιφερειακό χαρακτήρα αλλά να χαρακτηρίζεται από παρεμβάσεις και δράσεις στο σύνολο της, αφού ολόκληρη η χώρα χρήζει ανάγκης αναδιάρθρωσης και εκσυγχρονισμού.

Η Αλβανία, όπως διαπιστώθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο, χαρακτηρίζεται από ένα γενικευμένο πρότυπο υπανάπτυξης. Έτσι, δεν μπορεί να ειπωθεί ότι η αλβανική κυβέρνηση πρέπει να εστιάσει την ιδιαίτερη προσοχή της σε κάποιες "προβληματικές" περιοχές, στις οποίες η ασκούμενη πολιτική θα ενταθεί και οι δράσεις της θα εντατικοποιηθούν. Και αυτό γιατί το επίπεδο ανάπτυξής της είναι τέτοιο, ώστε επιβάλεται πολιτική ολική οικονομικής ανόρθωσης, εξορθολογισμός της παραγωγικής της βάσης και βελτίωση του δικτύου των υποδομών της. Το πρωτεύων, υψίστης σημασίας, μέλημα της αλβανικής κυβέρνησης πρέπει να αποτελέσει η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης του πληθυσμού της. Είναι απαραίτητο να του παραχθεί άμεση επισιτιστική βοήθεια και να βελτιωθούν σημαντικά οι κοινωνικοί δείκτες.

Στη συνέχεια, πρέπει να ασκηθεί μια περιφερειακή πολιτική, με σκοπό να καταφέρει η χώρα να εξέλθει από το οικονομικό και κοινωνικό αδιέξοδο, η οποία θα διατρέχεται από τρεις κατευθυντήριους άξονες:

1. **Δημιουργία νέων και βελτίωση υφιστάμενων τεχνικών και κοινωνικών υποδομών.**
2. **Εκσυγχρονισμός και διεύρυνση της παραγωγικής βάσης.**
3. **Πολιτική σταθερότητα και εθνική ενότητα.**

Η ύπαρξη κατάλληλης και επαρκούς τεχνικής υποδομής αποτελεί τον κρίσιμότερο παράγοντα για την οικονομική ανάπτυξη μιας χώρας του επιπέδου της Αλβανίας. Η έλλειψη της αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα για τις ξένες επενδύσεις, αφού η έλλειψη μεταφορικής υποδομής συνεπάγεται δυσκολία μετακίνησης κεφαλαίου και εργατικού δυναμικού και αργοπορία στην διακίνηση των προϊόντων. Αντίστοιχα, η απουσία της τηλεπικοινωνιακής υποδομής συνεπάγεται έλλειψη σωστής ενημέρωσης, έγκαιρης πληροφόρησης και δυσχέρεια στην μετάδοση των πληροφοριών (λειτουργίες απαραίτητες σε ένα σύγχρονο επιχειρηματία).

Σε ότι αφορά την κοινωνική υποδομή, η βελτίωση αυτής συνεπάγεται ταυτόχρονα βελτίωση του βιοτικού επιπέδου. Ιδιαίτερα η παροχή επαρκούς υγειονομικής περίθαλψης θα αυξήσει το μέσο όρο ζωής και θα συντελέσει στην μείωση της βρεφικής θνησιμότητας. Επίσης, ο εκσυγχρονισμός του εκπαιδευτικού συστήματος θα δημιουργήσει ένα ποιοτικό εργατικό δυναμικό, ενώ συγχρόνως θα λειτουργήσει αποτρεπτικά στην τάση για μετακίνηση των φοιτητών σε προηγμένες χώρες, με συνέπεια σημαντικά οικονομικά και κοινωνικά οφέλη.

Σε ότι αφορά τον δεύτερο άξονα άσκησης περιφερειακής πολιτικής, δηλαδή τον εξορθολογισμό και εκσυγχρονισμό της παραγωγικής βάσης, πιστεύεται ότι για την επίτευξή του είναι απαραίτητη η ολοκλήρωση των παρακάτω δράσεων:

A. Οργανωτικές δράσεις

- Οργάνωση και εκμηχάνιση του πρωτογενούς τομέα.
- Διασφάλιση της βέλτιστης κατανομής των παραγωγικών πόρων μεταξύ των τομέων και των κλάδων της οικονομίας.
- Μείωση του βαθμού υποαπασχόλησης των εθνικών παραγωγικών πόρων.
- Μείωση των πληθωριστικών πιέσεων.

B. Νομοθετικές δράσεις

- Διακανονισμός του ιδιοκτησιακού καθεστώτος γης.
- Επίσπευση της διαδικασίας της ιδιωτικοποίησης.

Γ. Θεσμικές δράσεις

- Θέσπιση κατάλληλου νομοθετικού-επενδυτικού πλαισίου.
- Λειτουργία σύγχρονου τραπεζικού και χρηματοπιστωτικού συστήματος.

Η εφαρμογή των παραπάνω πολιτικών αναμένεται να προσδώσει τεράστια ώθηση και μια μη αντιστρέψιμη ανοδική πορεία στην αλβανική οικονομία. Έτσι,

θα ενδυναμωθούν οι τοπικές οικονομίες και κοινότητες, ενώ η άνοδος του οικονομικού θα συμπαρασύρει και το πολιτιστικό επίπεδο, γεγονός το οποίο συνεπάγεται άρση των όποιων περιφερειακών ανισοτήτων. Η τοπική ανάπτυξη και η χρησιμοποίηση του ενδογενούς δυναμικού, με την παράλληλη αποδοτική απασχόληση των παραγωγικών πόρων, θα ισχυροποιήσει τις τοπικές οικονομίες, έτσι ώστε να μην είναι ευάλωτες σε οικονομικές κρίσεις.

Ο διακανονισμός του ιδιοκτησιακού καθεστώτος γης θα οδηγήσει στην επίλυση των προβλημάτων της έγγειας ιδιοκτησίας, γεγονός που θα επισπεύσει την διαδικασία της ιδιωτικοποίησης με άμεσα και ευεργετικά αποτελέσματα (αναδιάρθρωση του δημοσίου τομέα και προσέλκυση επενδύσεων). Επίσης, η οργάνωση και εκμηχάνιση του πρωτογενούς τομέα παράλληλα με την χρησιμοποίηση της βιομηχανικής υποδομής, η οποία θα εκσυγχρονισθεί με την παροχή χρηματοδοτικής και τεχνολογικής βοήθειας από την Ευρωπαϊκή Ένωση, αναμένεται να διευρύνει την παραγωγική βάση.

Ειδικά η εισαγωγή τεχνολογικής δομής και τεχνογνωσίας, καθώς και η μετάδοση εμπειρίας και επιμόρφωσης σε θέματα διοίκησης επιχειρήσεων και διάθεσης και διακίνησης προϊόντων, αποτελεί πρωταρχικής σημασίας δράσεις λόγω του παρθένου αλβανικού επιχειρηματικού κόσμου σε τέτοιου είδους επιχειρησιακούς τομείς.

Οι δύο πρώτες οργανωτικές δράσεις, δηλαδή η διασφάλιση της βέλτιστης κατανομής των παραγωγικών πόρων μεταξύ των τομέων και των κλάδων της οικονομίας καθώς και η μείωση του βαθμού υποαπασχόλησης των εθνικών παραγωγικών πόρων, συνεπάγονται μείωση των πληθυσμιακών πιέσεων στις ήδη κορεσμένες αστικές περιοχές με αποτέλεσμα την ύφεση της εσωτερικής τουλάχιστον μετανάστευσης και άρα όλων των αρνητικών συνεπειών που αυτή είχε ως τώρα. Ο συνδυασμός αυτών με την θεσμοθέτηση αναπτυξιακών κινήτρων και φοροαπαλλαγμένων ζωνών θα προκαλέσει πτώση των ποσοστών ανεργίας στις ήδη κορεσμένες περιοχές και μείωση του βαθμού

υποαπασχόλησης με την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στις αγροτικές και τουριστικές περιοχές.

Τέλος, σε ότι αφορά την τρίτη παράμετρο προσδιορισμού της προτεινόμενης περιφερειακής πολιτικής στην Αλβανία, την πολιτική σταθερότητα και την κοινωνική συνοχή, ίσως αποτελεί, λαμβάνοντας υπόψη τις πρόσφατες πολιτικές εξελίξεις και κοινωνικές διεργασίες, το πιο κρίσιμο και ευάλωτο παράγοντα αυτή την στιγμή.

Προς το παρόν, όπως διαφαίνεται από την επικρατούσα κατάσταση, η πολιτική σταθερότητα έχει επιτευχθεί. Η μεγάλη αποδοχή από τον αλβανικό λαό του κόμματος των Σοσιαλιστών του Φάτος Νάνο, στις τελευταίες αλβανικές εκλογές της 28ης Ιουνίου, σήμανε την ανάδειξη μιας καινούργιας πολιτικής ηγεσίας, στην οποία οι Αλβανοί εναπόθεσαν πολλές από τις ελπίδες τους για την απαρχή μιας νέας οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής, ικανής να τους βοηθήσει να εξέλθουν από το αδιέξοδο, στο οποίο έχει περιέλθει η χώρα τον τελευταίο μισό χρόνο.

Η κοινωνική συνοχή και ενότητα στην Αλβανία αποτελεί ένα δύσκολο, αιχμηρό και συγχρόνως ευμετάβλητο σημείο στην διαμόρφωση του επιπέδου της κοινωνικής ευημερίας της χώρας. Η φυλετική διάκριση σε Γκέγκηδες του Βορρά και Τόσκηδες του Νότου, καθώς και η ύπαρξη τριών διαφορετικών θρησκειών με αντίστοιχες κοινότητες και διαφορετικές βαθμίδες κοινωνικής και πολιτιστικής ανάπτυξης, στενεύουν τα περιθώρια για τη συγκρότηση κοινωνικής συνοχής στα πλαίσια ενιαίας εθνικής συνείδησης. Η έλλειψη εθνικής, φυλετικής και θρησκευτικής ομοιογένειας είναι δυνατόν να προκαλέσει τοπικιστικούς διαχωρισμούς, δημιουργώντας τεχνητές οριοθετήσεις και οδηγώντας σε χωροταξικό απομονωτισμό.

Έτσι, η συνύπαρξη στα όρια του ίδιου κράτους διαφορετικών φυλών, με διαφορετικές θρησκείες (που δημιουργούν ανόμοια πολιτισμικά και άνισα

πολιτιστικά επίπεδα), οι οποίες συνιστούν ισχυρές μειονότητες δημιουργούν πολλά προβλήματα στην προσπάθεια άσκησης περιφερειακής πολιτικής. Αναγκαίο λοιπόν είναι, από τους ασκούντες την περιφερειακή πολιτική προκειμένου να αρθεί ο χωροταξικός απομονωτισμός, να ληφθεί υπόψη το ιδιαίτερο των χαρακτηριστικών των εθνικών μειονοτήτων, το επίπεδο του πολιτισμού τους και οι ιδιαίτερες συνθήκες διαβίωσή τους. Έτσι, θα μπορέσουν να γίνουν αποδεκτοί από την υπόλοιπη κοινωνία, προκειμένου να ενταχθούν στην παραγωγική διαδικασία και να ενσωματωθούν στην εθνική συνείδηση της χώρας. Η περιφερειακή πολιτική που θα εφαρμοσθεί, πρέπει να χαρακτηρίζεται από ευαισθησία, να ικανοποιεί τις απαιτήσεις της κάθε μειονότητας και γενικά να διακατέχεται από ένα πνεύμα κοινωνικής ενσωμάτωσης και αποδοχής.

1.3 ΦΟΡΕΙΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η ένταση και ο τρόπος άσκησης της περιφερειακής πολιτικής είναι συνάρτηση δύο παραγόντων: α) των παρεχόμενων χρηματοδοτικών πόρων και β) της θέσπισης κατάλληλων νομοθετικών διαταγμάτων και δρομολόγησης οικονομικών εκσυγχρονιστικών πολιτικών.

Δύο είναι οι φορείς που δυνητικά έχουν την δυνατότητα να ασκήσουν περιφερειακή πολιτική στην Αλβανία:

1. Η κεντρική εξουσία της χώρας.
2. Οι τοπικοί φορείς (νομαρχίες και δήμοι).

Σε ότι αφορά τον πρώτο φορέα, την κεντρική εξουσία, έχει περισσότερες δυνατότητες και επιλογές άσκησης περιφερειακής πολιτικής από τους τοπικούς φορείς, κυρίως στη βάση της νομοθετικής διάστασης που αναφέρθηκε παραπάνω. Η αλβανική κυβέρνηση μπορεί να παράσχει καθοριστική βοήθεια σε ότι αφορά την θέσπιση κατάλληλου επενδυτικού και θεσμικού πλαισίου που θα επιτρέψει την ενεργοποίηση της επενδυτικής δραστηριότητας καθώς και την

έναρξη λειτουργίας χρηματοπιστωτικού συστήματος, ικανού να διευκολύνει την διακίνηση του κεφαλαίου.

Ένα βασικό πλεονέκτημα της άσκησης περιφερειακής πολιτικής σε κεντρικό επίπεδο είναι ότι έτσι διατηρείται μια συνολική εποπτεία του περιφερειακού προβλήματος της χώρας και συνεπώς οι ασκούντες την πολιτική μπορούν να κατευθύνουν πόρους εκεί όπου είναι περισσότερο αναγκαίο. Το βασικό της μειονέκτημα είναι ότι έχει συνήθως ένα γενικό χαρακτήρα και δεν μπορεί να λάβει υπόψη εύκολα τις ιδιαιτερότητες των διαφόρων περιοχών και να προσαρμοστεί σε αυτές. Ένα επιπλέον μειονέκτημα είναι η έλλειψη επαρκών κινήτρων κυρίως σε ότι αφορά τις απομακρυσμένες περιοχές (Πετράκος, 1996).

Αντίστοιχα, η τοπική αυτοδιοίκηση (αν και να διαθέτει ελλιπέστερα θεσμικά μέτρα) έχει αρκετές δυνατότητες συμβολής στην άσκηση σωστής περιφερειακής οργάνωσης. Αυτή γνωρίζει πληρέστερα και διεξοδικότερα τα όποια προβλήματα αντιμετωπίζει η περιοχή της και συγχρόνως με την ανάληψη πρωτοβουλιών, μπορεί να ενισχύσει την αξιοποίηση του ενδογενούς ανθρώπινου δυναμικού και των τοπικών φυσικών πόρων.

Το βασικό της πλεονέκτημα είναι η καλύτερη γνώση των τοπικών προβλημάτων και των τοπικών ιδιαιτεροτήτων, η σαφής ύπαρξη κινήτρου και η καλύτερη δυνατότητα κινητοποίησης του τοπικού δυναμικού. Το βασικό της μειονέκτημα είναι η έλλειψη αντίληψης του περιφερειακού προβλήματος της χώρας αλλά και των παραγόντων που το επηρεάζουν, η έλλειψη συντονισμού των πολιτικών σε εθνικό επίπεδο με αποτέλεσμα την σπατάλη πόρων καθώς και ο συχνά παρατηρούμενος τοπικός ανταγωνισμός. Τέλος, μπορεί να προστεθεί ότι, πολλές φορές οι τοπικές πολιτικές, στον βαθμό που τα πιο επιτυχημένα προγράμματα τοπικής ανάπτυξης υλοποιούνται από εκείνες τις περιοχές που διαθέτουν τους κατάλληλους πόρους και ανθρώπινο δυναμικό, είναι δυνατόν να αυξήσουν τις περιφερειακές ανισότητες (Πετράκος, 1996).

Βέβαια, όπως είναι γνωστό, μόνο ένας σωστός συνδυασμός δυνατοτήτων και καταμερισμός των ευθυνών ανάμεσα στα δύο επίπεδα, θα επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Η συνεργασία τους θα πρέπει να βασίζεται στον επιμερισμό των δράσεων και στην δίκαιη κατανομή των χρηματοοικονομικών πόρων.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφερθεί ότι, υπάρχει ένας εξωεθνικός παράγοντας, το Ελληνικό κράτος, κάποιες πολιτικές του οποίου έχουν χωρικές επιπτώσεις στην Αλβανία. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα έχει δρομολογήσει κάποιες δράσεις στην εξωτερική της πολιτική, οι οποίες επηρεάζουν κυρίως την νότιο αλβανική περιφέρεια. Οι συνιστώσες αυτές της εξωτερικής πολιτικής αφορούν α) την θεσμοθέτηση των αναπτυξιακών κινήτρων για ελληνικές επενδύσεις στη γείτονα χώρα (και κυρίως στη νότιο αλβανική περιφέρεια) και β) την διπλωματική πολιτική που ασκείται με σκοπό την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης της ελληνικής μειονότητας της Αλβανίας.

Επίσης, στα πλαίσια διμερούς βοήθειας καθώς και σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ελλάδα έχει δυνατότητες να ενισχύσει οικονομικά την Αλβανία τόσο με δωρεάν χρηματοδοτική βοήθεια, όσο και με δανειοδότηση ευνοϊκών όρων. Επιπλέον, με την έναρξη και τήρηση σχέσεων καλής γειτονίας μεταξύ των δύο κρατών, η Αλβανία μπορεί να επωφεληθεί τόσο σε πολιτικό επίπεδο (λόγω των Ελλήνων ψηφοφόρων και υποψηφίων της χώρας) όσο και σε οικονομικό επίπεδο, με την εισροή ελληνικών επιχειρήσεων και εταιριών, οι οποίες θα απασχολήσουν το εργατικό της δυναμικό, θα βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο και θα εισάγουν νέα τεχνολογία και τεχνογνωσία. Αυτό σημαίνει ότι η ασκηθείσα εξωτερική πολιτική της Ελλάδος και οι διμερείς και τριμερείς σχέσεις των δύο χωρών επηρεάζουν, ως ένα βαθμό βέβαια, την περιφερειακή ανάπτυξη της Αλβανίας άρα και την διαμόρφωση των περιφερειακών της ανισοτήτων.

Τέλος, πρέπει να ανεφερθεί ότι ένα καταλυτικός παράγοντας στην προσπάθεια της αλβανικής κυβέρνησης να ασκήσει την οικονομική της πολιτική, είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί στη βάση της δημοσιονομικής διάστασης που προαναφέρθηκε, για τον λόγο ότι, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει την δυνατότητα να προσφέρει τις, απαραίτητες κλίμακας, χρηματοδοτικές ενισχύσεις που απαιτούνται για τον εκσυγχρονισμό και την αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος, καθώς και την εκτέλεση μεγάλων αναπτυξιακών έργων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει στην διαθεσή της ποικίλους τρόπους με τους οποίους δύναται να συμμετάσχει στην ανόρθωση της οικονομίας της Αλβανίας και να ενισχύσει σημαντικά την προσπάθειά της:

- με απευθείας χρηματοοικονομική ενίσχυση ή ευνοϊκή μακροπρόθεμη χρηματοδότηση.
- με κατάρτιση προγραμμάτων και πρωτοβουλιών, τα οποία θα αφορούν τα πρώην σοσιαλιστικά κράτη και την ανάπτυξη των εξωτερικών παραμεθόριων περιοχών των κρατών-μελών που συνορεύουν με πρώην σοσιαλιστές χώρες (*Προγράμματα Phare, Interreg*).
- με εισαγωγή τεχνογνωσίας, μεταφορά γνώσεων και εμπειρίας και παροχή τεχνικής βοήθειας σε κάποιους επιλεγμένους κλάδους και τομείς της οικονομίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ: Ο ΤΡΟΠΟΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	248
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	248
1.1 ΤΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	248
1.2 ΤΡΟΠΟΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	252
1.3 ΦΟΡΕΙΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	257

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

2.1 ΔΡΟΜΟΛΟΓΗΘΕΙΣΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο αξίζει και πρέπει να αναφερθούν κάποιες προσπάθειες που έχουν δρομολογηθεί στην Αλβανία και οι οποίες προγραμματίζουν έργα και εμπειρέχουν δράσεις που αφορούν τις τρεις συνιστώσες της οικονομικής πολιτικής, που αναφέρθηκε στο προηγούμενο κεφάλαιο ότι πρέπει να εφαρμόσει η χώρα. Οι προσπάθειες αυτές αφορούν μια κοινοτική πρωτοβουλία, την PHARE ένα κοινοτικό πρόγραμμα, το INTERREG και κάποιες συμφωνίες που υπογράφησαν στο πλαίσιο τριμερούς συνεργασίας Ελλάδας-Αλβανίας-Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε διμερές επίπεδο Ελλάδας-Αλβανίας.

Έτσι, σε ότι αφορά το πρόγραμμα PHARE, έχει δρομολογήσει συγκεκριμένες δράσεις και ενέργειες, προς την κατεύθυνση δημιουργίας και βελτίωσης της υποδομιακής κατάστασης της χώρας. Η Αλβανία κατά το χρονικό διάστημα 1991-1996 είχε λάβει 145 million ECU μέσω του προγράμματος PHARE. Όπως αναφέρθηκε οι τομείς δράσεις του προγράμματος PHARE είναι:

1. Ο εκσυγχρονισμός των μεταφορών, των τηλεπικοινωνιών και του ενεργειακού δικτύου.
2. Η δημιουργία και εν' συνεχεία η λειτουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος υψηλού επιπέδου εκπαίδευσης και Παιδείας διαμέσω του προγράμματος Tempus.
3. Η βελτίωση της τοπικής δημόσιας υποδομής διαμέσω του Ταμείου Ανάπτυξης της Αλβανίας.
4. Η υποστήριξη μέτρων για το περιβάλλον και την δημόσια υγεία.
5. Η ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα.

6. Η αναδιάρθρωση της δημόσιας διοίκησης και του δικαστικού συστήματος.

Τα τελευταία έτη το πρόγραμμα PHARE, έχει αναπτύξει έντονη δράση για τον εκσυγχρονισμό των υποδομών -κυρίως του οδικού δικτύου, των λιμανιών, των τηλεπικοινωνιών και του ενεργειακού δικτύου-, την κατασκευή νέων, καθώς και για τον εκσυγχρονισμό των νοσοκομειακών μονάδων και της πρωτογενούς περίθαψης της χώρας. Αυτό σημαίνει ότι ήδη έχουν πραγματοποιηθεί κάποιες βελτιώσεις και αναμένεται να συνεχιστεί με σταθερό ρυθμό η δημιουργία της απαραίτητης τεχνικής και κοινωνικής υποδομής, η οποία στην προκειμένη περίπτωση, για την συγκεκριμένη χώρα, με το αυτό επίπεδο ανάπτυξης αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για οικονομική ανόρθωση.

Τέλος, το πρόγραμμα PHARE στήριξε την ενδυνάμωση των τοπικών διοικητικών αρχών ενώ μέσα στα πλαίσια του λήφθησαν μέτρα για την απευθείας χρηματοδότηση των επιχειρήσεων μικρής δυναμικότητας, τα οποία επέφεραν άμεσα και ευεργετικά αποτελέσματα στις τοπικές οικονομίες και κοινωνίες.

Αντίστοιχα, η κοινοτική πρωτοβουλία INTERREG, αποτελεί τη σημαντικότερη και πιο συστηματική προσπάθεια για ενίσχυση των εξωτερικών παραμεθόριων περιοχών κρατών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και την ανάπτυξη της διασυνοριακής συνεργασίας. Η Ελλάδα, εκμεταλλευόμενη τις δράσεις αυτού του προγράμματος, μπορεί σε συνεργασία με την Αλβανία να προσφέρει αρωγή στις διασυνοριακές τους περιοχές. Σε ότι αφορά την βελτίωση των τεχνικών και κοινωνικών υποδομών το INTERREG προβλέπει κοινό σχεδιασμό και παρακολούθηση έργων μεταφορικής και τηλεπικοινωνιακής υποδομής, ενώ συγχρόνως επιδοτεί δράσεις που αφορούν τουριστικές δραστηριότητες και πρωτοβουλίες για την ανάδειξη του τουρισμού κλάδου.

Επιπλέον, τρεις επιμέρους άξονες του προγράμματος προγράμματος INTERREG προβλέπουν δημιουργική συνεργασία σε τομείς που αφορούν την διεύρυνση και αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης:

- Στο θέμα του τουρισμού-πολιτισμού, όπου η συνύπαρξη κοινών στοιχείων πολιτισμού και περιοχών τουριστικού ενδιαφέροντος προσφέρεται για την δημιουργία κέντρων πολιτιστικής κληρονομιάς. Επιπλέον επιδιώκεται η δημιουργία κοινού διασυνοριακού τουριστικού πληροφοριακού συστήματος που θα αποτελεί τη βάση για τουριστικές διαδρομές, τις διαφημιστικές ενημερώσεις και την έκδοση πληροφοριακού υλικού.
- Στον επιχειρηματικό τομέα, όπου υπάρχει ευρύ πεδίο συνεργασίας με σκοπό την ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- Στην κατάρτιση και εξειδίκευση του εργατικού δυναμικού, όπου η μεταφορά τεχνογνωσίας και η συνεργασία μεταξύ ερευνητικών κέντρων θα υποβοηθήσουν στη διεύρυνση της συνεργασίας σε όλους τους τομείς της κοινωνικοοικονομικής δραστηριότητας.

Τέλος, αρωγή στην άρση και επίλυση των προβλημάτων υποδομής που αντιμετωπίζει η Αλβανία αναμένεται να προσφέρει και το ελληνικό κράτος. Κατά την πρόσφατη επίσκεψη κυβερνητικού κλιμακίου στη γείτονα χώρα συμφωνήθηκαν και προγραμματίστηκαν αρκετά έργα υποδομής τόσο στο πλαίσιο τριμερούς συνεργασίας Ελλάδας-Αλβανίας-Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και σε διμερές επίπεδο ("ΤΑ ΝΕΑ", 6/8/1997).

Στο επίπεδο της τριμερούς συνεργασίας προωθείται η μελέτη σημαντικών οδικών αξόνων (οι οποίοι είχαν ήδη δρομολογηθεί από τον Σεπτέμβριο του περασμένου έτους και έχουν αναληφθεί από ελληνικά μελετητικά γραφεία) της Αλβανίας:

- Κονίσπολι - Αυλώνα - Φιέρι
- Κακαβιά - Τεπελένι - Ρογκοζίνα
- Κακαβιά - Αργυρόκαστρο

- Αργυρόκαστρο - Τεπελένι ("ΤΑ ΝΕΑ", 6/8/1997).

Παράλληλα, στο πλαίσιο των Διευρωπαϊκών Δικτύων η Ελλάδα περιέλαβε στον σχεδιασμό της δύο βασικές συνδέσεις με την Αλβανία και συγκεκριμένα:

- Ιωάννινα - Κακαβιά
- Σιάτιστα - Κρυσταλλοπηγή ("ΤΑ ΝΕΑ", 6/8/1997).

Αντίστοιχα, η αλβανική πλευρά στον εθνικό σχεδιασμό της, στα πλαίσια του προγράμματος Phare, περιέλαβε τα τμήματα:

- Κακαβιά - Δυρράχιο
- Κρυσταλλοπηγή - Δυρράχιο.

Οι δύο αυτές οδικές συνδέσεις, σε συνδυασμό με την αντίστοιχη σύνδεση Δυρραχίου - Καφασάν - Σκοπίων, αποτελούν ουσιαστικά το βασικό τμήμα του διεθνούς οδικού δικτύου της Αλβανίας ("ΤΑ ΝΕΑ", 6/8/1997).

Στη συνέχεια, στο πλαίσιο της ελληνοαλβανικής συνεργασίας για την αξιοποίηση των πόρων των προγραμμάτων Phare και INTERREG συναποφασίσθηκαν τρεις επιπλέον ελληνοαλβανικές οδικές συνδέσεις. Συγκεκριμένα είναι:

- Σαγιάδα - Κονίσπολι
- Δρυμάδες - Σοπίκι
- Μερτζάνη - Τρεουτάτ.

Τα εν λόγω τμήματα αποκαθιστούν τη διασύνδεση των επαρχιακών και εθνικών δικτύων Ελλάδος και Αλβανίας και ταυτοχρόνως εξυπηρετούν τον στόχο της περιφερειακής ανάπτυξης των παραμεθόριων περιοχών ("ΤΑ ΝΕΑ", 6/8/1997).

Συγχρόνως, το ελληνικό κράτος ανέλαβε έργα πολεοδομικής παρέμβασης σε διάφορες περιοχές της Αλβανίας, με έμφαση στην πόλη των Τιράνων, όπου υπάρχουν τεράστια προβλήματα σε ότι αφορά την παροχή κατοικίας, σε ποιοτικό (αστικές αναπλάσεις) και ποσοτικό (εκτατική ή εντατική οικιστική

ανάπτυξη) επίπεδο. Μετά την κατάρρευση του παρατραπεζικού συστήματος των "πυραμίδων", το οποίο θεωρούνταν η καλύτερη επένδυση, οι αλβανοί πολίτες στράφησαν στην αγορά γης, για την οποία σημειώθηκε μεγάλη ζήτηση και ο προσφορότερος τρόπος ικανοποίησης των υφιστάμενων αναγκών θεωρήθηκε η διαδικασία της αντιπαροχής ("TA NEA", 6/8/1997).

Δεν θα πρέπει λοιπόν, να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο αγοράς γης από ελληνικές εταιρίες, οι οποίες δια της αντιπαροχής θα προχωρήσουν στην ανέργεση και εν' συνεχεία παροχή στέγης στους ενδιαφερομένους. Επίσης, συμφωνήθηκε η παροχή εκ' μέρους της Ελλάδος τεχνικής βοήθειας, για την άμεση αντιμετώπιση των προβλημάτων, που παρουσιάζουν τα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης της πόλης των Τιράνων ("TA NEA", 6/8/1997).

Τέλος, συμφωνήθηκε η άμεση παροχή δύο δισεκατομμυρίων δραχμών, για την επίλυση επειγόντων προβλημάτων, και βοήθεια δεκαοχτώ δισεκατομμυρίων δραχμών, με πολύ ευνοϊκούς όρους, για την προώθηση αναπτυξιακών προγραμμάτων. Επιπλέον, παράγοντες του ελληνικού Υπουργείου Χωροταξίας συμφώνησαν την εκπαίδευση αλβανών μηχανικών -υπαλλήλων του αντίστοιχου υπουργείου- σε θέματα νομολογίας, διαδικασιών και προγραμμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ("TA NEA", 6/8/1997).

Τέλος, η Παγκόσμια Τράπεζα και η Εταιρία Διεθνούς Ανάπτυξης επιδίδεται στην διεύρυνση και αναδιάρθρωση της παραγωγικής βάσης της χώρας. Με την παροχή πίστωσης 6 million USD, για την χρηματοδότηση ανάπτυξης και βελτίωσης των τοπικών-μεταποιητικών βιομηχανικών μονάδων και σε συνεργασία με την κυβέρνηση της Αλβανίας, προσπαθούν να αυξήσουν το επίπεδο αυτάρκειας της χώρας σε επεξεργασμένα προϊόντα. Μέρος της οικονομικής ενίσχυσης θα καλύψει κόστη για την εκπαίδευση στελεχών, τη μεταφορά τεχνολογίας, του marketing των παραγόμενων προϊόντων και του management της επιχείρησης.

Παρατηρείται λοιπόν μια έντονη κινητικότητα της Ευρωπαϊκής Ένωσης γενικότερα και της Ελλάδος ειδικότερα για την ανόρθωση της αλβανικής οικονομίας, με στόχο να καταφέρει η χώρα, να ορθοποδήσει από την πρόσφατη έντονη πολιτική και οικονομική κρίση και να εισέλθει σε μια δυναμική τροχιά ανάπτυξης και εκσυγχρονισμού, η οποία θα επιφέρει άνοδο του βιοτικού επιπέδου.

Ο καθοριστικός παράγοντας στην όλη απόπειρα ανασυγκρότησης της χώρας, είναι η πρωτοβουλία που θα αναλάβουν, (εκτός από την κεντρική εξουσία), οι αρχές των 36 νομών και των 42 δήμων αυτής, αφού αυτές είναι υπεύθυνες για την διαχείριση των ξένων επενδύσεων και αρμόδιες να θέτουν σε εφαρμογή ευνοϊκά επιχειρηματικά "περιβάλλοντα" στο τοπικό επίπεδο. Εώς τώρα οι περισσότερες έχουν υποδείξει μια περιορισμένη, απλά ρυθμιστική δραστηριότητα, με αποτέλεσμα πολλοί επενδυτές να παραπονιούνται για ανικανότητα, μικρή αποδοτικότητα και διαφθορά της τοπικής αυτοδιοίκησης.

2.2 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Αλβανία είναι μια παραδοσιακή οικονομία με έντονα τριτοκοσμικά χαρακτηριστικά. Η εγκαθίδρυση της δημοκρατίας υπήρξε εξαιρετικά δύσκολη και περιπετειώδης λόγω έλλειψης οποιασδήποτε δημοκρατικής παράδοσης. Έτσι, η κατάρρευση του προηγούμενου καθεστώτος συνάντησε την Αλβανία χωρίς προετοιμασμένη ηγεσία.

Έπειτα από σθεναρούς αγώνες και έντονες διεκδικήσεις, η εγκαθίδρυση της δημοκρατίας πραγματοποιήθηκε με απώτερο στόχο να οδηγήσει την χώρα εκτός από την πολιτική εξυγίανση και στην οικονομική αναδιάρθρωση. Οι τομείς, στους οποίους παρουσιάζονται οι πιο ελπιδοφόρες προοπτικές και που ασφαλώς θα αποτελέσουν τους μοχλούς της οικονομικής ανάπτυξης της

χώρας, είναι η γεωργία, η βιομηχανία επεξεργασίας γεωργικών προϊόντων, ο τουρισμός και η αξιοποίηση του φυσικού πλούτου. Οι παραπάνω τομείς αναμένεται να προσελκύσουν αυξανόμενο αριθμό ξένων επενδυτών, εάν και εφόσον, το θεσμικό και νομικό πλαίσιο καθώς και οι αποκρατικοποιήσεις που έχουν δρομολογηθεί, συνεχιστούν με ταχείς ρυθμούς.

A. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο γεωργικός τομέας εκσυγχρονίζεται, βελτιώνεται το νομικό καθεστώς που τον διέπει, ενώ συγχρόνως αυξάνει το ποσοστό της συμμετοχής του στο ΑΕΠ. Η κυβέρνηση εφοδιάζει εντατικά την αγροτική οικονομία με αγροτικά μηχανήματα και γεωργικό εξοπλισμό, τον οποίο αγοράζει από το εξωτερικό και τον μεταπουλά στους αγρότες με ευνοϊκούς όρους. Επίσης, η διευθέτηση του ιδιοκτησιακού καθεστώτος γης, με την δημιουργία ενός μητρώου αγροτών, θα αποσαφηνίσει και θα ξεκαθαρίσει τα υπάρχοντα διακαιώματα, ενώ επίσης θα περιορίσει τις μελλοντικές διαμάχες μεταξύ των γαιοκτητών. Αυτό θα οδηγήσει στην επίλυση των προβλημάτων της έγγειας ιδιοκτησίας, τα οποία αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στην αύξηση της αγροτικής παραγωγής και στην διεύρυνση των καλλιεργούμενων αγροτικών προϊόντων.

Η ενίσχυση του πρωτογενούς τομέα θεωρείται πιο ενδεδειγμένη στην ανατολική πλευρά της χώρας, στην οποία αποτελεί ήδη την κύρια οικονομική δραστηριότητα και ιδιαίτερα στις πόλεις Diber, Has, Kukes, Puka και Tiroje. Ο εξορθολογισμός και η αναδιάρθρωση της γεωργίας, σε συνδυασμό με την έντονη δραστηριοποίηση για βελτίωση της υποδομιακής κατάστασης της περιοχής, θα διευρύνει την παραγωγική της βάση, θα αυξήσει την παραγωγή και επομένως το τοπικό εισόδημα.

Επίσης, στις περιοχές όπου δεν είναι δυνατή η καλλιέργεια συμβατικών προϊόντων, προτείνεται η καλλιέργεια διαφόρων οικολογικών προϊόντων, σύμφωνα με τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Με αυτό τον τρόπο, η απώλεια κέρδους από την μείωση της παραγωγής των γεωργικών προϊόντων

με συμβατικές καλλιέργειες θα καλύπτεται από την τοπική (κυρίως τουριστική) κατανάλωση των τοπικά καλλιεργουμένων οικολογικών/υγιεινών προϊόντων, οι τιμές των οποίων είναι σημαντικά μεγαλύτερες των προηγούμενων, αφήνοντας συνεπώς και μεγαλύτερα κέρδη.

Με τον τρόπο αυτό αποφεύγεται η αποδυνάμωση και περαιτέρω συρίκνωση του πρωτογενούς τομέα, υποδεικνύοντας ταυτόχρονα τις εναλλακτικές μορφές ενασχόλησης του πλέον δυναμικού και διαρκώς αναπτυσσόμενου κλάδου των βιολογικών καλλιεργειών. Ταυτόχρονα όμως, παρέχεται η δυνατότητα για συμπληρωματικές και παράλληλες δράσεις ανάπτυξης, ειδικών μορφών τουρισμού, με πολλαπλαστικά αποτελέσματα στην τοπική οικονομία.

Επιπρόσθετα, με αυτούς τους τρόπους παραγωγής και εκμετάλλευσης της γης, διασφαλίζεται η υψηλή ποιότητα του περιβάλλοντος, που εκτός από τις περιβαλλοντολογικές-οικολογικές ωφέλειες, αφού αποφεύγεται η μόλυνση των υδάτων από τα φυτοφάρμακα και τα χημικά λιπάσματα (τα οποία κλονίζουν την οικολογική ισορροπία προξενώντας βλάβες στο σύνολο του οικοσυστήματος), αποτελεί και σημαντικό παράγοντα για την προσέλκυση των τουριστών.

Για την επίτευξη των παραπάνω στόχων είναι απαραίτητα:

1. Βελτίωση αγροτικού οδικού δικτύου και διάνοιξη καινούργιων οδών για την ευκολότερη πρόσβαση των αγροτών στα κτήματά τους.
2. Οριοθέτηση βοσκοτόπων και σύνταξη ειδικού καθεστώτος για αυτούς.
3. Χάραξη αντιπυρικών ζωνών.
4. Παραγωγή αγροτικών προϊόντων για ενδοκατανάλωση και κάλυψη των αναγκών που θα προκύψουν από την τουριστική ζήτηση.
5. Προσδιορισμός προϊόντων ανωτέρας ποιότητας, στα οποία η περιοχή παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα. Αυτά τα προϊόντα είναι:
 - κάποια πόσιμα και βρώσιμα παραδοσιακά προϊόντα

- χειροποίητα υφαντουργικά είδη όπως διάφορα είδη ρουχισμού (μαντήλες ποδιές, παραδοσιακές στολές) καθώς και χειροτεχνήματα πυρογραφίας, δέρματος, ξύλου και κεντήματα.
- σημαντικό τμήμα αυτής της προσπάθειας, αποτελεί η στήριξη της διαφήμισης και προβολής των παραπάνω προϊόντων, η οποία μπορεί να πραγματοποιηθεί διαμέσω του προγράμματος INTERREG.
- τέλος, με σκοπό την αναβάθμιση της παραγωγικότητας της αγροτικής οικονομίας, πρέπει να πραγματοποιηθούν πολλά αφαλατωτικά, αποστραγγιστικά, αρδευτικά και έργα δημιουργίας αναβαθμίδων, τα οποία θα αυξήσουν την αγροτική γη, ενώ συγχρόνως θα βελτιώσουν την ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων.

Με τον αναδασμό και τη σωστή διαχείριση της αγροτικής γης, θα επιτευχθεί η εφαρμογή της κατάλληλης μακροχρόνιας αγροτικής πολιτικής, ικανής να στηρίξει τους παραγωγούς και να προστατεύει τα προϊόντα τους. Μόνο έτσι, θα επιλυθούν τα σοβαρότερα πρόβλήματα που αντιμετωπίζει ο αγροτικός τομέας στην Αλβανία, ενώ συγχρόνως θα προετοιμαστεί για την εισαγωγή νέων προϊόντων και καινούργιων εκσυγχρονιστικών μεθόδων παραγωγής και καλλιέργειας, από τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

B. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Τρεις είναι οι κλάδοι του δευτερογενούς τομέα, που θα μπορούσαν να αναπτυχθούν στην Αλβανία: η ελαφριά βιομηχανία, η βιομηχανία τροφίμων, λόγω των άμεσων πηγών εισροών και πρώτων υλών, και η εξορυκτική δραστηριότητα. Βέβαια, ο δευτερογενής τομέας μαστίζεται από μεγάλη κρίση: η παραγωγή του δεν είναι προσοδοφόρα, στηρίζεται σε απαρχαιωμένο εξοπλισμό και τεχνολογία, παράγει χαμηλής ποιότητας προϊόντα και χαρακτηρίζεται από κατάρρευση της εσωτερικής και διεθνής ζήτησης. Πολλά από τα βιομηχανικά συγκροτήματα παραμένουν αναχρησιμοποιήτα.

Η Αλβανία όμως παρουσιάζει ορισμένα πλεονεκτήματα σε ότι αφορά την επαναδραστηριοποίησή του δευτερογενούς τομέα: α) το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, για το λόγο ότι η πλειοψηφία του εργατικού δυναμικού απασχολούνταν στον δευτερογενή τομέα για πάρα πολλά χρόνια, με αποτέλεσμα να έχει αποκτήσει τομεακή εξειδίκευση και β) η υφιστάμενη κτιριακή υποδομή (ύπαρξη παλιών κτιριακών εγκαταστάσεων, απομεινάρια της άλλοτε ογκώδους βιομηχανικής παραγωγικής δομής του κομμουνιστικού καθεστώτος). Έτσι, αυτό που απαιτείται είναι η εξεύρεση των χρηματοδοτικών πόρων για τον εκσυγχρονισμό και την μεταφορά καινούργιας τεχνολογίας και η επαναλειτουργία τους με ιδιωτικό καθεστώς.

Πιο συγκεκριμένα σε ότι αφορά τον κλάδο βιομηχανίας τροφίμων, η Αλβανία, αξιοποιώντας την εμπειρία, το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, τον κεφαλαιουχικό εξοπλισμό και την υποδομιακή κατάσταση θα μπορέσει, στηριζόμενη στην παραγωγή του πρωτογενούς τομέα, να ολοκληρώσει την μεταποίηση και παραγωγή κάποιων αγροτικών προϊόντων. Με αυτό τον τρόπο, θα απασχολήσει εργατικό δυναμικό, θα αποκτήσει αυτάρκεια σε κάποια είδη διατροφικών προϊόντων, ενώ μελλοντικά θα είναι σε θέση να εξαγάγει μερικά από αυτά. Με αυτό τον τρόπο θα καταπολεμήσει την ανεργία και θα μειώσει το εμπορικό έλλειμμα, παραγόντες πολύ σημαντικοί για την αναδιάρθρωση της οικονομίας της χώρας.

Εκτιμάται ότι η Αλβανία διαθέτει αξιόλογο ορυκτό πλούτο. Το υπέδαφος της περιέχει σημαντικά κοιτάσματα χρωμίου, σιδήρου, χαλκού, νικελίου, βωξιτών, πυριτών, πετρελαίου, κάρβουνου κ.α. Στην κατάταξη με βάση τον δείκτη "εξόρυξη ορυκτών ανά κάτοικο" η Αλβανία κατέλαβε την 40η θέση παγκοσμίως, ενώ κατέλαβε μια από τις πρώτες θέσεις στην παραγωγή ασφάλτου και την τρίτη θέση διεθνώς στην παραγωγή χρωμίου (κατά την διάρκεια βέβαια του κομμουνιστικού καθεστώτος, όπου η εξορυκτική οικονομική δραστηριότητα ήταν εντατική). Στην εξόρυξη πετρελαίου με σωστή

εκμετάλλευση των αποθεμάτων δύναται όχι μόνο να αποκτήσει αυτάρκεια αλλά να προβεί και στην ανάληψη εξαγωγών.

Εκμεταλλεύομενη σωστά αυτό το σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα η Αλβανία θα αναδιοργανώσει τον αποσυνθεμένο δευτερογενή της τομέα και θα ισχυροποιήσει την παραγωγική της βάση. Με την ενεργοποίηση της μεταλλευτικής δραστηριότητας θα καταφέρει να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας συμβάλλοντας έτσι άμεσα στην καταπολέμηση της ανεργίας ενώ συγχρόνως η μεταλλευτική παραγωγή θα ενεργοποιήσει ένα ποσοστό της μεταποιητικής της βάσης, με αποτέλεσμα την έμμεση επίσης συνεισφορά της στην ύφεση του φαινομένου της ανεργίας.

Γ. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

Ο τριτογενής τομέας θα αναπτυχθεί στην χώρα α) με την εκμετάλλευση των τουριστικών δυνατοτήτων που αυτή προσφέρει και β) με την ενίσχυση του κλάδου των υπηρεσιών. Με τον σωστό συνδυασμό αυτών των δύο η Αλβανία θα καταφέρει να δημιουργήσει μια εξειδικευμένη τουριστική βάση, η οποία εκτός την συμβατική μορφή τουρισμού θα εμπεριέχει και κάποιες άλλες σύγχρονες μορφές του, με τις οποίες θα επιχειρηθεί η προσέλκυση συγκεκριμένων τύπων τουριστών (ανωτέρου οικονομικού επιπέδου, μελών διάφορων οργανώσεων, τουριστών με οικολογικές ευαισθησίες αλλά και αυτών που επιλέγουν τις υγιεινές διατροφικές συνήθειες).

Εκμεταλλεύομενη τις δράσεις και τα έργα που προβλέπει το πρόγραμμα INTERREG, σε συνεργασία με τα μεταφορικά έργα που προβλέπονται μέσω του προγράμματος PHARE, η Αλβανία μπορεί να δημιουργήσει μια σύγχρονη τουριστική υποδομή, η οποία θα της επιφέρει μεγάλα οικονομικά οφέλη και θα διευρύνει την παραγωγική της βάση.

Ο τουρισμός θα δημιουργήσει αύξηση της καταναλωτικής ζήτησης για τα τοπικά και τα εισαγόμενα προϊόντα. Μέσα από την ιδιωτική κατανάλωση των

τουριστών θα ενεργοποιήσει ένα σημαντικό αριθμό παραγωγικών κλάδων της τοπικής οικονομίας, στο βαθμό που η ζήτηση θα κατευθυνθεί στα τοπικά παραγόμενα καταναλωτικά αγαθά και τις προσφερόμενες υπηρεσίες. Έτσι, θα αυξηθεί το τοπικό εισόδημα και θα αναπτυχθούν οι κλάδοι του εμπορίου και των υπηρεσιών του τριτογενούς τομέα.

Η πεδινή περιοχή της χώρας προσφέρει εκτεταμένες ευκαιρίες για θερινή τουριστική εκμετάλλευση, λόγω των φυσικών γεωγραφικών πλεονεκτημάτων της: εκτεταμένες παραλίες, συχνά παρθένες και αναξιοποίητες, καθώς και φυσικά τοπία προσφερόμενα για ταχύρρυθμη και μακροχρόνιας προοπτικής τουριστική ανάπτυξη.

Όπως αναφέρθηκε στο πρώτο κεφάλαιο, οι σημαντικότερες και πιο αξιόλογες παραθαλάσσιες περιοχές της χώρας είναι οι εξής: ο Κόλπος Δρίνου, ο Κόλπος Ροδόνη, ο Κόλπος Λάλζι, ο Κόλπος του Δυρραχίου, η Σπηλιά, η Περιοχή Ντιβγιάκα και η Λιμνοθάλασσα Καραβαστά, η Περιοχή μεταξύ Σεμάν και Πόγιαν, ο Κόλπος της Αυλώνας, το Ακρωτήριο του Καραμπουρούν, οι Παραλίες Γράμα, Παλίασα, Ντερμίου και Γιάλι, ο Κόλπος Σπηλιάς, το Παλέρμο και Κίπαρο, το Πις Πόρο, το Μπόρσι, το Λούκουβο, το Πικέρμι, ο Κόλπος των Αγ. Σαράντα, το Εξαμίλι, ο Κόλπος του Βουθρωτού και το Ακρωτήριο του Στίλου.

Αντίστοιχα, η υπόλοιπη χώρα προσφέρει δυνατότητες (περιοχές υψηλού φυσικού κάλλους) τουριστικής εκμετάλλευσης χειμερινού τουρισμού. Η φυσική ορεινή λίμνη της Οχρίδος, με την κατάλληλη αξιοποίηση, μπορεί να εξελιχθεί σε πόλο έλξης τουριστών, κυρίως εάν συνδυαστεί με κάποιες αθλητικές τουριστικές δραστηριότητες (οι οποίες αναφέρονται παρακάτω).

Στη Αλβανία θα μπορούσαν να αναπτυχθούν, συγχρόνως με την εντατική μορφή του τουρισμού, και κάποιες άλλες μορφές του, οι οποίες να ευνοούνται από τη μοναδικότητα του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος που

προσφέρει η περιοχή, ενώ ταυτοχρόνως να εγγυώνται την προστασία του. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με όλες εκείνες τις προσπάθειες, τις δράσεις και τα έργα που θα έχουν ως αποτέλεσμα την προσέλκυση στην περιοχή συγκεκριμένων τύπων τουριστών, οι οποίοι θα στηρίζουν τις εξής μορφές τουρισμού:

1. Αγροτουρισμό.
2. Ιαματικό Τουρισμό.
3. Ορειβατικό-Περιπατητικό Τουρισμό.
4. Μνημειακό Τουρισμό.
5. Αθλητικό Τουρισμό.
6. Φυσιολατρικό Τουρισμό.

Σε ότι αφορά την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και λειτουργία κάθε μορφής από τις παραπάνω αναγράφονται περιγραφικά τα εξής:

1. Αγροτουρισμός:

Ο αγροτουρισμός στηρίζεται στη στενή συνεργασία πολλαπλού σκοπού αγροτών και τουριστών. Ως αγροτουρισμός νοείται κάθε είδος τουριστικών υπηρεσιών όπως είναι η διαμονή σε δωμάτια εντός αγροτικών σπιτιών ή σε πανσιόν, αλλά και η προσφορά αγαθών, κυρίως αγροτικών, που παράγονται στους αγροτικούς οικισμούς.

Έτσι εκτός από τα οικονομικά οφέλη έχει σημαντικές πολιτιστικές και κοινωνικές ωφέλειες: αύξηση του εισοδήματος των γαιοκτητών, ευχάριστη, ανέξοδη και επιμορφωτική διαμονή των τουριστών, ανταλλαγή γνώσεων, πληροφοριών, κουλτούρας και τρόπου ζωής μεταξύ αυτών καθώς και άμεση και προσωπική επαφή ανθρώπων διαφορετικών κοινωνικών τάξεων, νοοτροπιών και εθνικοτήτων.

Στην Αλβανία τα παραπάνω τυγχάνουν ιδιαίτερης αξίας λόγω του ότι η συγκεκριμένη γεωγραφική της θέση προσφέρει στους τουρίστες πολλά

περιβαλλοντικά οφέλη και ενασχολήσεις με τη φύση. Η αξιολογη πολιτιστικής της παράδοση έχει έντονο χαρακτήρα και μπορεί να ενσωματώσει στα πλαίσια της και αμήτους σε αυτή ανθρώπους, ενώ η γνωστοποίηση της προς τα έξω αποτελεί γι' αυτή παράγοντα πρωταρχικής σημασίας.

2. Ιαματικός τουρισμός:

Συγχρόνως με τον αγροτουρισμό μπορεί να αναπτυχθεί και ο ιαματικός τουρισμός, αφού η Αλβανία διαθέτει αρκετά θεραπευτικά κέντρα, τα οποία χαρακτηρίζονται έτσι, λόγω της ύπαρξης σε αυτά ιαματικών πηγών. Τα κέντρα αυτά βρίσκονται στις εξής περιοχές: Elbasan, Peshkopla, Βρωμόνερο και Λεσκοβίκι.

3. Ορειβατικός-Περιπατητικός τουρισμός:

Σε κάποιες συγκεκριμένες ορεινές περιοχές (οι οποίες είναι οι εξής: Θέβι και Ράσμα, Κιαφστάμα, Βαλμπόνα, Λουρ, Σισταβέκι, Καμπάσι, Ντάιτι, Λένια, Βοσκοπόγια, Ούγι, Φτοχτ, Ντάρδα, Λεσκοβίκι, Ερσέκα και Λιογκοράγια), μπορεί να χαραχθεί ένα δίκτυο ορειβατικών διαδρομών, που θα καλύπτει τις ανάγκες των τουριστών-ορειβατών. Συγχρόνως, μπορεί να οριοθετηθεί και ένα δεύτερο δίκτυο περιπατητικών μονοπατιών, τα οποία θα συνδέουν τα σημεία αξιόλογου φυσιολογικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος που θα υπάρχουν στην περιοχή. Έτσι με την ύπαρξη αυτών και σε συνδυασμό με την κατασκευή περιπτέρων, παρατηρητηρίων, πάγκων, πινακίδων, βρυσών και άλλων συναφών δομών, εναρμονισμένων με το περιβάλλον, σε κατάλληλα σημεία των διαδρομών, η περιήγηση στην περιοχή θα είναι οργανωμένη και συστηματική αφού θα συνδυάζει διάφορες μορφές ψυχαγωγίας και εκπαίδευσης.

4. Μνημειακός τουρισμός:

Τα αρχαιότερα πολιτιστικά μνημεία στο έδαφος της Αλβανίας ανάγονται στην 1η χιλιετία π.χ. και είναι φρούρια των Ιλλυριών από τεράστιους

ογκόλιθους και ορειχάλκινα κοσμήματα που βρέθηκαν σε τάφους. Σώζονται επίσης τμήματα οχυρών, αρχιτεκτονικά οικοδομήματα, μωσαϊκά και αγγεία εκεί όπου προηγούμενα υπήρχαν ελληνικές αποικίες. Συναντώνται τέλος και τμήματα ρωμαϊκών οχυρωμένων πόλεων και μνημεία εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής, βυζαντινού κυρίως ρυθμού. Τα σημαντικότερα ιστορικά κέντρα της χώρας είναι τα εξής: Lezhe, Kruje, Berat και Αργυρόκαστρο.

Η αξιοποίηση αυτών, πιστεύεται ότι θα επιφέρει αξιόλογα οικονομική οφέλη στην χώρα. Μπορεί να επιτευχθεί με την διάνοιξη οδών, για την εύκολη και άμεση πρόσβαση σε αυτά, σύνδεση των κτισμάτων, όπου αυτό βέβαια είναι εφικτό, με τα οικολογικά μονοπάτια και διασύνδεση, όσων επιτρέπει η γεωγραφική θέση, μεταξύ τους. Πρωτίστως βέβαια αυτών των ενεργειών, είναι απαραίτητη η αναπαλαίωση και η ανακαίνιση μερικών από αυτά, η συντήρησή τους και ο εξοπλισμός τους με την απαραίτητη υποδομή για την κάλυψη των αναγκών των επισκεπτών.

5. Αθλητικός τουρισμός:

Στην περίπτωση της δραστηριότητας του αθλητικού τουρισμού ο στόχος είναι διττός. Πρώτον, να δημιουργηθεί ειδική κατηγορία τουριστών που να επισκέπτονται την χώρα για τις αθλητικές τουριστικές δραστηριότητες που αυτή προσφέρει και δεύτερον η γενικότερη οργάνωση της αναψυχής που θα αφορά όλες τις μορφές των επισκεπτών. Ο τομέας που αναφέρεται στην αναψυχή των επισκεπτών είναι ιδιαίτερα σημαντικός καθώς παρέχει τη δυνατότητα προσέλκυσης περισσότερων τουριστών, αλλά και να αυξηθεί ο χρόνος παραμονής τους.

Τα παραπάνω πρέπει να υλοποιηθούν στα πλαίσια που ήδη έχουν τεθεί και αφορούν την ελάχιστη δυνατή επιβάρυνση στο περιβάλλον της περιοχής. Ο αθλητικός τουρισμός περιλαμβάνει τις εξής δραστηριότητες: Αεραθλητισμό, Ορειβασία, Ορειβατικό ποδήλατο, Ιππασία, Σκι, Κωπηλασία, Ιστιοπλοία, Καγιάκ, Κολύμπι/Ψάρεμα και Λίμνιο ποδήλατο. Για την εξυπηρέτηση των

παραπάνω δραστηριοτήτων είναι απαραίτητος ο προγραμματισμός και η κατασκευή μιας αρκετά σύγχρονης υποδομής.

6. Φυσιολατρικός τουρισμός:

Αναφέρεται σε όλους τους επισκέπτες που έχουν σαν κοινό τους γνώρισμα την αγάπη για τη φύση. Συνήθως, ο τουρισμός αυτής της μορφής εκδηλώνεται με την δημιουργία οργανωμένων ομάδων, οι οποίες πραγματοποιούν εκδρομές με στόχο την επαφή με το αγαπημένο τους χόμπι, που σχετίζεται με το φυσικό περιβάλλον. Οι ομάδες αυτές αποτελούν και τον οργανωμένο εσωτερικό τουρισμό.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να τονισθεί ότι, οι παραπάνω παρεμβάσεις δεν είναι δυνατό να αποδώσουν από μόνες τους εάν δεν υπάρξει η ανάλογη διαφημιστική-ενημερωτική υποστήριξη. Έτσι, κρίνεται απαραίτητη η έκδοση του κατάλληλου έντυπου υλικού με το οποίο θα γνωστοποιούνται στο κοινό και ιδιαίτερα στους ενδιαφερόμενους οι πολυποίκιλες δυνατότητες και εναλλακτικές μορφές ψυχαγωγίας και επιμόρφωσης που προσφέρει η περιοχή. Το υλικό αυτό θα είναι πληροφοριακό αλλά και φωτογραφικό, προκειμένου να προσφέρει μια πιο εναργή εικόνα της περιοχής, με αποτέλεσμα την προσέλκυση μεγαλύτερου αριθμού επισκεπτών-τουριστών.

Στο συγκεκριμένο υλικό θα αναγράφονται τα σημεία ιδιαίτερου οικολογικού-περιβαλλοντικού-πολιτιστικού ενδιαφέροντος, θα χαραχθούν τα οικολογικά μονοπάτια καθώς και άλλες αξιόλογες διαδρομές και θα προβάλλονται οι θέσεις των υποδομών των αθλητικών δραστηριοτήτων. Οι χάρτες και οι φωτογραφίες θα συνοδεύονται από το έγγραφο υλικό, το οποίο θα περιλαμβάνει πληροφορίες για τα οικολογικά προϊόντα που παράγονται στην περιοχή, για την δραστηριότητα του αγροτουρισμού καθώς και πληροφορίες για τις πολιτιστικές δραστηριότητες και την ιστορία των μνημείων της περιοχής.

Όλα τα παραπάνω μπορούν να υποστηριχθούν από το πρόγραμμα INTERREG, που εξάλλου στα πλαίσια του οποίου, προγραμματίζονται παρόμοιες δράσεις. Διαμέσω αυτού του προγράμματος επίσης, η αλβανική κυβέρνηση μπορεί να δημιουργήσει και να οργανώσει, σε συνεργασία με το Ελληνικό κράτος, κοινά τουριστικά πακέτα. Συνδυάζοντας την πολιτιστική με την γεωμορφολογική ιδιαιτερότητα, μπορεί να οργανωθούν τουριστικές διαδρομές, που θα ξεκινούν από τα Ιωάννινα, θα περιλαμβάνουν τον νομό Φλωρίνης, με τις λίμνες των Πρεσπών και θα καταλήγουν λίμνη της Αχρίδος. Επιπλέον, η δημιουργία διασυνοριακού τουριστικού πληροφοριακού συστήματος βάσεων δεδομένων, που θα αποτελεί τη βάση για τις τουριστικές διαδρομές, τις διαφημιστικές ενημερώσεις και την έκδοση πληροφοριακού υλικού, θα αποτελέσει μια σημαντική υποστηρικτική, για την συγκεκριμένη τουριστική δραστηριότητα, ενέργεια.

Με την εκμετάλλευση των, γεωγραφικά οριοθετημένων, Ζωνών Τουριστικής Ανάπτυξης, στις οποίες η τουριστική δραστηριότητα είναι επιδοτούμενη, τα παραπάνω θα διεκπεραιωθούν ευκολότερα και γρηγορότερα. Με την διεύρυνση της τουριστικής βάσης, την παροχή “δυτικού τύπου” υποδομών (καλή κατάσταση μεταφορικού δικτύου, παροχή σύγχρονων τηλεπικοινωνιακών μέσων, χρήση νέας τεχνολογίας) και χρηματοπιστωτικών διευκολύνσεων, τις βελτιώσεις του θεσμικού πλαισίου ιδοκτησίας γης και την κατασκευή ενός διεθνούς αεροδρομίου στο νότιο τμήμα της χώρας η προσέλκυση των επενδυτών και των τουριστών θεωρείται βέβαιη.

Πρέπει να σημειωθεί ότι, οι παραπάνω δράσεις είναι αρκετά μακροχρόνιου ορίζοντα και σίγουρα δεν μπορούν να πραγματοποιηθούν σε βραχυχρόνιο διάστημα, εξαιτίας της δεινής κατάστασης, στην οποία έχει περιέλθει η οικονομία της χώρας τα τελευταία χρόνια. Πρέπει πρωτίστως, να χορηγηθεί αξιόλογη οικονομική ενίσχυση από εξωτερικούς χρηματοδοτικούς οργανισμούς, για την ανάπτυξη της συμβατικής μορφής του τουρισμού, και

στην συνέχεια, με την παροχή τεχνικής βοήθειας, να ξεκινήσει η διεύρυνση της τουριστικής της βάσης, με τις προαναφερόμενες μορφές τουρισμού.

Με την ήπια τουριστική ανάπτυξη της χώρας, που εξασφαλίζεται με την προσέλκυση των ειδικών τύπων τουριστών, επιτυγχάνονται τα εξής:

1. Συγκράτηση του πληθυσμού και κυρίως των νεαρών ατόμων, που είναι και οι παραγωγικά ικανότεροι, ενώ με τις νέες θέσεις εργασίας και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, δημιουργούνται οι προϋποθέσεις προσέλκυσης νέων κατοίκων.
2. Δημιουργία μιας σταθερής αγοράς, για τα αγροτικά προϊόντα, που μπορεί να περιλαμβάνει και τα τοπικά παραγόμενα χειροποίητα είδη οικοτεχνίας και λαϊκής τέχνης

Το 1994 ο αριθμός των ξένων τουριστών της Αλβανίας, διπλασιάστηκε σε σχέση με το 1993, αφού προσέγγισε τα 45 χιλιάδες άτομα. Αντίστοιχα, το 1995 ανέβηκε στα 60 χιλιάδες άτομα. Σε σύγκριση βέβαια με αυτόν της Ελλάδας είναι πολύ περιορισμένος (ακόμη και αναλογικά με τον πληθυσμό τους), λαμβάνοντας όμως υπόψη ότι, μέχρι πριν μερικά χρόνια ο εξωτερικός τουρισμός στην Αλβανία ήταν ανύπαρκτος, εξαιτίας πάμπολλων εμποδίων πολιτικής κυρίως μορφής, τότε καθίσταται σαφές ότι πρόκειται για ένα πραγματικά ανεκμετάλλευτο, πολλά υποσχόμενο κλάδο, με ευσίωνες και μακράιωνες προοπτικές ανάπτυξης.

Εξίσου σημαντικός με τον προηγούμενο κλάδο είναι και ο κλάδος των υπηρεσιών. Αυτός θα στηρίξει την ανάπτυξη του τουριστικού κλάδου, θα οργανώσει το τραπεζικό σύστημα και θα αναλάβει την επαναδραστηριοποίηση των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Στην Αλβανία υπάρχουν πολλοί παράγοντες, που μπορεί να αναστείλουν την ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα: ανυπαρξία τεχνικής υποδομής, απουσία οργανωμένου θεσμικού πλαισίου και έλλειψη μιας σειράς ατόμων σωστά εκπαιδευμένων και κατάλληλα ειδικευμένων, που να μπορούν να αναλάβουν σύγχρονες επιχειρηματικές δραστηριότητες.

Ειδικότερα, η δημιουργία τάξης επιχειρηματιών είναι εξαιρετικά δύσκολη λαμβάνοντας υπόψη, ότι το διάστημα του μεσοπολέμου η Αλβανία ήταν μια καθυστερημένη αγροτική χώρα, ενώ μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο και μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του '90, ήταν από τις πιο συγκεντρωτικές οικονομίες παγκοσμίως, όπου απαγορευόταν κάθε είδους ιδιωτική ιδιοκτησία και δραστηριότητα.

Επιπλέον, η απομόνωση από την παγκόσμια οικονομία και τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις είχε προσλάβει παθολογικές διαστάσεις, αφού η πολιτική της στήριξη στις δυνάμεις του ίδιου του καθεστώτος βρήκε την έκφρασή της και στη ρητή απαγόρευση ίδρυσης ξένων ή μικτών επιχειρήσεων καθώς και στην λήψη δανείων και πιστώσεων. Η τελευταία μάλιστα απαγόρευση διατυπώθηκε και σε διάταξη του Συντάγματος της χώρας.

Στα παραπάνω πρέπει να προστεθούν η γραφειοκρατία, η διαφθορά, η ρουσφετολογία, η αναξιοκρατία καθώς και το γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού εδώ και πολλά χρόνια το μόνο που γνώριζε να κάνει είναι να εκτελεί τυφλά και πιστά τις οποιεσδήποτε εντολές των προϊσταμένων του* η ανάληψη και ανάπτυξη πρωτοβουλιών ήταν γι' αυτά άγνωστες έννοιες. Αυτό σημαίνει ότι η προσπάθεια δημιουργίας μιας ομάδας στελεχών όπως εκτιμητές, τραπεζικοί, χρηματιστές, νομικοί σύμβουλοι και γενικά άτομα ικανά να επανδρώσουν τον τριτογενή τομέα, απαιτεί αρκετή δουλειά και μπορεί να πραγματοποιηθεί κυρίως με την βοήθεια ξένων ειδικών, που θα κατέχουν τις απαραίτητες, σε αυτό τον τομέα, γνώσεις και εμπειρίες.

Τα γεγονότα αυτά καθιστούν αρκετά δύσκολη την ανάπτυξη του τριτογενούς τομέα, αφού η ενασχόληση με αυτόν σημαίνει, και απαιτεί, ικανότητα γρήγορης και σωστής ανάληψης πρωτοβουλιών, διαρκούς προσπάθειας και ενημέρωσης και γενικότερα συναναστροφή με ανθρώπους διάφορων ηλικιών και υψηλού σχετικά μορφωτικού επιπέδου. Δεν είναι όμως και αδύνατη, γιατί συγχρόνως, η Αλβανία διαθέτει ένα σημαντικό πλεονέκτημα: το μορφωτικό της επίπεδο

κυμαίνεται πολύ υψηλότερα, από αυτό της ομάδας των τριτοκοσμικών κρατών, στην οποία συγκαταλέγεται.

Εδώ και δεκαετίες έχει θεσπιστεί υποχρεωτική οκταετής εκπαίδευση, ενώ από τα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα και τις ανώτερες τεχνικές σχολές της χώρας αποφοιτούν κάθε χρόνο δεκάδες χιλιάδες φοιτητές και σπουδαστές. Αυτό είναι πολύ σημαντικό για το επίπεδο ανάπτυξης μιας χώρας. Το μορφωτικό επίπεδο ενός λαού επηρεάζει σαφώς το κοινωνικό και πολιτιστικό του επίπεδο, συγχρόνως όμως το υψηλό μορφωτικό επίπεδο εισάγει νέα πρότυπα απασχόλησης, επινοεί καινούργιους πιο εξελιγμένους τρόπους εργασίας, ενώ η προοπτική υψηλών απαιτήσεων ανεβάζει το ποιοτικό επίπεδο της εργασίας. Έτσι, αυξάνει η παραγωγικότητα της εργασίας και παράλληλα δημιουργούνται νέα επαγγέλματα.

Η εφικτότητα αξιοποίησης των ανεκμετάλλετων δυνατοτήτων της χώρας, βασίζεται σε δύο χαρακτηριστικά στοιχεία:

- στην ύπαρξη των αναγκαίων φυσικών και ανθρωπίνων πόρων.
- στην ύπαρξη επαρκούς εξωτερικής βοήθειας διατεθημένης και ικανής να αξιοποιήσει τις δυνατότητες της χώρας.

Στην Αλβανία συντρέχουν και οι δύο παραπάνω παράγοντες, γεγονός πλεονεκτικό της προσπάθειας ανασχηματισμού της χώρας. Με την συμμετοχή της σε διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς όπως το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και ο Οργανισμός Ισλαμικών Χωρών η Αλβανία έχει εξασφαλίσει την απαραίτητη οικονομικο-πολιτική υποστήριξη, η οποία σε συνδυασμό με τους αναγκαίους φυσικούς και ανθρώπινους πόρους θα την εφοδιάσει με τα απαραίτητα στοιχεία για τον εκσυγχρονισμό και την ταχύρυθμη ανάπτυξη της οικονομίας της.

Για την επίτευξη όλων των παραπάνω, η Αλβανία πρέπει να θέσει σε λειτουργία, ένα πολυτομεακό μακροχρόνιο αναπτυξιακό πρόγραμμα, το οποίο

να προβλέπει σημαντικές αλλαγές σε πολιτικό και οικονομικό επίπεδο. Επιπλέον, οφείλει να εισάγει δυτικού τύπου δομές στην διαχείριση των κρατικών πόρων. Η σύναψη, καταγραφή και εξόφληση των δανείων καθώς και η πώληση των ομολογιών πρέπει να ελέγχονται από επίσημους αρμόδιους φορείς. Ο εξορθολογισμός των μεγάλων δημοσίων επιχειρήσεων, μέσω της περικοπής των επιδοτήσεων και των δανείων, και η ρύθμιση των μεταξύ τους χρεών, θεωρείται επιβεβλημένος.

Οι συνθήκες ασφάλειας και προστασίας των ξένων επενδύσεων στην Αλβανία δεν μπορεί να είναι λιγότερο ευνοϊκές από εκείνες του διεθνούς δικαίου. Έτσι, προκειμένου να εξαλείψει τις αρνητικές επιπτώσεις της ασαφούς, αμφίροπης και αντιφατικής πολιτικής που επικρατούσε μέχρι τώρα στον τομέα αυτό, πρέπει να θεσπίσει ένα σταθερό και καλά επεξεργασμένο θεσμικό και νομικό πλαίσιο για τις ξένες επενδύσεις που να δημιουργεί αποδοτικές συνθήκες λειτουργίας.

Αξίζει να σημειωθεί ότι, η χώρα δέχεται πολλών μορφών σημαντική εξωτερική βοήθεια: α) χρηματοοικονομική (απευθείας οικονομικές ενισχύσεις, δανειοδοτήσεις, πιστώσεις και χρηματοδοτήσεις από αναπτυξιακά προγράμματα), β) ανθρωπιστική και επισιτιστική και γ) τεχνική βοήθεια, παροχή γνώσεων, εμπειρίας και βάσεων δεδομένων με σκοπό την δημιουργία κατάλληλου θεσμικού, νομικού και οργανωτικού πλαισίου (και τελικά μιας σύγχρονης και δυναμικής οικονομίας και κοινωνίας).

Με αυτό τον τρόπο μπορεί να προχωρήσει σε σοβαρές διαρθρωτικές αλλαγές, οι οποίες θα περιλαμβάνουν την δημιουργία σύγχρονου χρηματοπιστωτικού συστήματος, την ενίσχυση της φορολογικής διοίκησης, την εισαγωγή φόρων έγγειας ιδικτησίας και την προώθηση των μεταρρυθμίσεων μέσω της αναδιάρθρωσης ή της ιδιωτικοποίησης των επιχειρήσεων. Παράλληλα, πρέπει να επισπεύσει την εφαρμογή ενός αποτελεσματικού συστήματος κοινωνικής προστασίας. Πράγματι, ο λαός της Αλβανίας έχει ιδιαίτερη ανάγκη απολαβής

κοινωνικών αγαθών και κοινωνικής πρόνοιας λόγω της παρατεταμένης ανέχειας, ένδειας και του πολύ χαμηλού επιπέδου ποιότητας ζωής για μεγάλο χρονικό διάστημα.

Με αυτό τον τρόπο θα καταφέρει η Αλβανία να εξέλθει από την μακρά περίοδο της οικονομικής στασιμότητας και να εισέλθει σε μια νέα όπου η διαφθορά θα έχει αντικατασταθεί από την ευσυνειδησία, η παρανομία από την νομιμότητα και η παραοικονομία από τις έννομες οικονομικές δραστηριότητες, ενώ συγχρόνως, τα θεμέλια του δημοκρατικού συστήματος, θα αποτελούν γερή υποθήκη για ένα ευοίωνο πολιτικό και οικονομικό μέλλον.

Η Ελλάδα οφείλει να χαιρετίσει και να ενισχύσει την προσπάθεια μετάβασης της Αλβανίας στην οικονομία της αγοράς, αφού η προοπτική αυτή θα αποτελέσει θετική συμβολή στην εδραίωση της ειρήνης τόσο στα Βαλκάνια, όσο και στην ευρύτερη περιοχή. Επιπρόσθετα, η Ελλάδα, με την έγκαιρη ανάληψη επενδυτικών ενεργειών, θα έχει και σημαντικά οικονομικά οφέλη. Έτσι, πρέπει (στα όρια βέβαια των δυνατοτήτων της), να συμβάλλει στην οικονομική άνοδο της Αλβανίας με την ανθρωπιστική βοήθεια, τις επενδύσεις, τη ρυθμισμένη και οργανωμένη υποδοχή και αξιοποίηση των μεταναστών καθώς και την συνεργασία στα πλαίσια των κοινοτικών προγραμμάτων.

Αναφορικά με την ελληνική μειονότητα των Βορειοηπειρωτών, η διεθνής εμπειρία απέδειξε πως όσο περισσότερο ανεπτυγμένη και ευνομούμενη είναι μια χώρα τόσο υψηλότερο είναι το επίπεδο ζωής των υπηκόων της (και άρα των εθνικών μειονοτήτων που υπάρχουν σε αυτή), ενώ τόσο συχνότερη είναι η επικοινωνία αυτών με τις χώρες καταγωγής τους. Επίσης, σε χώρες με υψηλό οικονομικό και πολιτιστικό επίπεδο πάθη όπως η μισαλλοδοξία και οι φυλετικές διακρίσεις δεν βρίσκουν πρόσφορο έδαφος, ενώ συγχρόνως οι πολίτες δεν επηρεάζονται από εθνικιστικές εξάρσεις. Στις χώρες αυτές, τα δικαιώματα των μειονοτήτων και γενικά τα ανθρώπινα δικαιώματα, γίνονται σεβαστά και τηρούνται οι υποχρεώσεις που απορρέουν από τη συμμετοχή στους διεθνείς

Οργανισμούς (ΟΗΕ, Συμβούλιο της Ευρώπης κ.α.). Κατά συνέπεια, η συμβολή της Ελλάδος στην προσπάθεια μετατροπής της Αλβανίας σε ευημερούσα και ευνομούμενη χώρα, θα είναι προς όφελος όχι μόνο των δύο χωρών αλλά και των Ελλήνων της Αλβανίας.

Η Αλβανία, που υστερεί σε σχέση όχι μόνο με τις δυτικές αλλά και τις λιγότερο ανεπτυγμένες βαλκανικές χώρες, χρειάζεται επιτακτικά μακροχρόνια ειρήνη στην περιοχή της. Η ειρήνευση στην πρώην Γιουγκοσλαβία και οι ομαλές σχέσεις με τις Δημοκρατίες που την αποτελούσαν θα έχει, μεταξύ άλλων, πολύ ευεργετικές συνέπειες στην οικονομία της, αφού πολλές παραγωγικές μονάδες της ενώ ήσαν επικερδείς έγιναν προβληματικές, κατά την διάρκεια των εχθροπραξιών του εμφυλίου της Γιουγκοσλαβίας, του εμπάργκο και του αρνητικού κλίματος των τεταμένων σχέσεων στην περιοχή.

Η μονόπλευρη σύναψη σχέσεων με μια βαλκανική χώρα εις βάρος των άλλων θα αποτελέσει τροχοπαίδι στην αξιοποίηση του συνόλου των δυνατοτήτων που αναπτύσσονται, ενώ συγχρόνως υποθάλλει την ειρήνη της Βαλκανικής Χερσονήσου. Η επίλυση των όποιων προβλημάτων με τους γείτονές της πρέπει αναγκαστικά να αναζητηθεί διά της διπλωματικής οδού. Διότι δεν είναι ασφαλώς συμφέρον για την Αλβανία, να επιμένει σε ενέργειες τυχροδιωκτικού χαρακτήρα αμφίβολης αποτελεσματικότητας, θυσιάζοντας ή ριψοκινδυνεύοντας τη μοναδική ίσως ευκαιρία που της παρουσιάζεται, να επωφεληθεί της αμέριστης και πολύπλευρης προσφερόμενης εξωτερικής βοήθειας, που θα της προσδώσει τα κατάλληλα ερεθίσματα και εκείνα πλεονεκτήματα προκειμένου να συμπορευθεί με τις άλλες βαλκανικές χώρες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ: ΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΣΚΗΣΗΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.....	261
2.1 ΔΡΟΜΟΛΟΓΗΘΕΙΣΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ	261
2.2 Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ	266

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

Α.1 ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

1. “ΒΑΛΚΑΝΙΑ: Από τον διπολισμό στη νέα εποχή” (1995) στο Βερέμης Θ. (επιμ.). Αθήνα: Γνώση.
2. “Έκθεση: Διερεύνηση επενδυτικών ευκαιριών στην Αλβανία” (Ιούλιος 1994). Νομαρχιακό Ταμείο Καστοριάς: EUROTEC.
3. “Έλληνες χτίζουν τα Τίρανα” (7/8/1997), Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, Σελ. 6. Αθήνα.
4. “Εξαμηνιαία Έκθεση: Αλβανία” (Ιούνιος 1994). EKEM, No 3. Αθήνα: EKEM.
5. “Εξαμηνιαία Έκθεση: Αλβανία” (Δεκέμβριος 1996). EKEM, No 8. Αθήνα: EKEM.
6. “Εξαμηνιαία Έκθεση: Βαλκάνια” (Ιούνιος 1995). EKEM, No 5. Αθήνα: EKEM.
7. “Τριμηνιαία Έκθεση: Αλβανία” (Δεκέμβριος 1993). EKEM, No 2. Αθήνα: EKEM.
8. Ανδρικοπούλου Ε. (1995), “Οι περιφέρειες στην Ευρωπαϊκή Ένωση”. Αθήνα: Θεμέλιο.
9. ΒΗΜΑ (27/7/1997). Σελ. Α7. Αθήνα: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη.
10. ΒΗΜΑ (8/6/1997). Αθήνα: Δημοσιογραφικός Οργανισμός Λαμπράκη.
11. Νότης Παπαδόπουλος (6/8/1997), “Στήριξη στην κυβέρνηση Νάνο”. ΤΑ ΝΕΑ, Σελ. 5. Αθήνα.
12. Πετράκος Γ. - Σαράτσης Γ. (1997), “Περιφερειακές Ανισότητες και Χωρική Εξειδίκευση στην Ελλάδα”. Σειρά Ερευνητικών Ερνασιών, No. 4. Βόλος.

13. Πετράκος Γ. (1996), “Περιφερειακή Ανάπτυξη και Πολιτική”. Σημειώσεις μαθήματος. Βόλος.
14. Σεϊμανίδου-Βέλλιου Α. (13/3/1997), “Οι ελληνικές επενδύσεις στην Αλβανία”. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Τεύχος 2236, Σελ. 51. Αθήνα: Ιθώμη Εκδοτική Α.Ε.
15. Σεϊμανίδου-Βέλλιου Α. (28/8/1997), “Αγωγές και αποζημιώσεις μετά τα <<αλβανικά>>”. Οικονομικός Ταχυδρόμος, Τεύχος 2260, Σελ. 51. Αθήνα: Ιθώμη Εκδοτική Α.Ε.

A.2 ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

1. “Advisory Note for the preparation of the Country Cooperation Framework for ALBANIA” (1997). PHARE Programme.
2. “Albania Annual Report” (1996). PHARE Programme.
3. “Albania: Cross-border cooperation projects” (1996). PHARE: Cross-Border Cooperation Programme.
4. “Albania: Multi-Annual Indicative Programme 1996-99” (May 1996). PHARE Programme.
5. “Albania: Priority area: Development of domestic productive base: Sector: Transport” (1997). PHARE Country Operational Programme.
6. “EIU Country Profile: Albania 1995-96” (1996). The Economist Intelligent Unit.
7. “EIU Country Profile: Albania 1996-97” (1997). The Economist Intelligent Unit.
8. “European Commission: The Phare Programme Annual Report 1995” (23 JUNE 1996). PHARE Programme.
9. Barro-R.-Sala-i-Martin X. (1992), “Convergence”. Journal of Political Economy, Volume 100, Number 2, Page 223-251. Chicago.
10. GEDESHI (1995), “Economic structure and change in the Balkan Region: implications for integration, transition and economic cooperation”.

- International Conference "Economic Cooperation in the Balkans: A Regional Approach to European Integration". Volos, Greece.*
11. Papanikos G. (1996), "The Process of Regional Convergence: The Case of Greek Regions, 1981-1991". Paper. Athens.
 12. PETRAKOS G. (1995), "The regional dimension of transition in eastern and central European countries: an assessment". Discussion Papers on the Economic Transformation: Policy, Institutions and Structure, Working Paper No 40, Leuven: Leuven Institute for Central and East European Studies.
 13. PETRAKOS G. (1996), "THE NEW GEOGRAPHY OF THE BALKANS: cross-border cooperation between Albania, Bulgaria and Greece". Series On Transition In The Balkans, Volume 1. Greece: Chania.
 14. PETRAKOS G. and TOTEV S. (1995), "Economic structure and change in the Balkan Region: implications for integration, transition and economic cooperation". *International Conference "Economic Cooperation in the Balkans: A Regional Approach to European Integration". Volos, Greece.*

B. ΔΙΑΒΑΣΜΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

B.1 ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. "ΒΑΛΚΑΝΙΑ" (1994). Αθήνα: ΕΚΕΜ.
2. "Εξαμηνιαία Έκθεση: Αλβανία" (Δεκέμβριος 1994). Αθήνα: ΕΚΕΜ.
3. "Εξαμηνιαία Έκθεση: Αλβανία" (Δεκέμβριος 1996). ΕΚΕΜ, No 8. Αθήνα: ΕΚΕΜ.
4. "Εξαμηνιαία Έκθεση: Βαλκάνια" (Δεκέμβριος 1995). ΕΚΕΜ, No 6. Αθήνα: ΕΚΕΜ.
5. "Εξαμηνιαία Έκθεση: Βαλκάνια" (Ιούνιος 1996). ΕΚΕΜ, No 7. Αθήνα: ΕΚΕΜ.

6. “Τριμηνιαία Έκθεση: Αλβανία” (Ιούνιος 1993). EKEM. No 1. Αθήνα: EKEM.
7. “Τριμηνιαία Έκθεση: Αλβανία” (Ιούνιος 1994). EKEM. No 3. Αθήνα: EKEM.
8. Βαφειάδης Ν. (1994), “Αλβανία : Ένας παράξενος γείτονας”. Experiment, No 2 , Σελ. 74-112. Αθήνα: Ειδικές Εκδόσεις Τερζόπουλου.
9. Γετίμης Π.-Καυκαλάς Γ.-Μαραβέγιας Ν. (1994), “Αστική και Περιφερειακή Ανάπτυξη”. Αθήνα: Θεμέλιο.
10. Εγκυκλοπαίδεια: PAPHYRUS LAROCHE BRITTANICA.
11. Εγκυκλοπαίδεια: Μεγάλη Σοβιετική Εγκυκλοπαίδεια.

B.2 ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

1. “Albania: Priority area: Development of domestic productive base: Sector: Agriculture” (1997). PHARE Country Operational Programme.
2. “Albania: Priority area: European Dimension: Sector: Customs” (1996). PHARE Country Operational Programme.
3. “ALBANIA: Social Indicators of Development” (1995). World Bank.
4. “ALBANIA” (April 1995). World Bank Economics Department.
5. “ALBANIA” (April 1996). World Bank Economics Department.
6. “ALBANIA” (September 1996). World Bank Economics Department.
7. “Annual Report 1995” (1995). World Bank.
8. “EIU Country Report: Albania 1st quarter 1996” (1996). The Economist Intelligent Unit.
9. “EIU Country Report: Albania 2st quarter 1996” (1996). The Economist Intelligent Unit.
10. “EIU Country Report: Albania 3st quarter 1996” (1996). The Economist Intelligent Unit.
11. “EIU Country Report: Albania 4st quarter 1996” (1997). The Economist Intelligent Unit.
12. “From Plan to a Market” (1996). World Development Report 1996.

13. "World Employment 1995" (1995). Geneva: International Labour Office.
14. "World Populations Projections 1994-95" (1996). World Bank.
15. Armstrong H. (1995), "Convergence among Regions of the European Union 1950-90". Paper in Regional Science. Volume 74 Number 2, Page 143-152. United Kingdom.
16. INGHAM M., GRIME K. AND KOWALSKI J. (1996), "A geography of recent, regional Polish unemployment". European Urban and Regional Studies. Volume 3 Number 4, Page 353-364. London: SAGE Publications.
17. MCDONELL-LENOACH V. (JANUARY 1997), "Indicative guidelines for 1997 CBC programmes Albania-Italy and Albania-Greece". Draft Discussion Document: Regional Projects. Italy.
18. PETRAKOS G. 3 (July 1997), "The regional structure of Albania, Bulgaria and Greece: implications for cross-border cooperation and development". European Urban and Regional Studies. Volume 4 Number 3, Page 195-210. London: SAGE Publications.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ
ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΩΝ

**ΠΙΝΑΚΑΣ Α1: ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΩΝ ΤΩΝ ΝΟΜΩΝ ΑΠΟ ΤΑ ΤΙΡΑΝΑ ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΥΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΟΥΣ ΣΤΑΘΜΟΥΣ**

Αύξων Αριθμός	Πρωτεύουσες Νομών (Όνομα νομού)	ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΑ		
		Από Τίρανα	Από Κακαβιά	Από Καψίτσα Κουσταλλοπηγή
1	Berat (Berat)	122	183	—
2	Bulqize (Bulqize)	132	366	—
3	Delvine (Delvine)	300	39	—
4	Bilisht (Devoll)	208	21	—
5	Peshkopi (Diber)	183	421	349
6	Durres (Durres)	39	230	—
7	Elbasan (Elbasan)	54	—	175
8	Fier (Fier)	113	148	—
9	Gjirokaster (Gjirokaster)	232	28	—
10	Gramsh (Gramsh)	96	—	139
11	Kruma (Has)	238	468	—
12	Kavaje (Kavaje)	48	210	—
13	Erseke (Kolonje)	224	—	93
14	Korce (Korce)	181	—	48
15	Kruje (Kruje)	32	270	261
16	Kucove (Kucove)	116	178	—
17	Kukes (Kukes)	208	446	437
18	Kurbini (Lac)	45	278	273
19	Lezhe (Lezhe)	69	303	293
20	Librazhd (Librazhd)	78	—	151
21	Lushnje (Lushnje)	83	177	—
22	Ballsh (Mallakaster)	138	123	—
23	Burrel (Mat)	96	334	—
24	Rreshen (Mirdite)	78	316	306
25	Kopliku (M:Madhe)	134	368	—
26	Peqin (Peqin)	85	—	239
27	Permet (Permet)	217	90	—
28	Pogradec (Pogradec)	140	89	—
29	Puke (Puke)	175	385	375
30	Sarande (Sarande)	284	36	—
31	Shkoder (Shkoder)	116	350	345
32	Corovode (Skrapar)	171	198	—
33	Tepelene (Tepelene)	200	60	—
34	Tirane (Tirane)	—	260	239
35	B.Curri (Tropoje)	225	463	—
36	Vlore (Vlore)	147	180	—

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Α2: ΤΟ ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΟ ΑΝΑΓΛΥΦΟ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ

Αύξων Αριθμός	Ονόματα νομών	Μέσο υψόμετρο (σε μέτρα)	0-100	100-300	300-600	600-1000	>1000
1	Berat	455	17,97	23,33	32,55	19,94	6,21
2	Diber	1118	—	—	13,77	29,95	56,28
3	Durres	89	77,16	20,99	1,85	—	—
4	Elbasan	440	14,65	36,36	25,9	16,11	6,98
5	Fier	154	61,58	21,31	16,11	1	—
6	Gramsh	804	—	10,73	34,91	25,32	29,04
7	Gjirokaster	829	—	15,92	21,02	29,55	33,81
8	Kolonje	1121	—	—	3,34	34,46	60,2
9	Korce	1145	—	—	0,67	39,51	59,82
10	Kruje	925	—	3,58	28,77	28,13	39,52
11	Kukes	298	48,85	16,5	17,16	12,42	5,07
12	Lezhe	215	50,13	20,13	25,63	3,81	0,22
13	Librazhd	1049	—	1,97	18,16	29,42	50,45
14	Lushnje	67	88,42	11,58	—	—	—
15	Mat	841	1,46	15,56	24,32	20,53	38,13
16	Mirdite	557	3,04	27,1	36,38	20,14	13,34
17	Permet	810	—	4,31	31,11	35,63	28,95
18	Pogradec	1075	—	—	1,94	46,89	51,17
19	Puke	787	0,31	5,36	25,05	46,7	22,58
20	Sarande	406	25,9	26,16	23,06	16,86	8,02
21	Skrapar	980	—	1,85	16,95	42,16	39,04
22	Shkoder	662	31,03	11,92	12,95	14,88	29,22
23	Tepelene	732	0,73	17,87	28,15	27,91	25,34
24	Tirane	521	13,22	36,44	20	13,05	17,29
25	Tropoje	1105	—	4,51	21	22,71	51,78
26	Vlore	447	26,35	25,79	20,88	14,17	12,81
	Σύνολο	708,5	16,21	13,71	18,49	22,96	28,63

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Β: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1980

Αύξων Αριθμός	Ονόματα νομών	Πληθυσμός σε χιλιάδες	Μέσος ρυθμός μεταβολής πληθυσμού	Απασχολούμενοι σε χιλιάδες	Αριθμός απασχολουμένων ανά 1000 κατοίκους	Συνολική ανεργία	Δείκτης ανεργίας (αριθμός ανέργων ανά 1000 κατοίκους)
1	Berat	147,3	2,1	58	195	2168	14,7
2	Diber	128,3	2,7	44	123	556	4,3
3	Durres	209,5	1,8	85	263	6400	30,5
4	Elbasan	197,7	2,3	79	233	3071	15,5
5	Fier	203,4	2,1	86	235	1383	6,8
6	Gramsh	36,4	2,5	13	102	35	1
7	Gjrokaster	58,6	1,6	24	246	603	10,3
8	Kolonje	21,6	1,7	9	194	210	9,7
9	Korce	193,1	1,5	86	220	2247	11,6
10	Kruje	83,3	2,5	34	262	1877	22,5
11	Kukes	81,1	3,1	27	173	355	4,4
12	Lezhe	50,6	2,4	19	191	363	7,2
13	Librazhd	59,3	2,6	20	130	140	2,4
14	Lushnje	111	2,2	46	192	805	7,3
15	Mat	64,3	2,5	24	156	191	3
16	Mirdite	42,5	2,5	16	207	203	4,8
17	Permet	32,5	1,8	15	166	75	2,3
18	Pogradec	59	2,1	25	203	389	6,6
19	Puke	42,5	2,6	15	174	55	1,3
20	Sarande	74,5	2	31	262	541	7,3
21	Skrapar	39,8	2	15	151	426	10,7
22	Shkoder	198,6	1,8	82	210	2667	13,4
23	Tepelene	43,3	2,1	17	194	508	11,7
24	Tirane	297,7	1,5	127	364	4117	13,8
25	Tropoje	38,1	2,4	14	241	450	11,8
26	Vlore	149,7	1,9	60	242	4200	28,1
	Σύνολο	2671	56,7	1071	5330	34035	263
	Μέσος όρος				205		10,1

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Β: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1980

Ονόματα νομών	Παραγωγή κοινωνικού προϊόντος σε τρέχουσες τιμές εκατ. λεκ				Παραγωγή κοινωνικού προϊόντος ανά κάτοικο σε λεκ		
	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Συνολικό	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας
Berat	375	901	320	1596	2546	6117	2172
Diber	272	313	300	885	2120	2440	2338
Durres	500	1766	460	2726	2387	8430	2196
Elbasan	480	1858	420	2758	2428	9399	2124
Fier	653	2244	440	3337	3210	11032	2163
Gramsh	85	37	80	202	2335	1016	2198
Gjirokaster	185	313	100	598	3157	5341	1706
Kolonje	84	55	50	189	3889	2546	2315
Korce	680	1306	420	2406	3521	6763	2175
Kruje	246	957	170	1373	2953	11488	2041
Kukes	154	331	160	645	1899	4081	1973
Lezhe	197	184	105	486	3993	3636	2075
Librazhd	127	129	110	366	2142	2175	1855
Lushnje	476	441	240	1157	4288	3973	2162
Mat	113	221	100	434	1757	1882	1555
Mirdite	80	478	85	643	1882	11247	2000
Permet	120	92	92	304	3692	2831	2831
Pogradec	156	239	100	495	2644	4051	1695
Puke	89	166	95	350	2094	3906	2235
Sarande	257	358	140	765	3450	4940	1879
Skrapar	102	55	82	239	2563	1382	2060
Shkoder	576	1417	425	2418	2900	7135	2140
Tepelene	99	147	85	331	2286	3395	1963
Tirane	433	3091	757	4281	1454	10383	2542
Tropoje	80	258	62	400	2100	6772	1627
Vlore	368	1030	320	1718	2458	6880	2138
Σύνολο	6987	18397	5718	31102	70048	143241	54158
Μέσος όρος					2694	5509	2083

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1990

Όνοματα νομών	Εκταση νομών	Πληθυσμός σε χιλιάδες	Πληθυσμιακή πυκνότητα	Μέσος ρυθμός μεταβολής πληθυσμού	Αγροτικό προϊόν σε εκατ. λεκ	Καλλιεργήσιμη γη κατά κεφαλή σε στρέμματα	Βιομηχανικό προϊόν σε εκατ. λεκ	Εισόδημα κατά άτομο σε λεκ	Αριθμός νοσοκομειακών κλινών
Berat	1027,31929	180,5	175,7	2	400	2,4	706	2792	486
Diber	1567,78797	153,8	98,1	2,6	251	2	273	2198	590
Durres	847,972973	251	296	1,8	629	2,2	1685	2758	853
Elbasan	1481,23883	248,7	167,9	2,1	623	2	1717	2616	1277
Fier	1495,53306	251,1	167,9	2	821	3	1717	3061	612
Gramsh	209,639682	44,8	213,7	2	101	2,5	48	2527	167
Gjirokaster	1004,65839	64,7	64,4	1,7	226	2,9	321	3435	304
Kolonje	426,644182	25,3	59,3	1,8	102	5	48	3456	116
Korce	6952,2293	218,3	31,4	1,5	702	3,1	1123	3013	750
Kruje	1097,9021	109,9	100,1	2,1	330	2,4	706	2361	238
Kukes	1330,36849	104,7	78,7	3	169	1,8	257	2317	324
Lezhe	478,883861	63,5	132,6	2	236	3,2	144	2670	173
Librazhd	1013,71742	73,9	72,9	2,3	116	2,1	144	2262	184
Lushnje	711,77686	137,8	193,6	2,1	712	4	175	3143	261
Mat	1028,72063	78,8	76,6	2,4	129	1,9	193	2468	214
Mirdite	862,416107	51,4	59,6	2,2	100	1,3	481	2469	214
Permet	928,735632	40,4	43,5	1,7	141	3,8	96	3083	129
Pogradec	725,024728	73,3	101,1	2	148	2,6	225	2680	193
Puke	886,597938	43	48,5	2,5	80	1,1	128	2488	209
Sarande	1098,15951	89,5	81,5	1,7	335	3,1	353	3424	290
Skrapar	775,2443	47,6	61,4	2,1	109	2	48	2964	150
Shkoder	2528,79581	241,5	95,5	1,9	621	2,7	1316	2745	1118
Tepelene	816	51	62,5	2,8	121	2,7	144	2760	257
Tirane	1237,68595	374,4	302,5	1,5	486	1	3542	3495	2857
Tropoje	1043,0839	46	44,1	2,2	90	1,9	112	2152	226
Vlore	1609,08281	180,7	112,3	1,8	339	2,3	345	2818	1036
Σύνολο	28646,0724	3245,6	113,3	2,1	8171	2,3	16047	2743	13226
Μέσος όρος									

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1990

Όνομα νομών	Αριθμός ανέργων	Δείκτης ανεργίας (αριθμός ανέργων ανά 1000 κατοίκους)	Απασχολούμενοι σε χιλιάδες ανά τομέα				Δείκτης απασχόλησης (αριθμός απασχολουμένων ανά 1000 κατοίκους)
			Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Συνολική απασχόληση	
Berat	2377	13,2	8	19	14	41	227
Diber	372	2,4	7	6	14	27	176
Durres	5334	21,3	14	30	31	75	229
Elbasan	2097	7,4	14	22	15	51	205
Fier	2305	9,2	20	21	26	67	267
Gramsh	83	1,9	2	1	3	6	134
Gjrokaster	570	8,8	6	6	7	19	294
Kolonje	138	5,5	2	1	3	6	237
Korce	2349	10,8	17	25	14	56	257
Kruje	2204	20,1	7	11	11	29	264
Kukes	278	2,7	4	6	9	19	181
Lezhe	204	3,2	2	4	10	16	252
Librazhd	210	2,8	2	3	7	12	162
Lushnje	605	4,4	15	6	8	29	210
Mat	130	1,6	2	5	9	16	203
Mirdite	159	3,1	2	4	7	13	251
Permet	43	1,1	1	1	5	7	173
Pogradec	321	4,4	2	5	10	17	232
Puke	61	1,4	1	2	7	10	233
Sarande	418	4,7	11	7	8	26	291
Skrapar	349	7,3	3	1	4	8	168
Shkoder	1885	7,8	14	23	20	57	236
Tepelene	337	6,6	2	4	6	12	235
Tirane	3765	10,1	22	60	61	143	382
Tropoje	86	1,9	3	2	6	11	239
Vlore	4108	22,7	13	18	18	49	271
Σύνολο	30788	7,2	196	293	333	822	234
Μέσος όρος		184,6					6079

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Γ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1990

Ονόματα νομών	Κοινωνικό προϊόν ανά κάτοικο σε λεκ			Κοινωνικό προϊόν σε τρέχουσες τιμές εκατ. λεκ			
	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Συνολικό Προϊόν
Berat	2216	4881	1756	881	400	317	1598
Diber	1632	2217	1769	341	251	272	864
Durres	2506	8378	1701	2103	629	427	3159
Elbasan	2505	8621	1709	2144	623	425	3192
Fier	3270	8538	1700	2144	821	427	3392
Gramsh	2254	1339	1808	60	101	82	242
Gjirokaster	3493	6198	1870	401	226	121	748
Kolonje	4032	2372	2213	60	102	56	218
Korce	3216	6422	1773	1402	702	387	2491
Kruje	3003	8016	1783	881	330	196	1407
Kukes	1614	3066	1767	321	169	185	675
Lezhe	3717	2835	1732	180	236	110	526
Librazhd	1570	2436	1800	180	116	133	429
Lushnje	5167	4216	1763	581	712	243	1536
Mat	1637	3046	1764	240	129	139	508
Mirdite	1934	11625	1750	601	100	92	793
Permet	3491	2970	1710	120	141	69	330
Pogradec	2019	3820	1733	280	148	127	555
Puke	1860	3721	2024	160	80	87	327
Sarande	3743	4927	1743	441	335	156	932
Skrapar	2290	1262	1828	60	109	87	256
Shkoder	2571	6803	1052	1643	621	254	2518
Tepelene	2373	3529	1804	180	121	92	393
Tirane	1298	9733	2535	3644	483	949	5079
Tropoje	1956	3043	1630	140	90	75	305
Vlore	1876	6320	1793	1142	339	324	1805
Σύνολο	2586	5013	1789	2303	8117	5831	34278
Μέσος όρος	67243	130333	46510				

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1992

Ονόματα νομών	Πληθυσμός σε χιλιάδες	Μέσος ρυθμός μεταβολής πληθυσμού	Ποσοστό ανεργίας	Δείκτης ανεργίας (αριθμός ανέργων ανά 1000 κατοίκους)
Berat	136	1	11,8	87
Bulqize	43	0	4,8	100
Delvine	30	0	2,4	80
Devoll	39	0,97	1,2	31
Diber	93	0,99	25,1	270
Durres	164	0,99	25,6	156
Elbasan	217	0,99	29,5	140
Fier	211	0,99	38	180
Gjirokaster	42	1	4,3	102
Gramsh	61	1	6,3	103
Has	21	1	3,5	167
Kavaje	86	0,99	11,4	133
Kolonje	25	1	1,8	72
Korce	172	0,99	16,2	94
Kruje	60	1	6,5	108
Kucove	40	1	5,9	148
Kukes	79	0,99	6,1	77
Lac	52	0,98	9,5	183
Lezhe	65	1	9,4	145
Librazhd	76	0,99	9	118
Lushnje	135	0,99	12,9	96
Mallakaster	36	0	2	56
Mat	76	1	7,7	101
Mirdite	50	0	6,5	130
M:Madhe	44	0	1	23
Peqin	30	0	1,9	63
Permet	37	0	5,5	149
Pogradec	73	0,99	8,8	121
Puke	48	0	7,8	163
Sarande	54	0	7,1	131
Shkoder	198	0,99	40,6	205
Skrapar	44	0	7,2	164
Tepelene	42	0	8,3	198
Tirane	394	0,97	55,6	141
Tropoje	45	0	8,5	189
Vlore	172	0,99	25,5	148
Σύνολο	3190	3582	449	4572

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Δ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1992

Ονόματα νομών	Απασχολούμενοι ανά τομέα			Απασχολούμενοι ανά 1000 κατοίκους			Παραγωγή αγροτικού προϊόντος ανά κάτοικο σε λεκ	Συνολική παραγωγή αγροτικού προϊόντος (με τιμές λεκ του 1991)
	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας		
Berat	1850	12110	10500	14	89	77	1993	271
Bulqize	200	6440	4400	5	150	102	1140	49
Delvine	250	770	1590	8	26	53	3400	102
Devoll	2300	2755	4790	59	71	123	2795	109
Diber	1350	60	1980	15	1	21	1624	151
Durres	45110	13076	24030	275	80	147	1695	278
Elbasan	6740	15960	17380	31	74	80	1843	400
Fier	7635	26090	18170	36	124	86	2829	597
Gjirokaster	2020	476	4760	48	11	113	4095	172
Gramsh	2200	3500	5570	36	57	91	1279	78
Has	2505	1015	1900	119	48	90	1810	38
Kavaje	19700	2110	5620	229	24	65	2976	256
Kolonje	3210	860	4560	128	34	182	2240	56
Korce	10380	1650	14190	60	10	83	2227	383
Kruje	1970	4290	4400	33	72	73	2317	139
Kucove	1960	6700	5434	49	167	136	1450	58
Kukes	1605	5630	4854	20	71	61	1228	97
Lac	1594	2880	6650	31	55	128	1442	75
Lezhe	1410	2920	8260	22	45	127	2585	168
Librazhd	6190	3970	5390	81	52	71	1487	113
Lushnje	8430	3960	9600	62	29	71	4140	559
Mallakaster	1460	7900	8060	41	108	224	3111	112
Mat	340	330	2970	5	4	39	1566	119
Mirdite	910	6400	6830	18	128	137	1360	68
M:Madhe	990	4000	6340	23	91	144	2545	112
Peqin	920	1040	3160	31	35	105	2467	74
Permet	2900	830	3807	78	22	103	2838	105
Pogradec	3740	4500	7300	51	62	100	1904	139
Puke	6780	2360	6257	141	49	130	1063	51
Sarande	12170	1860	4940	225	34	91	1907	103
Shkoder	5100	12580	21900	26	64	111	1894	375
Skrapar	5530	600	6318	126	14	144	2000	88
Tepelene	1820	4750	5190	43	113	124	2571	108
Tirane	33031	73188	57345	84	186	146	937	369
Tropoje	1850	1510	5975	41	34	133	1422	64
Vlore	4850	10930	185580	28	64	108	1953	336
Σύνολο	211000	250000	329000	2322	2298	3839	76133	6373

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1993

Ονόματα νομών	Πληθυσμός σε χιλιάδες	Μέσος ρυθμός μεταβολής πληθυσμού	Αριθμός ανέργων	Δείκτης ανεργίας (αριθμός ανέργων ανά 1000 κατοίκους)
Berat	137	2	13788	101
Bulqize	43	0	4000	93
Delvine	30	0	741	25
Devoll	38	0,95	856	23
Diber	92	0	6718	73
Durres	163	0,99	18048	111
Elbasan	215	10	26849	125
Fier	209	0,89	15974	76
Gjirokaster	42	2	3947	94
Gramsh	61	5	4606	76
Has	21	0,76	3364	160
Kavaje	85	6	8409	56
Kolonje	25	0,96	3016	121
Korce	171	25	8109	47
Kruje	60	0,98	5401	90
Kucove	40	0,95	4555	114
Kukes	78	5	8884	114
Lac	51	8	7036	138
Lezhe	65	0,99	3895	60
Librazhd	75	0,96	6348	85
Lushnje	134	0,51	8811	66
Mallakaster	36	19	766	21
Mat	75	7	9534	127
Mirdite	50	0,98	4338	87
M:Madhe	44	0	3097	70
Peqin	30	7	1755	58
Permet	37	0,98	2975	80
Pogradec	72	0,93	5603	78
Puke	48	2	3081	64
Sarande	54	7	6958	129
Shkoder	196	14	23039	118
Skrapar	44	0	5106	116
Tepelene	42	0,86	2339	56
Tirane	384	4	44301	115
Tropoje	45	0	7630	170
Vlore	171	3	17412	102
Σύνολο	3164	3695	301289	3239

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Ε: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1993

Ονόματα νομών	Απασχολούμενοι ανά τομέα			Δείκτης απασχόλησης (αριθμός απασχολουμένων ανά 1000 κατοίκους)			Παραγωγή αγροτικού προϊόντος ανά κάτοικο σε λέκ	Συνολική παραγωγή αγροτικού προϊόντος (με τιμές λέκ του
	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας		
Berat	185	5823	7511	1	43	55	2168	297
Bulqize	—	3110	3191	—	72	74	1140	49
Delvine	—	370	1449	—	12	48	2833	85
Devoll	229	1331	3471	6	35	91	3500	133
Diber	135	29	1432	2	—	16	1641	151
Durres	4511	6317	17410	28	39	107	2024	330
Elbasan	674	7712	12596	3	36	59	2181	469
Fier	763	12605	13170	4	60	63	2962	619
Gjirokaster	201	320	3450	5	5	82	3880	163
Gramsh	219	1690	4040	4	28	66	1426	87
Has	249	490	1375	12	23	65	2095	44
Kavaje	1970	1020	4071	23	12	48	3859	328
Kolonje	321	423	3298	13	17	132	2920	73
Korce	1038	7951	10281	6	46	60	2409	412
Kruje	197	2072	3193	3	35	53	3083	185
Kucove	195	3240	3938	5	81	98	1600	64
Kukes	150	2719	3518	2	35	54	1423	111
Lac	149	1392	4822	3	27	95	2549	130
Lezhe	70	1410	5988	1	22	92	3662	238
Librazhd	619	1917	3909	8	26	52	1787	134
Lushnje	843	1914	6955	6	14	52	4597	619
Mallakaster	146	3815	5841	4	106	162	3889	140
Mat	34	155	2156	1	2	29	1627	122
Mirdite	91	3077	4945	2	62	99	1740	87
M:Madhe	99	1931	4595	2	44	104	3227	142
Peqin	92	503	1755	3	17	59	3267	98
Permet	291	400	2759	8	11	70	3514	130
Pogradec	374	2170	5289	5	30	73	1736	125
Puke	678	1138	4534	14	24	94	1354	65
Sarande	1217	899	3580	23	17	66	2333	126
Shkoder	509	6077	15868	3	31	81	2153	422
Skrapar	553	289	4578	13	7	104	2273	100
Tepelene	182	2296	3763	4	55	90	2905	122
Tirane	2007	28455	41183	5	74	107	1211	465
Tropoje	185	728	4330	4	16	96	1556	70
Vlore	485	5278	13466	3	31	79	2076	355
Σύνολο	19661	120976	237701	229	1195	2766	88600	7289

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1994

Ονόματα νομών	Πληθυσμός σε χιλιάδες	Αριθμός ανέργων	Δείκτης ανεργίας	Παραγωγή αγροτικού προϊόντος ανά κάτοικο σε λέκ	Συνολική παραγωγή αγροτικού προϊόντος (με τιμές λεκ του 1991)
Berat	140	14292	102	2264	317
Bulqize	43	4781	111	1209	52
Delvine	30	3816	127	3033	91
Devoll	36	337	9	3944	142
Diber	92	4307	47	1750	161
Durres	162	13303	82	2173	352
Elbasan	236	28458	121	2123	501
Fier	186	14249	77	3553	661
Gjirokaster	43	2474	57	3419	174
Gramsh	64	5021	78	1453	93
Has	16	2140	134	2938	47
Kavaje	90	3322	37	3889	350
Kolonje	24	2044	85	3250	78
Korce	214	8993	42	2056	440
Kruje	59	5474	93	3356	198
Kucove	38	5453	143	1789	68
Kukes	82	6454	79	1439	118
Lac	55	6915	126	2527	139
Lezhe	64	3870	60	3969	254
Librazhd	72	7484	122	1986	143
Lushnje	69	8534	124	9580	661
Mallakaster	43	928	22	3488	150
Mat	80	8985	112	1625	130
Mirdite	49	2693	55	1898	93
M:Madhe	44	2893	66	3432	151
Peqin	32	1185	37	3281	105
Permet	36	2020	56	3861	139
Pogradec	67	5881	88	2000	134
Puke	49	1559	32	1408	69
Sarande	58	4276	74	2328	135
Shkoder	223	21620	97	2022	451
Skrapar	44	4264	97	2432	107
Tepelene	36	1444	40	3611	130
Tirane	401	34591	86	1239	497
Tropoje	45	8459	188	1667	75
Vlore	176	9385	53	2148	378
Σύνολο	3198	261904	2959	98140	7784

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1994

Ονόματα νομών	Απασχολούμενοι ανά τομέα			Απασχολούμενοι ανά 1000 κατοίκους		
	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας	Πρωτογενής τομέας	Δευτερογενής τομέας	Τριτογενής τομέας
Berat	4229	403	6302	30	3	45
Bulqize	556	3708	1454	13	86	34
Delvine	372	—	1414	12	—	47
Devoll	277	97	1571	8	3	44
Diber	798	139	3381	9	2	37
Durres	6508	1272	15582	40	8	96
Elbasan	8247	611	7306	35	3	31
Fier	4623	6215	10387	25	33	56
Gjirokaster	2401	92	2704	56	2	109
Gramsh	304	105	2955	5	2	46
Has	504	224	1315	32	14	82
Kavaje	1660	615	3021	18	7	34
Kolonje	306	318	1803	13	13	75
Korce	7576	1036	6953	35	5	32
Kruje	1838	180	2456	31	3	42
Kucove	2334	943	1925	61	25	53
Kukes	970	224	4967	12	3	61
Lac	2229	32	3059	41	1	56
Lezhe	1235	167	3717	19	3	58
Librazhd	951	684	2709	13	10	38
Lushnje	2177	544	5024	32	8	73
Mallakaster	3045	95	1804	71	2	42
Mat	2223	895	5393	28	11	67
Mirdite	1468	766	3476	30	16	71
M:Madhe	294	241	1725	7	5	39
Peqin	680	11	1293	21	1	40
Permet	1212	14	2073	34	—	58
Pogradec	1821	331	4386	27	5	65
Puke	1519	666	2924	31	14	60
Sarande	1099	548	3011	19	9	52
Shkoder	3346	514	10316	15	2	42
Skrapar	823	173	4066	19	4	92
Tepelene	521	2016	3334	14	56	93
Tirane	16738	3525	39424	42	8	98
Tropoje	501	561	3228	11	12	71
Vlore	3476	2127	8136	20	12	46
Σύνολο	90000	30000	187000	929	381	2085

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Η: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΡΟΪΟΝΤΟΣ ΤΟ 1994

Αύξων Αριθμός	Ονόματα νομών	Παραγωγή αγροτικού προϊόντος σε εκατ. λεκ (τιμές λεκ 1986)
1	Berat	342
2	Bulqize	56
3	Delvine	98
4	Devoll	153
5	Diber	174
6	Durres	380
7	Elbasan	541
8	Fier	719
9	Gjirokaster	188
10	Gramsh	100
11	Has	51
12	Kavaje	378
13	Kolonje	84
14	Korce	475
15	Kruje	214
16	Kucove	73
17	Kukes	127
18	Lac	150
19	Lezhe	274
20	Librazhd	154
21	Lushnje	714
22	Mallakaster	162
23	Mat	140
24	Mirdite	101
25	M:Madhe	163
26	Peqin	113
27	Permet	150
28	Pogradec	145
29	Puke	76
30	Sarande	146
31	Shkoder	487
32	Skrapar	116
33	Tepele	140
34	Tirane	537
35	Tropoje	81
36	Vlore	408
	Σύνολο	8.409

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Θ: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟ 1996

Αύξων Αριθμός	Ονόματα νομών	Αριθμός ανέργων			Αριθμός επιχειρήσεων	Αριθμός ασφαλτοστρωμένου οδικού δικτύου	Δείκτης τηλεφωνικών συνδέσεων
		Ανδρών	Γυναικών	Σύνολο			
1	Berat	5771	4062	9833	1886	3173	1225
2	Bulqize	2420	767	3187	356	212	155
3	Delvine	351	392	743	611	1294	521
4	Devoll	214	250	464	532	924	126
5	Diber	819	485	1304	1153	856	932
6	Durres	3564	5114	8678	4127	11929	2836
7	Elbasan	9006	7681	16687	3578	4524	2062
8	Fier	4524	2829	7353	2076	7440	1287
9	Gjirokaster	928	1080	2008	1202	789	664
10	Gramsh	2590	838	3428	486	3232	420
11	Has	536	244	780	89	243	140
12	Kavaje	1198	2756	3954	831	2477	1559
13	Kolonje	725	589	1314	561	585	353
14	Korce	1693	2190	3883	2985	4872	1060
15	Kruje	1039	1172	2211	1269	1848	1003
16	Kucove	2236	2095	4331	858	798	410
17	Kukes	2568	1182	3750	899	882	502
18	Lac	5991	3396	9387	445	2309	1782
19	Lezhe	1930	1053	2983	694	2261	386
20	Librazhd	1208	389	1597	432	626	636
21	Lushnje	3117	1609	4726	1920	3628	819
22	Mallakaster	518	102	620	635	1020	197
23	Mat	2413	777	3190	1004	795	645
24	Mirdite	2348	1120	3468	625	699	657
25	M:Madhe	1163	580	1743	584	672	47
26	Peqin	586	622	1208	269	357	246
27	Permet	820	730	1550	822	601	441
28	Pogradec	2350	2030	4380	1231	1494	682
29	Puke	713	296	1009	711	546	447
30	Sarande	540	979	1519	2379	2523	970
31	Shkoder	3362	6429	9791	1527	7914	1334
32	Skrapar	1481	965	2446	997	800	639
33	Tepelene	1004	1050	2054	1155	1027	824
34	Tirane	12005	8761	20766	14984	24782	9666
35	Tropoje	1739	1316	3055	397	451	424
36	Vlore	5060	3700	8760	4732	3664	2321
	Σύνολο	88530	70130	158160	59040	107247	38418

Πηγή: Στατιστική υπηρεσία της Αλβανίας

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990-1995

(σε χιλιάδες USD)

Χώρες	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Βουλγαρία	21.240	4.670	1.950	860	770	190
Ελλάδα	7.390	5.040	12.890	21.810	14.580	20.020
Κροατία	-	-	220	1.230	670	2.130
Π.Γ.Δ.Μ.	-	-	590	13.850	6.590	8.000
Ρουμανία	12.010	1.240	40	190	70	80
Σλοβενία	-	-	230	1.680	910	3.270
Τουρκία	-	210	-	1.660	1.510	12.510
Ν. Γιουγκ/βία	17.570	6.043	-	-	-	-
Σύνολο	58.210	17.203	15.920	41.280	25.100	46.200

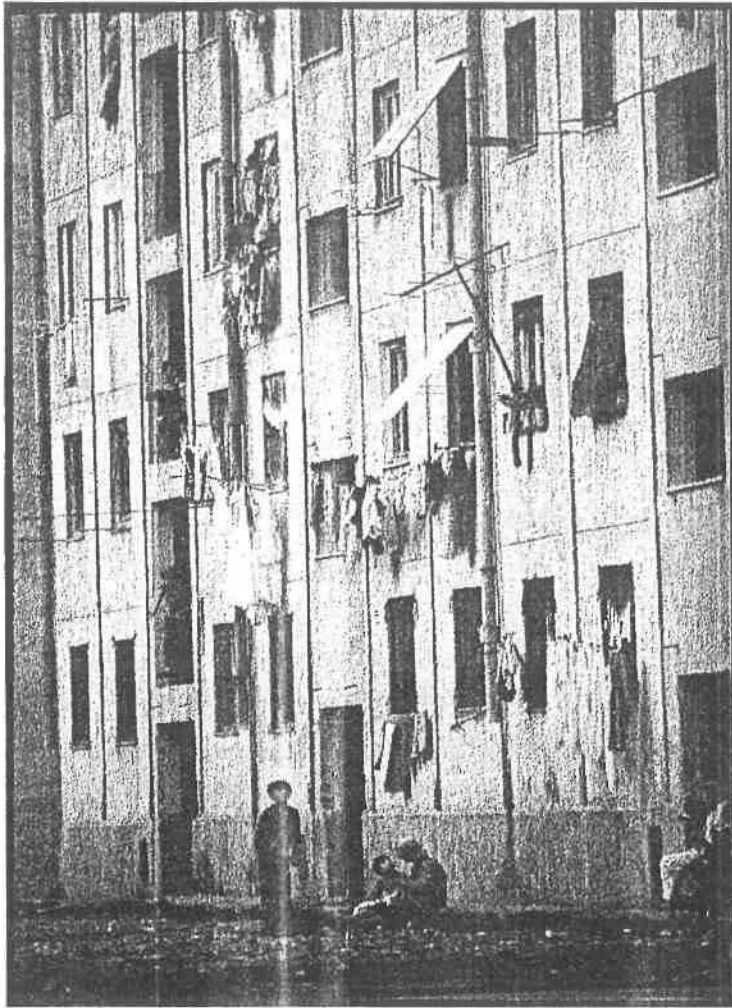
Πηγή: Άρθρο GEDESHI

ΠΙΝΑΚΑΣ Κ: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΤΗΣ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΜΕ ΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990-1995

(σε χιλιάδες USD)

Χώρες	1990	1991	1992	1993	1994	1995
Βουλγαρία	26.850	790	3.790	30.780	48.990	52.090
Ελλάδα	23.330	9.750	7.270	87.400	140.54	174.06
					0	0
Κροατία	-	-	560	1.190	6.790	2.610
Π.Γ.Δ.Μ.	-	-	180	20860	14440	16500
Ρουμανία	20.420	3.100	720	2.910	3.830	3.470
Σλοβενία	-	-	-	3.840	5.090	10.000
Τουρκία	-	11.240	4.220	14.670	27.240	26.680
Ν. Γιουγκ/βία	22.170	-	-	-	-	-
Σύνολο	92.770	24.880	16.740	161.65	246.92	285.41
				0	0	0

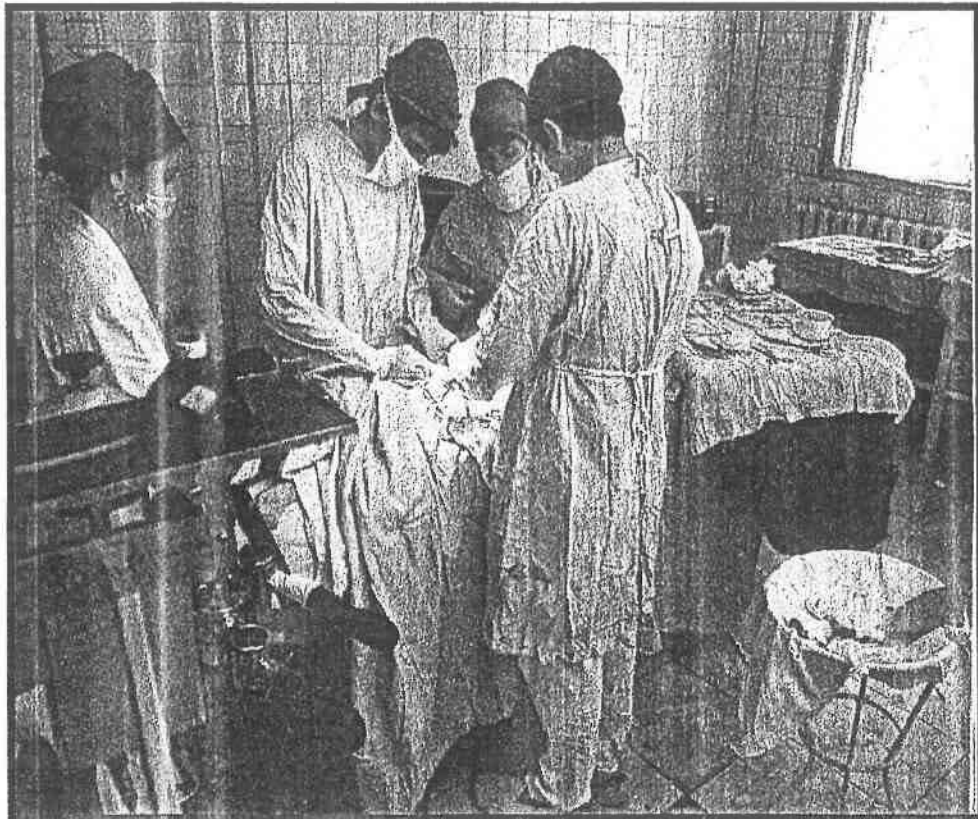
Πηγή: Άρθρο GEDESHI

Φωτογραφία 1: Τύπος εργατικών κατοικιών που χτίστηκαν κατά την διάρκεια εξουσίας του Ember Hotza. Η εικόνα της ένδειας είναι ιδιαίτερα εμφανής, τόσο στα κτίρια όσο και στους κατοίκους αυτής της εργατικής συνοικίας, στα Σκόρδα. Η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης, σε ολόκληρη τη χώρα, θεωρείται επιβεβλημένη.

Φωτογραφία 2: Από πολύ νωρίς το πρωί οι κάτοικοι περίμεναν έξω από το κατάστημα που διένειμε τρόφιμα, κατά την διάρκεια του κομμουνιστικού καθεστώτος. Καθώς η ποσότητα των προμηθειών ποίκιλλε, άλλες φορές η διανομή γινόταν με το δελτίο ενώ άλλες φορές δεν πραγματοποιούνταν καθόλου.

Φωτογραφία 3: Κατά την διάρκεια μιας εγχείρησης στο κέντρο επειγόντων περιστατικών στα Τίρανα. Απουσία σύγχρονων μηχανημάτων, παντελής έλλειψη ιατρικού εξοπλισμού και μη τήρηση των κανόνων υγιεινής είναι τα κύρια χαρακτηριστικά, της άθλιας κατάστασης, που παρουσιάζουν οι μονάδες υγειονομικής περίθαλψης στη Αλβανία.

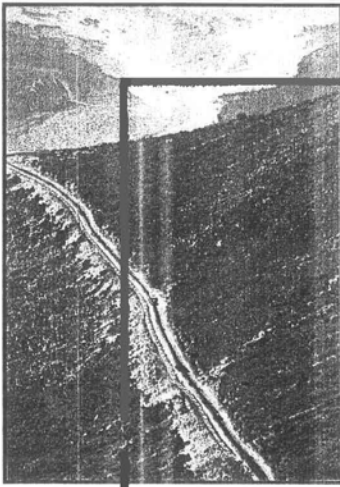
Φωτογραφία 4: Έξω από την γιουγκοσλαβική πρεσβεία στα Τίρανα, ένας αξιωματικός παραδίδει βίζες, στο ανυπόμονο πλήθος, που φτάνει εδώ με το όραμα μιας "καλύτερης τύχης", λίγο μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος. Σε χρονική διάρκεια δύο ετών μετανάστευσε περίπου το ένα τρίτο του ενεργού πληθυσμού της χώρας.

Φωτογραφία 5: Με φόντο τον μεγαλοπρεπή όγκο των βουνών, αγρότες της Αλβανίας μαζεύουν την σοδειά από τις φυτείες καλαμποκιού. Για την φτωχική και αγροτική οικονομία της Αλβανίας, η αστικοποίηση και η εκβιομηχάνιση αναμένεται να καθυστερήσουν πολύ ακόμη.

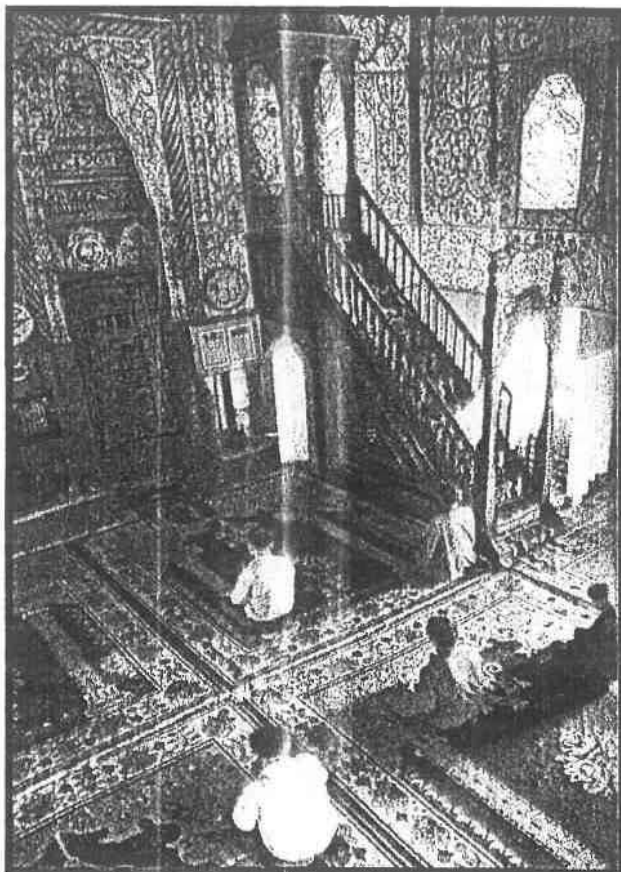
Φωτογραφία 6: Αλβανίδα αγρότισσα θερίζει το χωράφι της. Για το μεγαλύτερο ποσοστό του αγροτικού πληθυσμού της Αλβανίας, η απασχόληση δεν φτάνει το στάδιο εμπορικής εκμετάλλευσης των προϊόντων. Συνήθως, η παραγωγή επαρκεί για την κάλυψη της ίδιας κατανάλωσης.

Φωτογραφία 7: Ο ορεινός δρόμος από τους Αγ. Σαράντα ως την Νιορα ακολουθεί την ακτή κατά μήκος της Αδριατικής. Από κάτω, η άδεια παραλία εκτείνεται για πολλά χιλιόμετρα. Οι γραφικές αυτές παραλίες, που παρέμειναν αναξιοποίητες καθόλη την διάρκεια του κομμουνιστικού καθεστώτος, προσφέρουν τώρα πολλές δυνατότητες τουριστικής "εκμετάλλευσης".

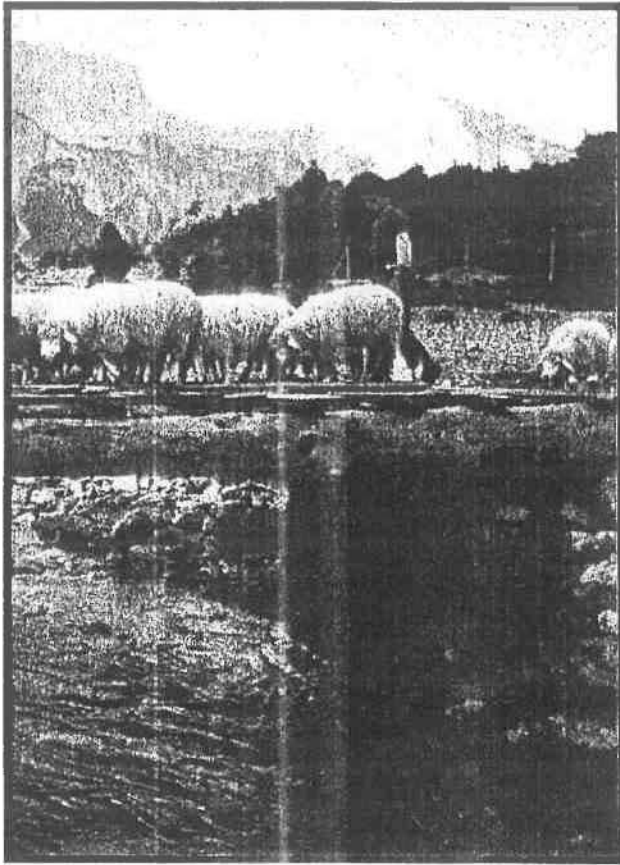
Φωτογραφία 8: Οι Αλβανοί τουρίστες, όχι μόνο υπάρχουν, αλλά έχουν και Μερσεντές. Εδώ, περιμένουν να τελειώσει ο τελωνειακός έλεγχος για να εισέλθουν στην Ελλάδα.

Φωτογραφία 9: Σε ένα μουσουλμανικό τέμενος στα Τίρανα, οι πιστοί προσήλθαν για το καθιερωμένο τους προσκύνημα. Η πλειοψηφία του πληθυσμού της Αλβανίας είναι μουσουλμάνοι.

Φωτογραφία 10: Δύο Αλβανοί μεταφέρουν στο σπίτι τους, στο Δυρράχιο, ένα κρεβάτι που έφερε ένας συγγενής μετανάστης από το εξωτερικό. Ακόμη, και σε ένα από τα πιο ανεπτυγμένα μέρη της Αλβανίας η ένδεια και η οικονομική ανέχεια είναι εμφανής.

Φωτογραφία 11: Ένας νεαρός κτηνοτρόφος περνάει από τη γέφυρα ενός μικρού ποταμού. Μια βουκολική σκηνή, με φόντο τα χιονισμένα βουνά.

Φωτογραφία 12: Ένας εργάτης την ώρα της εργασίας, σε μια βιομηχανία υάλου, στην Κορυτσά. Μετά την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος, τα περισσότερα εργοστάσια ληλατήθηκαν ή εγκαταλείφθηκαν ο δρόμος της μετάβασης έγινε έτσι δυσκολότερος σ' αυτό το αρχικό στάδιο.

